GUVERNUL ROMÂNIEI

MINISTERUL DEZVOLTĂRII, LUCRĂRILOR PUBLICE ŞI LOCUINȚELOR

PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL 2007- 2013

BUCUREŞTI
- Iunie 2007 -

PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL (POR)

CUPRINS

LISTA ACRONIMELOR ŞI ABREVIERILOR 3

INTRODUCERE 5

PROCESUL DE EVALUARE EX-ANTE: ANALIZĂ ŞI CONCLUZII 12

1. ANALIZA SITUAȚIEI ECONOMICE ŞI SOCIALE A REGIUNILOR 16

1.1 ANALIZE COMPARATIVE ŞI DISPARITĂȚI ÎNTRE REGIUNI 16

Dezvoltarea antreprenorială 22
Populaţia şi forţa de muncă 27
Şomajul 33
Infrastructura de transport 34
Infrastructura pentru servicii de sănătate, sociale şi pentru situaţii de urgenţă 38
Educaţia 45
Turism 52
Dezvoltare urbană 56
Mediu 60

1.2. PROFILURILE SOCIO-ECONOMICE ALE REGIUNILOR ŞI DISPARITATI INTRAREGIONALE 65

Regiunea de Dezvoltare Nord - Est 65
Regiunea de Dezvoltare Sud-Est 70
Regiunea de Dezvoltare Sud 75
Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest 80
Regiunea de Dezvoltare Vest 86
Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest 91
Regiunea de Dezvoltare Centru 96
Regiunea de Dezvoltare Bucureşti-Ilfov 101

1.3 EXPERIENȚE ACUMULATE DIN EXERCIȚIILE DE PLANIFICARE ŞI PROGRAMARE DIN PERIOADA DE PREADERARE ŞI DIN IMPLEMENTAREA PROGRAMELOR FINANȚATE PRIN PHARE CES ŞI FONDURI NAȚIONALE ÎN PERIOADA 2000-2006 107

2. ANALIZA SWOT 115

3. STRATEGIA 117

3.1 OBIECTIVE 120

3.2. AXE PRIORITARE 122

3.2.1 Axa Prioritară 1: Sprijinirea dezvoltării durabile a oraşelor – poli urbani de creştere 122
3.2.2 Axa Prioritară 2: Îmbunătăţirea infrastructurii de transport regionale şi locale ... 126
3.2.3. Axa Prioritară 3: Îmbunătăţirea infrastructurii sociale 129
3.2.4 Axa Prioritară 4: Consolidarea mediului de afaceri regional şi local 137
3.2.5 Axa Prioritară 5: Dezvoltarea durabilă şi promovarea turismului 142

3.2.6 Axa Prioritară 6: Asistenţă tehnică 148
3.3. COERENŢA CU POLITICILE NAŢIONALE ŞI COMUNITARE 151
3.4. COMPLEMENTARITATEA CU CELELALTE PROGRAME OPERAŢIOANLE ŞI OPERAŢIUNI FINANŢATE DIN FONDUL EUROPEAN PENTRU AGRICULTURĂ ŞI DEZVOLTARE RURALĂ(FEADR) ŞI FONDUL EUROPEAN PENTRU PESCUIT (FEP) 158
4. PLANUL FINANCIAR AL POR 162
5. IMPLEMENTAREA POR 166
5.1. MANAGEMENTUL POR 166
5.2 MONITORIZAREA SI EVALUAREA 171
5.3 MANAGEMENT ŞI CONTROL FINANCIAR 177
5.4 IDENTIFICAREA ŞI RAPORTAREA IREGULARITĂŢILOR 181
5.5. AUDITUL INTERN 182
5.6 INFORMARE ŞI PUBLICITATE 183
5.7 SISTEMUL UNIC DE MANAGEMENT AL INFORMAŢIEI 184
ANEXA 1 - TABELE INDICATORI PENTRU ANALIZE SOCIO-ECONOMICE 189
ANEXA 2 – PROFILURI REGIONALE 192
ANEXA 3 –ANALIZA SWOT PE REGIUNI DE DEZVOLTARE 206
ANEXA 4 –ANALIZA DE MEDIU PE REGIUNI DE DEZVOLTARE 219
ANEXA 5 – DEFALCAREA INDICATIVĂ A CONTRIBUŢIEI COMUNITARE PE CATEGORII ÎN CADRUL POR 237
ANEXA 6 – PROCESUL PARTENERIAL 238
ANEXA 7 – ZONE CU POTENŢIAL TURISTIC 244
ANEXA 8 – CENTRE NAŢIONALE DE INFORMARE ŞI PROMOVARE TURISTICĂ 245

LISTA ACRONIMELOR ŞI ABREVIERILOR

ACIS	Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale
ADR	Agenţia de Dezvoltare Regională
ARIS	Agenţia Română pentru Investiţii Străine
AM	Autoritatea de Management
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BSS	Structuri de sprijinire a afacerilor
C&D	Cercetare & Dezvoltare
CDI	Cercetare, Dezvoltare, Inovare
CDR	Consiliul de Dezvoltare Regională
CE	Comisia Europeană
CEE	Ţările din Centrul şi Estul Europei
CES	Coeziune Economică şi Socială
CNDR	Consiliul Naţional pentru Dezvoltare Regională
DGDR	Direcţia Generală pentru Dezvoltare Regională (MDLPL)
DRU	Dezvoltarea Resurselor Umane
EAC	Europa şi Asia Centrală
EDIS	Sistemul Extins de Descentralizare şi Implementare
EUR	Euro
FEDR	Fondul European pentru Dezvoltare Regională
FS	Fonduri Structurale
FSE	Fondul European Social
IAR	Indicele de atractivitate regional
IMM	Întreprinderi Mici şi Mijlocii
ISD	Investiţii Străine Directe
ISPA	Instrumentul Structural de Preaderare
JAP	Joint Assessment Paper
MARR	Reconstrucţia Regiunilor Miniere Afectate
MCC	Ministerul Culturii şi Cultelor
MCI	Memorandum Comun de Includere
MDLPL	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor
MEdCT	Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului
MEF	Ministerul Economiei şi Finanţelor
MIMMCTPL	Ministerul pentru Întreprinderi Mici şi Mijlocii, Comerţ, Turism şi Profesii Liberale
MMDD	Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile
MMFES	Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse
MIRA	Ministerul Internelor şi Reformei Administrative
MSP	Ministerul Sănătăţii Publice
MT	Ministerul Transportului
NGO	Organizaţii Non-guvernamentale
INCDT	Institutul Naţional pentru Cercetare şi Dezvoltare în Turism
INS	Institutul Naţional pentru Statistică
NUTS	Nomenclatorul Unităţilor Statistice Teritoriale
OI	Organism Intermediar
PDR	Planul de Dezvoltare Regională
PIB	Produsul Intern Brut

PNAA	Programul Naţional pentru Adoptarea Acquis-ului
PND	Planul Naţional de Dezvoltare
PNUD	Programul Naţiunilor Unite pentru Dezvoltare
PO	Programul Operaţional
POR	Programul Operaţional Regional
POS	Programul Operaţional Sectorial
SAPARD	Programul Special de Aderare pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală
SG	Scheme de Grant
SIIR	Sistemul Informaţional Integrat Regional
SWOT	Puncte tari, puncte slabe, oportunităţi şi ameninţări
TAIEX	Unitatea de Asistenţă Tehnică pentru Schimb de Informaţii
TIC	Tehnologii Informaţionale şi Comunicaţii
UE	Uniunea Europeană
USAID	Agenţia Statelor Unite pentru Dezvoltare Internaţională

INTRODUCERE

Programul Operaţional Regional 2007 – 2013 (POR) include toate cele 8 Regiuni de Dezvoltare ale României, stabilite prin Legea nr. 151/1998 a dezvoltării regionale, modificată prin Legea nr. 315/2004, cu respectarea Regulamentului CE Nr. 1059/2003, referitor la stabilirea unui sistem comun de clasificare statistică a unităţilor teritoriale. Cele 8 Regiuni de Dezvoltare sunt:

- Regiunea 1: Nord-Est include 6 judeţe: Bacău, Botoşani, Iaşi, Neamţ, Suceava, Vaslui
- Regiunea 2: Sud-Est include 6 judeţe: Brăila, Buzău, Constanţa, Galaţi, Tulcea, Vrancea
- Regiunea 3: Sud include 7 judeţe: Argeş, Călăraşi, Dâmboviţa, Giurgiu, Ialomiţa, Prahova, Teleorman
- Regiunea 4: Sud-Vest include 5 judeţe: Dolj, Gorj, Mehedinţi, Olt, Vâlcea
- Regiunea 5: Vest include 6 judeţe: Arad, Caraş Severin, Hunedoara, Timiş
- Regiunea 6: Nord-Vest include 6 judeţe; Bihor, Bistriţa-Năsăud, Cluj, Maramureş, Satu Mare, Sălaj
- Regiunea 7: Centru include 6 judeţe: Alba, Braşov, Covasna, Harghita, Mureş, Sibiu
- Regiunea 8: Bucureşti – Ilfov include capitala ţării Bucureşti şi Judeţul Ilfov

Grafic 1

Regiunile de Dezvoltare ale României

Regiunile de Dezvoltare sunt unităţi teritorial - statistice, alcătuite din 4-7 judeţe (cu excepţia Regiunii Bucureşti-Ilfov), prin asocierea liberă a Consiliilor Judeţene. Ele corespund nivelului NUTS II potrivit clasificării EUROSTAT, şi reprezintă cadrul de colectare a datelor statistice specifice la nivel teritorial NUTS II.

Clasificarea NUTS a României, pe cele trei niveluri teritoriale recomandate de EUROSTAT sunt:

Tabel 1

Nivel corespunzător NUTS	Unitate	Nr. de unităţi (iunie 2004)
I	România	1
II	Regiuni	8
III	Judeţe şi Municipalitatea Bucureşti	42

Regiunile de Dezvoltare reprezintă cadrul pentru elaborarea, implementarea, monitorizarea şi evaluarea strategiilor de dezvoltare regională şi a programelor de coeziune economică şi socială prin care aceastea se implementează.

Toate regiunile NUTS II din România, inclusiv Bucureşti – Ilfov, au un Produs Intern Brut (PIB) mai mic de 75% din media comunitară. De aceea, ele sunt eligibile pentru finanţare din Fonduri Structurale în cadrul Obiectivului „Convergenţă", aşa cum este specificat în art. 5 al Regulamentului Consiliului Nr 1083/2006[1]."

Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor (fostul Minister al Integrării Europene) a fost desemnat Autoritate de Management pentru Programul Operaţional Regional 2007-2013 (AM pentru ROP), potrivit deciziei Guvernului Nr. 497/2004, având responsabilitatea managementului, gestionării şi implementării asistenţei financiare alocate acestui program. Autoritatea de Management pentru Programul Operaţional Regional s-a constituit în cadrul MDLPL, conform H.G. 361/2007.

Cele opt Agenţii de Dezvoltare Regională (ADR-uri) au fost stabilite în 1998 prin Legea nr. 151/1998, modificată prin Legea nr. 315/2004, ele fiind organisme executive ale Consiliului de Dezvoltare Regională, care grupează reprezentaţi ai autorităţilor judeţene şi locale. ADR-urile au fost desemnate organisme intermediare pentru implementarea POR, conform angajamentelor asumate în Capitolul 21 – Politica regională şi coordonarea instrumentelor structurale.

Programul Operaţional Regional va fi finanţat în perioada 2007- 2013 din bugetul de stat şi bugetele locale, cât şi din surse private, fiind cofinanţat din Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) - unul din Fondurile Structurale ale Uniunii Europene. Contribuţia financiară a UE poate ajunge până la 85% din totalul cheltuielilor naţionale (publice şi private).

POR implementează elemente importante ale Strategiei Naţionale de Dezvoltare Regională a Planului Naţional de Dezvoltare (PND), contribuind, împreună cu celelalte Programe Operaţionale Sectoriale (PO), la realizarea obiectivului Strategiei Naţionale de Dezvoltare Regională a PND şi al Cadrului Naţional Strategic de Referinţă, şi anume diminuarea disparităţilor de dezvoltare economică şi socială dintre România şi statele membre ale UE.

Disparităţile teritoriale, în ceea ce priveşte dezvoltarea economică şi socială, sunt într-un proces de creştere la nivelul întregii ţări, deşi în câteva cazuri ritmul schimbării a fost atât de rapid încât este dificil de identificat modele structurale. Evident este însă faptul că Bucureşti

[1] Brussels, COM(2006) 1083/2006, Regulamentul Consiliului privind Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European şi Fondul de Coeziune şi care înlocuieşte Regulamentul Nr. 1260/1999

– Ilfov este cea mai dezvoltată regiune a ţării şi prezintă semne de congestionare. În acelaşi timp, se observă o uşoară tendinţă de creştere care se concentrează în regiunile vestice (Nord-Vest, Centru şi Vest) şi mai puţin în regiunile estice (Nord-Est, Sud-Est, Sud şi Sud-Vest), deşi dinamica reală poate fi mai bine evaluată la nivel subregional, unde sunt foarte evidente semnele de decuplare economică a arealelor marginale situate de-a lungul graniţelor inclusiv de-a lungul Dunării, întărindu-se tendinţele istorice vechi, iar alţi factori locali pot fi mai bine evaluaţi.

De aceea, scopul POR este să sprijine, pe cât posibil, o creştere echilibrată a tuturor zonelor ţării, nu atât prin redistribuirea resurselor publice, cât mai ales prin asigurarea, ca toate zonele să aibă un nivel minim de infrastructură de afaceri, socială şi capital uman, care să permită creşterea economică. În acest sens, trebuie să se asigure că există precondiţii adecvate şi că nu s-au creat prin anumite mecanisme care se întăresc unele pe altele (politica fiscală şi piaţa muncii) pericole de subdezvoltare. Este evident că POR nu poate singur să impulsioneze dezvoltarea regională, nici să joace rol de echilibrare dacă acţionează izolat de intervenţiile structurale în domeniul transportului, competitivităţii economice, mediului, dezvoltării rurale şi a resurselor umane, care sunt incluse în alte programe operaţionale şi care constituie într-un fel precondiţii pentru succesul Programului Operaţional Regional. POR îşi propune să sprijine acest proces de creştere distribuită geografic, dându-i o dimensiune locală mai pregnantă, şi permiţând diferitelor zone ale ţării să-şi valorifice resursele specifice pe baza nevoilor locale şi a potenţialului local, iar diversitatea căilor de dezvoltare a diferitelor zone ale ţării poate avea loc pe baza propriei lor istorii a resurselor şi a punctelor lor forte. Cu alte cuvinte, POR va sprijini dezvoltarea locală pe o abordare de jos în sus complementară cu abordarea dezvoltării structurale naţional sectoriale de sus în jos prevăzută în majoritatea Programelor Operaţionale. POR va sprijini, de asemenea, intervenţiile locale în zonele cu un nivel ridicat de creştere, pentru a face faţă problemelor generate de creştere cum ar fi congestionarea, pentru a evita anumite situaţii de decuplare de la dezvoltarea economică la scară mică şi de a asigura durabilitatea creşterii, prin sprijinirea intervenţiilor strategice pe termen lung.

Modalitatea de intervenţie prin POR se articulează pe mai multe etape pentru a lua în mod real în considerare capacitatea limitată de programare şi planificarea de la nivel local şi experienţa dobândită în anii de construcţie instituţională în domeniu, realizată cu sprijin UE. Alocările financiare orientative sunt realizate la nivel regional, pe baza gradului de dezvoltare locală, dându-se prioritate regiunilor subdezvoltate, printr-un mecanism de alocare financiară invers proporţional cu mărimea PIB/locuitor, ajustat cu densitatea populaţiei, astfel încât Regiunile mai puţin dezvoltate primesc proporţional, alocări financiare mai mari în cadrul axelor prioritare agreate la nivel naţional şi în concordanţă cu strategiile de dezvoltare agreate la nivel regional de către autorităţile locale prin Consiliile de Dezvoltare Regională. Aceste fonduri vor fi utilizate pentru finanţarea unor proiecte cu impact major asupra dezvoltării locale, şi care vor stimula creşterea: reabilitarea şi modernizarea infrastructurii locale de transport pentru a îmbunătăţii accesibilitatea, infrastructura educaţională şi de sănătate, pentru a asigura formarea capitalului uman şi populaţie sănătoasă, întărirea structurilor de sprijinire a afacerilor (parcuri industriale, logistice, de afaceri etc) pentru atragerea investitorilor, sprijinirea creării de microîntreprinderi, pentru a permite pieţei locale să atingă o masă critică de auto-susţinere, valorificarea potenţialului turistic local, a patrimoniului cultural şi natural, prin sprijinirea dezvoltării infrastructurii turistice şi a iniţiativelor antreprenoriale în acest domeniu, şi, de asemenea, măsuri specifice pentru sprijinirea centrelor urbane, pentru a acţiona ca o reţea de motoare de creştere şi pentru a stimula oportunităţile de dezvoltare în arealele învecinate, contribuind astfel la crearea de legături economice regionale, care lipsesc în prezent în majoritatea regiunilor României.

Principalele caracteristici ale POR, care îl individualizează de celelalte Programe Operaţionale, sunt:

- Are o dimensiune locală evidentă, în abordarea problemelor socio-economice din punct de vedere local şi valorificarea resurselor şi oportunităţilor locale;
- Dă prioritate regiunilor relativ rămase în urmă şi mai puţin dezvoltate, pentru a le asigura un set minim de precondiţii de creştere, neavând, în sine, un scop redistributiv;
- Domeniile de intervenţie ale POR sunt complementare domeniilor de intervenţie ale celorlalte Programe Operaţionale, şi se aşteaptă să opereze în sinergie cu acestea;
- Promovează o abordare de jos în sus a dezvoltării economice;
- Ia în considerare gradul scăzut al capacităţii de planificare şi programare din ţară şi prevede, în linii mari, axe prioritare tematice la nivel naţional, şi anume:

Axa 1 **– Sprijinirea dezvoltării durabile a oraşelor – potenţiali poli de creştere**

Axa 2 **- Îmbunătăţirea infrastructurii regionale şi locale de transport**

Axa 3 – Îmbunătăţirea infrastructurii sociale

Axa 4 **- Consolidarea mediului de afaceri regional şi local**

Axa 5 **- Dezvoltarea durabilă şi promovarea turismului**

Axa 6 - Asistenţă tehnică

Aceste axe prioritare sunt în concordanţă cu politicile comunitare asupra coeziunii economice şi sociale promovate de Uniunea Europeană aşa cum sunt evidenţiate în Capitolul 3.4 al acestui document.

Prin implementarea acestor axe prioritare, POR contribuie nu numai la atingerea obiectivului global al Stategiei Naţionale de Dezvoltare Regională, dar şi la realizarea obiectivului global al Planului Naţional de Dezvoltare şi al Cadrului Naţional Strategic de Referinţă şi anume, diminuarea disparităţilor de dezvoltare dintre România şi Statele Membre ale UE, prin complementaritatea pe care o asigură Programelor Sectoriale:

- **Creşterea Competitivităţii Economice**
- **Infrastructură de Transport**
- **Infrastructură de Mediu**
- **Dezvoltarea Resurselor Umane**
- **Creşterea Capacităţii Administrative**
- **Asistenţă Tehnică**

Axele Prioritare ale POR au fost identificate într-un larg cadru partenerial (grupuri de lucru tematice, forumuri, etc), sub coordonarea Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor. Partenerii regionali (în special, Agenţiile de Dezvoltare Regională) au fost solicitaţi să se implice activ şi efectiv în procesul de elaborare a Programului Operaţional

Regional 2007-2013, pentru a identifica şi integra mai uşor nevoile existente la nivel regional şi local şi pentru a asigura implicarea într-o măsură mai mare a autorităţilor locale şi a organismelor regionale în procesul de definire a politicii de dezvoltare economică şi socială a României. Acest proces s-a desfăşurat pe tot parcursul anului 2005 şi continuă şi în prezent împreună cu organizaţiile parteneriale implicate la nivel naţional şi regional. Principalii parteneri de discuţie în acest sens sunt următorii:

a) Autorităţile/organismele publice regionale, locale, urbane, inclusiv Agenţiile de Dezvoltare Regională
b) Ministerele de linie şi agenţiile guvernamentale, în principal Ministerul Economiei şi Finanţelor (MEF), Ministerul pentru Întreprinderi Mici şi Mijlocii, Comerţ, Turism şi Profesii Liberale (MIMMCTPL), Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului (MECT), Ministerul Sănătăţii Publice (MSP), Ministerul Internelor şi Reformei Administrative (MIRA), Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse (MMFES), Ministerul Transporturilor (MT), Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile (MMDD), Ministerul Culturii şi Cultelor (MCC);.
c) Parteneri economici şi sociali
d) Alte organisme reprezentând societatea civilă, organizaţiile de mediu, organizaţiile neguvernamentale, organisme responsabile cu promovarea egalităţii între bărbaţi şi femei

Organisme internaţionale (Reprezentanţa Comisiei Europene, Banca Mondială, USAID, BERD, PNUD) au participat activ în cadrul consultărilor publice pentru stabilirea axelor prioritare şi identificarea domeniilor de intervenţie şi acţiune ale POR.

Consultările publice organizate de către Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor la nivel naţional şi regional au asigurat o implicare activă şi eficientă a tuturor organismelor relevante pentru dezvoltarea regională şi diseminarea informaţiilor tuturor partenerilor, respectând astfel principiul transparenţei şi accesului la informaţii a tuturor celor interesaţi de domeniile de intervenţie ale POR

POR include comentariile şi recomandările făcute în cadrul consultărilor interministeriale şi interregionale, precum şi a meselor rotunde organizate de MDLPL.

De asemenea, principiul parteneriatului va fi utilizat şi pe parcursul implementării, monitorizării şi evaluării POR. Prin intermediul implementării şi evaluării POR, se va asigura implicarea organizaţiilor relevante de la nivel regional în procesul de selecţie a proiectelor, astfel încât să fie selectate acele proiecte cu impact pozitiv major pentru regiuni, care să soluţioneze nevoi specifice ale regiunilor, prioritizate conform Planurilor şi Strategiilor de Dezvoltare ale Regiunilor de Dezvoltare, precum şi a altor documente locale de programare.

Programul Operaţional Regional este structurat pe 5 axe prioritare şi doisprezece domenii de intervenţie, precum şi o axă prioritară de asistenţă tehnică prin intermediul căreia să se asigure implementarea în bune condiţii a Programului.

AXE PRIORITARE TEMATICE

Axa prioritară 1. Sprijinirea dezvoltării durabile a oraşelor – potenţiali poli de creştere

1.1 Planuri integrate de dezvoltare urbană

Axa prioritară 2. Îmbunătăţirea infrastructurii regionale şi locale de transport

2.1 Reabilitarea şi modernizarea reţelei de drumuri judeţene, străzi urbane – inclusiv construcţia/reabilitarea şoselelor de centură

Axa prioritară 3. Îmbunătăţirea infrastructurii sociale

3.1 Reabilitarea, modernizarea şi echiparea infrastructurii serviciilor de sănătate

3.2 Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea şi echiparea infrastructurii serviciilor sociale

3.3 Imbunătăţirea dotării cu echipamente a bazelor operaţionale pentru intervenţii în situaţii de urgenţă

3.4 Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea şi echiparea infrastructurii educaţionale preuniversitare, universitare şi a infrastructurii pentru formare profesională continuă

Axa prioritară 4. Consolidarea mediului de afaceri regional şi local

4.1 Dezvoltarea durabilă a structurilor de sprijinire afacerilor de importanţă regională şi locală

4.2 Reabilitarea siturilor industriale poluate şi nutilizate şi pregătirea pentru noi activităţi

4.3 Sprijinirea dezvoltării microîntreprinderilor

Axa prioritară 5. Dezvoltarea durabilă şi promovarea turismului

5.1 Restaurarea şi valorificarea durabilă a patrimoniului cultural şi crearea/ modernizarea infrastructurilor conexe

5.2. Crearea, dezvoltarea, modernizarea infrastructurilor specifice pentru valorificarea durabilă a resurselor naturale cu potenţial turistic şi pentru creşterea calităţii serviciilor turistice

5.3 Promovarea potenţialului turistic şi crearea infrastructurii necesare pentru creşterea atractivităţii României ca destinaţie turistică

Axa prioritară 6. Asistenţă tehnică

6.1 Sprijinirea implementării, managementului şi evaluării Programului Operaţional Regional

6.2 Sprijinirea activităţilor de publicitate şi informare privind POR

Axele prioritare propuse şi domeniile de intervenţie incluse în POR sunt în concordanţă cu obiectivele Strategiei Lisabona (ce ia în considerare Strategia Gothenburg 2001), ale Politicii de Coeziune a Uniunii Europene şi cu Orientările Strategice Comunitare. Totodată, Programul este în concordanţă cu principiile obiectivului Convergenţei al Fondurilor Structurale.

PROCESUL DE EVALUARE EX-ANTE: ANALIZĂ ŞI CONCLUZII

Evaluarea ex-ante a Programului Operaţional Regional s-a desfăşurat în perioada august – decembrie 2006, cu asistenţă tehnică externă contractată în cadrul proiectului Phare 2004/016-772.04.03.01.06. Scopul evaluării ex-ante a fost de a optimiza alocarea resurselor şi de a îmbunătăţi calitatea procesului de programare. Exerciţiul de evaluare ex-ante a fost un process interactiv pe parcursul căruia au avut loc întâlniri şi consultări între evaluator şi AM POR, întâlniri bilaterale între evaluator şi actori cheie, precum şi întâlniri în plen cu participarea MEF în calitate de coordonator naţional şi a reprezentanţilor altor autorităţi de management. De asemenea, o componentă esenţială a acestui proces activ de consultare a constituit-o chestionarul implementat de evaluator pentru a analiza respectarea principiului parteneriatului în faza de programare.

Principalele întrebări utilizate în procesul de evaluare au fost:

- *Relevanţa:* în ce măsură obiectivele programului sunt relevante vis-à-vis de nevoile şi prioritătile la nivel naţional şi UE?
- *Eficacitatea:* cât de realist este programul în atingerea obiectivului global şi a celor specifice până în 2013 sau mai devreme?
- *Eficienţa:* cât de bine sunt alocate resursele (input-uri) din punct de vedere al output-urilor şi rezultatelor?
- *Consistenţă şi coerenţă:* sunt obiectivele şi măsurile propuse corelate logic cu analiza socio-economică, sunt consistente şi în linie cu obiectivele politice şi intervenţiile naţionale şi comunitare (de ex. Strategia Lisabona)?
- *Utilitatea:* sunt efectele prevăzute realiste şi satisfăcătoare în contextul nevoilor sociale, economice şi de mediu existente?
- *Sustenabilitatea:* rezultatele obţinute prin implementarea programului vor fi menţinute după implementarea programului, fără finanţare suplimentară?
- *Management şi monitorizare*: cum pot acestea determina atingerea obiectivului programului şi să contribuie la obţinerea unor rezultate pozitive?

Evaluatorul ex-ante a prezentat concluziile preliminare şi recomandările în două proiecte de raport, în cadrul unor şedinţe de dezbatere a acestora: pe 11 octombrie (în care s-au discutat analiza POR şi obiectivele, aşa cum erau formulate în acel moment) şi pe 7 noiembrie (în care s-au discutat strategia şi axele prioritare).

Toate aspectele incerte au fost clarificate în cadrul celor două întâlniri, precum şi al unor întâlniri bilaterale între evaluator şi reprezentanţii AM POR. Majoritatea recomandărilor evaluatorului ex-ante au fost luate în considerare în versiunea actuală a POR. Recomandările din cele două rapoarte menţionate anterior, care nu au fost luate în considerare, au fost retrase de către evaluator în raporul final de evaluare, pe baza clarificărilor şi justificărilor furnizate de către Autoritatea de Management pentru POR.

Proiectul raportului de evaluare finală, prezentat oficial pe 15 decembrie 2006, prezintă o evaluare pozitivă a logicii şi coerenţei între diferitele capitole şi elemente ale Programului Operaţional Regional. Programul concluzionează:

- Baza analitică pentru acest program operaţional este considerată suficientă şi robustă pentru a justifica concluziile care au stat la baza fundamentării strategiei;
- Programul Operaţional Regional va contribui cu siguranţă la susţinerea şi promovarea dezvoltării economice şi sociale a regiunilor României;

- Strategia este relevantă vis a vis de problemele, nevoile şi potenţialul identificat în analiză;
- Logica de intervenţie a axelor prioritare este clară;
- Alocarea bugetară propusă este justificată pe baza analizelor socio-economice şi poate fi explicată prin logica intervenţiilor;
- Obiectivele strategiei sunt în concordanţă cu obiectivele UE şi ale politicilor naţionale;
- Indicatorii propuşi pentru axele prioritare sunt justificaţi, deşi se mai poate insista pe partea de cuantificare şi se mai pot adăuga câţiva indicatori de rezultat;
- În general, sistemul de implementare pentru POR respectă prevederile Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006.

Pe de altă parte, raportul prezintă un set de recomandări, majoritatea de natură strategică pentru următoarea perioadă de programare, relevante atât pentru AM POR, cât şi pentru alte instituţii şi structuri cu rol cheie în procesul de dezvoltare regională în România:

1) *Analizele socio-economice viitoare ar trebui structurate astfel încât să fie luate în considerare toate elementele care contribuie la dezvoltarea regională. O analiză complexă a acestor elemente are trebui să fie luată în considerare. Atât relevanţa strategiei alese cât şi obiective şi priorităţile sale se vor îmbunătăţi dacă aceasta va începe cu o imagine completă a situaţiei socio-economice.*

AM POR consideră această recomandare relevantă şi o va lua în considerare în procesul de elaborare al unor documente de programare viitoare.

2) *Se recomandă îmbunătăţirea relaţiei între obiectivele politicii de dezvoltare regională şi cele ale dezvoltării spaţiale. Din acest motiv, instrumentele pentru dezvoltarea spaţială trebuiesc adaptate şi armonizate astfel încât potenţialul existent să fie mai bine utilizat în folosul regiunilor. De asemenea, relaţii mai apropiate trebuiesc stabilite la nivelul autorităţilor responsabile de aceste politici.*

Documentele de amenajare teritorială reprezintă cadrul general de desfăşurare a politicilor de pe teritoriul României şi în particular al politicii de dezvoltare regională. Astfel, nici un proiect nu este eligibil fără certificatul de urbanism. Acesta asigură că fiecare proiect de investiţie prin POR este în concordanţă cu amenajarea teritoriului. AM POR este de acord cu nevoia de a îmbunătăţi sistemele de planificare pentru perioadele de programare viitoare.

3) *Pentru o dezvoltare echilibrată, oraşele reşedinţă de judeţ din România ar trebui mai bine utilizate ca motoare ale dezvoltării socio-economice la nivelul regiunilor (poli de creştrere). În acelaşi timp, efectele de aglomerare ale oraşelor de dimensiuni mici şi mijlocii din zonele preponderant rurale pot fi utilizate dacă potenţialul acestora a fost demonstrat. În acelaşi timp, pentru a transparentiza activităţile programului, POR ar trebui să anticipeze aceste oportunităţi de dezvoltare.*

AM POR consideră că această recomandare este relevantă pentru perioadele de programare viitoare şi că este necesară o abordare corelată privind dezvoltarea spaţială şi polii de creştere.

4) *Intenţia autorităţilor române este să concentreze resursele disponibile în regiunile cele mai rămase în urmă. Se presupune însă că vor exista blocaje financiare, administrative şi de natură tehnică la nivel local şi regional. Se recomandă*

monitorizarea atentă a alocării financiare pe regiuni şi furnizarea de asistenţă tehnică suplimentară regiunilor/municipalităţilor care ar putea altfel să fie excluse de la finanţare.

Această recomandare va fi luată în considerare pentru o implementare eficientă a programului. Evaluările continue vor evidenţia posibilele blocaje, iar sistemul de implementare a prevăzut mecanismul de corectare.

5) *Dezvoltarea turismului este considerată ca având un potenţial important pentru îmbunătăţirea creşterii economice şi a ocupării. Pentru utilizarea acestui potenţial într-o manieră optimă, se recomandă – dacă nu există deja – să se elaboreze strategii regionale pentru dezvoltarea turismului la începutul implementării POR. Aceste strategii trebuie să includă prevedri pentru informare şi promovare.*

AM POR consideră că strategiile regionale pentru turism sunt importante. Pentru unele regiuni, acestea sunt deja elaborate, iar pentru altele sunt în curs de elaborare.

6) Se recomandă ca în procesul de elaborare a documentelor de implementare să se acorde prioritate proiectelor care:

- *Se corelează cu alte axe prioritare şi/sau cu alte Programe Operaţionale*
- *Sunt depuse în comun de grupuri de municipalităţi/comune*
- *Care se relaţionează clar cu punctele forte şi cu cele slabe*
- *Care promovează dezvoltarea economico-socială sustenabilă*

Deoarece legea permite deja ca autorităţile locale să se asocieze pentru proiecte comune, posibilitatea de a menţiona "grupuri/asocieri de autorităţi locale" ca beneficiari va fi luată în considerare. Un sistem tip grila de punctaj în Programul Complement va fi de asemenea luat în considerare pentru acest tip de proiecte

În contextual procesului de evaluare ex-ante a fost inclusă activitatea de formulare sau reformulare a indicatorilor de monitorizare de program. O serie de întâlniri, atât bilaterale (între expertul pe indicatori şi reprezentanţii AM POR) cât în plen (reprezentanţii AM-urilor şi alţi actori cheie) implicaţi în programare, au avut loc pentru a stabili un set de indicatori şi pentru a asigura coerenţa şi complementaritatea între POR şi alte sisteme de indicatori ale programelor operaţionale.

În concluzie, procesul de evaluare ex-ante şi-a atins obiectivele primare, de a îmbunătăţi calitatea documentului.

Evaluarea Strategică de Mediu

Evaluarea Strategică de Mediu (SEA), componentă principală a procesului de evaluare ex-ante a POR, a urmat etapele procedurale în conformitate cu HG 1076/2004 (care transpune Directiva UE 2001/42/EC). Procedura SEA a început în septembrie 2006; au fost organizate 3 întâlniri ale grupului de lucru inter-instituţional, înfiinţat pentru a evalua efectele implementării POR asupra mediului. Proiectul de raport SEA a fost elaborat în noiembrie 2006, când a fost lansat şi procesul de consultare publică. Au avut loc consultări publice privind raportul SEA şi POR. Documentele au fost făcute publice şi au fost disponibile pe site-ul MDLPL. Publicul a fost anunţat prin intermediul canalelor media despre oportunitatea

de a-şi exprima opinia asupra documentelor într-o perioadă de 45 zile. Întâlnirea pentru dezbaterea publică a avut loc pe 18 ianuarie 2007.

Raportul SEA pentru POR identifică efecte preponderant pozitive şi neutre asupra mediului ca urmare a implementării programului. În ceea ce priveşte efectele negative asupra mediului care pot apărea ca urmare a unor investiţii specifice prevăzute în program, raportul furnizează o serie de măsuri care să prevină, reducă sau să le contracareze. Aspectele de mediu au fost luate în considerare în cadrul programului. Toate efectele implementării POR asupra mediului vor fi monitorizate printr-un set de indicatori specifici, care vor fi introduşi în sistemul general de monitorizare al programului.

1. ANALIZA SITUAŢIEI ECONOMICE ŞI SOCIALE A REGIUNILOR

1.1 ANALIZE COMPARATIVE ŞI DISPARITĂŢI ÎNTRE REGIUNI

Asemeni celorlalte state est-europene, România a intrat în procesul de tranziţie având un nivel relativ scăzut al disparităţilor regionale, comparativ cu statele cu tradiţie în economia de piaţă. Aceste disparităţi au crescut însă rapid şi în mod deosebit între Regiunea Bucureşti–Ilfov (care include capitala ţării) şi celelalte regiuni. Disparităţile inter-regionale în termeni absoluţi sunt relativ mici comparativ cu Uniunea Europeană. În termeni relativi însă, acestea au atins nivele comparabile cu cele din Republica Cehă, Ungaria şi Germania.

Tabel 2

Disparităţi interregionale în termeni absoluţi şi relativi, comparativ cu celelalte SM ale UE

-2003-

Nr.	Ţara	Regiuni cu PIB maxim	PIB pe loc. PPS(EU25=100)	Regiuni cu PIB minim	PIB pe loc. PPS (EU25=100)	Disparităţi interregionale (termeni absoluţi)	Disparităţi interregionale (termeni relativi)
	1	2	3	4	5	3-5	3:5
1	Austria	Viena	170,9	Burgenland	84,7	86,2	2,0
2	Belgia	Bruxelles – Cap.	237,6	Hainaut	77,6	160,0	3,1
3	Bulgaria	Yugozapaden	43,0	Severen Tsentralen	24,2	18,8	1,8
4	Finlanda	Aland	154,3	Ita-Suomi	84,1	70,2	1,8
5	Franţa	Ile –de-France	173,3	Guyane	57,6	115,7	3,0
6	Germania	Hamburg	184,0	Dessau	70,9	113,1	2,6
7	Grecia	Sterea Ellada	115,7	Anatoliki Makedonia	62,4	53,3	1,8
8	Irlanda	Southern and Eastern	149,2	Border, Midlands and Western	92,5	56,7	1,6
9	Italia	Provincia Autonoma Bolzano/Bozen	160,0	Calabria	68,5	91,5	2,3
10	Marea Britanie	Inner London	277,6	Cornwall & Isles of Scilly	75,8	201,8	3,6
11	Olanda	Utrecht	152,5	Flevoland	89,4	63,1	1,7
12	Polonia	Mazowieckie	72,8	Lubelskie	33,2	39,6	2,2
13	Portugalia	Lisabona	104,3	Norte	57,4	46,9	1,8
14	Rep. Cehă	Praha	138,2	Moravskoslezsko	53,4	84,8	2,6
15	**România**	**Bucureşti**	**57,9**	**Nord-Est**	**21,7**	**36,2**	**2,7**
16	Slovacia	Bratislavský kraj	115,9	Východné Slovensko	38,8	77,1	2,9
17	Spania	Comunidad de Madrid	128,8	Extemadura	63,8	65,0	2,0
18	Suedia	Stockholm	157,9	Ostra Mellansverige	98,2	59,7	1,6
19	Ungaria	Kozep – Magyaroszag	94,9	Eszak – Magyarorszag	38,1	56,8	2,5

Sursa: EUROSTAT

Performanţele economice şi potenţialul de creştere ale regiunilor

Dimensiunea regională, NUTS II, permite doar o înţelegere limitată a tendinţelor de dezvoltare de-a lungul ţării, acestea fiind influenţate în principal de 1) dimensiunea urbană, unde creşterea se concentrează îndeosebi în oraşele mari, Bucureşti reprezentând cel mai vizibil exemplu al acestui fenomen; 2) accesul la piaţă (în special cea vestică) – atragerea ISD şi creşterea economică fiind influenţate favorabil de existenţa porturilor internaţionale (Constanţa) sau accesul facil la pieţele vestice. Din contră, proximitatea barierelor naturale pentru comerţ (fluviul Dunărea) sau a pieţelor subdezvoltate din est (Ucraina şi Republica Moldova), de regulă au împiedicat dezvoltarea. Conform hărţii de mai jos, dacă folosim Produsul Intern Brut (PIB) pe locuitor pentru analiză, zonele ţării cu cele mai ridicate valori ale venitului pe cap de locuitor sunt judeţele care au oraşe mari, aeroporturi internaţionale sau sunt localizate în apropierea sau pe axele de transport către graniţa vestică. Din contră, unele dintre judeţele care înregistrează cele mai severe probleme de subdezvoltare, fie sunt riverane Dunării fie sunt localizate în apropierea graniţei cu Ucraina sau Republica Moldova. De asemenea, merită menţionat că veniturile se concentrează în jurul câtorva oraşe, de regulă mari. In 2004, doar 12 judeţe au înregistrat un PIB pe locuitor mai mare decât media naţională iar majoritatea aveau centre urbane mari. Alte 10 judeţe au înregistrat valori de sub 75% din media naţională, între acestea aflându-se judeţe localizate în apropierea Dunării, Ucrainei sau Republicii Moldova. În orice caz, nici un judeţ nu a înregistrat valori de sub 50% din media naţională a PIB pe locuitor, în timp ce Municipiul Bucureşti a atins o valoare dublă faţă de media naţională.

Harta 2

Romania – Judeţele cu cel mai ridicat şi cel mai scăzut PIB pe locuitor în 2004

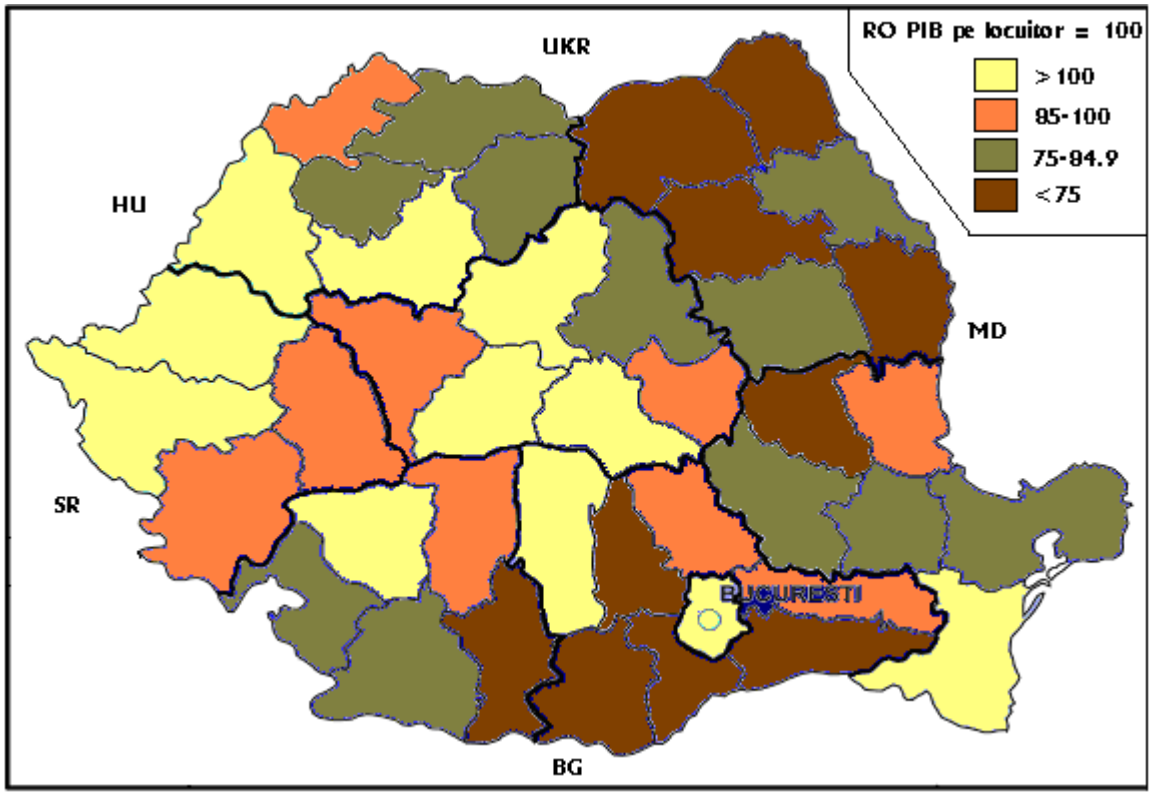

Sursa: Anuarul Statistic al României 2006, INS

Această situaţie este rezultatul combinării unor factori tradiţional istorici cu unele tendinţe de dezvoltare mai recente, incluzând aici şi factorii imprevizibili legaţi de dimensiunea geografică a procesului de privatizare. Mai precis, judeţele au fost afectate diferit, de-a lungul

timpului, de procesul de privatizare şi de restructurarea/dizolvarea sectoarelor ne-profitabile ale economiei sau ale marilor societăţi aflate în proprietatea statului.

Dacă analizăm evoluţia Valori Adăugate Brute (VAB) pe locuitor, pentru perioada 1998-2003, se constată că doar 14 judeţe au înregistrat o rată de creştere mai mare decât media naţională, însă doar jumătate dintre acestea pot fi considerate ca aparţinând unor zone ale ţării tradiţional dezvoltate (Bucureşti, Timiş, Cluj, Gorj, Sibiu, Bihor, Argeş), în timp ce celelalte judeţe cu centre urbane mari nu au reuşit să atingă rate ridicate de creştere (în special Braşov, Constanţa, Ilfov, Mureş şi Arad). Trei judeţe situate sub media naţională a PIB pe locuitor, au înregistrat creşteri relativ ridicate ale VAB în perioada analizată, respectiv Alba, Hunedoara şi Caraş Severin, în timp ce trei judeţe situate în treimea inferioară a ierarhiei PIB pe locuitor – Tulcea, Sălaj şi Bistriţa-Năsăud (ultimele două învecinându-se cu judeţul Cluj) – au înregistrat rate de creştere mai mari decât media naţională. De asemenea, judeţul Iaşi, cu un oraş mare (Iaşi), a crescut rapid în termeni relativi.

Harta 3

Romania – VAB pe locuitor în perioada 1998-2003

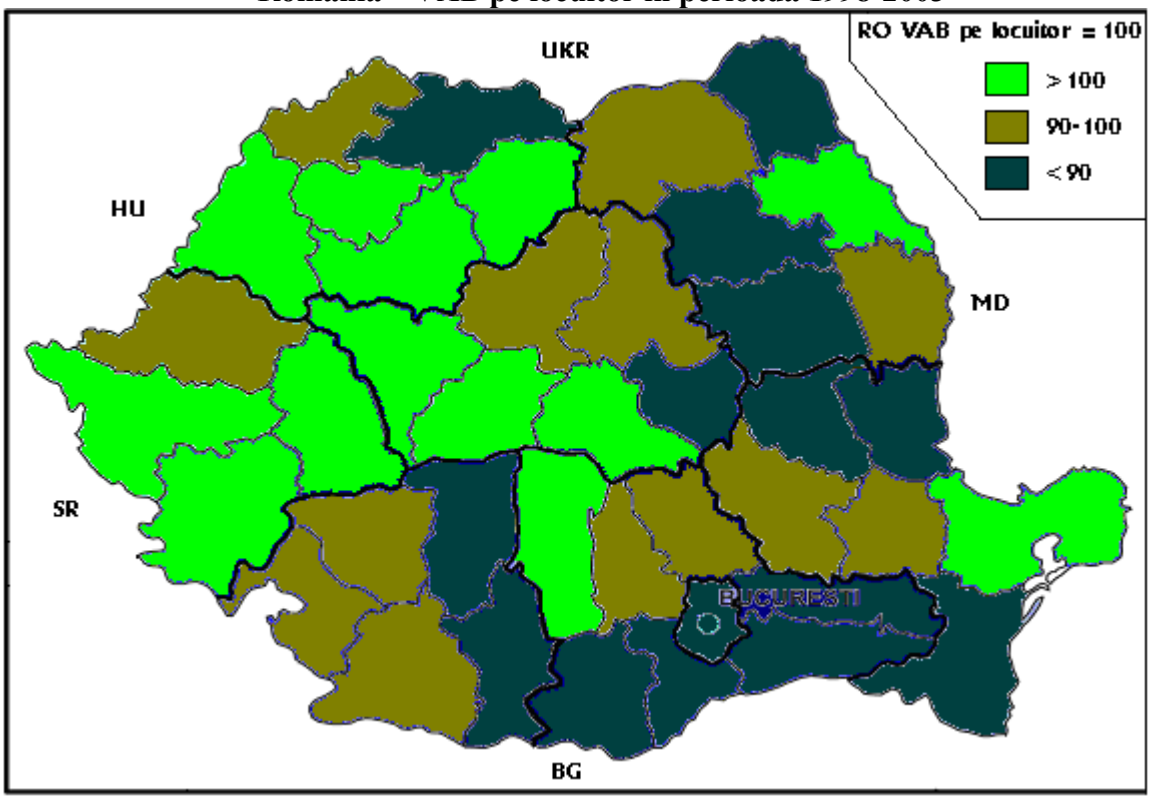

Sursa: Anuarul Statistic al României 2006, INS

De cealaltă parte, decuplarea de la creşterea economică – evidenţiată de rate de creştere situate cu mult sub media naţională şi reflectată întro substanţială înrăutăţire a situaţiei economice – s-a constatat pentru toate judeţele riverane Dunării (Teleorman, Giurgiu, Olt, Călăraşi), cu extindere în Ialomiţa şi Mehedinţi şi parţial pentru cele situate la graniţa cu Ucraina (Maramureş, dar mai puţin Suceava) şi Republica Moldova (Botoşani), în acelaşi timp afectând sever două mari oraşe: Galaţi – ca urmare a restructurării combinatului siderurgic Sidex – şi Constanţa – din cauza crizei portului industrial. De asemenea, judeţele Vrancea, Bacău, Neamţ şi Covasna au înregistrat recesiuni semnificative, în timp ce judeţul Buzău, tradiţional subdezvoltat, a reuşit să se menţină la nivelul mediei naţionale a ratei de creştere.

Situaţia înregistrată în perioada 1998-2003 poate fi rezumată astfel:

- Apropierea de pieţele vestice a părut a fi un factor capabil, singur, să inducă treptat dezvoltare în ariile învecinate (Caraş Severin, Sălaj);
- Zonele miniere par a-şi fi revenit din criză şi, mai mult, par să fi beneficiat de procesul de restructurare (Gorj, Hunedoara şi Alba), deşi acest lucru nu s-a reflectat întotdeauna în gradul de ocupare a populaţiei (cu mai puţin succes în Mureş);
- Decuplarea de la creşterea economică a afectat tot mai mult zonele de graniţă situate în lungul Dunării, Ucrainei şi Republicii Moldova, fiind totuşi oarecum limitată în nord de apariţia unui pol turistic – Suceava (mânăstirile din nordul Moldovei) şi de creşterea Iaşului;
- Apariţia unui grup de judeţe localizate în partea estică a ţării, toate înregistrând o severă recesiune (Galaţi, Vrancea, Bacău, Buzău, Brăila), cauzată pe de-o parte de subdezvoltarea istorică având la bază agricultura, iar pe de altă parte de puternica criză industrială care a afectat zona, la care s-a adăugat reorientarea fluxurilor comerciale pe direcţia est-vest, în perioada de tranziţie care a urmat căderii blocului socialist;
- Apariţia treptată a unui important pol industrial, determinată de investiţiile străine directe, în Piteşti (judeţul Argeş);
- Zonele montane carpatice (Harghita, Covasna, Neamţ, Vâlcea) sunt afectate tot mai mult de stagnare sau recesiune;
- Dezvoltarea rapidă a unui pol turistic în Tulcea (Delta Dunării), în vecinătatea judeţului Constanţa – cu un turism litoral tot mai puţin atractiv.

În acest moment, este dificilă crearea unei imagini clare asupra tendinţelor curente, întrucât datele statistice oficiale sunt disponibile doar până la nivelul anului 2003, neluând astfel în considerare consecinţele fluxurilor masive de ISD de după această dată şi nici a privatizărilor care au fost amânate până după 2003. De aceea o previziune dinamică trebuie luată în calcul.

Insuficienţa datelor statistice disponibile la acest moment, inclusiv a celor referitoare la recentele fluxuri masive de ISD şi a prezenţei în ţară a tot mai multor investitori non-europeni, fac dificilă schiţarea unei imagini clare a tendinţelor recente de dezvoltare. Un posibil indicator anticipativ poate fi obţinut pe baza datelor privind contribuţia fiscală a judeţelor care – deşi este uşor distorsionat de definiţia diferită a veniturilor folosită în scopuri fiscale faţă de cea folosită pentru calcularea statistică a PIB, precum şi de problemele induse de distribuţia geografică a veniturilor – poate fi totuşi considerat un indicator rezonabil pentru anticiparea datelor statistice viitoare. Astfel, dacă se folosesc datele disponibile pentru primele zece lunii ale anului 2006, pot fi sesizate câteva aspecte care schimbă substanţial unele dintre constatările anterioare sau sugerează reducerea temporară a importanţei anumitor factori. Harta de mai jos compară ierarhia judeţelor după PIB pe locuitor în 2004 cu cea bazată pe contribuţia fiscală a judeţelor în primele zece luni ale anului 2006. Analizând harta, se pot constata următoarele:

- Creşterea explozivă a Bucureştiului pare să se extindă şi în ariile înconjurătoare, cuprinzând aici nu numai judeţul Ilfov, ci şi judeţele Prahova şi Giurgiu. Se poate astfel estima formarea unei conurbaţii complexe în jurul capitalei cu importante fluxuri de deplasării zilnice şi efecte de difuzie geografică;
- Atât Constanţa cât şi Galaţi dau semne de revenire din criza care le-a afectat anterior, profitând în acelaşi timp de creşterea importanţei porturilor şi a şantierelor navale în economia globalizată de astăzi. Rămâne însă de văzut măsura în care această situaţie

se va reflecta în creşterea oportunităţilor de consum ale populaţiei şi în atingerea unei pieţe critice în sectoarele serviciilor şi comerţului;

- Importanţa relativă a apropierii de pieţele vestice pare să se reducă. Un număr de judeţe vestice nu pot ţine pasul cu noile rate de creştere impuse de ISD, pierzând teren comparativ cu celelalte judeţe. Această situaţie se întâlneşte nu numai în cazul judeţului Cluj (care nu va mai răspândi creştere în ariile înconjurătoare), ci şi a judeţului Timiş; de asemenea, a determinat apariţia crizei în Caraş-Severin reducând şi efectele unor privatizări. Partea de la graniţa de nord-vest pare să fie mai puţin afectată: Bihor şi Arad îşi păstrează poziţiile în timp ce Satu Mare se conturează ca o zonă de creştere ridicată.

Harta 4

Diferenţe în poziţia ierarhică: PIB pe locuitor 2004 vs Contribuţia fiscală pe locuitor 2006

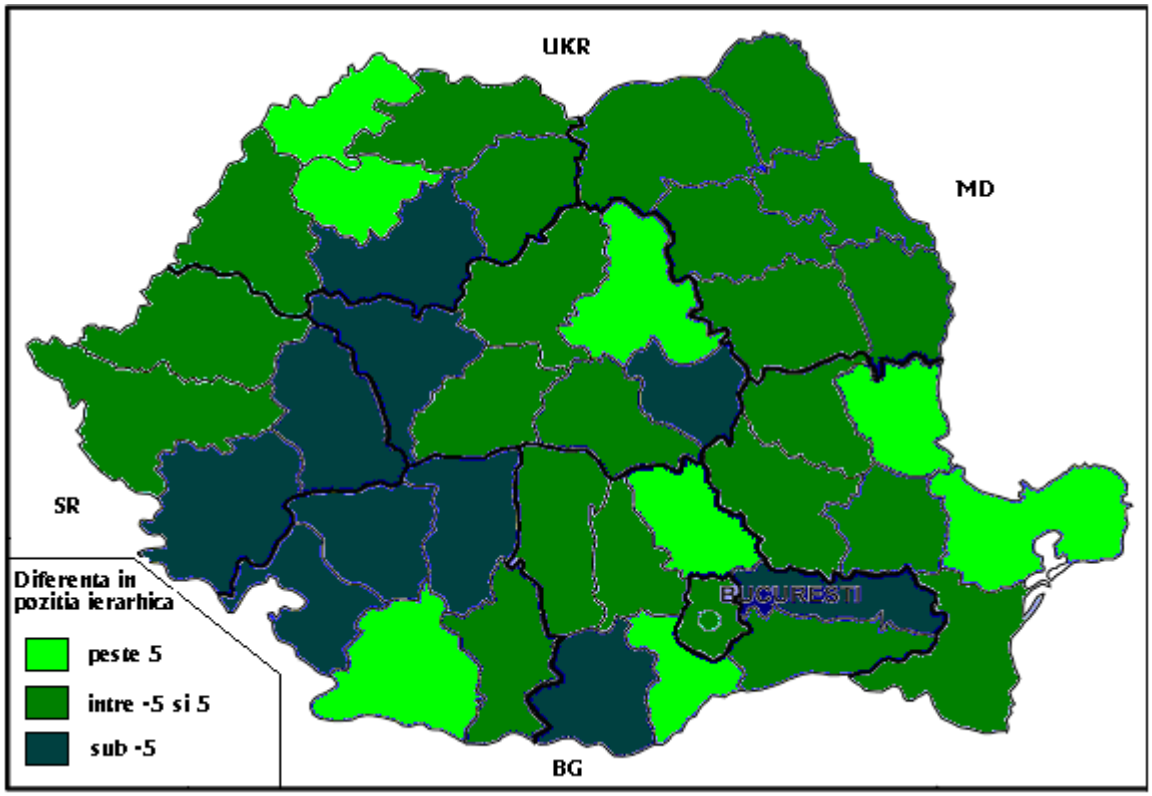

Sursa: Anuarul Statistic al României 2006, INS şi Agenţia Naţională pentru Administrare Fiscală

- Evoluţia aparent pozitivă a unor zone miniere nu pare a fi durabilă, judeţele Hunedoara, Alba şi Gorj pierzând poziţii;
- Turismul legat de Delta Dunării, pare a stimula în continuare creşterea economică în judeţul Tulcea. Dimpotrivă, turismul cultural şi religios din judeţul Suceava nu pare a avea acelaşi efect;
- Cu excepţia judeţului Giurgiu, decuplarea de la creşterea economică caracterizează în continuare judeţele situate de-a lungul Dunării şi a graniţelor cu Ucraina şi Republica Moldova. De asemenea, creşterea relativ rapidă a Iaşului pare a fi de scurtă durată;
- Stagnarea pare să fie caracteristica generală în aria Carpaţilor, iar Braşov continuă să scadă în importanţă între oraşele României;
- Există un grup compact de vechi oraşe industriale situate în estul Bucureştiului până în sudul Moldovei: Buzău, Brăila, Focşani, Bacău, care nu dau prea multe semne de revenire din criză, făcând parte dintr-o veche centură industrială ce pare a fi înlocuită

treptat de către o nouă centură a industriei prelucrătoare având la bază axa Bucureşti-Ploieşti, cu extindere în judeţele Prahova şi Giurgiu.

Dezvoltarea la nivelul Regional NUTS II

Analiza realizată mai sus, demonstrează faptul că tendinţele de dezvoltare la nivel regional (NUTS II) sunt mai curând rezultatul combinării unor modele de dezvoltare locală cu influenţele complexe a diferitor factori, decât adevărate tendinţe regionale.

Tabel 3

Indicatori cheie ai dezvoltării regionale în România (media naţională = 100)

-%-

Regiune	PIB/locuitor		Rata şomajului (ANOFM)		ISD/locuitor		IMM/locuitor[2]		Populaţie rurală	
	1998	2004	1998	2005	1998	2005	1998	2005	1998	2005
Nord-Est	79,8	69,2	133,6	115,2	15,3	7,7	71,3	64,5	123,9	125,5
Sud-Est	100,1	90,7	112,5	108,5	42,7	63,8	101,4	91,4	94,7	98,7
Sud	85,8	83,4	97,1	123,7	65,5	41,2	77,0	67,7	129,0	129,3
Sud-Vest	90,0	83,3	104,8	125,4	11,9	31,9	85,9	70,2	120,8	116,4
Vest	100,9	114,7	101,9	86,4	99,1	76,3	91,2	105,7	83,8	80,7
Nord-Vest	95,5	97,2	84,6	67,8	41,9	45,4	106,5	109,0	104,9	104,0
Centru	105,9	104,2	98,1	123,7	87,7	62,9	101,1	105,7	87,1	88,9
Bucureşti-Ilfov	162,2	191,5	47,1	40,7	598,3	593,5	194,1	228,2	24,8	21,1

Sursa: Calcule realizate pe baza datelor din Anuarul Statistic al României 1999, 2006

Simplificând lucrurile putem spune că Regiunea Nord-Est (cu judeţele Iaşi şi Suceava fiind într-o anumită măsură cazuri specifice) este puternic influenţată de dependenţa sa faţă de agricultură şi este afectată de localizarea în apropierea graniţelor cu Ucraina şi Republica Moldova, precum şi de caracterul montan a unei părţi din teritoriului său. De asemenea, şi în Regiunile Sud şi Sud-Vest, agricultura este activitatea economică dominantă, iar Dunărea împiedică dezvoltarea, comportându-se ca o barieră pentru schimburile economice trans-frontaliere. Profitând de apropierea faţă de pieţele vest-europene şi de dependenţa tradiţional scăzută faţă de sectorul economic primar, Regiunile Vest, Nord-Vest şi Centru au reuşit să atragă un număr ridicat de investitori străini, care au contribuit semnificativ la dezvoltarea lor. Regiunea Sud-Est este un caz special, combinând judeţe mai puţin dezvoltate cu particularităţile judeţelor Constanţa, Galaţi şi Tulcea. Aşa cum era de aşteptat, disparităţile între regiuni au crescut, devenind o caracteristică a economiei României, cu concentrarea creşterii economice în jurul Bucureştiului, în timp ce unele zone ale ţării înregistrează o clară decuplare de la creşterea economică.

Principalele cauze ale acestei situaţii, sunt:

- dependenţa ridicată a creşterii economice faţă de volumul ISD şi concentrarea de până acum a investiţiilor străine în zona capitalei – în afara Regiunii Bucureşti-Ilfov, investiţiile străine în celelalte şapte regiuni de dezvoltare, în 2005, reprezentau numai 39,4 % din totalul investiţiilor străine directe;
- lichidarea majorităţii vechilor întreprinderilor necompetitive din sectorul industriei grele, care nu au fost întotdeauna înlocuite (în special în anumite zone din estul ţării) cu IMM-uri orientate către cerinţele pieţei;

[2] Cuprinde unităţile locale active în industrie, construcţie, comerţ şi alte servicii, cu mai puţin de 250 de angajaţi la 1000 de locuitori.

- migrarea masivă a forţei de muncă, în special din zonele predominat agricole ale ţării, dar şi ca urmare a restructurării industriale şi a eşecului înlocuirii locurilor de muncă pierdute în industrie cu altele în celelalte sectoare economice, determinând o importantă perturbare a structurii economice a oraşelor şi judeţelor afectate.

Grafic 1

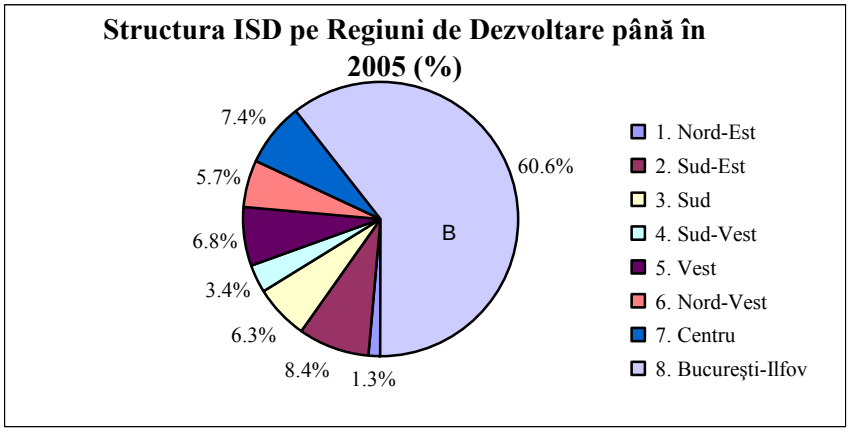

Investiţiile străine în România s-au orientat în funcţie de accesibilitatea la pieţele vestice (inclusiv existenţa aeroporturilor internaţionale) şi de caracterul urban al zonelor vizate, inclusiv existenţa unui nivel adecvat de facilităţi şi servicii pentru expatriaţi. În aceste condiţii nu este surprinzător că Regiunea Bucureşti-Ilfov se situează pe primul loc în ceea ce priveşte investiţiile străine directe atrase, înregistrând 60,6 % (13,264 milioane euro dintr-un total de 15.040 Meuro) din totalul ISD realizate în România până în anul 2005. Constanţa devine, de asemenea, o locaţie preferată a investiţiilor străine directe din Regiunea Sud-Est.

Diferitele zone ale ţării au atras până acum diferite tipuri de investitori. Regiunile Vest şi Nord-Vest au atras un număr relativ ridicat de firme cu participare străină (în special europeană) grupate uneori în proto-clustere, însă acestea sunt în general IMM-uri, care lucrează adesea ca subcontractori ori pe bază de lohn sau exploatează legături de afaceri, tradiţionale, cu Europa de Vest (vezi Anexa 1 Tabel 1). Bucureşti-Ilfov, Sud şi Sud-Est au atras mai multe investiţii pentru iniţiative green-field, în special din partea investitorilor non-europeni (vezi Anexa 1, Tabel 2).

Prezenţa ISD are un efect pozitiv pe piaţa muncii în regiuni, prin creşterea constantă a cererii pentru calificarea forţei de muncă şi prin dezvoltarea serviciilor (ex. specializarea companiilor de recrutare). Disponibilitatea forţei de muncă înalt calificată este un important factor al localizării investiţiilor. Pe măsura ce transferul activităţilor productive şi creative către România se intensifică, cererea de forţă de muncă înalt calificată va creşte. Informaţiile economice de ultimă oră arată faptul că regiunile care au reuşit să atragă un volum important de investiţii se confruntă deja cu dificultăţi în a găsi pe piaţa muncii forţă de muncă înalt calificată, în special în domeniile tehnic şi administrativ.

Dezvoltarea antreprenorială

Similar cu alte state UE, IMM-urile din economia românească sunt predominante, reprezentând 99,5% din totalul întreprinderilor şi au o contribuţie substanţială la formarea PIB-ului şi la gradul de ocupare a forţei de muncă. Luând în considerare densitatea IMM-urilor, România, cu 20,38 IMM/1000 locuitori[3], se situează mult în urma Bulgariei (27,6

[3] Sursa: Calcule bazate pe datele din Anuarul statistic 2006, INS

IMM/ 1000 locuitori) sau a Cehiei, Slovaciei, Ungariei şi Poloniei (cu o medie de 42,3 IMM/1000 locuitori)[4].

Grafic 2

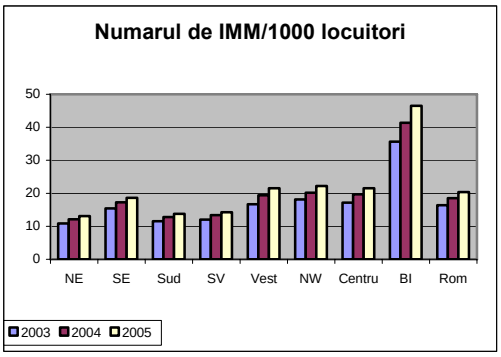

Bucureşti-Ilfov cu 46,51 IMM/1000 locuitori, are de peste 3 ori mai multe IMM-uri, comparativ cu Regiunea Nord-Est, cea mai slab dezvoltată regiune a ţării. Cele mai spectaculoase evoluţii pozitive, din punct de vedere al dezvoltării antreprenoriale, au caracterizat în ultimii ani Regiunile Vest, Nord-Vest şi Centru, în timp ce situaţia celorlalte Regiuni (Sud-Vest, Sud şi Sud-Est) prezintă o uşoară revenire în perioada analizată (2003-2005). Dezvoltarea antreprenorială este, în general, negativ corelată cu zonele rurale predominante cu un grad scăzut de pregătire a populaţiei ocupate, un nivel redus de urbanizare şi grad masiv de migrare în străinătate.

Structura IMM-lor din România este comparabilă cu cele din Statele Membre, care au aderat la UE în 2004. Analizele relevă, că în România, contribuţia IMM-urilor la formarea cifrei de afaceri este peste 50%, în comparaţie cu unele State Membre.

Tabel 4

Numărul întreprinderilor şi a cifrei de afacere, 2003 (pondere din total)

Indicatori	UE-25	LV	CZ	PL	HU	SK	BG	RO
Numărul de întreprinderi								
- micro	91,5	82,5	95,2	96,3	94,7	73,3	90,8	87,1
- mici	7,3	14,5	3,9	2,6	4,4	20,0	7,4	9,8
- medii	1,1	2,7	0,7	0,9	0,7	5,2	1,5	2,5
- mari	0,2	0,5	0,2	0,2	0,2	1,4	0,3	0,6
Cifra de afaceri								
- micro	19,4	17,6	19,4	25,3	21,1	12,7	25,2	15,0
- mici	19,3	30,5	19,9	14,5	19,0	15,9	21,9	22,1
- medii	19,2	29,6	21,6	22,1	18,6	19,8	19,9	20,2
- mari	41,9	22,4	39,1	38,1	41,2	51,5	32,9	42,7

Sursa: Eurostat – Statistics in focus, Nr.24/2006

Grafic 3

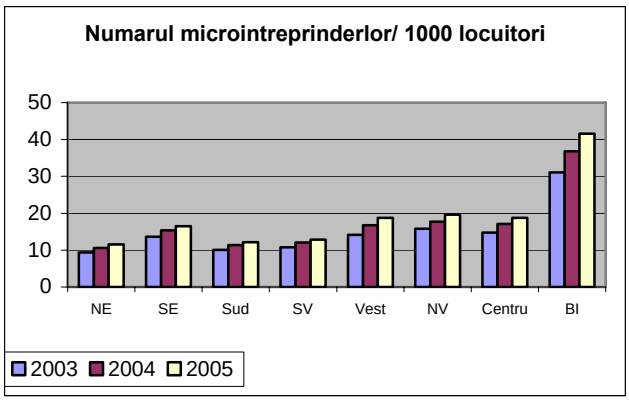

Microîntreprinderile sunt incluse în IMM-uri, întreprinderi cu un număr de salariaţi de până la 9 angajaţi şi o cifră de afaceri anuală netă sau o valoare a activelor totale de până la 2 milioane euro. În 2005, microîntreprinderile din România reprezintă 87,9% din numărul total de întreprinderi (în timp ce în Uniunea Europeană, ele au depăşit 90%). Din punct de vedere al densităţii microîntreprinderilor (microîntreprinderi la 1000 locuitori) există o mare discrepanţă între regiunile ţării, în

[4] Sursa: Studiu de fezabilitate privind îmbunătăţirea accesului la finanţare a IMM-urilor, start-up şi microîntreprinderilor din România, Global Parteners 2005, date din 2003

special între Regiunea Bucureşti-Ilfov – 41,6 microîntreprinderi/1000 locuitori (net superioară mediei naţionale de 18,01 microîntreprinderi /1000 locuitori) şi Regiunea Nord-Est – 11,52 microîntreprinderi/1000 locuitori.

Numărului mediu de salariaţi / microîntreprinderi este în jur 2 angajaţi; acest indicator creşte în perioada 2003-2004 şi, ulterior, descreşte în perioada 2004-2005 în toate regiunile. Cel mai mic număr de salariaţi, sub 2, se regăseşte în regiunea Sud-Est, Regiunea Sud-Vest şi Bucureşti-Ilfov.

În 2004, au fost create 143.411 de IMM, ceea ce reprezintă 35% din total IMM existente; dintre acestea, numai 60% rămân active după primul an de funcţionare. Atractivitatea capitalei din punct de vedere al dezvoltării mediului de afaceri, situează Regiunea Bucureşti-Ilfov pe primul loc în crearea de noi IMM (19,5% din total IMM nou create). La polul opus se situează Regiunea Sud-Vest (7,9% din IMM nou create). În 2004, au fost create 6,6 micro-întreprinderi şi întreprinderi mici la 1000 locuitori, reprezentând 32,4% din numărul total de IMM/1000 locuitori.

Grafic 4

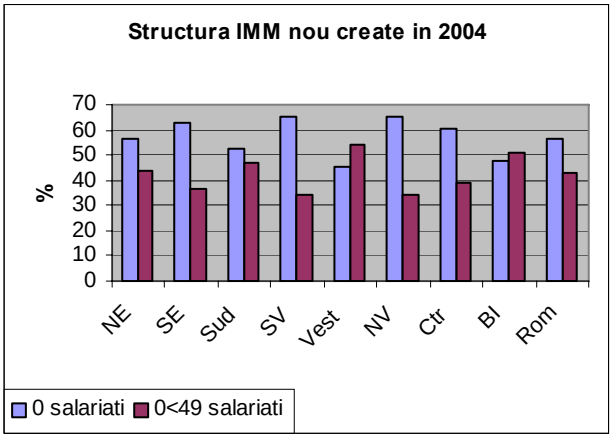

Majoritatea IMM-urilor nou create din România au sediul social în locuinţa proprietarului şi au un singur domeniu de activitate. Numărul mediu de angajaţi variază între 2,5 pentru Regiunile Nord–Est, Sud-Est, Nord-Vest şi 4,7 pentru Bucureşti-Ilfov. IMM-urile fără nici un salariat sunt predominante. Aceste IMM-uri sunt foarte sensibile la şocurile pieţei, mai ales după 2007, când trebuie să facă faţă noilor standarde europene. După integrarea în Uniunea Europeană a noilor state membre, între 20 şi 45% din IMM-uri au falimentat (INS).

Grafic 5

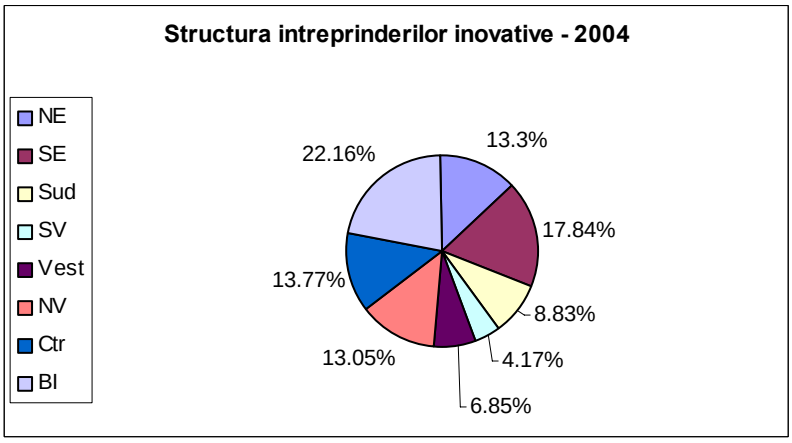

Strategia Lisabona pune accent şi pe sprijinirea întreprinderilor inovative care pot contribui la creştere economică şi la crearea de noi locuri de muncă. Conform datelor furnizate de Institutul Naţional de Statistică, în 2004, au fost create în România 5.171 de întreprinderi inovative. La nivel regional, structura acestora este diferenţiată de la o regiune la alta, mai ales datorită costurilor şi riscurilor existente. Astfel, în Regiunea Sud-Vest doar 4,17% din întreprinderi sunt inovative, în timp ce în Regiunea Bucureşti-Ilfov sunt doar 22,16%. Costurile medii de inovare a unei întreprinderi variază între 85.900 euro în Regiunea Nord-Vest (reprezentând 39,23% din media naţională) şi 443.182 euro în Regiunea

Sud (reprezentând 202,41% din media națională), ca o consecință a nivelului diferit la care se situează Cercetarea-Dezvoltarea în cadrul Regiunilor.

Structurile de sprijinire a afacerilor

La nivel regional, structurile de sprijinire a afacerilor (parcuri industriale, parcuri logistice, parcuri de afaceri) sunt încă slab dezvoltate şi insuficient funcționale şi un număr limitat de IMM fiind localizate în cadrul acestor structuri.

În 2005, existau 36 de parcuri industriale autorizate[5] (care sunt în conformitate cu prevederile Ordonanței de Guvern 65/2001, cu modificările şi completările ulterioare privind crearea şi funcționarea parcurilor industriale), sprijinite de Guvern şi care beneficiau de anumite scutiri fiscale potrivit reglementărilor emise de Ministerul Internelor şi Reformei Administrative (MIRA)şi anume: 9 parcuri private, 21 parcuri publice şi 6 parcuri publice-private. Repartizarea parcurilor industriale pe regiuni este disproporționată, de la 1 parc pentru regiunea Vest, la 12 parcuri industriale în Regiunea Centru.

Tabel 5

Parcuri Industriale

Regiuni	Nr.	Firme atrase	salariați	Suprafețe- ha	
				Total	reabilitate
Nord-Est	2	7	809	23.3	12
Sud-Est	3	12	176	84.9	7.5
Sud	9	129	7510	493.3	140.5
Sud-Vest	3	23	540	34.4	8
Vest	1	3	23	19.3	19.3
Nord-Vest	3	5	154	100.2	73.9
Centru	12	121	1377	487.1	117.2
Bucureşti-Ilfov	3	126	25760	491	18.9
România	**36**	**426**	**13312**	**1,733**	**397.6**

Sursa: Calcule bazate pe date preluate de la MIRA

Aceste parcuri au atras 426 de firme care au închiriat spații (conform MIRA). Cele mai multe dintre aceste firme se găsesc în Regiunea Sud (129), reprezentând 30% din numărul total al de firmelor aflate în aceste structuri de afaceri, urmată de Regiunea Bucureşti-Ilfov (cu 126 firme).

În afară de parcurile menționate mai sus, există din 2004, în jur de 45 structuri de afaceri care nu sunt înregistrate la MIRA (conform anumitor surse private), jumătate dintre acestea fiind localizate între zona Bucureştiului şi regiunea Sud, demonstrând o tendință de atragere a ISD. În această privință, zona de vest a țării este reprezentată modest. În unele cazuri, aceste structuri sunt de fapt depozite, fiind neadecvate pentru desfăşurarea unor activități de producție, din cauza unor deficiențe, precum: neracordarea la sistemul de canalizare şi la rețeaua de gaze. Într-un număr destul de limitat de cazuri, accesul la rețeaua de cale ferată este realizat.

Incubatoarele de afaceri, componentă importantă a infrastructurii de afaceri, cu rol major în impulsionarea micilor întreprinzători, sunt de asemenea slab reprezentate, îndesebi în anumite Regiuni.

[5] criterii: acces la un drum național şi European, posibilitatea de a se conecta la infrastructura de bază, suprafața de cel puțin 10 ha.

Există 21 de incubatoare de afaceri, cele mai multe fiind localizate în Regiunile Sud-Vest (24%) şi Centru (19%). Aceste incubatoare găzduiesc aproximativ 11 IMM-uri, mult sub media UE de 34 de incubatoare. Multe dintre aceste incubatoare se confruntă cu lipsa resurselor şi a experienţei în dezvoltarea afacerilor. Totuşi, câteva incubatoare au reuşit să devină prospere şi să ofere performanţă.

Suprafaţa medie ocupata de un incubator de afaceri este de 1.630 mp, fiind utilizată în principal doar pentru producţie şi pentru activităţi de birou, faţă de 3.000 mp cât reprezintă media UE-15. Majoritatea IMM-rilor din incubatoare aparţin sectorului de servicii şi celui industrial, neexistand o specializare distinctă pentru posibilele IMM-uri asistate. Incubatoarele existente oferă servicii de consultanţă generală cum ar fi înfiinţarea unei companii sau conceperea unui plan de afaceri. Doar 10 dintre incubatoare oferă şi servicii de TIC.

În general, parcurile industriale de tip „brownfield" (ce însumează o suprafaţă de 439,86 ha), au preluat părţi din vechile platforme industriale. Vechile platforme industriale sunt tot mai mult căutate de firme pentru a-şi relocaliza activitatea din zonele centrale ale oraşelor. Parcurile de tip „greenfield" nu au căpătat o mare amploare, cele mai multe dintre ele aflându-se în construcţie.

Celelalte structuri de sprijinire a afacerilor (parcuri ştiinţifice şi tehnologice, parcuri logistice, parcuri de afaceri, etc), sunt slab dezvoltate. În concordanţă cu Legea 50/2003 privind crearea şi funcţionarea parcurilor ştiinţifice şi tehnologice, unde au fost create 7 parcuri ştiinţifice şi tehnologice (cu autorizaţie provizorie/ temporară) în: Galaţi, Brăila, Slobozia, Braşov, Bucureşti, Timişoara şi Iaşi, din care funcţionale: Galaţi, Iaşi şi Braşov.

Slaba dotare cu infrastructuri, inclusiv utilităţile, lipsa spaţiilor şi a tehnologiilor de informare şi comunicare, sunt probleme majore cu care se confruntă majoritatea structurilor de sprijinire a afacerilor. În foarte puţine cazuri, parcurile industriale oferă şi asistenţă pentru accesarea fondurilor de la instituţiile bancare.

În urma analizării surselor de finanţare s-a demonstrat că ponderea împrumuturilor (de la instituţiile bancare şi financiare), leasingului şi factoringul a crescut direct proporţional cu IMM-urile. Micro-întreprinderile folosesc resurse proprii de finanţare şi din acest motiv se dezvoltă foarte greu sau intră în faliment. Această situaţie este, în principal cauzată de condiţiile restrictive de finanţare (rate ale dobânzilor mari, garanţii mari, birocraţie, etc).

Tabel 6

Finanţarea IMM pe clase de mărime

Surse de finanţare	Procente în total IMM-uri		
	Micro	Mici	Medii
Resurse proprii	79,53	74,30	77,95
Împrumuturi bancare	37,84	59,78	72,44
Leasing	20,10	41,62	58,27
Împrumuturi de la instituţiile financiare	1,74	3,35	7,87
Factoring	1,12	5,59	11,02
Garanţii de la Fondul Naţional de Garantare din România pentru IMM	0,12	0,00	0,00
Alte surse de finanţare	0,37	0,56	0,79

Surse: Cartea albă a IMM-urilor din România, 2006

Populaţia şi forţa de muncă

Populaţia

Populaţia României, în continuă scădere, este afectată de fenomenul de îmbătrânire, fenomen care se manifestă în majoritatea Statelor Membre ale Uniunii Europene. Începând cu 1990 segmentul populaţiei în vârsta de până la 14 ani a intrat în declin concomitent cu expansiunea segmentului de vârstă de peste 65 de ani. Pentru prima dată în ultimii 40 de ani, în anul 2002 procentul populaţiei în vârstă (peste 60 de ani) a atins aceeaşi valoare înregistrată de segmentul cu vârsta de până la 14 ani, aproximativ 18%. Numărul de naşteri scade continuu, lucru care a început să se reflecte şi în scăderea populaţiei din categoria de vârste cuprinse între 15 - 19 ani.

Pe termen lung, aceste noi tendinţe demografice vor afecta atât sistemul educaţional, în sensul reducerii efectivelor de elevi şi studenţi, cât şi expansiunea cererii pentru servicii de sănătate şi de protecţie socială. Procesul de îmbătrânire a populaţiei va exercita o influenţă negativă asupra întregii economii, pe măsură ce numărul populaţiei inactive va dezechilibra, în sensul împovărării, sistemul asigurărilor sociale.

Regiunile Sud şi Sud – Vest se confruntă cu un fenomen accentuat de îmbătrânire a populaţiei, înregistrând cea mai mare pondere a populaţiei în vârstă de peste 65 de ani, în total populaţie (16,5%, respectiv 16,2% în 2005), aşteptându–se o amplificare a acestei tendinţe. Ponderea cea mai ridicată a segmentul populaţiei tinere se înregistrează în Regiunea Nord – Est (18,3% în 2005, în uşor declin faţă de procentul de 20.5% din 2002), iar cea mai scăzută în Regiunea Vest (14,9% în 2005 versus 17% în 2002) şi în Regiunea Bucureşti – Ilfov (11,7%). La 1 iulie 2005, la nivel naţional se înregistrau 94,6 de vârstnici la 100 de tineri. Regiunile Sud, Sud-Vest, Vest şi Bucureşti-Ilfov au înregistrat o rată superioară mediei naţionale, iar în Sud şi Bucureşti-Ilfov, numărul bătrânilor îl depăşeşte pe cel al tinerilor.

Tabel 7

Rata de dependenţă, pe regiuni - 2005

%

Regiunea	Tineri/Adulţi	Bătrâni/Adulţi	Rata de dependenţă
Nord-Est	27,3	21,3	48,6
Sud-Est	21,8	20,5	42,4
Sud	22,3	24,3	46,7
Sud-Vest	22,7	23,8	46,5
Vest	21,1	20,3	41,4
Nord-Vest	22,8	19,3	42,1
Centru	22,2	19,4	41,6
Bucureşti-Ilfov	15,9	19,9	35,8
România	22,4	21,2	43,6

Sursa: Anuarul Statistic al României 2006, INS

Pe de altă parte, rata de dependenţă demografică a atins valoarea critică în Regiunea Nord–Est (48,6 %), datorită presiunii exercitate de segmentul de vârstă 0 - 14 asupra adulţilor (27,2 %), în timp ce segmentul vârstnicilor a înregistrat cele mai mari presiuni în Regiunile Sud şi Sud – Vest, circa 23 de bătrâni la 100 de adulţi. Referitor la Regiunea Bucureşti-Ilfov, în ciuda ponderii foarte mari a vârstnicilor în totalul populaţiei, situaţia în termenii dependenţei demografice este mai bună, cu o pondere a adulţilor în regiune de 73,6 % în 2005, cea mai ridicată din România. Explicaţia constă în atracţia pe care o exercită capitala pentru locuitorii celorlalte regiuni prin oportunităţile sale de angajare.

Grafic 6

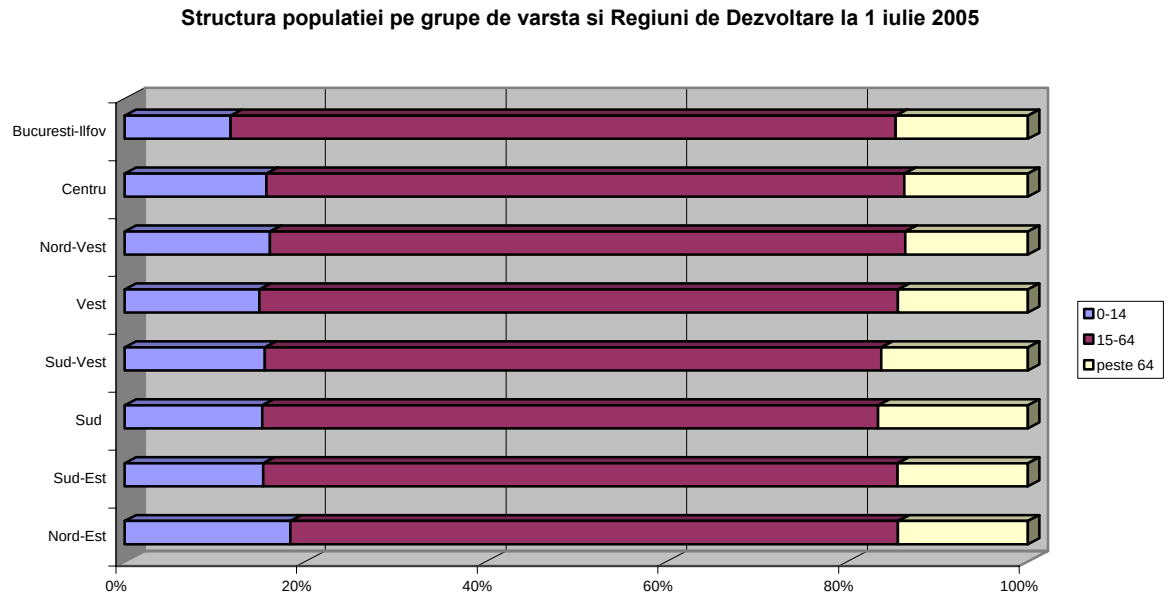

Sursa: Anuarul Statistic al României 2006, INS

Dependența de sectorul agricol, combinată cu rata mare de dependență demografică (populația inactivă față de populație activă) şi consecinţele negative ale acestora asupra sistemelor sociale (sistemul de sănătate, bugetului asigurărilor sociale, sistemul de protecţie socială), vor avea un puternic impact negativ asupra dezvoltării economice şi vor contribui la decuplarea continuă de la creşterea economică a anumitor zone ale ţării, a căror populaţie activă va avea şi mai multe motive să migreze spre marile centre urbane.

Migrația

În ceea ce priveşte migraţia internă, trendurile sunt destul de stabile. Începând cu 1995 Regiunea Nord-Est a pierdut cel mai mare număr de populaţie şi acest lucru a fost confirmat şi în anul 2005.

Tabelul 8

Fluxurile migratorii pe regiuni, în 2005

- Număr -

Regiuni	*Plecați*	*Sosiți*	*Sold*	Pondere %
ROMÂNIA	272.604	272.604	-	-
1. Nord-Est	47.150	43.430	-3.720	-54,9
2. Sud-Est	35.248	34.408	-876	-12,9
3. Sud-Muntenia	40.517	39.333	-1.184	-17,5
4. Sud-Vest Oltenia	29.848	29.168	-680	-10,0
5. Vest	23.849	25.638	1.789	+26,4
6. Nord-Vest	28.742	28.426	-316	-4,7
7. Centru	27.902	28.093	191	+2,8
8. Bucureşti-Ilfov	39.312	44.108	4.796	+70,8

Sursa: Anuarul Statistic al României, 2006

Regiunile Bucureşti–Ilfov, Vest şi Centru au atras populaţie datorită standardelor de viaţă ridicate şi oportunităţilor oferite.

Persoanele cu o mare disponibilitate pentru a migra sunt, de obicei, tinerii, din populaţia aptă de muncă, care migrează spre zonele urbane, în căutarea unor slujbe mai bune şi a unei vieţi sociale mai atractive. Este vorba, de obicei, de tinerii cu vârste cuprinse între 20 şi 39 de ani. Este de menţionat că, în acelaşi timp, există şi un fenomen de migraţie către zonele rurale, specific populaţiei de 40 de ani şi peste, şi care afectează întreaga ţară. În general, este cazul persoanelor care în urma restructurărilor companiilor de stat nu au reuşit să se reprofileze şi astfel au fost forţaţi să se întoarcă în zonele rurale unde desfăşoară activităţi de subzistenţă.

În perioada 2000-2005 migraţia internă a fost dominată de fluxurile urban-rural (557.091 persoane), urmate de fluxurile urban-urban (482.772 persoane) şi cele rural-urban (476.319 persoane). Populaţia din mediul urban este mult mai dinamică în comparaţie cu cea din mediul rural: 1.039.863 persoane au părăsit zonele urbane, fie către zonele rurale fie către alte oraşe, comparativ cu 855.966 persoane care au părăsit mediul rural.

Ca urmare a înrăutăţirii condiţiilor socio-economice din mediul urban şi a migraţiei masive a populaţiei spre zonele rurale, populaţia în mediu rural a crescut semnificativ în ultimii ani în majoritatea regiunilor (vezi tabelul de mai jos).

Tabel 9

Fluxurile migraţiei rurale pe regiuni, în 2005

-Număr-

Regiuni	Plecaţi	Sosiţi	Sold	Pondere %
ROMÂNIA	115.227	135.764	20.537	7,5%
1. Nord-Est	25.085	28.151	3.066	1,1%
2. Sud-Est	16.489	19.396	2.907	1,1%
3. Sud-Muntenia	21.921	24.812	2.891	1,1%
4. Sud-Vest Oltenia	16.216	16.656	440	0,2%
5. Vest	8.521	12.788	4.267	1,6%
6. Nord-Vest	14.194	15.828	1.634	0,6%
7. Centru	11.062	14.534	3.472	1,3%
8. Bucureşti-Ilfov	1.739	3.599	1.860	0.7%

Sursa: Anuarul Statistic al României, 2006

În ceea ce priveşte migraţia oficială internaţională, după 1990, România s-a confruntat cu mişcări masive ale populaţiei spre diverse locaţii. Etnicii germani au părăsit România la începutul anilor 1990, în număr foarte mare, de ordinul zecilor de mii pe fiecare an. Mai târziu numărul lor a scăzut la sub 1000 persoane (în 2001), printre altele, datorită restricţiilor impuse de Germania pentru persoanele de etnie germană care nu posedau suficiente documente care să le ateste statutul etnic. Pe de altă parte fenomenul de emigrare definitivă în Canada şi SUA a fost constant, de aproximativ 1500-3000 persoane pe an, în timp ce emigrarea permanentă (înregistrată oficial) şi temporară pentru muncă a atins proporţii însemnate.

Imigraţia în România a înregistrat un trend ascendent (1.602 persoane în 1991 şi 11.350 în 2001) urmat de o scădere în 2004 (2.987 persoane) ca urmare a restricţiilor impuse de statul român, în timp ce în 2005 a crescut până la 11.024 persoane. Imigranţii provin din ţări din Europa, în special din Republica Moldova, pentru scopuri lucrative (51,7% în 2005). SUA Germania şi Italia sunt principalele ţări de origine a imigranţilor în 2005. Între 1992 şi 2002, Regiunea Bucureşti–Ilfov a fost destinaţia favorită a imigranţilor (41,03%), urmată de Regiunile Nord–Est, Nord–Vest şi Centru[6].

Datele statistice oficiale (emigrare şi imigrare) nu oferă o imagine de ansamblu reală asupra fenomenului de migraţie din România, pentru că nu sunt incluse date despre migraţia temporară, un fenomen foarte important. Migraţia temporară nu poate fi înregistrată din cauza faptului că aceste populaţii, de fapt, nu îşi părăsesc domiciliul. Migraţia externă a populaţiei active neînregistrată ridică probleme demografice şi sociale serioase care nu pot fi surprinse în nici un studiu bazat pe date statistice oficiale. Din date neoficiale reiese că există minim 2 milioane de români care lucrează temporar în străinătate în ţări ca Spania, Italia, Germania, Ungaria, ş.a. Regiunile istorice Moldova, Muntenia şi Oltenia, care se suprapun regiunilor de dezvoltare Nord-Est, Sud-Est, Sud şi Sud-Vest, sunt regiunile în care migraţia temporară pentru muncă a fost mai intensă.

Rezumând, putem afirma că:

1. Migraţia internă şi mobilitatea forţei de muncă a crescut continuu după anul 2000 până în anul 2004. În anul 2005 România a înregistrat un flux migratoriu de 272.604 persoane sau 1,3% din populaţia totală a ţării.
2. La nivel regional surse nete de migraţie sunt regiunile Nord-Est, Sud-Est, Sud, Sud-Vest şi Nord-Vest, în timp ce Regiunile Vest, Centru şi Bucureşti-Ilfov sunt recipienţi ai acestor fluxuri. Există o corelare cu migraţia internaţională, având în vedere că regiunile care pierd populaţie sunt aceleaşi (Nord-Est, Sud-Est, Sud şi Sud-Vest).
3. În toate regiunile se înregistrează o creştere a migraţiei spre zonele rurale, unde se practică o agricultura de subzistenţă. Acesta poate fi considerat o situaţie îngrijorătoare pentru România, ţinând cont că deja o mare parte din forţa de muncă este angajată în agricultură şi productivitatea muncii în acest sector este scăzută.

Forţa de muncă

Dinamica pieţei muncii este rezultatul procesului de restructurare a economiei şi al oportunităţilor de ocupare oferite de întreprinderile mici şi mijlocii, precum şi atragerii ISD în diferitele regiuni. Conform tabelului de mai jos[7], rata de ocupare a populaţiei în România s-a menţinut la un nivel relativ constant în perioada 2002-2005 (58%), marcând un uşor trend descendent, dar situându-se la un nivel scăzut comparativ cu media ratei de ocupare în UE-27 (63,4% în 2005). Această scădere a populaţiei ocupate se corelează cu diminuarea locurilor de muncă disponibile, precum şi cu fenomenul de migraţie temporară pentru muncă în străinătate.

[6] "Fenomenul migraţiei din perspectiva integrării României în Uniunea Europeană", Institutului European Român

[7] Începând cu anul 2002, datele nu sunt în totalitate comparabile cu datele din anii precedenţi, din cauza revizuirii definiţiilor folosite.

Tabelul 10

Rata de ocupare în România

-%-

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
România	**63,6**	**62,9**	**58,0**	**57,8**	**57,9**	**57,7**
Masculin	69,5	68,5	64,1	64,1	63,6	63,9
Feminin	57,8	57,3	52,0	51,5	52,1	51,5
Nord-Est	**67,1**	**66,4**	**60,1**	**59,9**	**62,4**	**61,5**
Masculin	71,5	70,2	64,0	63,8	65,4	64,0
Feminin	62,6	62,5	56,1	56,0	59,3	59,0
Sud-Est	**60,8**	**59,9**	**55,3**	**55,8**	**54,7**	**54,7**
Masculin	67,3	67,9	64,2	63,1	62,7	63,2
Feminin	54,3	52,0	46,5	48,5	46,7	46,2
Sud	**64,7**	**64,0**	**58,2**	**58,1**	**58,1**	**58,1**
Masculin	72,0	70,9	65,2	66,6	64,5	65,9
Feminin	57,4	57,2	51,3	49,6	51,6	50,2
Sud-Vest	**69,1**	**69,5**	**61,8**	**62,0**	**59,9**	**60,1**
Masculin	73,4	74,3	66,9	66,8	65,5	65,8
Feminin	64,9	64,8	56,6	57,0	54,2	54,3
Vest	**62,2**	**61,2**	**57,6**	**57,1**	**56,9**	**56,6**
Masculin	68,7	66,9	64,9	64,8	63,4	63,9
Feminin	55,9	55,7	50,5	49,7	50,5	49,5
Nord-Vest	**63,4**	**64,0**	**57,8**	**57,2**	**56,1**	**56,0**
Masculin	67,9	67,7	62,6	62,2	61,4	61,0
Feminin	59,0	60,3	53,1	52,2	50,9	51,1
Centru	**59,8**	**59,6**	**55,9**	**55,2**	**53,9**	**54,2**
Masculin	66,3	65,1	61,4	62,1	60,2	61,7
Feminin	53,4	54,2	50,3	48,4	47,6	46,6
Bucureşti-Ilfov	**60,0**	**56,7**	**56,9**	**56,5**	**59,7**	**59,4**
Masculin	67,2	63,5	63,6	63,5	65,8	65,9
Feminin	53,5	50,5	50,8	50,2	54,1	53,4

Sursa: Anuarul Statistic al României, INS, 2006

La nivel regional, rate ale ocupării peste media naţională sunt înregistrate în Regiunile mai puţin dezvoltate: Nord-Est, Sud şi Sud-Vest, cauzate de ratele de ocupare ridicate din agricultură. Regiunea Bucureşti-Ilfov înregistrează de asemenea rate ale ocupării peste media naţională, dar în acest caz datorită ofertei de muncă mult mai ridicate şi diversificate. În perioada 1990-2001, numărul salariaţilor a scăzut de la 7,5 milioane la 4,5 milioane, în acelaşi timp cu creşterea numărului şomerilor, în special din cauza restructurărilor din economie, în urma cărora a fost disponibilizată o mare parte a forţei de muncă. Rata şomajului a crescut constant între 1991 şi 1999 (de la 3% la 11,8%).

Grafic 7

Efectivul salariaţilor şi rata şomajului (1990-2005)

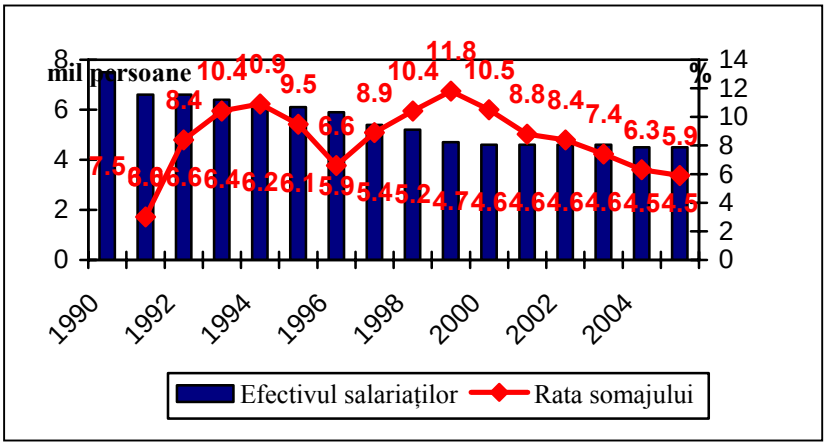

Sursa: INS

După 2000-2001 România a întrat un proces de redresare economică, înregistrând o perioadă de creştere economică, cu toate că numărul salariaţilor a rămas stabil (4,5 milioane în 2005).

Rata şomajului a scăzut până la valoarea de 5,9% în 2005. Este totuşi de menţionat că numărul şomerilor este mult mai mare decât o arată cifrele, întrucât acestea se referă doar la şomerii înregistraţi. Deşi anchetele oferă o imagine mai aproape de numărul real al şomerilor, totuşi, ca fenomen, rata şomajului descreşte de la an la an, una din principalele cauze fiind migraţia temporară în străinătate pentru muncă (aprox. 2 milioane de persoane).

Pe sectoare ale economiei, reflectând evoluţiile economiei româneşti, populaţia ocupată în agricultură a scăzut în perioada 2001-2005 în toate regiunile ţării. Totuşi, scăderea populaţiei ocupate în agricultură nu poate fi considerată una reală, deoarece a mare parte din populaţia care munceşte în agricultură, ca lucrători pe cont propriu, nu este înregistrată ca angajată în acest sector. Aceasta poate fi uşor verificat prin faptul că cea mai mare parte din lucrătorii pe cont propriu apar, în statistici, în mediul rural în toate Regiunile ţării.

Sectorul construcţiilor este unul dintre cele mai dinamice din ţară, fiind singurul sector unde populaţia ocupată a crescut în termeni reali în toate regiunile ţării. Regiunile Bucureşti-Ilfov (60,7 mii persoane) şi Centru (11,5 mii persoane) sunt regiunile care au înregistrat cea mai dinamică evoluţie în acest sector în ultimii cinci ani.

Grafic 8

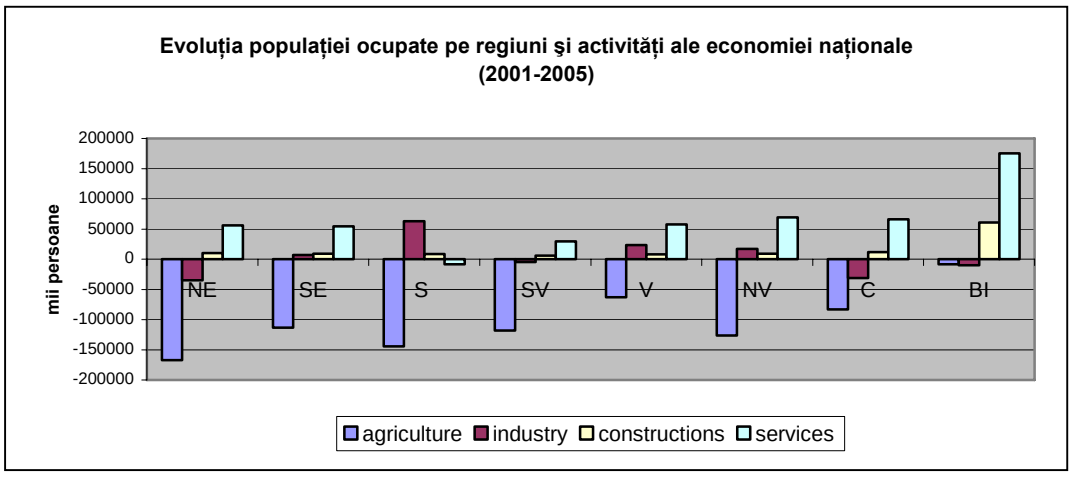

Sursa: Statistică Teritorială , 2006 şi Anuarul statistic al României, 2006, INS

În aceeaşi perioadă (2001-2005), sectorul serviciilor[8] a înregistrat un trend asemănător sectorului construcţiilor, singura Regiune care a înregistrat o scădere a numărului populaţiei ocupate în acest sector fiind Regiunea Sud.

În particular, regiunea Bucureşti-Ilfov se distanţează de celelalte regiuni din punctul de vedere al populaţiei ocupate în servicii (175,2 mii persoane), datorită creşterii rapide a sectorului afacerilor, ratei relativ înalte de cuprindere în învăţământul superior, factor care sprijină creşterea serviciilor, precum şi amploarei investiţiilor – îndeosebi în Municipiul Bucureşti - în telecomunicaţii. Alte Regiuni, cum ar fi Nord-Vest, Centru şi Vest, au înregistrat creşteri ale populaţiei ocupate în activităţi precum comerţul, hoteluri şi restaurante, tranzacţii imobiliare şi alte servicii, intermedieri financiare etc.

[8] Comerţ, hoteluri şi restaurante, transport, depozitare şi comunicaţii, intermedieri financiare, tranzacţii imobiliare şi alte servicii, administraţie publică şi apărare, învăţământ, sănătate şi asistenţă socială şi celelalte activităţi ale economiei naţionale.

În acelaşi timp cu creşterea sectorului privat s-a înregistrat şi scăderea ponderii populaţiei ocupate în sectorul public în totalul populaţiei ocupate.

Tabel 11

Populaţia ocupată în sectorul privat şi public

-%-

An	Sectorul Public	Sector Privat
2000	26,4	67,1
2001	24,3	70,4
2002	24,8	69,9
2003	23,7	72,1
2004	23,2	73,8
Q1 2005	21,8	75,7

Sursa: INS

În ceea ce priveşte calificarea forţei de muncă, există disparităţi evidente între regiunile mai dezvoltate şi cele mai puţin dezvoltate, regiunile preponderent rurale şi anume, Nord-Est, Sud-Est, Sud şi Sud-Vest înregistrând ponderi mari ale populaţiei ocupate cu educaţie primară sau fără şcoală absolvită. În Regiunea Bucureşti-Ilfov forţa de muncă înregistrează cea mai înaltă calificare comparativ cu celelalte Regiuni.

Tabel 12

Structura populaţiei ocupate după nivelul de instruire pe regiuni de dezvoltare în 2005

-%-

Regiuni	Superior	Postliceal de specialitate sau tehnic de maiştri	Liceal	Profesional, complementar sau de ucenici	Gimnazial	Primar sau fără şcoală absolvită
România	12,6	4,8	30,7	25,5	18,6	7,8
Nord-Est	9,4	3,5	24,0	27,3	24,0	11,8
Sud-Est	10,4	4,6	29,6	27,1	19,3	9,0
Sud-Muntenia	8,9	4,4	31,5	25,5	19,8	9,9
Sud-Vest	11,1	6,0	28,4	21,9	21,1	11,5
Vest	13,2	4,7	34,9	25,3	18,1	3,8
Nord-Vest	10,7	4,9	32,1	26,4	20,3	5,6
Centru	12,1	5,8	33,5	31,9	12,2	4,5
Bucureşti-Ilfov	30,2	5,1	37,3	17,5	8,9	1,0

Sursa: Anuarul Statistic al României, INS, 2006

Şomajul

După 1990, şomajul a crescut brusc în toate regiunile ţării, cele mai ridicate rate ale şomajului înregistrându-se în regiunile mai slab dezvoltate, industrializate în anii ’60–’70: Nord-Est, Sud-Est, în timp ce ratele cele mai scăzute erau tradiţional înregistrate în Regiunile Bucureşti-Ilfov şi Vest. În anul 2000, ca urmare a restructurării miniere şi industriale, rate mari ale şomajului au înregistrat şi Regiunile Sud-Vest, Vest şi Centru. Reducerea şomajului după 2000 poate fi explicată prin efectul cumulativ a mai multor factori, ca: amploarea pensionărilor, plecările la muncă în străinătate, creşterea economiei subterane, toţi aceşti factori descurajând înregistrarea şomerilor la oficiile forţei de muncă. În anul 2005, cele mai ridicate rate ale şomajului se înregistrau în Regiunile Sud-Vest (7,4%), Sud şi Centru (fiecare cu 7,3%), în timp ce ratele cele mai scăzute înregistrau Regiunile Nord-Vest şi Vest (4,2%, respectiv 5,8%), precum şi în Regiunea Bucureşti-Ilfov, unde se poate spune că există o ocupare totală a forţei de muncă şi şomajul este inexistent (2,4%).

Rata şomajului variază în cadrul regiunilor, de la un judeţ la altul, judeţele din estul ţării înregistrând, în medie, rate mai mari ale şomajului decât cele din vest (Anexa 1, tabelul 5). Nivele ridicate ale ratei şomajului între 8,3% şi 10,1% sunt înregistrate, cu precădere în partea de est a ţării (judeţule Vaslui şi Galaţi), în sud – de-a lungul Dunării, cu valori cuprinse între 9% şi 12 % (judeţele Călăraşi, Ialomiţa şi Teleorman), precum şi în zona care reuneşte câteva judeţe din Regiunile Sud-Vest, Vest şi Centru, cu rate între 7,9% şi 9,5% (Gorj, Mehedinţi, Caraş-Severin, Hunedoara, Alba, Braşov, Covasna, Harghita). Cauza principală a nivelurilor ridicate ale ratei şomajului au fost, fie *restructurarea industriei* (extracţia minereurilor – Alba, Hunedoara, Caraş-Severin; extracţia cărbunilor – Hunedoara şi Caraş-Severin; prelucrarea metalelor – Alba şi Caraş-Severin; siderurgia – Galaţi şi Hunedoara), fie existenţa unei *economii rurale tradiţional subdezvoltate* (judeţele Vaslui, Ialomiţa şi Teleorman).

Harta 5

Rata şomajului[9] – disparităţi intraregionale (2005)

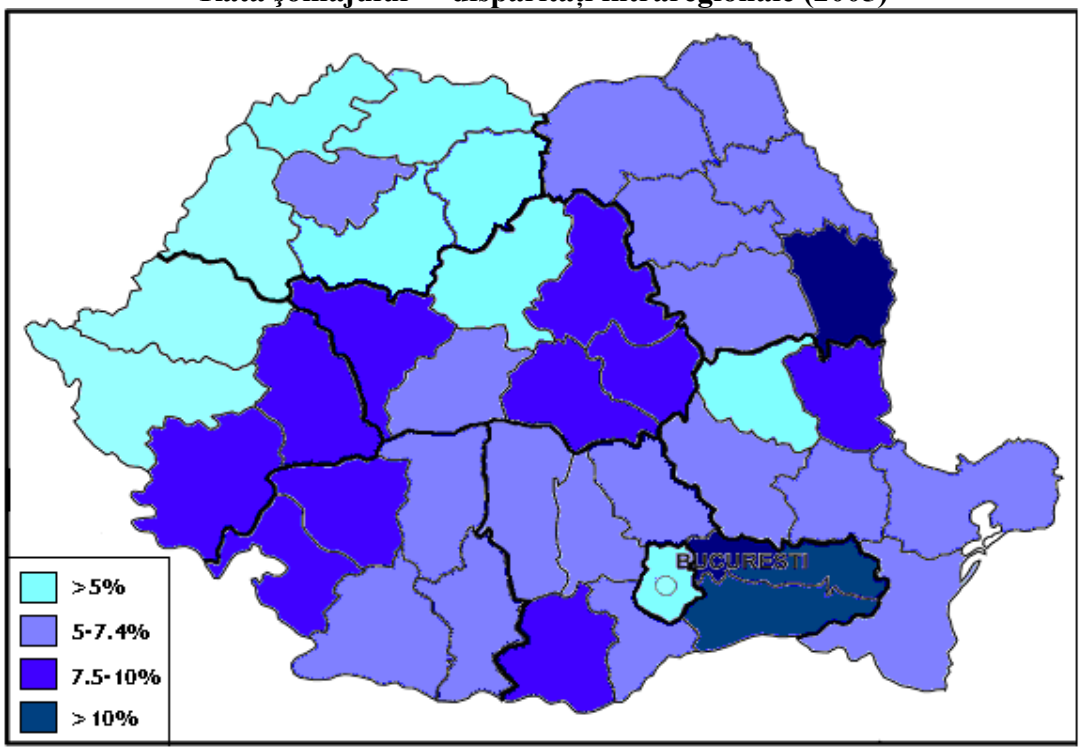

Prelucrare după Anuarul Statistic al României , 2006, INS

Infrastructura de transport

România, prin aşezarea sa geografică, reprezintă o zonă de intersecţie a magistralelor internaţionale de transport, care leagă atât nordul şi sudul Europei, cât şi vestul şi estul acesteia. Reţeaua de transport asigură legătura cu toate reţelele de transport ale ţărilor vecine dar şi cu cele din ţările Europei şi Asiei.

Comparativ cu Statele Membre ale UE şi cu unele ţări est-europene, sistemul de transport românesc este insuficient dezvoltat şi de slabă calitate, consecinţă a investiţiilor reduse în infrastructura de transport realizate în perioada de tranziţie. În acest context, gradul de accesibilitate la reţeaua de transport a scăzut, constituind un obstacol în dezvoltarea

[9] Şomerii înregistraţi la Agenţiile pentru Ocuparea Forţei de Muncă.

economică, ceea ce poate duce la pierderea avantajelor oferite de poziţia geografică a României.

Astfel, dezvoltarea infrastructurii de transport este deosebit de importantă pentru România, întrucât poate sprijini creşterea cererii de servicii de transport şi poate accelera progresul economic al ţării.

România ar putea beneficia de poziţia sa pe culoarul spre Asia Centrală şi zona Caspică, iar ţările UE ar dobândi un plus de siguranţă în urmărirea intereselor comerciale şi strategice în arealele respective.

Accesul la infrastructura de transport

Una din cauzele principale ale disparităţilor de dezvoltare inter şi intra-regionale este dată de accesul diferit al regiunilor la infrastructura de transport judeţeană, naţională şi internaţională dar şi de calitatea necorespunzătoare a acesteia. Aeroporturile care au legături internaţionale constituie un important factor de atracţie pentru investiţiile străine directe, conexiunile feroviare sunt un factor important în realizarea exporturilor de mărfuri iar calitatea ridicată a infrastructurii rutiere contribuie la scurtarea duratei de transport a mărfurilor şi persoanelor.

Regiunea Bucureşti-Ilfov concentrează aeroporturile cu cel mai intens trafic internaţional şi naţional. Regiunea Centru are câteva noduri importante de cale ferată (Teiuş, Sibiu, Braşov, Târgu Mureş), prin care se realizează legătura României cu Europa Centrală şi de Vest. Regiunea Sud cu o reţea de drumuri naţionale în mare parte modernizată, este traversată de patru drumuri internaţionale, având un acces bun la reţeaua naţională şi internaţională de drumuri. Regiunea Vest asigură tranzitul feroviar şi rutier spre vestul Europei şi prin modernizarea aeroporturilor din Timişoara şi Arad contribuie la diversificarea centrelor nodale de transport.

Alte regiuni sunt dezavantajate din punctul de vedere al calităţii infrastructurii de transport. Printre regiunile cu acces limitat la infrastructura de transport este şi Regiunea Nord-Est. În cadrul acestei regiuni, judeţul Botoşani are 16,8% drumuri din pământ, nepracticabile. Reţeaua de cale ferată a regiunii se situează sub nivelul mediu naţional din punct de vedere al lungimii tronsoanelor şi al dotării tehnice.

La nivel intra-regional, reţeaua de transport inadecvată împiedică dezvoltarea oraşelor mici şi mijlocii a comunelor şi a satelor. Multe zone dispun de reţele rutiere de transport între localităţi foarte slab dezvoltate (de exemplu, satele din Delta Dunării, zona subcarpatică, podişul Mehedinţi, Munţii Apuseni), determinând chiar izolarea unor localităţi.

Transportul rutier pe drumuri judeţene

Lungimea totală a reţelei de drumuri în România, la finele anului 2005, era de 79.904 km, din care 36.009 km sunt drumuri judeţene. Ponderea drumurilor judeţene în total drumuri publice este de 45%, cu valori mai ridicate în Bucureşti-Ilfov (51,4%), Sud (47,8%) şi Centru (47,4%).

Pe drumurile naţionale şi judeţene se desfăşoară astăzi peste 80% din volumul de trafic, cu tendinţe de sporire spectaculoasă în următorii ani. Traficul mediu pe drumurile naţionale se situează la sub 500 vehicule/zi şi se prevede o creştere de peste 50% în perioada următoare.

Deşi în perioada 1995-2005, reţeaua drumurilor publice modernizate s-a extins, densitatea drumurilor publice (33,5 km/100 km^2) continuă să fie foarte scăzută, comparativ cu media UE 25 (110,1 km/ km^2). Densitatea drumurilor judeţene este de 15,1 km/100 km^2, valori mai ridicate fiind înregistrate în Bucureşti-Ilfov (24,6 km/100 km^2), Sud (16,6 km/100 km^2), Sud-Vest (16,1 km/100 km^2) şi Nord-Vest (15,1 km/100 km^2).

Lipsa resurselor financiare la nivel local, destinate reabilitării şi modernizării drumurilor publice, a constituit una din multiplele cauze care au condus gradul scăzut de accesibilitate la infrastructura de transport în multe zone ale ţării; în acelaşi timp, acest lucru determină slaba mobilitate a forţei de muncă, dificultăţi în desfăşurarea de noi activităţi economice, dezvoltarea redusă a turismului, dar şi un nivel scăzut de atragere a investitorilor străini.

Reţeaua de drumuri este slab dezvoltată şi de o calitate necorespunzătoare comparativ cu ţările din UE. Exceptând regiunea Bucureşti-Ilfov, regiunea Sud – Vest înregistrează cel mai ridicat procent de drumuri publice modernizate (32,4%), în timp ce regiunea Sud - Est se situează pe ultimul loc în ceea ce priveşte media drumurilor publice modernizate (19,5%). Pe de altă parte, acele oraşe care au suportat un proces de creştere economică, în special Bucureştiul, au cunoscut problemele legate de traficul congestionat, generat de incapacitatea reţelei de străzi de a prelua surplusul de trafic. Se prevede că acest fenomen se va extinde şi în alte zone ale ţării.

Tabel 13

Reţeaua de drumuri publice din România, pe regiuni, în anul 2005

Regiune	Drumuri publice[10] - total -km-	Drumuri publice nemodernizate în total drumuri publice -%-	Densitatea drumurilor publice(la 100 km^2)	Drumuri judeţene -km-	Drumuri judeţene în total drumuri publice -%-	Densitatea drumurilor judeţene (la 100 km^2)	Străzi orăşeneşti -km-	Din care modernizate %
Nord-Est	13,387	74.9	36.3	5563.2	41.5	15.0	3,737	52.9
Sud-Est	10,856	80.5	30.4	4961.6	45.7	13.8	2,954	68.6
Sud	12,000	70.7	34.8	5743.1	47.8	16.6	3,605	58.1
Sud-Vest	10,460	67.6	35.8	4720.4	45.1	16.1	2,551	61.2
Vest	10,292	74.0	32.1	4427.3	43.0	13.8	3,157	62.5
Nord-Vest	11,855	72.8	34.7	5314.9	44.8	15.5	3,355	57.9
Centru	10,182	76.1	29.9	4830.2	47.4	14.1	3,823	59.7
Bucureşti-Ilfov	872	47.3	47.9	448.8	51.4	24.6	2,514	43.5
România	**79,904**	**73.5**	**33.5**	**36,009.7**	**45.0**	**15.1**	**25,696**	**58.1**

Sursa: Institutul Naţional de Statistică, Anuarul Statistic, 2005

Resursele financiare au fost îndreptate spre reabilitarea reţelei de drumuri naţionale, neglijându-se atât valoric cât şi calitativ reţeaua de drumuri judeţene şi străzi orăşeneşti. Din cauza fondurilor insuficiente alocate infrastructurii de drumuri, reţeaua de drumuri judeţene şi locale nu a beneficiat de lucrări de modernizare semnificative, acest aspect contribuind la scăderea gardului de atractivitate a regiunilor de dezvoltare, dar a condus şi la creşterea disparităţilor intra şi interregionale.

Ponderea drumurilor modernizate în regiuni este scăzută, cu urmări negative în atragerea unor largi teritorii în activităţi economice productive, limitând atât desfacerea produselor

[10] Drumuri naţionale, judeţene şi comunale

agricole în centrele urbane, cât şi posibilitatea ca zonele cu potenţial agroturistic să fie atrase în circuitul economic naţional. (ex. zona subcarpatică a Munteniei şi Olteniei, podişul Mehedinţi, Munţii Apuseni). Cu excepţia regiunii Bucureşti Ilfov, unde densitatea drumurilor publice este mare (47,9/100 km^2), datorită prezenţei Capitalei, reţeaua de drumuri publice este distribuită într-un mod echilibrat în celelalte Regiuni.

Principalele probleme ale reţelei de drumuri publice de la nivel regional sunt reprezentate de capacitatea insuficientă de a prelua traficul greu şi vehiculele de mare tonaj (în special în regiunile Bucureşti Ilfov, Nord - Vest şi Vest), de lipsa autostrăzilor, de iluminatul şi marcajele realizate necorespunzător, care conduc la micşorarea vitezei de rulare, creşterea timpului călătoriilor şi consum foarte mare de combustibil. Pe de altă parte, aproape jumătate din totalul drumurilor modernizate se află într-o stare avansată de uzură datorită exploatării intensive a drumurilor ce fac legătura între oraşele mici şi mijlocii, între polii de dezvoltare din regiune, zonele de graniţă şi celelalte regiuni.

Reabilitarea şi dezvoltarea reţelei de drumuri publice a fost şi este o prioritate a politicii economice din România, drumurile reprezentând cel mai utilizat mod de transport, contribuind la creşterea gradului de accesibilitate la nivel regional şi local.

Transportul aerian

În România există 17 aeroporturi; cele mai importante aeroporturi sunt Aeroportul Internaţional „Henri Coandă" Bucureşti (2,9 mil persoane din numărul total internaţional de pasageri în 2005), Aeroportul „Aurel Vlaicu" Băneasa (380.000 pasageri), Timişoara (336.000 pasageri), Constanţa (111.000 pasageri). In ultimii ani a sporit traficul şi pe aeroporturile din Cluj, Sibiu şi Arad; Constanţa rămânând doar cu legături internaţionale charter.

Din cele 17 aeroporturi, 11 sunt situate pe reţeaua TEN-T, 5 sunt situate în afara acestei reţele (Baia Mare, Satu Mare, Târgu Mureş, Craiova şi Tulcea) iar unul (Caransebeş) este privat. În 2006, traficul de marfă şi pasageri pe aeroporturile non TEN-T înregistrează un nivel scăzut şi nu justifică oportunitatea unor investiţii în acest tip de infrastructură. Autorităţile locale sprijină şi argumentează aceste tipuri de investiţii, subliniind faptul că reducerea nivelului activităţilor economice până în 2001 precum şi lipsa unor legături aeriene şi feroviare facile, calitatea scăzută a infrastructurii rutiere contribuie la gradul scăzut de atractivitate a regiunilor pentru potenţialii investitori.

Transportul pe apă

Fluviul Dunărea, care străbate teritoriul României pe o distanţă de 1.075 km, şi deschiderea la Marea Neagră, cu 244 km litoral, oferă României un potenţial important pentru a-şi dezvolta sectorul de transport pe apă.

Sectorul românesc al Dunării include Dunărea-Maritimă şi Fluviul Dunărea cu 29 de porturi, dintre care 4 sunt porturi fluvial-maritime şi 25 sunt porturi fluviale. România are 3 porturi maritime: Constanţa, Mangalia şi Midia. Din numărul total de porturi, 19 porturi sunt situate în afara reţelei TEN-T: Mangalia, Midia, Chilia Veche, Mahmudia, Isaccea, Măcin, Smârdan, Hârşova, Turnu Măgurele, Zimnicea, Corabia, Bechet, Cetate, Gruia, Orşova, Drencova, Basarabi, Ovidiu, Luminiţa.

Porturile româneşti totalizează 40.000 m de chei, dintre care 18,1% au fost construite cu 60 de ani în urmă şi necesită lucrări urgente de reabilitare. În aceste porturi se desfăşoară o activitate redusă, comparativ cu activitatea desfăşurată în porturile din ţările membre UE. Principalele activităţi sunt reprezentate de activităţi de operare a navelor (încărcare-descărcare, depozitare etc), precum şi de operaţiuni auxiliare activităţii de transport (activităţile privind întreţinerea infrastructurii de transport naval, reparaţii, aprovizionare nave etc).

Conform datelor furnizate de către Compania Naţională Administraţia Porturilor Dunării Fuviale Giurgiu, în anul 2005 au fost operate pe Dunărea fluvială un număr de 2230 nave, din care 1926 nave româneşti şi 304 nave străine. Traficul de mărfuri înregistrat în 2005 a fost de 2.187,1 mii tone.

Din reţeaua de căi navigabile din România face parte şi o reţea locală de căi navigabile interioare pe care se desfăşoară, în principal, navigaţia de agrement sau navigaţia de mic trafic local, reţea care cuprinde lacurile naturale (Snagov, lacurile din sistemul Bucureşti, lacurile litoralului românesc), lacurile de acumulare (Bicaz, Vidraru, Fântânele, Tarniţa, Mărişel etc), precum şi unele râuri interioare (Prut, Bega).

Investiţiile în reabilitarea infrastructurii portuare sunt necesare, în vederea valorificării potenţialului lor de dezvoltare, contribuind la dezvoltarea economică a arealelor sărace, în care sunt localizate aceste porturi (Dunărea inferioară, Dobrogea etc).

Infrastructura pentru servicii de sănătate, sociale şi pentru situaţii de urgenţă

În ultimii 15 ani România s-a confruntat cu un proces socio-demografic complex. Scăderea natalităţii, a mortalităţii generale şi emigrarea populaţiei în vârstă de muncă au condus atât la îmbătrânirea populaţiei în vârstă de muncă, cât şi la scăderea populaţiei totale a ţării cu 1,5 milioane locuitori în ultimii 10 ani, ajungând la 21.623.849 locuitori la 1 iulie 2005.

Toate aceste aspecte au condus la reducerea dimensiunii populaţiei active (de la 51,5% în 1999 la 45,55% în 2005) şi au impus o regândire a sistemului serviciilor de sănătate şi de protecţie socială, în vederea prelungirii vieţii active a populaţiei atât din punct de vedere al calităţii serviciilor oferite cât şi al dotărilor infrastructurale.

Astfel, legea pentru reformă în domeniul sănătăţii, aprobată prin Legea nr. 95/2006 are ca obiectiv reglementarea serviciilor în domeniul sănătăţii publice, urmărind eficientizarea furnizării acestora. Prin aceasta se promovează dezvoltarea unui sistem modern pentru tratament şi prevenţie, accesibil tuturor categoriilor de oameni, precum şi a unui sistem eficient pentru situaţii de urgenţă.

În ceea ce priveşte tipurile de unităţi sanitare, acestea sunt organizate pe baza mai multor criterii, în funcţie de nivelul teritorial la care funcţionează şi de gradul de specializare. Din punct de vedere teritorial, spitalele pot fi judeţene, municipale, orăşeneşti şi mai recent comunale. În funcţie de specificul patologiei, spitalele se organizează şi funcţionează ca spitale generale, de urgenţă, de specialitate şi pentru afecţiuni cronice. Din punct de vedere al proprietăţii, acestea pot fi spitale publice, private, sau spitale publice în care funcţionează şi secţii private.

Prin urmare, la nivel local (comună, municipiu, oraş), funcţionează spitale generale (care au în structură, de regulă, două dintre specialităţile de bază, respectiv medicină internă, pediatrie, obstetrică-ginecologie, chirurgie generală). Gradul de complexitate creşte în concordanţă cu categoria spitalului (clinic, judeţean, de urgenţă), acestea furnizând servicii specializate unei arii teritoriale mai largi, urgenţelor şi cazurilor grave, care nu pot fi rezolvate la nivelul spitalelor locale.

Majoritatea clădirilor care adăpostesc aceste unităţi sanitare, precum şi echipamentele care le deservesc sunt într-o stare precară, necesitând investiţii importante pentru a oferi populaţiei servicii la nivelul standardelor în domeniu.

Cele mai multe dintre aceste unităţi sunt în proprietate de stat. Clădirile sunt în patrimoniul autorităţilor locale (consiliilor locale/judeţene), acestea având obligaţia de a le întreţine şi reabilita, iar coordonarea resurselor materiale şi umane se realizează la nivelul Ministerului Sănătăţii Publice. Echipamentele sunt achiziţionate din bugetul de stat, sub coordonarea Ministerului Sănătăţii Publice. Spitalele îşi pot achiziţiona echipamentele de care au nevoie, dar bugetul autorităţilor locale este insuficient, fiind în principal alocat pentru finanţarea cheltuielilor de reabilitare şi întreţinere, care intră în responsabilitatea lor şi, prin urmare, achiziţionarea de echipamente rămâne pe ultimul plan.

În România, conform Anuarului Statistic 2005, existau 422 spitale publice, cu 142.377 paturi şi 11 spitale private cu 6504 paturi, cu o medie de 6,6 paturi la 1.000 locuitori, depăşind astfel media UE, de 6,1 paturi/‰, dar clădirile care le adăpostesc necesită reabilitare, iar în ce priveşte calitatea serviciilor furnizate, aceasta este sub standardele UE. Pe Regiuni, Bucureşti - Ilfov, cu 10,45 paturi/1000 loc, Vest, Nord -Vest şi Centru au o dotare cu paturi de spital supradimensionată (7,4‰, 7,33‰ şi 7,21‰).

Privatizarea asistenţei medicale primare a condus la scindarea legăturii dintre asistenţa medicală primară, secundară şi terţiară, ducând la o scădere globală a performanţelor sistemului de sănătate. Medicii de familie nu au putere financiară pentru a-şi asigura dotările minime necesare, ceea ce face ca multe cazuri care ar fi putut fi tratate ambulator, să ajungă în spitale pentru investigaţii de rutină. De aceea, atât durata, cât şi costurile de spitalizare cresc.

Infrastructura spitalicească are o situaţie precară, majoritatea spitalelor care necesită reabilitare fiind mai vechi de 50 sau 100 ani. Multe spitale funcţionează în clădiri care nu au autorizaţie de funcţionare (Regiunea Sud Vest - 94%, Regiunea Nord Vest - 86% şi Vest - 70%), ceea ce afectează calitatea serviciilor oferite şi siguranţa pacienţilor spitalizaţi. Regiunea Centru are cel mai mare număr de clădiri fără evaluare în caz de cutremur – 70%. De asemenea, în fiecare regiune există clădiri spitaliceşti revendicate, cele mai multe fiind în Regiunea Vest (16%) şi cele mai puţine în Sud Vest (4%).

Serviciile de sănătate se confruntă cu probleme operaţionale şi ca urmare a echipamentelor şi utilităţilor depăşite tehnic şi moral – din camere de boiler, spălătorii, bucătării, şi din alte infrastructuri conexe care asigură funcţionarea spitalului, acestea fiind mai vechi de 25 ani în majoritatea cazurilor.

Tabel 14

Situaţia spitalelor pe regiuni de dezvoltare

Regiune	Nr. de clădiri spitaliceşti	% spitale >100 ani	% spitale >50 ani	% spitale fără autorizaţie de funcţionare	% spitale fără evaluare în caz de cutremur	% spitale revendicate	Estimare necesar reabilitare (mln. Euro)
NE	136	29%	29%	61%	8	6%	47, 215
SE	71	30%	34%	55%	4	6%	17, 867
S	101	18%	54%	66%	5	5%	25
SV	48	25%	46%	94%	2	4%	16, 330
V	106	17%	43%	70%	17	16%	46, 871
NV	125	19%	54%	86%	17	14%	100
C	221	33%	35%	22%	73%	11%	23,5

Sursa: Ministerul Sănătăţii Publice, 2005

În acelaşi timp şi infrastructura ambulatoriilor, fie de spital, fie de specialitate este deteriorată şi nu permite furnizarea unor servicii eficiente şi de calitate.

Tabel 15

Ambulatorii de spital şi de specialitate

Regiune	NE	SE	S	SV	V	NV	C	BI	Total
Ambulatorii de spital	**45**	**41**	**47**	**36**	**21**	**34**	**39**	**33**	**296**
Ambulatorii de specialitate	**3**	**1**	**15**	**4**	**2**	**4**	**8**	**5**	**42**

Sursa: Ministerul Sănătăţii Publice, 2005

Echipamentele medicale sunt vechi, cu un ridicat grad de uzură fizică, unele dintre acestea fiind depăşite tehnic. Ultimele achiziţii sunt din 2000, durata normală de funcţionare a unui echipament fiind de 8 ani. Spre exemplu, peste 700 de aparate de radiologie fără intensificator de imagine (lanţ TV) din spitale nu îndeplineau normele de radioprotecţie a persoanelor, în cazul expunerilor medicale la radiaţii ionizante, motiv pentru care au fost scoase din uz la începutul lui 2006. De asemenea, aparatura compartimentelor de urgenţă, anestezie, terapie intensivă, chirurgie şi din ambulatorii este deficitară, foarte veche şi chiar periculoasă, caz în care defecţiunile sunt frecvente, iar posibilităţile de repunere în funcţiune sunt reduse, din cauza scoaterii din fabricaţie de către firmele producătoare a tipurilor de aparate respective.

Tabel 16

Distribuirea echipamentelor şi necesarul pe regiuni de dezvoltare în 2004

Regiune	Locuitori (nr)[11]	Echipamente CT (2004)		Echipamente RMN (2004)		Angiografe - (2004)		Echipamente radio terapie (telecobalt) Necesar	Echipamente radio terapie – accelarator liniar - 2004	
		Existent	Necesar	Existent	Necesar	Existent	Necesar		Existent	Necesar
NE	3 734 546	6	12	1	4	2	5	3	1	
SE	2 846 379	6	9	1	3	1	5	1	0	
S	3 329 762	3	11	0	1	0	3		0	
SV	2 306 450	4	4	1	1	1	3		1	
V	1 930 458	6	11	1	2	2	7	1	1	1
NV	2 737 400	5	8	1	1	4	5		2	1
C	2 530 486	8	6	1	1	4	6		1	
BI	2 208 368	17	22	4	7	11	10		2	
Total	**21 623 849**	**55**	**83**	**10**	**20**	**25**	**44**	**5**	**8**	**2**

Sursa: Ministerul Sănătăţii Publice, 2006

Lipsa echipamentelor necesare întârzie diagnosticarea rapidă şi la timp a bolilor şi, ca urmare, cresc numărul de îmbolnăviri care necesită tratament spitalicesc, cheltuielile cu spitalizarea şi tratarea. Indicii mortalităţii standardizate pe cauze ale bolilor în 2003/100 000 locuitori prezintă o situaţie îngrijorătoare: 773,4 cazuri în Nord -Vest, urmat de 771,2 în Vest şi cele mai puţine - 641 în Nord - Est în ceea ce priveşte bolile sistemului circulator, comparativ cu media UE de 270,3 cazuri. Mari probleme există de asemenea în ceea ce priveşte incidenţa bolilor sistemului respirator (în regiunea NE 82,3 faţă de o medie UE de 62,9), a tumorilor, a accidentelor (72,9 în Nord Est până la 56,1 în Bucureşti - Ilfov faţă de o medie UE de 10.4-11.6 pentru autovehicule şi 22 în ceea ce priveşte transportul) şi a mortalităţii din cauza sistemului digestiv (81,8 în Sud Est faţă de media UE de 33,13).

Sistemul medical de urgenţă

Lipsa investiţiilor în sistemul de sănătate se reflectă şi în situaţia sistemului medical de urgenţă. Acesta operează prin intermediul spitalelor de urgenţă, al departamentelor de urgenţă din spitalele judeţene, şi al serviciilor de ambulanţă şi serviciilor SMURD (Serviciul Medical de Urgenţă, Reanimare şi Descarcerare) în cadrul sistemului naţional de urgenţă.

Sistemul medical de urgenţă este supraîncărcat şi cu cazuri care nu necesită în mod necesar tratament de urgenţă. Deoarece nu există servicii de asistenţă primară 24 ore din 24, sistemul de ambulanţă şi SMURD acoperă urgenţele, transportul pacienţilor şi solicitările la domiciliu şi se concentrează cu precădere în zonele urbane (cu un timp mediu de răspuns de 15 minute), în zonele rurale timpul de răspuns variind în medie între 30 şi 45 minute. Aceşti timpi de răspuns se datorează şi calităţii proaste a infrastructurii de transport.

În România există 529 ambulanţe de tip B şi C, care includ ambulanţele din dotarea Serviciului Naţional de Ambulanţă şi pe cele SMURD (Serviciu Medical de Urgenţă pentru Reanimare şi Descarcerare). Regiunea Centru are cea mai bună acoperire la nivel de ţară (4,3 ambulanţe la 100 000 locuitori), în timp ce Regiunile Sud -Vest (1,77) şi Nord -Est (1,26) au o acoperire foarte slabă, indicatori care ne plasează mult sub standardele UE.

La începutul anului 2005, o nouă lege a avut ca rezultat integrarea Brigăzilor de Pompieri Români şi a Protecţiei Civile Române într-o singură instituţie denumită Inspectoratul General pentru Situaţii de Urgenţă. Această instituţie are sarcina de a rezolva situaţiile de urgenţă ce apar în fiecare zi precum şi incidentele şi dezastrele ce au ca rezultat accidentări în masă.

Sistemul de intervenţii în situaţii de urgenţă operează prin intermediul unităţilor integrate de răspuns de la nivel naţional, judeţean şi local, alcătuite din echipaje SMURD, brigăzi de pompieri şi unităţi de protecţie civilă. Evaluarea TAIEX a capacităţii de răspuns a acestor servicii efectuată în 2004 evidenţiază faptul că acestea nu au capacitatea necesară pentru a face faţă unor incidente majore, în special din cauza lipsei echipamentelor şi materialelor necesare, dar şi a sistemului organizaţional care necesită îmbunătăţiri.

Serviciile SMURD acţionează în cazul operaţiunilor de salvare[12] şi au scopul de a completa serviciile de ambulanţă[13] şi îmbunătăţi calitatea serviciilor în cazurile critice şi în operaţiunile de salvare speciale. Pe parcursul ultimilor 15 ani, în 8 judeţe, respectiv 5 regiuni de

[12] (de ex. accidente rutiere, operaţiuni de salvare din apă, salvare de la înălţime, salvare din spaţii închiser, căutări, salvare în cazul prăbuşirii clădirilor, salvare din puţuri, etc.)

[13] Evaluarea experţilor TAIEX din Octombrie 2003 a evidenţiat lipsa capacităţii de intervenţie a serviciului de ambulanţă la nivel naţional/judeţean şi faptul că zonele rurale şi oraşele mici nu sunt acoperite corespunzător.

dezvoltare, aceste structuri acţionează în cazul urgenţelor grave ca structuri integrate între serviciile de pompieri judeţene, spitalele judeţene şi spitalele regionale, fiind cofinanţate de autorităţile locale. Regiunea Centru este acoperită de 10 ambulanţe la nivelul a două judeţe, majoritatea de prim ajutor. Regiunea Nord - Est are 2 ambulanţe de resuscitare, iar Regiunea Vest - 5 unităţi de răspuns la nivelul judeţului Hunedoara.

În momentul de faţă, unităţile de răspuns pentru situaţii de urgenţă sunt localizate în oraşe, în zonele rurale funcţionând servicii voluntare pentru situaţii de urgenţă. Calitatea echipamentelor de protecţie şi a utilajelor de intervenţie este medie, iar vehiculele pot fi utilizate numai pentru stingerea incendiilor; vehiculele de intervenţie necesare pentru intervenţie în caz de catastrofe naturale sunt mult sub nivelul standardelor sau chiar inexistente.

Pe Regiuni, situaţia dotării cu vehicule pentru situaţii de urgenţă şi necesarul evaluat se prezintă după cum indică tabelul de mai jos:

Tabel 17

Dotarea cu vehicule pentru situaţii de urgenţă, pe regiuni de dezvoltare

Regiuni	NE		SE		S		SV		V		NV		C		BI	
Tipuri de vehicule	E[14]	N[15]	E	N	E	N	E	N	E	N	E	N	E	N	E	N
Autospeciale pentru lucrul cu apă şi spumă	111	94	117	102	175	148	93	80	102	91	129	116	110	114	77	135
Autospecială de intervenţie la accidente colective şi pentru Salvări Urbane	0	6	0	6	0	7	0	5	0	4	0	6	0	6	0	3
Autospeciale de cercetare N.B.C.R. (nuclear, biologic, chimic, radiologic)	0	6	0	6	0	7	0	5	0	4	0	6	0	6	0	2
Autospeciale pentru descarcerări grele	0	14	0	18	0	23	0	10	0	13	0	15	0	19	0	19
Autospeciale complexe de intervenţie, descarcerare şi acordarea asistenţei medicale de urgenţă –FRAP	0	18	0	18	1	18	0	18	0	15	0	15	0	15	0	15
Ambulanţe de prim-ajutor	0	36	2	36	2	37	1	35	5	34	3	36	7	38	0	33
Ambulanţe de reanimare	1	8	0	8	0	8	1	8	0	8	2	8	1	8	0	8
Centre de comandă şi control	0	6	0	6	0	7	0	5	0	4	0	6	0	6	0	2

Sursa: Inspectoratul General pentru Situaţii de Urgenţă, 2006

Gradul de asigurare cu autospeciale pentru munca operativă este în prezent de doar 44,7%. Situaţii similare sunt identificate şi în cazul altor dotări ale unităţilor de intervenţie: aparatele de respirat cu aer comprimat pentru intervenţii au un grad de asigurare de 51%, iar gradul de asigurare cu substanţă stingătoare este de sub 50% atât in cazul pulberilor cât şi în cazul spumogenului lichid. Regiunile Sud şi Sud -Est nu au nici o autospecială pentru evacuarea

[14] Existent

[15] Necesar

fumului, gazelor şi de iluminat, iar Regiunea Vest nu are în dotare nici o autospecială pentru intervenţie şi salvare de la înălţime.

Infrastructura pentru servicii sociale

Sistemul de servicii sociale este coordonat în România de Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse. Potrivit legislaţiei, sistemul acoperă „complexul de măsuri şi acţiuni necesare pentru a răspunde nevoilor sociale individuale, familiale sau de grup, în vederea prevenirii şi depăşirii unor situaţii de dificultate, vulnerabilitate sau dependenţă, pentru prezervarea autonomiei şi protecţiei persoanei, pentru prevenirea marginalizării şi excluziunii sociale, pentru promovarea incluziunii sociale şi în scopul creşterii calităţii vieţii".[16]

Din totalul furnizorilor de servicii sociale, doar 8% sunt autorităţi locale[17], aceasta datorită fragmentării responsabilităţilor în acest domeniu, lipsei resurselor financiare şi umane, unei capacităţi de implementare insuficiente şi lipsei planificării.

În ultimii 10 ani, furnizorii de servicii sociale s-au implicat activ la nivelul comunităţilor. În prezent, 86% din totalul ONG-urilor furnizează servicii sociale, singure sau în parteneriat public– privat cu autorităţile locale, care deţin marea majoritate a clădirilor.

Sistemul de servicii sociale este flexibil şi interacţionează cu serviciile medicale, educaţionale, de locuinţe şi de ocupare, în funcţie de situaţia beneficiarilor. Serviciile sociale pot fi furnizate în comunităţi, la domiciliul beneficiarului, în centre de zi şi centre rezidenţiale. Serviciile sociale sunt furnizate de personal calificat care utilizează facilităţi şi echipamente adecvate.

În ceea ce priveşte repartizarea regională a serviciilor sociale, regiunile Sud şi Sud Vest sunt semnificativ rămase în urmă, având cel mai mic număr de servicii.

Tabel 18

Repartizarea pe regiuni a tipurilor de servicii sociale

Regiunea	**NE**	**SE**	**S**	**SV**	**V**	**NV**	**C**	**BI**
Număr servicii sociale	152	126	56	52	127	128	153	92

Sursa: MMFEŞ, Direcţia Asistenţă Socială şi Politici Familiale

Sunt, de asemenea, diferenţe mari între furnizorii de servicii sociale din mediul rural şi cel urban: 482 de autorităţi locale în zonele urbane, comparativ cu 167 în cele rurale şi 2224 ONG -uri în mediul urban faţă de 107 în mediul rural .

Centrele rezidenţiale furnizează cazare pentru o perioadă mai mare de 24 de ore şi sunt finanţate din trei surse: bugetul de stat, bugete locale şi surse private. Acestea sunt foarte eficiente în ceea ce priveşte grija faţă de persoanele în vârstă dependente, contribuind la îmbunătăţirea calităţii vieţii şi promovarea independenţei persoanelor pe piaţa muncii. Centrele rezidenţiale furnizează servicii pentru copii, bătrâni, persoane cu dizabilităţi, persoane dependente de consumul de droguri şi alcool, foşti deţinuţi, familii mono-parentale, victime ale violenţei în familie, victime ale traficului de persoane.

[16] Ordonanţa Nr. 68/2004 privind serviciile sociale

[17] Proiect Phare RO 0108.02 "Construcţia instituţională a serviciilor sociale", 2004

Restructurarea instituţiilor de tip rezidenţial a avut loc în strânsă legătură cu efortul de a furniza servicii alternative de tip familial la instituţiile de tip rezidenţial. Au fost restructurate instituţiile clasice de mare capacitate (între 100 şi 3-400 locuri), încercându-se reducerea capacităţii şi modularea acestora, pentru a oferi mai mult spaţiu pentru fiecare persoană, într-un mediu cât mai apropiat de cel familial. Însă nu toate centrele de plasament şi cele rezidenţiale au fost transformate în acest fel; lipsa banilor şi a experienţei au făcut acest proces unul lent, în câteva faze, depinzând de fondurile existente sau de prioritățile stabilite. Astfel, infrastructura serviciilor rezidenţiale pentru diverse grupuri sociale defavorizate are o situaţie precară, deoarece echipamentele sunt depăşite, iar clădirile necesită reabilitare:

- *Centrele rezidenţiale pentru persoane cu dizabilităţi* cuprinde 147 instituţii; o analiză a necesarului de reabilitare pe regiuni indică faptul că cele mai mari investiţii sunt necesare în regiunile NE, S şi Centru. Structura distribuţiei persoanelor cu dizabilităţi pe regiuni şi grupe de vârstă indică existenţa unei mari grupe între 35 şi 59 ani care necesită o atenţie specială, atât în cadrul instituţiilor cât şi la nivelul comunităţilor. Există şi unităţi de asistenţă specială pentru minori cu deficienţe, numărul acestora scăzând în perioada 2000 – 2005 de la 1204 la 362.

Tabel 20

Instituţii pentru persoane cu dizabilităţi pe regiuni de dezvoltare

Regiunea	NE	SE	S	SW	W	NW	C	B
Nr. instituţii	24	14	24	18	18	18	21	10
Nr. persoane instituţionalizate	3362	1837	3262	1544	1730	2175	2720	1240

Sursa: Raportul de Monitorizare 2005, Autoritatea Naţionala pentru Persoane cu Dizabilităţi

- *Centre rezidenţiale pentru protecţia copilului* – La sfârşitul anului 2005 existau 1.382 centre de plasament (995 centre publice - 352 apartamente, 287 căsuţe, 126 instituţii modulate şi 230 instituţii clasice şi 387 centre de plasament private) precum şi 589 servicii alternative la instituţii de tip rezidenţial clasic, dezvoltate de serviciile publice specializate pentru protecţia copilului. Numărul copiilor protejaţi în centrele publice de plasament a scăzut de la 57181 în 2000 la 28786 în 2005, ca urmare a transferului copiilor în alte măsuri, de tip familial (plasament la asistenţi maternali, familia extinsă sau alte familii sau persoane), cât şi reintegrării copiilor în familie, ori părăsirii sistemului de către tinerii care împliniseră 18 ani şi nu-şi continuau studiile.

- *Instituţii rezidenţiale pentru persoane vârstnice* – 19 instituţii pentru persoane vârstnice, cu o capacitate totală de 2153 de locuri şi sunt finanţate din bugetele locale. În ultimii ani, sectorul ONG a început construcţia şi dezvoltarea unor noi instituţii pentru persoane vârstnice, între care instituţiile care oferă servicii rezidenţiale sunt cele mai des întâlnite.

Infrastructura socială la nivelul comunităţilor locale furnizează servicii de asistenţă socială primară. Totuşi, problemele sociale din comunităţi sunt mult mai complexe. Potrivit Strategiei serviciilor sociale, a părut un nou concept, acela de **„centre multifuncţionale”** care furnizează servicii integrate la nivel local. Ei furnizează diferite categorii de servicii (medicale, de consiliere, orientare pe piaţa muncii, work-shop-uri, etc.), adresându-se grupurilor sociale defavorizate. Se estimează că centrele multifuncţionale vor avea la bază un nucleu reprezentat de centre de zi, cantine sociale, etc.

Grafic 9

Grafic 13 **Asistenti Comunitari pe regiuni de dezvoltare**
Sursa: MS-CCSS, 2006

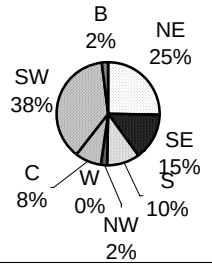

S-a prevăzut că în centrele multifuncţionale va activa o echipă pluridisciplinară care va furniza asistenţă socială adecvată. Din această echipă vor face parte: medici, asistenţi sociali, mediatori sanitari, asistenţi comunitari şi persoane cu alte profesii în domeniu. Asistenţii comunitari îşi desfăşoară activitatea în 19 judeţe (375 asistenţi), acoperind un total de 382.717 utilizatori, în cadrul a 494 comunităţi. Se estimează ca în următorii ani numărul acestora va ajunge la 4000. Infrastructura disponibilă este precară şi nu corespunde nevoilor. Regiunea Vest (4 judeţe), precum şi alte 23 judeţe nu sunt acoperite de acest tip de asistenţă. Asistenţii comunitari sunt în momentul de faţă remuneraţi şi coordonaţi de Ministerul Sănătăţii Publice, ca alternativă administrativă pentru iniţierea procesului de dezvoltare de asistenţi comunitari, aceştia trebuind să devină parte integrantă a echipelor de servicii sociale la nivel comunitar.

Educaţia

Grafic 10

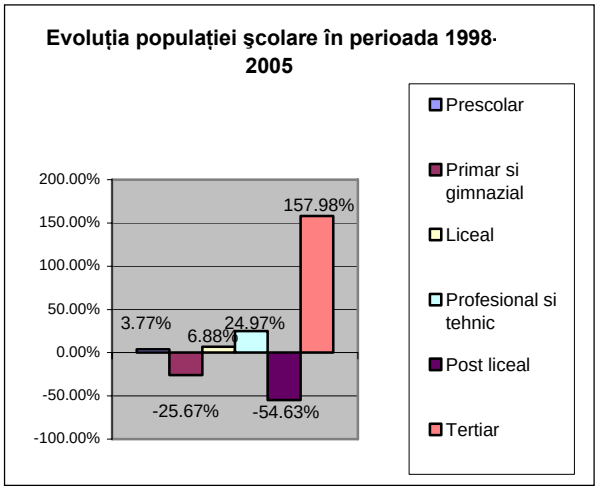

În România, natalitatea a scăzut începând cu anii ’90, fiind urmată de o uşoară revigorare la începutul anilor 2000. Acest fenomen a afectat într-o oarecare măsură populaţia în vârstă de şcolarizare. . Interesului pentru şcoală a scăzut din diferite motive - potrivit unor studii, rata sărăciei care limitează accesul şi participarea la educaţie, precum şi dorinţa tinerilor de a-şi ajuta familiile, prin prestarea unor munci necalificate, apariţia de numeroase posibilităţi de muncă în economia subterană, câştiguri ocazionale etc. - populaţia şcolară s-a diminuat în perioada 1990 – 2005 (de la 5.066.031 în 1990 la 4.360.831 în 2005). Pe diferite forme de învăţământ evoluţia este oscilatorie: în perioada 1990 – 1998 se înregistrează scăderi masive, exceptând nivelul superior, iar din 1999 se poate observa o tendinţă de creştere, cu excepţia învăţământului postliceal şi de maiştri.

Graficul de alături ilustrează evoluţia populaţie şcolare (toate nivelurile) în perioada 1998 – 2005.

Rata medie de participare la educaţie a populaţiei cu vârsta între 15 – 24 ani (nivel ISCED 1-6 – învăţământ primar - post universitar) este de 46,1%, cea mai scăzută faţă de media UE (59,0%).

Numărul elevilor din învăţământul primar şi gimnazial a scăzut relativ constant în ultimii ani. Cu toate acestea numărul unităţilor de învăţământ primar şi gimnazial a scăzut într-un ritm mult mai accelerat: la nivel naţional aceste unităţi au scăzut cu 48% faţă de 2002. În plan

regional, cu excepţia regiunii Bucureşti Ilfov în care numărul unităţilor a scăzut cu 19%, în celelalte regiuni scăderea s-a situat între 30% (Nord Est) şi 56% (Nord Vest). Prognozele prevăd o creştere a numărului elevilor ceea ce va conduce la exercitarea presiunii asupra infrastructurii şcolare.

In învăţământul liceal numărul elevilor a crescut în toate regiunile, în perioada 1998-2005, cu procente diferite (între 1,27% la nivelul regiunii Regiunii Bucureşti Ilfov şi 14,63% la nivelul Regiunii Nord Est), spre deosebire de numărul unităţilor care nu a variat semnificativ.

Acelaşi trend poate fi remarcat şi în ceea ce priveşte învăţământul profesional şi tehnic, cele mai semnificative creşteri fiind înregistrate în regiunile Sud Vest (38,5%) şi Nord Est (29,27%). O explicaţie a fenomenului îl poate constitui faptul că la nivelul populaţiei şcolare s-a conştientizat importanţa nivelului educaţional pe piaţa muncii şi necesitatea unei calificări pentru asigurarea unei retribuţii superioare. La această creştere au contribuit şi măsurile luate de MECT.

In anul 2003 nivelul învăţământului obligatorii a fost extins de la 8 la 10 ani. Pentru a absolvi învăţământul obligatoriu elevii se pot înscrie în licee teoretice, licee tehnologice (componentă a rutei de profesionalizare directă) sau în şcolile de artă şi meserii (componentă a rutei de profesionalizare progresivă).

În 2005/2006 rata brută de cuprindere în învăţământul obligatoriu era de 95,8%. Acest procent este supradimensionat ca urmare a prevederii Legii educaţiei din 2003care permitea înscrierea în clasa întâi la vârsta de 6 ani, fată de 7 ani, care era limita minimă anterioară. Aşadar rata brută de cuprindere în învăţământul obligatoriu din 2005/2006 era mai scăzută decât cea înregistrată în 2002/2003, când era de 98%.

La nivelul universitar situaţia este relativ stabilizată ca urmare a creşterii simultane atât a infrastructurii cât şi a numărului de studenţi. Din 1990 numărul de studenţi a crescut cu 371% (de la 192.810 în 1990 la 716.464 în anul şcolar 2005/2006). În două regiuni creşterile au fost semnificative în perioada 1990 – 2000, respectiv în regiunea Centru (numărul de studenţi a crescut de patru ori) şi în regiunea Sud Muntenia (numărul de studenţi a crescut de şase ori). Aceste creşteri mari sunt parţial explicate de apariţia unui număr mare de universităţi private precum şi de conştientizarea populaţiei de beneficiile unei educaţii superioare.

Numărul instituţiilor de învăţământ superior a crescut la 107 (din care 49 sunt publice), acestea având în structura lor 770 facultăţi. Cele mai multe instituţii de învăţământ superior şi facultăţi sunt înregistrate la nivelul regiunii Bucureşti Ilfov (aproximativ o treime). La nivelul regiunilor Nord Est, Vest, Nord Vest , Centru aceste instituţii au o prezentă relativ echilibrată – între 12 şi 15 % din total.

Începând cu anii 2000, cu excepţia regiunilor Centru şi Bucureşti Ilfov (42 respectiv 47%) creşterea numărului de studenţi s-a situat între 20–30 procente pe an. În 2004/2005, rata medie de absolvire a unei instituţii de învăţământ superior era de30,1%. În ceea ce priveşte absolvenţii de studii superioare distribuţia pe discipline pentru anul 2005 se prezintă astfel 22% absolvenţi de ştiinţe tehnice, 28% absolvenţi în economie, 10% absolvenţi în ştiinţe juridice şi 32% în ştiinţe umane.

Infrastructura educaţională

Infrastructura şcolară are o deosebită importanţă pentru atragerea activităţilor cu nivel înalt de cunoştinţe, acestea asigurând condiţiile adecvate pentru pregătirea şi calificarea populaţiei.

Grafic 11

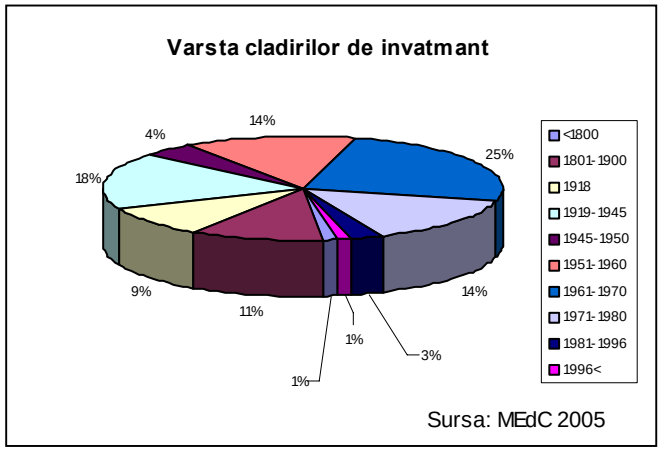

Presiunea asupra reducerii cheltuielilor publice, sau controlul strict al acestora, precum şi fiscalitatea ridicată, au sacrificat în mod constant stimularea programelor sociale. În mod special a fost afectată finanţarea învăţământului, consecinţa inevitabilă fiind deteriorarea capitalului uman şi reducerea potenţialului de dezvoltare economică pe termen mediu şi lung.

Prin urmare, situaţia instituţiilor de învăţământ din mediul preuniversitar s-a agravat, majoritatea având deficienţe atât în ceea ce priveşte gradul de siguranţă, gradul de uzură al utilităţilor de bază precum şi dotarea cu echipamente. Unităţile de învăţământ din mediul rural sunt mai afectate, urmare a accesul mai dificil.

Principala problemă a infrastructurii de învăţământ o reprezintă lipsa de siguranţă în exploatare datorită avariilor provocate de cutremure dar şi de vechimea clădirilor. O parte din clădiri au fost construite în secolul al XVIII lea, unele concepute iniţial pentru a avea altă destinaţie, transformate şi amenajate ulterior cu o structură de rezistenţă şi conformare funcţională prezentând deficienţe majore. Primele norme de protecţie antiseismică în construcţia clădirilor au fost introduse în 1940, ceea ce înseamnă că toate clădirile construite înainte de acest an prezintă un potenţial ridicat de avariere sau chiar dărâmare.

Învăţământul obligatoriu

Evoluţia ascendentă a natalităţii din ultimii ani, coroborată cu disponibilitatea infrastructurii de învăţământ obligatoriu, va determina, în perioada imediat următoare o creştere a presiunii manifestate asupra infrastructurii de învăţământ obligatoriu.

Din punct de vedere tehnico-edilitar situaţia cea mai precară o au şcolile din mediului rural, unde, mai funcţionează, încă, 43 unităţi fără curent electric şi 2805 fără nici o sursă de apă. Mobilierul şcolar din mediul rural este de asemenea într-o stare foarte proastă, numai 28% fiind într-o stare adecvată. Dotarea şcolilor cu materiale didactice este slabă, ea variază între 5-10% pentru învăţământul preşcolar, gimnazial şi profesional şi între 15-20% pentru cel liceal.

Peste 70% dintre unităţile de învăţământ necesită lucrări de reabilitare. Investiţiile cele mai mari sunt necesare în Regiunea Nord-Est (90,8% din şcoli) comparativ cu Regiunea Bucureşti-Ilfov, unde numai 32,92% din şcoli necesită investiţii pentru reabilitare. În cazul laboratoarelor de specialitate se impune şi dotarea acestora cu echipamentele necesare în vederea atingerii standardelor de pregătire profesională.

Tabel 20

Situaţia şcolilor pe regiuni de dezvoltare[18], pe regiuni, in 2004

- număr -

Regiune	Total şcoli[19]	Din care:		Necesar reabilitare	Necesar mobilier clasă	Lipsa sistem încălzire modern	Necesar echipamente pentru ateliere	Sala calculatoare	Necesar mobilier laborator	Necesar dotare laborator
		Rural	Urban							
Nord Est	2198	1769	429	1996	2037	1932	533	753	949	959
Sud Est	1745	1262	483	1383	1441	1259	197	602	733	736
Sud	1934	1463	471	1573	1733	1495	390	607	959	970
Sud Vest	2052	1500	552	1449	1764	1603	299	323	835	724
Vest	1884	1285	609	1370	1540	1400	340	485	630	692
Nord Vest	2739	2109	630	2228	2308	2253	544	845	1160	1172
Centru	1551	1551	592	1057	1238	945	307	517	626	634
Bucuresti Ilfov	738	198	540	243	280	357	169	287	301	324
Total	14841	11137	4306	11299	12341	11244	2779	4419	6193	6211

Sursa: Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului, 2004

Ponderea şcolilor din mediul rural este foarte mare, iar aceste şcoli, de regulă nu corespund unor standarde moderne şi europene. Această situaţie afectează atât calitatea învăţământului, cât şi sănătatea elevilor şi cadrelor care îşi desfăşoară activitatea în respectivele unităţi.

Dotările de bază pentru dezvoltarea unui învăţământ bazat pe sistemul informatic sunt extrem de modeste: 3 calculatoare / 100 elevi de gimnaziu (39.983 calculatoare pentru 1.229.449 elevi) si 5 calculatoare / elevi de liceu (34.396 calculatoare pentru 697.919 elevi). Aproximativ 57% din unităţile şcolare erau conectate le Internet. Accesul la Internet era de 1 calculator conectat la internet / 100 elevi gimnaziu şi 3,5 calculatoare conectate la internet / 100 elevi liceu.

În anul 2001 s-a lansat ca parte a strategiei Guvernului României privind informatizarea si educaţia asistată pe calculator – programul Sistemul Educaţional Informatizat (SEI). Programul s-a derulat pe etape, 3 până în prezent, etapa a IV-a fiind prevăzută a se desfăşura în intervalul 2005-2008. Până în anul 2004, din punct de vedere al dotărilor privind tehnologia informaţiei au fost realizate următoarele: au fost alocate 37.150 calculatoare, 1.510 servere şi au fost create 1.510 reţele informatice, totodată au fost conectate la internet 600 de şcoli.

Se preconizează ca în ultima fază de implementare a SEI să se doteze 3.228 de laboratoare, ceea ce va însemna un număr suplimentar de aproximativ 80.000 calculatoare (3228 lab x 25 staţii). 55,26% din aceste calculatoare vor fi repartizate în unităţile şcolare din mediul rural, iar restul de 44,74% în unităţile şcolare din mediul urban.

Având în vedere nivelul mediu de dotări cu echipamente privind tehnologia informaţiei la nivel UE, 10,8 calculatoare / învăţământ secundar inferior şi 12,5 calculatoare/ învăţământ secundar superior, 10 calculatoare conectate la internet /100 elevi (învăţământ primar,

[18] Inspectoratele Şcolare Judeţene au transmis date privind numărul şcolilor în mod diferit: unele au transmis date privind toate şcolile, altele numai pentru cele nereabilitate sau cu alte probleme, obţinându-se o estimare pentru cca 80% din totalul şcolilor. Patrimoniul actual al învăţământului se ridică la cca 18000 şcoli. Dintre acestea un număr de 2800 de şcoli au fost reabilitate prin alte proiecte, iar cca 250-350 de şcoli sunt noi

secundar, vocaţional) şi 93% din şcoli conectate la internet, este necesară continuarea dotării învăţământului pre-universitar cu echipamente privind tehnologia informaţiei.

Campusuri educaţionale

Campusuri preuniversitare

In anul 2003 nivelul învăţământului obligatorii a fost extins de la 8 la 10 ani. In acest context, elevii din mediul rural vor întâmpina dificultăţi în a absolvi învăţământul obligatoriu, ca urmare a existenţei la nivel rural numai a şcolilor gimnaziale care au predare până la nivelul clasei a opta.

Pentru contracararea acestui fenomen, Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului a iniţiat un proiect de comasare a activităţilor educaţionale în centre şcolare care să deservească o zonă mai mare, denumite campusuri educaţionale. Aceste campusuri reunesc în acelaşi perimetru toate activităţile procesului educaţional (predare, practică, activităţi sociale, activităţi recreative, etc) prin concentrarea clădirilor educaţionale şi a serviciilor (gruparea activităţilor educaţionale şi de suport în anumite zone). Un campus preuniversitar include, aşadar: şcoala, facilităţi de cazare, cantină, bibliotecă, ateliere speciale pentru dezvoltarea capacităţilor practice, săli de sport; aceste facilităţi pot fi folosite atât pentru formare iniţială, cât şi pentru formare continuă şi pot fi adaptate nevoilor locale.

Scopul urmărit prin înfiinţarea acestor campusuri este de a facilita accesul elevilor din zonele rurale la educaţie şi instruire, precum şi asigurarea accesului egal la învăţământ. În momentul acordării statutului de campus, se va ţine seama de cerinţele dezvoltării economice a zonei respective, aceste unităţi şcolare fiind înfiinţate /dotate în funcţie de specificul zonei respective şi de cererea pieţei muncii.

S-a identificat necesitarea unui număr de 458 campusuri. Acestea vor fi reabilitate / construite în perioada următoare din diferite surse: bugetul de stat, împrumuturi externe, POR. Necesarul de campusuri şcolare estimat, se prezintă astfel pe regiuni de dezvoltare:

Tabel 21

Necesarul estimat de campusuri şcolare, pe Regiune (2005)

Regiunea	Necesar campusuri şcolare		
	total	Din care	
		urban	rural
Nord Est	83	55	28
Sud Est	51	33	18
Sud	75	46	29
Sud Vest	40	36	4
Vest	58	55	3
Nord Vest	83	57	26
Centru	59	49	10
Bucureşti Ilfov	9	2	7
Total	458	333	125

Sursa: Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului 2005

Pentru a răspunde cerinţelor de integrare pe piaţa muncii, campusurile preuniversitare finanţate prin POR se vor concentra pe unităţile de învăţământ profesional şi tehnic (IPT).

Capacitatea de şcolarizare prin IPT a crescut semnificativ de la 844 de şcoli în 2002/2003 (518 în mediul rural) la 1367 de unităţi (din care 611 în mediul rural) în 2006/2007. Chiar dacă numărul acestor unităţi a crescut, nivelul lor de dotare este inadecvat pentru a funcţiona în condiţii bune şi la standarde. Un număr de 325 de unităţi au beneficiat de asistenţa Phare pentru reabilitare, aceste unităţi funcţionând la standarde. Având în vedere experienţa acumulată până în prezent prin programe de preaderare, şi legătura directă între acest sector educaţional şi piaţa muncii, precum şi necesarul de reabilitare s-a considerat oportună continuarea sprijinirii acestui sector prin POR.

Campusuri universitare

Grafic 12

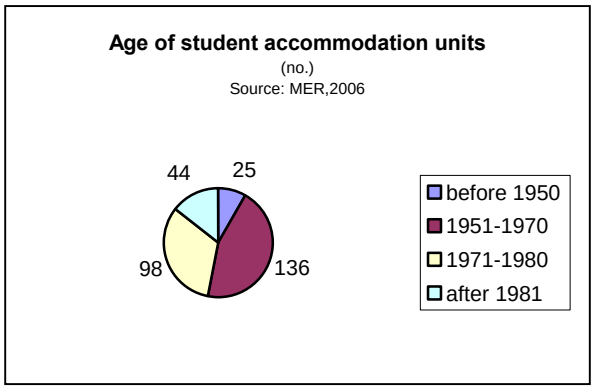

Începând cu anul universitar 2004/2005 organizarea învăţământului universitar se face în baza programelor de studii pe trei cicluri, conform prevederilor convenţiei de la Bologna.

Aşa cum s-a arătat mai devreme în analiză, numărul instituţiilor de învăţământ superior a crescut, dar condiţiile oferite de acestea nu au înregistrat îmbunătăţiri semnificative, afectând aşadar procesul educaţional. Baza de documentare din biblioteci sau a echipamentele din laboratoare sunt insuficient dezvoltate în cele mai multe universităţi. Condiţiile de viaţă şi învăţare ale studenţilor nu sunt asigurate la un nivel adecvat de calitate.

Cele 49 de universităţi de stat au în evidenţă un număr total de 333 cămine, din care 303 sunt clădiri în proprietatea universităţilor. Standardele de locuire nu pot fi asigurate ca urmare a vechimii clădirilor, lipsa utilităţilor, gradul ridicat de uzură. Majoritatea covârşitoare a acestor clădiri au peste 35 de ani, depăşind perioada normală de funcţionare. Costurile de întreţinere sunt foarte mari şi eficienţa energetică foarte scăzută.

Din punct de vedere al asigurării cu utilităţi, 65% din totalul căminelor sunt dotate cu grupuri sanitare comune (băi, WC-uri, spălătoare), şi 40% din totalul căminelor îşi asigură confortul termic din puncte termice sau centrale termice de zonă, crescând aşadar costurile de încălzire, şi ca urmare a vechimii ţevilor în urma căruia se pierde energia.

Având în vedere că dupa 1981 au fost construite decât 44 de cămine, coroborat cu creşterea numărului de studenţi, capacitatea de cazare a unităţilor de cazare este depăşită, studenţii fiind cazaţi în condiţii de supraaglomerare (1-2 paturi în cameră peste capacitatea normată de cazare). Datorită lipsei de spaţiu şi a condiţiilor normale, în anul universitar 2006/2007 au fost respinse peste o treime din cererile de cazare.

Bibliotecile universitare sunt componente definitorii sistemului de învăţământ. Ele trebuie să răspundă cerinţelor şi nevoilor de studiu ale studenţilor şi cadrelor didactice, contribuind la dezvoltarea lor. Fondurile alocate pentru dotarea bibliotecilor sunt insuficiente, multe cărţi nemaifiind relevante situaţiei curente.

Cu toate că au fost atrase fonduri pentru investiţii în universităţi, atât de la bugetul de stat cât şi din surse externe, nevoia de reabilitare încă persistă. Multe instituţii necesită lucrări de reabilitare, echipamente IT, cărţi, documentaţie.

Formarea profesională continuă

În anul 2004, în România se înregistra cea mai scăzută rată de participare la activităţile de formare continuă: 1,5% comparativ cu media UE-25 de 10,6% (raportat la populaţia cu vârstă cuprinsă între 25 şi 64 ani). Costurile cursurilor de formare precum şi numărul insuficient de oferte la nivel local sunt câteva dintre motivele acestei participări scăzute. Centrele Regionale de Formare Profesională (aflate în subordinea Agenţiei Naţionale pentru Ocuparea Forţei de Muncă) sunt puţine la număr, iar cele 1200 de unităţi şcolare care oferă atât servicii de educaţie iniţială şi formare continuă nu sunt suficient implicate în formarea adulţilor.

La sfârşitul anului 2005, reţeaua ANOFM a centrelor de formare profesională a adulţilor cuprindea 20 centre de pregătire profesională aflate în subordinea agenţiilor judeţene pentru formare profesională (în 19 judeţe) şi 6 centre regionale de formare profesională a adulţilor din subordinea ANOFM. Aceste centre îşi desfăşoară activitatea atât în spaţii închiriate cât şi în spaţii aflate în administrare sau preluate prin contract de comodat şi dispun, în totalitatea lor, de 178 săli de curs, 132 ateliere/laboratoare pentru instruire practică (dispuse pe o suprafaţa totala de 28.325 mp).

Centrele sunt autorizate să furnizeze servicii de formare profesională pentru 98 de meserii, care, deşi sunt cele mai solicitate, în prezent, pe piaţa muncii se dovedesc a fi insuficiente pentru a contribui la creşterea mobilităţii şi (re)integrării şomerilor pe piaţa forţei de muncă.

Tabel 22

Calificări oferite de centrele de formare profesională pentru adulţi

- număr -

Denumire centru	Număr meserii pentru care este autorizat centrul	Denumire centru	Număr meserii pentru care este autorizat centrul	Denumire centru	Număr meserii pentru care este autorizat centrul
CRFPA Braşov	14	CFP Bistriţa Năsăud	9	CFP Neamţ	20
CRFPA Călăraşi	27	CFP Brăila	5	CFP Maramureş	23
CRFPA Cluj	23	CFP Buzău	2	CFP Mehedinţi	6
CRFPA Dolj	26	CFP Botoşani	11	CFP Olt	8
CRFPA Teleorman	15	CFP Caraş Severin	12	CFP Prahova	25
CRFPA Vâlcea	24	CFP Dâmboviţa	14	CFP Suceava	9
CFP Alba*	0	CFP Hunedoara -Deva	14	CFP Sibiu	2
CFP Arges	16	CFP Hunedoara - Petroşani	8	CFP Timiş	5
CFP Bacău	13	CFP Iaşi	27		

**Notă: În prezent, Centrul de Formare Profesională nu este funcţional*

Dezvoltarea insuficientă a segmentului de meserii pentru care centrele proprii ale ANOFM deţin autorizare este reflectată şi în numărul cursanţilor din anul 2005. Din totalul celor 42.996 persoane care au beneficiat de serviciile de formare profesională finanţate de ANOFM în cursul anului 2005, numai 18.582 (43,2%) au participat la cursurile organizate prin centrele proprii, după cum urmează:

- 11.514 persoane au participat la cele 614 cursuri organizate de centrele de formare profesională ale agenţiilor judeţene pentru ocuparea forţei de muncă (cele mai solicitate cursuri fiind cele de: lucrător în comerţ, ospătar, zidar, operator introducere, validare şi introducere date, bucătar);
- 7.068 persoane au participat la cele 418 cursuri organizate de centrele regionale de formare profesională a adulţilor (cele mai multe cursuri fiind cele de: zidar, operator introducere, validare şi introducere date, ospătar, bucătar, dulgher tâmplar parchetar).

În prezent, infrastructura publică de formare nu este suficient dezvoltată pentru a permite creşterea numărului de persoane cuprinse în cursurile de formare profesională şi extinderea/diversificarea categoriilor de beneficiari. Necesitatea dezvoltării reţelei de centre proprii ANOFM este susţinută şi de numărul scăzut al furnizorilor de formare profesională autorizaţi. Până în prezent au fost autorizaţi un număr de 1214 furnizori de formare, cu următoarea distribuţie regională: Nord-Est: 152, Sud-Est: 143, Sud: 120, Sud-Vest: 115, Vest: 122, Nord-Vest: 157, Centru: 182 şi Bucuresti-Ilfov: 202. Mai mult, furnizorii privaţi sunt localizaţi în principal în oraşele mari şi, prin urmare, accesul şomerilor la aceştia presupune cheltuieli de transport şi în unele cazuri de cazare.

Reţeaua de centre de formare pentru adulţi este în continuare subdezvoltată în ceea ce priveşte distribuţia teritorială, infrastructură şi echipamente, precum şi numărul de calificări pentru care furnizează training. Finanţarea acestui domeniu va dezvolta spaţiul necesar pentru derularea de training, asigurarea echipamentelor şi modernizarea centrelor existente, creşterea şi diversificarea abilităţilor profesionale a persoanelor în căutarea unui loc de muncă, formare în noi calificări, corespunzătoare cerinţelor pieţei, corespunzător cerinţelor Ordonanţei de Guvern nr.129/2000, republicată, privind formarea profesională adulţilor.

Turism

România a reprezentat înainte de 1990 o destinaţie turistică importantă pentru piaţa est-europeană, promovând, cu precădere, produsele turistice de litoral, staţiunile balneare, programele culturale şi mănăstirile din nordul Moldovei şi Bucovina. Oferta turistică românească nu s-a schimbat de-a lungul timpului, devenind necompetitivă în raport cu exigenţele cererii turistice şi ale produselor turistice similare de pe piaţa internaţională. Deşi toate cele opt Regiuni ale ţării, îndeosebi cele rămase în urmă ca nivel de dezvoltare, dispun de un valoros potenţial pentru dezvoltarea turismului, în prezent (2003), contribuţia turismului la creşterea economiei naţionale este, încă, redusă (2,13%[20] din PIB în 2003).

Motoarele industriei turistice româneşti sunt, în fapt, câteva segmente care funcţionează bine: agroturismul, turismul balnear şi montan, turismul de circuit şi de eveniment.

Regiunile deţin un potenţial turistic însemnat din punct de vedere al cadrului natural, cultural şi istoric. Diferenţele de la o regiune la alta în ce priveşte valorificarea potenţialului lor turistic sunt determinate atât de condiţiile istorice de dezvoltare a acestora, cât şi de infrastructura generală a ţării, fapt care a împiedicat, deseori, dezvoltarea unor zone de mare atractivitate, dar cu grad scăzut de accesibilitate şi a facilitat dezvoltarea altora. Un exemplu în această direcţie îl constituie evoluţia Văii Prahovei, în comparaţie cu culoarul Rucăr-Bran, cât şi cu Valea superioară a Buzăului.

[20] Comisia Naţională de Prognoză

România dispune de un potenţial turistic diversificat şi echilibrat distribuit, concentrat în special în zona Munţilor Carpaţi (incluzând staţiunile montane, balneare şi balneo-climaterice), Marea Neagră precum şi zone cu tradiţii culturale vechi (Bucovina, Moldova, Transilvania, Banat, Dobrogea). O caracteristică importantă este dată de faptul că zonele nedezvoltate concentrează cele mai importante obiective şi atracţii turistice. Aceste areale pot fi revitalizate prin valorificarea potenţialului lor turistic, natural şi cultural.

Au fost identificate două categorii de potenţial turistic: **zone cu potenţial turistic complex şi de mare valoare** (24% din suprafaţa ţării), care includ Parcurile Naţionale şi Rezervaţiile Biosferei, monumente naturale, arii naturale protejate, valori de patrimoniu cultural de interes naţional, resurse balneare, muzee şi case memoriale şi **zone cu potenţial turistic ridicat** (34% din suprafaţa ţării), care includ cel puţin una din următoarele categorii: rezervaţii şi monumente ale naturii de interes naţional, valori de patrimoniu cultural de interes naţional, resurse balneare, muzee şi case memoriale. (Sursa:Document în Lucru - Planul de Amenajare a Teritoriului Naţional, secţiunea VI-Turism, anexa 3).

În afara acestor areale, există o serie de atracţii turistice, naturale şi antropice, care oferă oportunităţi pentru dezvoltarea turismului, chiar dacă au o densitate mai redusă (Sursa: Document în Lucru - Planul de Amenajare a Teritoriului Naţional, secţiunea VI-Turism, anexele 5 şi 6).

Peste o treime din apele minerale ale Europei sunt localizate în România. De altfel, prin staţiunea Băile Herculane, atestată documentar încă de pe vremea romanilor (secolul 2 e.n.) România poate fi considerată, pe bună dreptate, una din ţările fondatoare ale turismului balnear. Circa 160 de staţiuni balneare - unele de talie europeana, altele de interes local - reprezintă tot atâtea posibilităţi de a trata o serie de afecţiuni (reumatismale, nervoase, etc.).

Infrastructura turismului a cunoscut modificări majore după 1990, dar calitatea acesteia s-a îmbunătăţit vizibil, aspect reliefat de studiul efectuat printr-un Program Phare[17] de care a beneficiat Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor. În 2005, capacitatea de cazare (număr locuri) arată că aproximativ 18% din capacitatea de cazare turistică a României se regăseşte în staţiunile de pe litoralul Mării Negre (exceptând Constanţa), 29,7% în Bucureşti şi reşedinţele de judeţ (exceptând Tulcea), 19,4% în staţiunile balneoclimaterice, 16,6% în staţiunile montane, 0,96% în Delta Dunării (inclusiv Tulcea) şi 15% în alte destinaţii turistice.

Capacitatea de cazare (număr de locuri) pe Regiuni evidenţiază diferenţe semnificative între regiuni. Regiunea Sud-Est deţine cea mai mare capacitate de cazare (47%), fiind urmată, la mare distanţă de Regiunea Centru (12,5%) şi Regiunea de Nord-Vest (9,2%). Se poate aprecia că, în perioada următoare, distribuţia capacităţii de cazare pe regiuni de dezvoltare va fi echilibrată, datorită interesului manifestat de către entităţile implicate în turism, dar şi sprijinului acordat de autorităţile locale. Cu toate acestea, este de aşteptat ca şi în perioada următoare să continue a se dezvolta turistic zona litorală a Mării Negre şi Delta Dunării, precum şi arealele carpatice şi subcarpatice.

[17] Studiul a fost elaborat în cadrul programului Phare RO2002/000-586.05.01.04.02.02, prin proiectul "Dezvoltarea de scheme pentru Programul Operaţional Regional".

Grafic 13

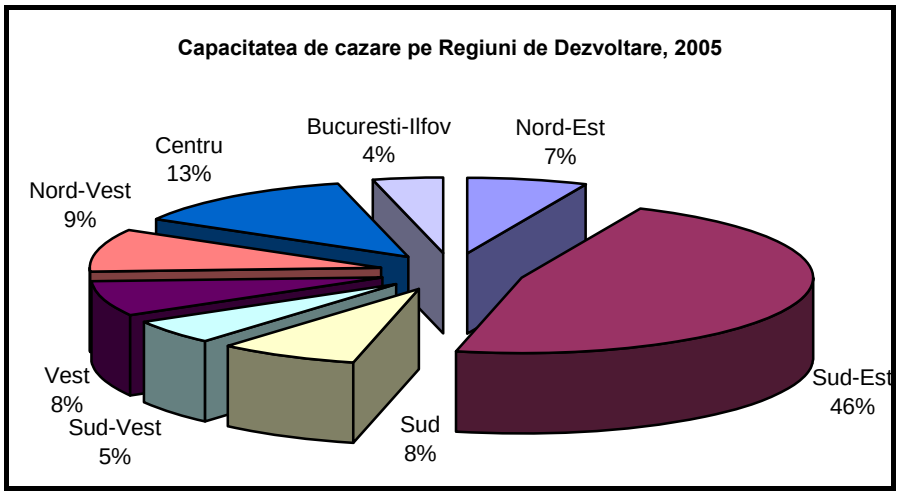

Sursa: INS - „Capacitatea de cazare, 2006”

Structurile turistice de primire şi îndeosebi oferta de agrement sunt învechite, necompetitive, serviciile turistice şi programele turistice sunt realizate stereotip şi de calitate modică iar raportul calitate-preţ este neconcludent. De aceea, în ultimii 20 de ani s-a constatat o scădere continuă a cererii turistice externe pentru România.

Astfel, sunt necesare modernizarea, relansarea şi dezvoltarea turismului românesc şi crearea unor produse turistice moderne şi competitive pe piaţa turistică. Se impun, astfel, dezvoltarea ofertei de agrement şi de animaţie, de mare atractivitate, prin crearea de parcuri tematice şi de divertisment, parcuri acvatice, oferte prezente în ţările cu tradiţie turistică din lume.

Principalii indicatori de turism reflectă disparităţi la nivel regional, atât în ceea ce priveşte numărul de turişti, cât şi gradul de utilizare a capacităţii de cazare.

Tabel 23

Evoluţia principalilor indicatori în turism între 2000 - 2005

Regiunea	Capacitatea de cazare 2005 (număr locuri)	Capacitatea de cazare I/2005 vs.2000 (%)	Înnoptări 2005 (mii)	Înnoptări I/2005 vs.2000 (%)	Sosiri 2005 (mii)	Sosiri I/2005 vs.2000 (%)
Nord-Est	18.718	+5,48	1.436	-2,1	622	+14,5
Sud-Est	132.965	-0,83	5.139	-5,7	1.108	+13
Sud	22.292	-0,62	1.807	+3,8	574	+3,9
Sud-Vest	14.672	-4,07	1.601	+0,6	334	+2,1
Vest	21.291	-2,06	1.836	-2,2	535	-5,8
Nord-Vest	26.019	+1,84	2.290	+16,8	733	+31,1
Centru	35.479	+0,7	2.782	+8,6	1.068	+23
Bucureşti-Ilfov	11.225	+41,56	1.481	+48,7	831	+59,8
România	**282.661**	**+0,95**	**18.373**	**+4,1**	**5.805,0**	**+17,9**

Sursa: Anuare Statistice ale României

Sectorul turistic a înregistrat în 2005 o creştere atât a numărului de structuri de cazare (cu 35,4%), cât şi a capacităţii de cazare (0,95%). Corelat cu acest aspect, numărul total al turiştilor înregistraţi în structurile de cazare a atins 5.805.000 (cu 17,9% mai mult decât în 2000), iar cel al înnoptărilor a fost de 18.373.000 (cu 4,1% mai mult decât în 2000).

Grafic 14

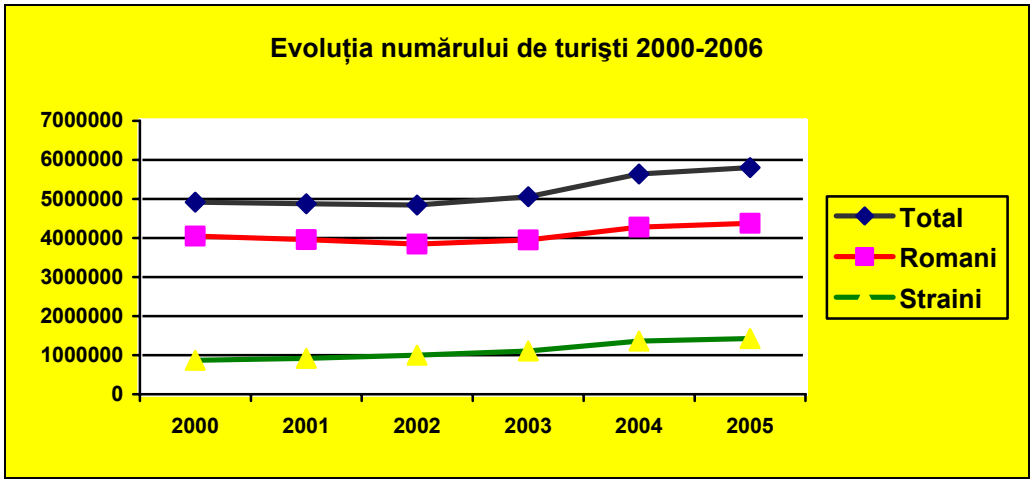

Sursa: Anuare statistice, INS

După destinaţia turistică, s-a înregistrat o creştere spectaculoasă a numărului turiştilor străini, astfel: cu 168,9% mai mult în staţiunile de pe litoralul Mării Negre, cu 42,5% în staţiunile balneare şi balneo-climaterice, cu 28,2% în staţiunile montane, cu 398% în Delta Dunării şi cu 54,9% în reşedinţele de judeţ şi în Bucureşti.

În 2005, veniturile rezultate din încasări din turismul internaţional au fost de peste 600 milioane USD, în timp ce contribuţia turismului la PIB este încă redusă (2,13% contribuţie la PIB - după metodologia Institutului Naţional de Statistică şi 4,7% contribuţia la P.I.B. - conform datelor furnizate de WTTC); numărul de locuri de muncă în domeniul turismului este destul de semnificativ - 105 mii locuri de munca (1,2% din totalul locurilor de muncă).

În contextul sprijinirii sectorului turistic, prin investiţii în atracţii turistice, servicii şi infrastructura de cazare, este de aşteptat ca aceste tendinţe pozitive, care caracterizează acest domeniu, să continue şi în perioada următoare. Această previziune optimistă se bazează şi pe analiza evoluţiei sectorului turistic la nivel global.

Conform Ministerului pentru Întreprinderi Mici şi Mijlocii, Comerţ, Turism şi profesii Liberale (*Strategia dezvoltării turismului in România*, august 2006), studiile de specialitate din cadrul Organizaţiei Mondiale pentru Turism (World Tourism Organization) au identificat principalele megatendinţe ce se înregistrează în domeniul turismului, care se vor amplifica în perspectiva anilor 2020, în ceea ce priveşte cererea şi oferta turistică. Printre cele mai semnificative aspecte, pot fi menţionate următoarele: creşterea numărului de turişti, creşterea numărului de persoane interesate de turismul etnic (vizitarea locurilor natale), creşterea cererii pentru destinaţii noi, creşterea frecventării staţiunilor balneoclimaterice şi balneare (datorita preocupării crescânde pentru întreţinere, înfrumuseţare, gimnastică, fitness etc.), creşterea numărului persoanelor de vârsta a III-a care sunt mai active şi dornice de călătorii; turiştii devin mai experimentaţi, aşteptând atracţii de bună calitate, utilităţi şi servicii pe măsură şi tarife / preţuri adecvate calităţii în călătoriile lor; dezvoltarea ofertei pentru călătorii de afaceri sau pentru congrese, conferinţe, reuniuni etc; creşterea numărului turiştilor preocupaţi de conservarea şi protejarea mediului natural; turismul utilizează într-o măsură tot mai mare, tehnologia modernă, în domenii precum serviciile de rezervare sau marketing; în ultima perioadă, Internet-ul a devenit un mijloc tot mai important de informare si marketing.

Aceste aşteptări pot indica o cerere crescândă a turismului în România, cu atât mai mult cu cât infrastructura de cazare şi atracţiile turistice se vor adapta cerinţelor pieţei, dobândind o calitate şi o capacitate net superioară celei din prezent.

În analiza competitivităţii în turism, realizată pe baza indicatorilor de dezvoltare elaboraţi de Banca Mondială, dar şi pe baza rapoartelor ONU şi WTTC, 8 ţări au fost considerate ţări concurente României în domeniul turismului: Bulgaria, Croaţia, Serbia şi Muntenegru, Ungaria, Republica Cehă, Slovacia, Polonia şi Ucraina.

Comparativ cu aceste ţări, România are un indicele mediu de competitivitate în turism de 58,91, mai mic decât valorile înregistrate în Ungaria (78,44), Cehia (74,47), Bulgaria (68,57%), Croaţia (68,04), Polonia (66,03) si Slovacia (62,84), fiind superior faţă de Ucraina şi Serbia – Muntenegru. România este mai competitivă în domeniul preţurilor practicate, al mediului, al deschiderii internaţionale faţă de comerţ şi turism precum şi în domeniul serviciilor sociale.

Dezvoltare urbană[21]

În anul 2005 populaţia urbană a României reprezenta 54,9% din populaţia ţării, ceea ce plasează România în rândul ţărilor cele mai slab urbanizate din Europa.

La nivel regional gradul de urbanizare este corelat cu nivelul general de dezvoltare. Regiunile Nord-Est, Sud şi Sud-Vest înregistrează ponderi ale populaţiei urbane sub 50% (cea mai mică fiind în Sud - 41,7% şi Nord-Est - 43,4%). Cel mai ridicat procent al populaţiei urbane se înregistrează în Regiunile Bucureşti-Ilfov – 90,5% şi Vest – 63,6%.

În anul 2005, **reţeaua urbană** a României cuprindea, 314 oraşe[22] cu o populaţie de 11.879.897 locuitori, doar 46 de oraşe având mai mult de 50.000 de locuitori. Din numărul total al oraşelor, numai 25 de oraşe înregistrau o populaţie de peste 100.000 de locuitori înglobând aprox. 55 % din populaţia urbană a României, ceea ce înseamnă o medie de aproximativ 3 oraşe mari pe regiune. Municipiul Bucureşti concentrează singur 16,2% din populaţia urbană a ţării. Restul reţelei urbane din România este compusă din oraşe mici şi mijlocii (aprox. 90% din total oraşe) cu funcţii urbane insuficient conturate şi infrastructură deficitară. De fapt un număr de 209 oraşe mici (sub 20.000 de locuitori) concentrează doar 17.1 % din totalul populaţiei urbane din cauza faptului că majoritatea au mai puţin de 10.000 de locuitori, obţinând statutul urban în ultimele decenii, multe având infrastructură şi dotări edilitare insuficient dezvoltate sau inexistente. Mai mult, restructurarea industrială din anii ‘90 a afectat în special aceste centre urbane monoindustriale, contribuind şi mai mult la diminuarea funcţiilor lor urbane.

[21] Conform metodologiei INS zonle urbane sunt reprezentate de oraşe, iar zonele rurale sunt reprezentate de comune. Legea 315/2001defineşte oraşele şi comunele ca structuri teritoriale administrative de bază; acestea sunt enumerate în anexele la Legea 2/1968, care sunt actualizate permanent.

[22] Numărul oraşelor la 1 iulie 2005

Tabelul 24

Distribuţia oraşelor pe categorii de mărime şi Regiuni – 2005 -

-Număr-

	< 20.000	20.000-99.999	> 100.000	TOTAL
România	**207**	**82**	**25**	**314**
Nord-Est	26	14	5	45
Sud-Est	24	6	5	35
Sud	32	14	2	48
Sud-Vest	29	8	3	40
Vest	30	10	2	42
Nord-Vest	29	9	4	42
Centru	37	17	3	57
Bucureşti-Ilfov	2	2	1	5

Sursa: Anuarul Statistic al României, INS, 2006

Distribuţia oraşelor pe regiuni de dezvoltare indică o concentrare mai numeroasă a acestora în regiunile Centru (57 oraşe), regiune care înglobează o mare parte a provinciei istorice Transilvania, provincie cu o reţea urbană veche şi bine structurată şi Sud (49 oraşe), dar pentru că este regiunea cu cel mai mare număr de judeţe (7). Există o distribuţie teritorială relativ echilibrată a oraşelor mari în cadrul ţării. Cele mai importante centre urbane regionale, sub aspectul mărimii demografice, sunt: Iaşi – 307.377 (Nord-Est), Constanţa – 306.332 locuitori, Galaţi – 298.366 locuitori, Brăila – 218.744 locuitori (Sud-Est), Ploieşti – 233.699 locuitori (Sud), Craiova – 300.182 locuitori (Sud-Vest), Timişoara – 303.640 locuitori (Vest), Cluj-Napoca 310.194 locuitori, Oradea – 206.223 locuitori (Nord-Vest), Braşov – 282.517 locuitori (Centru) şi Bucureşti – 1.924.959 locuitori (Bucureşti-Ilfov).

Declinul economic al oraşelor şi deteriorarea continuă a calităţii vieţii din mediul urban a generat un fenomen tot mai intens de migrare a populaţiei urbane spre mediul rural. Începând cu anul 1997, ponderea ***fluxurilor urban-rural*** (26,8%) a depăşit ponderea fluxurilor rural-urban (22,6%) în totalul fluxurilor migratorii la nivel naţional. În anul 2005, fluxurile migratorii urban rural erau încă dominante deţinând 29,6% din total fluxuri. Urmare a acestui fenomen, la care se adaugă scăderea natalităţii şi migraţia în afara graniţelor ţării, populaţia urbană la nivel naţional a scăzut de la 12,4 milioane de locuitori în 1995 la 11,8 milioane locuitori în 2005. Majoritatea oraşelor care ar fi trebuit să se comporte ca motoare de creştere pentru regiunile înconjurătoare, au înregistrat scăderi semnificative de populaţie, diminuarea funcţiilor urbane şi, implicit, a afectat potenţialul de creştere economică. De asemenea, sistemul de transport urban nu este totdeauna propice întăriri relaţiilor şi contactelor dintre judeţe. Ca rezultat, nici azi nu se poate spune că există o piaţă regională a forţei de muncă ceea ce explică de ce un şoc pe piaţa muncii a condus deseori la migraţia forţei de muncă spre alte centre urbane mai dezvoltate din aceeaşi regiune.

Oraşele mari, cu o structură mai diversificată a activităţilor economice, au putut amortiza mai uşor şocul restructurării industriei, utilizând forţa de muncă disponibilizată din industrie în sectorul serviciilor şi comerţului.

Analiza regională a ***pieţei muncii*** în mediul urban pentru anul 2005 relevă disparităţi generate de oportunităţile diferite de dezvoltare.

Şomajul reprezintă o problemă cu care se confruntă majoritatea oraşelor din toate regiunile ţării, trecerea la economia de piaţă amplificând decalajele dintre cererea şi oferta forţei de muncă. Ratele mai scăzute ale şomajului întâlnim în oraşele din partea de vest a ţării, în regiunile Vest, Nord-Vest (7,0% fiecare) precum şi în Regiunea Bucureşti-Ilfov (6,7%),

regiuni caracterizate prin dezvoltare economică mai ridicată. În general, ratele şomajului în oraşele mari şi prospere sunt la un nivel relativ scăzut.

Rata de ocupare în mediul urban al celor opt regiuni de dezvoltare indică valori superioare, în anul 2005, pentru Regiunile Bucureşti-Ilfov (60,1 %) şi Centru (55,8%), cea mai mică rata a ocupării înregistrându-se în Regiunea Sud-Vest (46,2%).

Structura populaţiei ocupate pe sectoare de activitate ale economiei naţionale în mediul urban evidenţiază pentru anul 2004 următoarea configuraţie: 4,0% în agricultură, 41,7% în sectorul industriei şi construcţiilor, respectiv 54,3% în servicii, inclusiv comerţ. Procentul încă ridicat al populaţiei urbane ocupate în agricultură, deşi în scădere (a fost 6,9% în 1996) este legat de probleme de clasificare, ţinând cont că în ultimele decenii au fost declarate oraşe, aşezări cu o pondere ridicată a forţei de muncă ocupată în agricultură. După 1990, ca urmare a restructurării industriei din aceste oraşe noi, o mare parte a populaţiei disponibilizate şi-a reluat ocupaţiile agricole.

Pentru perioada 1996-2004 ponderea populaţiei ocupate în sectorul serviciilor a crescut (54,3% în 2004 faţă de 46,8% în 1996), rămânând totuşi la un nivelul scăzut comparativ cu media UE. Sectorul secundar (industrie şi construcţii), s-a menţinut la un nivel ridicat îndeosebi pe baza construcţiilor, aflat într-o dinamică explozivă.

Nivelul dotărilor infrastructurale şi al serviciilor urbane influenţează calitatea vieţii în mediul urban. Din totalul celor 314 oraşe cât înregistra reţeaua urbană a României în anul 2005, doar 217 localităţi urbane (69%) aveau sisteme de distribuţie a gazelor naturale şi numai 129 de oraşe (41%) beneficiau de energie termică. Aceste probleme sunt întâlnite la toate categoriile de oraşe devenind mai puţin prezente în cazul oraşelor cu peste 100.000 de locuitori.

La nivelul anului 2002[23], în oraşele cu o populaţie mai mică de 30.000 de locuitori, 31% din totalul locuinţelor nu aveau acces la apă în locuinţă, 33% nu erau conectate la sistemul de canalizare, 82% nu aveau termoficare, iar 44% nu erau racordate la reţeaua de gaze naturale. În oraşele cu populaţie între 30.000 şi 100.000 locuitori, 22% din locuinţe nu au acces la apă în locuinţă, 13% nu sunt conectate la sistemul de canalizare, 47% la cel de termoficare, iar 29% nu sunt racordate la reţeaua de gaze naturale. Ceva mai bine stau oraşele cu peste 100.000 locuitori, dar şi în cazul acestora, nu toate locuinţele dispun de toate dotările urbane de bază: circa 5% din locuinţe nu au acces la apă în locuinţă, 8% nu sunt conectate la reţeaua de canalizare, 30% la cea de termoficare şi aproape 15% la cea de gaze naturale.

Este de menţionat că şi diferitele tipuri de dotări infrastructurale existente sunt nefuncţionale şi sunt afectate de reducerea drastică a investiţiilor publice realizate de către autorităţile locale pentru întreţinerea şi modernizarea acestora. Un număr ridicat de oraşe mici şi mijlocii din România întâmpină dificultăţi în asigurarea serviciilor publice urbane de utilităţi, lipsa acestora constituind un impediment în elaborarea unor strategii pentru atragerea investiţiilor şi stimularea micilor întreprinzători.

O problemă întâlnită în majoritatea oraşelor din România o constituie prezenţa blocurilor de locuinţe-condominii construite în perioada comunistă, caracterizate printr-o stare avansată de uzură. Pierderile energetice mari ale clădirilor, costuri mari de întreţinere, nevoia de

[23] "Diagnoza locuirii: lipsa unei locuinţe şi locuirea în condiţii precare", ICCV, 2004

modernizare, calitate estetică scăzută sunt caracteristici comune ale blocurilor de locuinţe-condominii din România.

Mai mult de o treime din populaţia României locuieşte în cele 2.984.577 de apartamente situate în aproximativ 84.000 construcţii multietajate, amplasate în cvasitotalitatea lor în zonele urbane. La momentul realizării construcţiilor, proiectele, materialele şi tehnologiile utilizate nu au asigurat o performanţă energetică satisfăcătoare a clădirilor. În prezent, majoritatea clădirilor rezidenţiale din România au consumat peste jumătate din durata de viaţă, având nevoie urgentă de reparaţii capitale: la Recensământul din 2002 aproape 50% din totalul clădirilor rezidenţiale erau mai vechi de 40 de ani, iar 34% aveau o vechime cuprinsă între 20 şi 40 de ani.

Transportul public urban are un rol deosebit în viaţa unui oraş şi, de asemenea, reprezintă şi un element de echitate socială prin aceea că poate facilita accesul populaţiilor din zonele dezavantajate ale oraşelor la serviciile de interes general. După 1990 continua creştere a numărului autovehiculelor private a avut drept consecinţă creşterea şi congestionarea traficului, cu precădere în marile oraşe. Nivelul traficului a atins cote ridicate, situaţia fiind critică cu deosebire în Municipiul Bucureşti şi marile oraşe.

Congestionarea traficului, creşterea numărului de accidente, degradarea mediului în oraşe sunt probleme cauzate de absenţa drumurilor cu capacitate sporită din interiorul oraşelor sau a centurilor din jurul lor care să preia o parte din autovehiculele care străbat oraşul. Infrastructura rutieră a oraşelor este slab dezvoltată: din lungimea totală de 25.696 km a străzilor orăşeneşti la nivel naţional în anul 2005, peste 40% erau nemodernizate.

Sistemul de străzi nu a reuşit să ţină pasul cu creşterea rapidă a numărului de autovehicule, la aceasta adăugându-se şi scăderea contribuţiei transportului public urban la fluidizarea traficului în oraşe datorită diminuării numărului mijloacelor de transport, precum şi a pasagerilor transportaţi. La nivel naţional, numărul vehiculelor în inventar la toate tipurile de mijloace de transport a scăzut după 1990, cu precădere a numărului tramvaielor (numărul vagoanelor), care s-au redus de la 2.374 în 1990 la 1.673 în 2005. Pentru autobuze şi troleibuze scăderea numărului acestora s-a înregistrat după anul 1995. Numărul total al pasagerilor transportaţi la nivel naţional a scăzut de la 2,5 miliarde pasageri în 1990 la 2,1 miliarde în 2005.

Dezvoltarea unui transport public urban adecvat este în acest caz o necesitate stringentă pentru oraşele României, contribuind, pe de-o parte, la scăderea poluării fonice şi atmosferice, iar pe de altă parte, la decongestionarea traficului, prin oferirea de rute alternative şi legături lesnicioase între zonele funcţionale în general, şi cu precădere între zonele cu activităţi economice (zone unde sunt concentrate locuri de muncă) şi cele rezidenţiale, precum şi la scăderea timpului de deplasare a utilizatorilor.

Pe categorii de oraşe, există discrepanţe între oraşele mari, mijlocii şi mici, acestea din urmă fiind cel mai grav afectate, înregistrând funcţii urbane insuficient conturate şi infrastructură deficitară. În afara disparităţilor dintre oraşe, există disparităţi şi în interiorul oraşelor mari şi mijlocii, generate de gradul ridicat de atractivitate al unor zone ale acestor oraşe, faţă de alte zone, nu neapărat periferice. Cel mai pregnant exemplu în acest sens îl reprezintă diferenţa evidentă între preţurile terenurilor. In capitală, de exemplu, preţurile terenurilor din zona de nord, extrem de căutată, sunt de peste 10 ori mai mari decât cele din sud şi est, mai puţin atractive pentru investitori, unde şi investiţiile sunt mult mai reduse.

Diferenţele dintre cartiere din cadrul aceluiaşi oraş sunt, de obicei, mai mari decât între oraşele ţării. Datele oferite de Urban Audit pentru oraşele României, indică faptul că în interiorul oraşelor există zone (cartiere) unde anumiţi indicatori socio-economici relevă o situaţie înrăutăţită comparativ cu valorile medii ale acelor indicatori la nivelul oraşului sau naţional. De exemplu, pentru anul 2001, rata şomajului în cel mai degradat cartier al Bucureştiului a fost de aproximativ 7 ori mai mare decât rata şomajului înregistrată în cel mai puţin afectat cartier. De obicei, valorile ridicate ale şomajului sunt însoţite şi de alte caracteristici negative, cum ar fi: slaba dotare infrastructurală, lipsa spaţiilor verzi, locuinţe aflate într-o stare avansată de degradare, nivel redus al educaţiei sau oportunităţi reduse de inserţie pe piaţa muncii, rate ridicate ale criminalităţii.

O altă problemă importantă cu care se confruntă oraşele o constituie excluziunea socială a anumitor grupuri marginalizate şi dezavantajate şi integrarea lor în societate. Este cazul minorităţilor etnice, în special populaţia de etnie rromă, populaţie caracterizată printr-o sărăcie acută, nivel redus de educaţie şi rate ridicate de abandon şcolar. În acelaşi timp, populaţia tânără din zonele urbane întâmpină dificultăţi în inserţia pe piaţa muncii. În oraşe precum Alba-Iulia, Bacău, Craiova etc. rata şomajului în rândul tinerilor (populaţia sub 25 de ani) este adesea de două ori mai mare decât cea a şomajului. În Arad, în anul 2001, rata şomajului în rândul tinerilor (22%) era de peste patru ori mai mare decât rata şomajului (5%).

Mediu

Introducerea unei priorităţi orizontale privind protecţia mediului în cadrul Programului Operaţional Regional este extrem de importantă, chiar dacă obiectivul politicii de coeziune pentru perioada de programare 2007-2013 constă în promovarea creşterii economice şi a locurilor de muncă, conform prevederilor strategiei Lisabona şi a Orientările Strategice Comunitare 2007-2013. Abordarea problematicii mediului este necesară atât pentru a beneficia avantajele pe care creşterea bazată pe protecţia mediului le poate aduce unei societăţi, cât şi pentru a stimula promovarea dezvoltării durabile în cadrul UE.

În acest context, problematica mediului este deosebit de importantă pentru Programul Operaţional Regional, scopul urmărit fiind acela de a reduce şi minimiza efectele negative, precum şi de a optimiza efectele pozitive asupra mediului prin implementarea proiectelor care vor fi finanţate prin axele prioritare. Cele mai relevante caracteristici ale principalelor componente de mediu din România sunt:

Aer

Poluarea aerului din Romania este, în mare parte, cauzată de sectorul energetic învechit. Datorită condiţiilor impuse de către Uniunea Europeană şi investitorii străini, companiile aflate în administrarea statului sunt restructurate sistematic dar progresul este lent. Centralele de termoficare continuă să utilizeze combustibili ineficienţi cu un conţinut ridicat de sulf. Mai mult, calitatea scăzută a aerului din asezările urbane se datorează şi utilizării carbunelui de calitate inferioară în instalaţiile de încălzire. Alte surse majore ale poluării aerului din mediul urban sunt transportul şi activităţile industriale.

Majoritatea vehiculelor din România sunt vechi şi utilizează un carburant cu cel mai ridicat nivel de plumb din Europa de Est, afectând mediul prin emisia de noxe poluante NOx. Emisiile sunt mult mai ridicate din cauza flotei de transport învechită din România (vehicule vechi şi întreţinute defectuos, care funcţionează pe bază de amestec de motorină şi petrol,

care generează poluare cu substanţe aromatice şi uleiuri grele insuficient arse). Astfel, poluarea aerului în oraşe a crescut dramatic în ultimii ani. Transportul public este considerat un mod de transport mai „prietenos" mediului, dar şi acesta contribuie la poluarea aerului din oraşe, din cauza unor parcuri auto depăşite şi aglomeraţiei şi blocajelor din trafic.

O îmbunătăţire relativă a calităţii aerului a fost observată în perioada 1995-2004 datorită reducerii activităţilor economice şi a programelor de retehnologizare desfăşurate în unele unităţi industriale, precum şi datorită controalelor efectuate de Agenţiile pentru Protecţia Mediului la agenţii economici, a căror activitate are un impact asupra mediului.

În conformitate cu actele normative în vigoare, zonele urbane poluate din ţară sunt clasificate după cum urmează:

- zone urbane cu poluare redusă cum sunt Slobozia, Alexandria, Brăila, Buzău, Tulcea, Focşani, unde valorile medii anuale se situează în jurul valorii normei sanitare sau sub aceasta valoare;
- zone urbane cu poluare medie cum sunt: Bucureşti, Galaţi, Resiţa, Tg. Jiu, Turnu Măgurele, Timişoara, Brasov, Craiova, unde valoarea concentraţiilor medii anuale depăşesc limita numai la unii poluanti;
- zone urbane puternic poluate cum sunt: Zlatna, Baia Mare, Copsa Mica, Ramnicu Valcea, Hunedoara şi Calan unde concentraţiile medii anuale depăşesc norma sanitară la majoritatea indicatorilor.

Acestea sunt zonele critice sub aspectul poluării atmosferice:

- Copşa Mică, Zlatna, Baia Mare zone poluate în special cu metale grele (cupru, plumb, cadmiu), dioxid de sulf şi pulberi în suspensie provenite din industria metalurgică neferoasă;
- Hunedoara, Calan, Galaţi zone poluate în special cu oxizi de fier, metale feroase şi pulberi sedimentabile provenie din siderurgie;
- Rm. Vâlcea, Oneşti, Savineşti, Stolnicei, Ploieşti zone poluate în special cu acid clorhidric, clor şi compusi organici volatili proveniţi din industria chimică şi petrochimică;
- Tg. Mureş zona poluată în special cu amoniac şi oxizi de azot proveniţi din industria de îngrăsăminte chimice;
- Brăila, Suceava, Dej, Savinesti Borzesti zone poluate in special cu dioxid de sulf, sulfura de carbon, hidrogen sulfurat, mercaptani provenite din industria de celuloza, hartie si fibre sintetice.

Apă

Poluarea apei reprezintă o problemă fundamentală în România. Nu numai că existe zone critice sub aspectul poluării apelor, dar România a înregistrat cele mai mari deversări de deşeuri în râuri. Cel mai mare nivel de poluare a surselor de apă este atribuit operatorilor de apă din oraşe şi serviciilor comunale de canalizare, industriei chimice, metalurgiei, activităţilor de minerit şi sectorului zootehnic. Cantitatea totală a apelor uzate rezultată din staţiile de tratare este estimată la 171,086 t/an. De obicei şlamul este depozitat pe terenuri şi constituie un pericol pentru contaminarea apelor subterane. Cele mai contaminate zone ale

apelor subterane au fost înregistrate în bazinele: Prut (17.1%), Someş (14.9) and Vedea (13.4%)[24].

Calitatea precară a apei este provocată în special de acţiunea umană şi de poluarea difuză a surselor. Cel mai mare nivel de poluare a surselor de apă este atribuit operatorilor de apă din oraşe şi serviciilor comunale de canalizare, industriei chimice, metalurgiei, activităţilor de minerit şi sectorului zootehnic. Sursele difuze de poluare sunt reprezentate de activităţile agricole (nitraţi şi sedimente solide acumulate în ultimii 20 de ani ai agriculturii intensive din vremea comunismului), consumul de materii prime în industrie şi deşeurile.

În prezent există 1.310 de staţii de tratare a apelor uzate urbane şi industriale şi numai 37,6% dintre acestea funcţionează în mod corespunzător. Apele deversate sunt tratate insuficient şi conţin în principal substanţe organice, solide în suspensie, săruri minerale şi amoniu. Contaminarea apelor subterane depinde de contaminarea apelor de suprafaţă şi de calitatea solului. Cele mai mari poluări subterane istorice se pot găsi în zonele industrializate cum ar fi rafinăriile din valea Prahovei, industria otelului şi a metalurilor grele din partea de nord-vest a tării, industria minieră şi extractivă şi fabricilor de produse chimice din toate regiunile.

În ultimii ani s-a observat o îmbunătăţire a calităţii apei[25] în diferite bazine din cauza reducerii fermelor şi închiderii unor industrii poluante.

Biodiversitate

România are încă cele mai mari suprafeţe de teren nefragmentate din Europa. Totuşi, fragmentarea habitatului a fost accelerată de viteza dezvoltării infrastructurii de transport şi extinderea urbană din ultimul deceniu, în special în zone brownfield. Există nevoia de a promova utilizarea siturilor de tip brownfield, mai mult decât a celor de tip Greenfield.

Spaţiul bio-geografic al României este împărţit în mod egal de trei unităţi geografice – câmpii, dealuri şi munţi fiind caracterizat de o diversitate largă şi condiţii hidrologice, având un număr de 52 de eco-regiuni cu o varietate largă de ecosisteme terestre, acvatice specifice tărmurilor Mării Negre, zonei de stepă, dealurilor, munţilor, lacurilor, luncilor de râu şi ariilor mlăştinoase, incluzând si pe cele specifice Deltei Dunării. Datorită poziţiei geografice, Romania are o diversitate biologică ridicată, reflectată la nivelul ecosistemelor şi speciilor. Cu excepţia zonelor mari agricole şi a câtorva ecosisteme terestre şi acvatice care sunt afectate de sursele de poluare, şi care au cauzat schimbări în structura şi dinamica biodiversităţii, mediul înconjurător este în conformitate cu parametrii de calitate, asigurând condiţiile necesare pentru conservarea biodiversităţii specifice.

Deoarece sistemele ecologice sunt sisteme operaţionale, având în general o organizare complexă, schimbările structurale nu pot fi observate în fiecare an doar dacă au loc dezastre ecologice, care trebuiesc luate în considerare pe termen scurt din cauză că mediul înconjurător are abilitatea de a se reface după încetarea cauzelor.

[24] Raportul privind starea mediului, 2004 (2005); Documentul de poziţie complementar: Capitolul 22 – mediu (2004); Analiza situaţiei de mediu prezentate în cadrul POS Mediu, Ausra Jurkeviciute, expert de mediu.

[25] În 2005, calitatea generală a apelor de suprafaţă a fost evaluată în 781 de secţiuni de supraveghere (puncte de măsurători): 12,9% au fost încadrate în categoria I, 38,5% în categoria II, 26,1% în categoria III, 15% în categoria IV şi 7,4% în categoria V de calitate a apei.

Solul

Solul reprezintă o resursă importantă în Romania. Solurile deteriorate de poluare reprezintă o problemă critică. Măsurătorile efectuate în Baia Mare au scos la iveală diminuarea concentraţiilor de metale grele din sol.

Poluarea chimică a solului afectează circa 0,9 milioane ha, din care poluarea excesivă circa 0,2 milioane ha. Efectele agresive deosebit de puternice asupra solului produc poluarea cu metale grele (mai ales Cu, Pb, Zn, Cd) si dioxid de sulf, identificată în special în zonele Baia Mare, Zlatna, Copsa Mica.

Solul din România este afectat într-o mare măsură de un sistem de management al deşeurilor de o calitate insuficientă sau defectuoasă, care a dus la acumularea deşeurilor municipale şi industriale în halde întreţinute necorespunzător şi gropi de gunoi ilegale de origine. Din cauza deficienţelor sistemului şi lipsei de stimulente pentru reducerea generării de deşeuri, pentru reciclarea şi valorificarea deşeurilor, în ţară s-au acumulat cantităţi mari de deşeuri pe sol care provoacă poluarea solului, apelor de suprafaţă şi subterane şi deteriorarea ecosistemelor, reprezentând un potenţial pericol pentru sănătatea umană.

Managementul deşeurilor şi în mod deosebit deşeurile casnice reprezintă una din cele mai mari probleme de mediu pe care autorităţile trebuie sa le rezolve. Anual sunt generate milioane de tone de deşeuri din cauza creşterii consumului în ultimii 10 ani şi a instalaţiilor industriale şi a tehnologiilor vechi şi depăşite. De asemenea există depozite mari de deşeuri urbane şi industriale care dăunează calităţii mediului, în mod deosebit apelor subterane şi de suprafaţă. În prezent coeficientul de colectare în zonele urbane dense este de 100% (>50.000 locuitrori). Coeficientul de colectare pentru zonele urbane (>3.000 locuitrori) este de 90%. În ceea ce priveşte zonele rurale, coeficientul de colectare este în proporţie de 10%. Se anticipează o creştere de 1% pe an în 2007, şi 7-8% până în anul 2012; apoi creşterea va fi de 10% pe an până în 2017 cînd se prezumă că procesul de colectare a deşeurilor va fi 100%.

Siturile industriale reprezintă o zonă de interes specific pentru România, începând cu perioada de după 1999, când declinul masiv al activităţii industriale din România a condus la o nouă configurare a structurii economice, dar şi la apariţia multor platforme industriale abandonate, având efecte dăunătoare asupra mediului şi care au contribuit la diminuarea interesului investitorilor pentru zonele geografice în care aceste situri sunt localizate.

Există numeroase situri industriale în care s-au desfăşurat activităţi miniere şi industriale, având diverse probleme de poluare care trebuiesc rezolvate şi analizate pentru a găsi soluţii pentru reabilitare. Imaginea devastată pe care o prezintă aceste situri industriale, în care a încetat activitatea economică, nu este capabilă să atragă investitori, fiind necesar intensificarea eforturilor pentru repararae prejudiciilor aduse mediului şi pregătirea acestora pentru noi investiţii. Intensificarea eforturilor este necesară pentru că locaţiile fostelor industrii nu afectează doar mediul înconjurător în zonele nodale ale teritoriului dar şi reţelele de comunicare şi aşezările umane. Reabilitarea acestor structuri nu favorizează doar protecţia mediului, dar reprezintă şi un avantaj pentru eficienţa noilor investiţii, deoarece acestea dispun de o infrastructură care trebuie doar imbunătăţită şi nu total reînnoită. După cum s-a demonstrat, reintegrarea zonelor nefolosite în circuitul economic reprezintă un proces costisitor şi de lungă durată.

Punerea la dispoziţia întreprinzătorilor privaţi a infrastructurii complementară economiei reprezintă o condiţie indispensabilă pentru dezvoltarea sectorului privat. Practic, existenţa

acestui tip de infrastructură este cea care îi determină pe întreprinzătorii privaţi să opteze pentru o anumită regiune, judeţ, localitate. Acest tip de infrastructură vizează, infrastructura necesară activităţilor productive între care se numără şi reabilitarea mediului vechilor situri industriale degradate şi al întreprinderilor închise, pentru ca potenţialul infrastructural deja existent al acestora, să poată fi utilizat pentru noi tipuri de activităţi.

Astfel, a devenit o necesitate pentru România să fie reabilitate zonele rămase în urma închiderii unor întreprinderi, în cazul platformelor industriale sau a terenurilor poluate, ca şi consecinţă a unor foste activităţi poluante, pentru care poluatorul nu se cunoaşte. Reabilitarea acestor situri este benefică atât din punct de vedere al îmbunătăţirii stării mediului, cât şi al dezvoltării economiilor locale, prin creare de condiţii pentru investiţii în noi activităţi.

Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor a colectat informatii cu privire la zonele care au nevoie de reabilitare. Conform datelor furnizate de consiliile judeţene există 262 de zone, având un nivel diferit de degradare care necesită reabilitare. Regiunile care au cel mai mare număr de zone aflate în declin sunt: Sud Vest (63), Sud Muntenia (49) and Nord-Vest (42), urmat de Vest (33), Centru (31), Sud Est (24), Nord Est (19) şi Bucuresti Ilfov (1).

1.2. PROFILURILE SOCIO-ECONOMICE ALE REGIUNILOR ŞI DISPARITATI INTRAREGIONALE

O particularitate a dezvoltării regionale în România este structura mozaicală a dezvoltării la nivel sub-regional. Practic, în toate regiunile coexistă zone relativ dezvoltate cu zone slab sau chiar subdezvoltate. De aceea o analiză la nivel subregional este absolut necesară pentru a putea evidenţia disparităţile intraregionale, respectiv la nivel de judeţe si a putea argumenta nu numai prin mărimea PIB pe locuitor necesitatea de a sprijini toate regiunile ţarii, inclusiv pe cele considerate, potrivit mărimii PIB, mai prospere. **Anexa 2 include tabelele cu indicatorii de dezvoltare la nivelul regiunilor şi al judeţelor, iar Anexa 3 conţine analizele SWOT regionale.**

Regiunea de Dezvoltare Nord - Est

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Nord-Est este cea mai întinsă regiune a României, având o suprafaţă de 36.850 kmp (15,46% din suprafaţa totală a ţării). Are graniţe externe cu Ucraina şi Republica Moldova. În componenţa sa sunt 6 judeţe: Bacău, Botoşani, Neamţ, Iaşi, Suceava şi Vaslui, unităţi administrativ-teritoriale şi unităţi teritorial-statistice de nivel NUTS 3.

Cu o populaţie de 3.734.546 locuitori (17,25% din populaţia României) şi o densitate a populaţiei de 101,3 locuitori/km^2, Regiunea Nord-Est ocupă locul al doilea în ceea ce priveşte densitatea după Regiunea Bucureşti-Ilfov). Populaţia regiunii este localizată cu precădere în mediul rural (56,6%).

Regiunea se caracterizează printr-o îmbinare armonioasă între toate formele de relief, 30% munţi, 30% relieful subcarpatic, 40% podişului. Relieful bogat oferă zone de deal şi câmpie care sunt adecvate unei game largi de culturi agricole, iar zonele de munte cu peisaje spectaculoase sunt favorabile dezvoltării turismului.

Forţa de muncă şi migraţia

Populaţia ocupată este apropiată mediei pe ţară, de 33,8%. O pondere foarte mare o deţine populaţia ocupată în agricultură (42,7%), mai ales judeţele Botoşani (52,9%) şi Vaslui (51,2%). Ponderea populaţiei ocupate în industrie şi servicii se află sub media pe ţară (23,5 %), respectiv 19,4, judeţele Botoşani (15,1%) şi Suceava (16,8%) având cel mai mic grad de ocupare în industrie, iar judeţul Vaslui (30,0%) în domeniul serviciilor. De asemenea, aceste judeţe se confruntă şi cu o evidentă rămânere în urmă a gradului de tehnologizare industrială şi agrară, precum şi cu un nivel redus de calificare a populaţiei.

În ultimii ani, a avut loc o scădere a ponderii populaţiei ocupate (de la 64.2% în 2000 la 33,8% în 2005). O diminuare accelerată a populaţiei ocupate a avut loc în judeţul Botoşani, unde, un procent mare al populaţiei lucrează în agricultură. (52,9%).

Numeroase persoane în vârstă de muncă din această regiune lucrează temporar sau permanent în activităţi economice în Bucureşti, Banat, Transilvania, Europa de Vest şi Israel. În satele bucovinene, după plecarea populaţiei tinere masculine apte de muncă, se manifestă o tendinţă de emigrare şi a femeilor, pentru a munci în străinătate, astfel că în multe localităţi au rămas persoane vârstnice şi copii. În multe din aceste localităţi activitatea de construcţii este

impresionantă, materia primă utilizată fiind lemnul. În acest fel s-au accentuat discrepanţele între localităţile regiunii din punct de vedere al nivelului general de dezvoltare şi îndeosebi al dotărilor infrastructurale.

Şomajul înregistrează o valoare superioară (6,8%) celei naţionale (5,9%), judeţul Vaslui ajungând la 10,1%. Rata şomajului feminin are valori inferioare ratei şomajului în toate judeţele regiunii. Cauzele se pot găsi în existenţa mai multor locuri de muncă pentru femei (confecţii şi industria hotelieră) şi a faptului că numeroase femei lucrează în străinătate.

Economia regională

Regiunea Nord-Est este regiunea cea mai slab dezvoltată a României (în 2004, PIB/locuitor reprezenta 69,2% din media naţională). În interiorul regiunii, cele mai sărace zone sunt sudul judeţului Iaşi, sud-estul judeţului Neamţ, estul judeţului Bacău, judeţele Botoşani şi Vaslui.

În special vestul regiunii, care a fost în anii 60 – 70 obiectul unei industrializări forţate (mobilă, chimie, materiale de construcţii, construcţii de maşini, textile), a intrat într-un proces de dezindustrializare în ultimii 10 ani (întreprinderi din ramura chimie, petrochimie, uşoară, construcţii de maşini, mobilă), ceea ce a agravat situaţia economică, estul regiunii fiind tradiţional subdezvoltat.

Indicele atractvităţii[26] este cel mai scăzut în această regiune - 19,7 (cel mai mare grad de atractivitate fiind realizat, conform studiului, de Regiunea Nord-Vest, respectiv 39,8). Atractivitatea scăzută se manifestă şi în volumul mic al investiţiilor străine directe: 292 mil. EURO în 2005, reprezentând 1,3% din totalul investiţiilor străine directe realizate în România.

De asemenea, Regiunea Nord - Est are cel mai mic număr de IMM-uri la 1000 de locuitori, doar 13,1%, numărul total al IMM-urilor fiind de 49.078, microîntreprinderile reprezentând 87,6% din total IMM-uri. La nivel intraregional, judeţele Iaşi (27,2%), Bacău (20,8%) şi Suceava (18,8%) au cel mai mare număr de IMM-uri, la polul apus aflându-se judeţul Vaslui cu doar (8,5%).

În regiune funcţionează 2 parcuri industriale (Bacău şi Iaşi), 1 în proprietate privată şi 1 realizat în parteneriat public-privat. Acestea acoperă o suprafaţă de 22,38 ha, de tip brownfield. Parcul industrial Bacău, bazat pe tehnologia informaţiei şi comunicaţii, va asimila forţa de muncă disponibilizată şi va dinamiza dezvoltarea acestui sector economic de vârf la nivel regional. Astfel, se preconizează crearea a cca. 50 de noi locuri de muncă directe pe durata fazei de implementare şi cca. 200 pe durata fazei operaţionale. Parcul industrial Iaşi este destinat industriilor de înaltă tehnologie ce includ companii din domeniile IT şi biotehnologiei. Se are în vedere stoparea migraţiei forţei de muncă tinere şi specializate în aceste domenii, prin asigurarea de locuri de muncă pentru absolvenţii din domeniu.

În Regiunea Nord Est, activează un Centru Euroinfo (încă din anul 1999), un IRE (Innovation Relay Centre) în Iaşi şi 33 de centre de consultanţă. De asemenea, cele trei incubatoare de

[26] Survey, Romanian Business Digest, 2005. Indicele atractivităţii a fost calculat pe baza unor indicatori privind *mediul de afaceri* (mediul politic şi administrativ, piaţa muncii şi salariile, mediul economic, sectorul privat şi competiţia de piaţă, investiţii străine, comerţ extern, infrastructura şi preţul pământului) şi *standardul de viaţă* (telecomunicaţii, sănătate, educaţie, sistem bancar, utilizarea internetului, dotări edilitar gospodăreşti, folosirea timpului liber, preţurile medii la produsele de bază)

afaceri existente asigură incubarea pentru 118 firme, contribuind la realizarea a 270 noi locuri de muncă.

Dacă în celelalte judeţe ale Regiunii Nord-Est au apărut indicii ale unui început de reviriment economic, situaţia economică este precară şi instabilă in judele Botoşani, Iaşi şi Vaslui, deşi aici activează numeroase întreprinderi textile care lucrează în sistem lohn; cele mai mici perturbări ale cererii internaţionale duc la reduceri de salariu, trimitere în şomaj sau chiar închiderea întreprinderilor. De asemenea, există zone de declin industrial şi cu şomaj ridicat, în special în arealele din jurul localităţilor urbane: Roman, Suceava, Fălticeni, Rădăuţi, Vaslui, Negreşti, Huşi, Buhuşi, Dărmăneşti, Moineşti, Comăneşti, Paşcani, Hîrlău, Tîrgu Frumos, Tîrgu Neamţ, Botoşani şi Dorohoi, cu platformele industriale adiacente.

În afara disparităţilor de dezvoltare vest–est, în Regiunea Nord-Est sunt evidente de asemenea disparităţile urban-rural în ce priveşte gradul general de dezvoltare, dotările infrastructurale de toate tipurile, gradul de atractivitate a investiţilor. În acelaşi timp se manifestă un alt fenomen îngrijorător, legat de declinul oraşelor mici şi mijlocii, îndeosebi cele monoindustrirale, care tind sau chiar s-au decuplat de la procesul de creştere economică, nemaiputând să-şi îndeplinească funcţiile urbane.

Infrastructura

Transport
Infrastructura de drumuri, reţele de apă şi canalizare ridică probleme în majoritatea judeţelor, dar cele mai afectate sunt judeţele Botoşani, Iaşi, Vaslui. De asemenea aceste judeţe se confruntă şi cu o evidentă rămânere în urmă a gradului de tehnologizare industrială şi agrară, un nivel redus de calificare a populaţiei, precum şi cu probleme de mediu, cauzate de lipsa resurselor de apă, vechile defrişări, alunecările de teren considerabile, stratul freatic adânc.

Densitatea drumurilor publice este de 36,3 km/km^2, superioară mediei pe ţară (33,5 km/km^2), fiind mai ridicată în Iaşi, Botoşani, Vaslui şi Bacău, pentru că regiunea este străbătută de o serie de coridoare europene (E85, E576, E574, E581, E583). Există însă puţine drumuri publice modernizate, ponderea acestora fiind mult inferioară mediei pe ţară (25,1%), judeţele Botoşani şi Iaşi având o pondere de 16,4%, respectiv 17,6%. Din cauza reliefului predominant muntos şi judeţele Neamţ şi Suceava se confruntă cu probleme de accesibilitate.

Densitatea reţelei de cale ferată este de 44,3/1000km^2, regiunea fiind traversată de două din cele nouă magistrale feroviare ale ţării: V (Bucureşti-Suceava) şi VI (Bucureşti-Iaşi).

În cadrul regiunii există trei aeroporturi (Bacău, Iaşi şi Suceava) care deservesc curse interne şi ocazional zboruri externe. Infrastructura existentă în momentul de faţă nu permite nici unui aeroport din cele trei efectuarea de zboruri curente externe de pasageri şi de marfă. Judeţul Suceava dispune de 5 heliporturi, iar în judeţul Iaşi există o aerobază utilitară cu o experienţă de 30 ani în domeniu şi care are ca obiect de activitate zboruri utilitare şi zboruri sanitare.

Utilităţi publice
Atât reţeaua de alimentare cu apă potabilă, cât şi cea de canalizare sunt insuficient dezvoltate, ponderea localităţilor cu reţea de apă potabilă fiind de 54,8%, comparativ cu media pe ţară (61,0%), iar judeţele Iaşi şi Vaslui având o pondere a localităţilor cu reţea de canalizare de doar 13,3%, respectiv 12,8%**.**

De asemenea, capacitatea staţiilor de epurare a apelor reziduale cât şi capacitatea de depozitare a deşeurilor sunt insuficiente, faţă de cerinţele actuale.

Doar 13,8% din numărul total al localităţilor regiunii sunt conectate la reţeaua de distribuţie a gazelor naturale, judeţele Bacău, Iaşi şi Neamţ, având ponderea cea mai mare. În ceea ce priveşte numărul localităţilor conectate la reţelele de distribuţie a energiei termice, se constată o scădere continuă a acestuia; 4,3% dintre localităţile din Regiunea Nord Est sunt conectate la reţeaua de distribuţie a energiei termice, valori mai ridicate înregistrând judeţele Neamţ, Suceava şi Iaşi.

De asemenea, aceste judeţe se confruntă şi cu probleme de mediu, cauzate de lipsa resurselor de apă (consecinţă a stratului freatic situat la adâncime considerabilă), vechile defrişări, alunecările de teren considerabile.

Educaţie
Având în vedere că din cele opt regiuni de dezvoltare, Regiunea NE deţine cea mai mare pondere a populaţiei şi a elevilor (17,2% si respectiv 17,7%), numărul unităţilor destinate procesului educaţional este mic, acesta reprezentând numai 10,19% din numărul unităţilor de învăţământ pe ansamblul ţarii. Trei judeţe Bacău (23,6%), Iaşi (16,3%) şi Suceava (14,4%) şi deţin aproximativ 60% din numărul total al şcolilor existentă la nivel regional, având cea mai numeroasă populaţie şcolară, comparativ cu celelalte 3 judeţe din regiune. Ele sunt în acelaşi timp şi centre universitare.

Sănătate
Regiunea Nord-Est deţine 164 de unităţi sanitare (spitale, policlinici, dispensare medicale, sanatorii TBC), reprezentând 12,07% din numărul total al unităţilor sanitare din România aflate în proprietate publică. Ele se află într-o stare precară, existând riscul ca multe unităţi să nu mai primească autorizaţie de funcţionare. În plus, dotările tehnice de care dispun sunt uzate atât fizic cât şi moral şi nu mai corespund cerinţelor actuale. Necesarul de dotări tehnice pentru următoarea perioadă este cel mai mare dintre toate regiunile.

Servicii Sociale
În Regiunea Nord-Est s-au înregistrat cel mai mare număr de nou născuţi de la nivelul întregii ţări (5,4% din total naţional), dar instituţiile pentru protecţia copilului sunt insuficient dezvoltate. Această situaţie nu favorizează reintegrarea părinţilor pe piaţa muncii. Judeţele Iaşi şi Suceava nu dispun de nici o instituţie de asistenţă socială.

Zone problemă

Analiza mai detaliată a disparităţilor interne în dezvoltarea Regiunii Nord-Est, atât din punct de vedere al dezvoltării economice, cât şi al problemelor de mediu, evidenţiază următoarele tipuri de zone-problemă:

Areale rurale izolate, cu infrastructură slab dezvoltată:
- zona rurală care acoperă regiunea de confluenţă dintre judeţele Bacău, Vaslui, Iaşi şi Neamţ, care se continuă cu zona de vest a judeţului Vaslui;
- fâşia adiacentă graniţei dintre judeţele Botoşani si Iaşi;
- porţiunea situată în extremitatea sud-estică a judeţului Iaşi şi care continuă în nord-estul judeţului Vaslui, pe malul drept al râului Prut.
- Zone cuprinzând grupuri izolate de localităţi din sudul judeţului Suceava

Zone afectate de alunecări de teren şi fenomene de eroziune:

- în judeţul Botoşani aceste zone sunt situate în zona centrală şi de sud;
- în judeţul Neamţ: pe ambele maluri ale lacului de acumulare Bicaz şi in nordul judeţului;
- în nordul şi sudul judeţul Iaşi;
- în judeţul Vaslui, în bazinul afluenţilor râului Bârlad;
- în judeţul Bacău au fost identificate 13 zone expuse alunecărilor de teren, situate în partea centrală si de nord;
- în sudul judeţului Suceava, în raza localităţilor: Fălticeni, Dolhasca etc.

Zone afectate de inundaţii sunt în bazinul râului Bistriţa, în lunca Jijiei şi Prutului, precum şi în judeţul Bacău, în zona bazinelor hidrografice ale râurilor Trotuş, Siret, Tazlău, Bistriţa, Zeletin.

Potenţial de dezvoltare

Pe ansamblul Regiunii Nord - Est sunt evidente discrepanţele ca nivel dar şi ca potenţial de dezvoltare între vestul mai dezvoltat al Regiunii şi estul mult rămas în urmă (judeţele Botoşani, Iaşi, Vaslui). Şansa zonelor de est, limitrofe graniţei de est a Uniunii Europene, Ucrainei şi Moldovei, este să se dezvolte ca areal de servicii de tranzit pentru produsele provenite din ţările fostei URSS (înmagazinare, înnobilare şi pregătire prin segmentare şi împachetare etc). Pentru aceasta trebuie efectuate lucrări de infrastructură, de creare a unor zone cu facilităţi specifice (parcuri logistice), asemănătoare celor din porturile Belgiei, Olandei şi Germaniei, specializate în astfel de servicii.

Datorită condiţiilor favorabile de care dispune, a frumuseţii locurilor, purităţii aerului, apelor, zonelor montane din judeţele Bacău, Neamţ şi Suceava, precum şi a inestimabilului patrimoniu cultural şi religios existent, Regiunea Nord Est deţine un potenţial turistic relativ ridicat, care poate fi comparat cu alte zone turistice renumite din ţară şi din străinătate. Alături de pitorescul regiunii, binecunoscuta ospitalitate, tradiţiile populare, obiceiurile, specificul gastronomiei moldoveneşti, tradiţionalele degustări de vinuri din podgoriile Cotnari si Huşi dau culoare locală pentru atragerea turiştilor.

Principalele tipuri de turism care pot fi practicate sunt: turismul cultural (muzeistic, etnografic, artistic), religios, balneo-terapeutic, de agrement, de tranzit, agroturism.

Zona muntoasă şi deluroasă din vestul regiunii (judeţele Suceava, Neamţ, Bacău) deţin un potenţial turistic valoros, în mare parte (exceptând Bucovina) insuficient dezvoltat, dar care, cu măsuri adecvate poate intra cu uşurinţă în circuitul turistic european, cu specializarea „turism religios” (Putna, Neamţ, Sucevita, Moldovita, Voroneţ), Humor, Arbore, Agapia, Văratec, Dragomirna, Bistriţa, Zamca, Secu, Sihăstria, Caşin), turism balneo-terapeutic (Vatra Dornei, Câmpulung-Moldovenesc, Băltăteşti, Oglinzi, Slănic Moldova, Târgu Ocna), turism etnografic, agro-turism, turism rural, turism sportiv (alpinism, vânătoare, pescuit, sporturi extreme – zborul cu parapanta, rafting, orientare turistică, mountainbike, schi).

Gradul de dotare a localităţilor şi originalitatea landschaftului bucovinean cât şi specificul deosebit al satelor, cu un grad înalt de civilizaţie a populaţiei, pot juca un rol în turismul de lungă durată, cu activităţi sportive, agrement şi pentru optimizarea sănătăţii (Vatra Dornei, Solca, Cacica şi pe Valea Bistriţei şi Moldovei).

Domeniu economic tradiţional al regiunii, industria de prelucrare a lemnului a cunoscut o creştere semnificativă în ultimii ani (2001-2005), nu numai în ceea ce priveşte numărul

locurilor de muncă (11.6% în 2004), dar mai ales privind cifra de afaceri (cu 100% mai mult decât în 2001). Creşterea ponderii industriei de mobilă în totalul cifrei de afaceri evidenţiază orientarea spre o valorificare superioară a lemnului.

De asemenea, industria textilă a înregistrat o creştere spectaculoasă a cifrei de afaceri în anul 2004 (cu 150% faţă de anul 2001), dar productivitatea este slabă datorită folosirii sistemului lohn care are o valoare adăugată mică.

Regiunea de Dezvoltare Sud-Est

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Sud - Est este situată în partea de sud-est a României, acoperind 35.762 km² sau 15 % din suprafaţa totală a ţării, regiunea este a doua ca mărime din cele 8 ale României.

Regiunea Sud - Est cuprinde aproape toate formele de relief: lunca Dunării, câmpia Bărăganului, podişul Dobrogei cu Munţii Măcinului, iar partea de nord-vest a regiunii cuprinde o parte a Carpaţilor şi Subcarpaţilor de Curbură. Totodată regiunea este străbătuta de fluviul Dunărea, cuprinde Delta Dunării şi este mărginit la est de întreg litoralul românesc al Mării Negre. Preponderent este însă relieful de câmpie, cu specific climatic continental.

În 2005, Regiunea avea o populaţie de 2.846.379 locuitori, reprezentând 13,1 % din populaţia ţării; densitatea de 79,6 loc/kmp este sub media pe ţară (90,7 loc/kmp), cea mai mare densitate a populaţiei fiind în judeţul Galaţi (138,9 loc/kmp), dominat de centrul industrial şi comercial cu acelaşi nume, iar cea mai mică, în judeţul Tulcea (29,7 loc/kmp), unde condiţiile naturale şi economice sunt mai puţin propice.

Oraşele concentrează 55,5% din populaţie, cu tendinţe de diminuare. Industrializarea forţată de după război a condus la concentrarea populaţiei în oraşele Galaţi, Brăila şi Constanţa.

Reţeaua de localităţi a regiunii Sud - Est era alcătuită din 35 de oraşe (dintre care 11 erau municipii) şi 1.447 de sate (organizate în 354 de comune). Cel mai mare oraş al regiunii este Constanţa (307.447 locuitori), urmat de Galaţi (298.941 locuitori), Brăila (locuitori), Buzău (137.161 locuitori), Focşani (101.294 locuitori) si Tulcea (92.676 locuitori).

În această regiune există o mare diversitate etnică, lingvistică şi religioasă:
- Populaţia rromă (1,7%)
- Comunitatea rusă (lipoveni) (0,9%) – concentrată în zona Tulcea (16,350 locuitori)
- Comunitatea greacă (0,1%)
- Comunitatea turcă (1%) – concentrată în zona Constanţa (27,914 locuitori)
- Comunitatea tătarilor concentrată în zona Constanţa (23,230 locuitori)

Forţa de muncă şi migraţia

În 2005, populaţia ocupată reprezenta 36,1% din total, cea mai mare parte în servicii (44,5,%) şi agricultură (32%), urmate de industrie (23,5%). Se remarcă ponderea ridicată a populaţiei ocupate în sectorul serviciilor în judeţele Constanţa şi Galaţi, datorită staţiunilor turistice din lungul litoralului şi prezenţei porturilor Constanţa şi Mangalia, şi respectiv Galaţi. Spre

deosebire de acestea, în judeţul Vrancea, aproximativ 49% din populaţia ocupată lucrează în agricultură, iar 62% din populaţia judeţului locuieşte în mediul rural.

Şomajul, cu o valoare de 6,4% (2005) depăşeşte media ţării (5,9%). Disponibilizările din industria metalurgică (MITTAL GROUP) au determinat ca judeţul Galaţi să deţină cea mai ridicată rată a şomajului (8,3%), urmat de Buzau (7,4%) si Brăila (6,8%).

Lipsa locurilor de muncă adecvate, salarizarea neatractivă, dar şi calificarea necorespunzătoare determină plecări masive a activilor spre arealele de creştere economică din ţară sau străinătate. Migraţia cea mai accentuată se înregistrează în judeţul Vrancea, în special din cauza structurii economice neconsolidate, unde populaţia tânără a părăsit masiv localităţile pentru a lucra în străinătate.

Economia regională

Cu un PIB care reprezintă 11,3% (2004) din economia ţării, regiunea se situează pe locul 6, în timp ce pe locuitor acest indicator se situează sub media naţională. Până în 2004, productivitatea muncii deţinea o poziţie de mijloc între regiunile ţării, cu valorile cele mai ridicate în judeţul Constanţa.

Specificul Regiunii Sud - Est îl reprezintă disparităţile dintre nodurile de concentrare a activităţilor industriale şi terţiare (Brăila - Galaţi; Constanţa - Năvodari), centrele industriale complexe izolate (Buzău, Focşani), areale cu specific turistic (litoralul şi Delta Dunării) şi întinsele zone cu suprafeţe de culturi agricole şi viticole. Regiunii îi este caracteristică discontinuitatea în teritoriu a activităţilor industriale şi îmbinarea cu activităţi terţiare (comerţ, servicii, turism) şi agricole. Această situaţie este generată de specializarea intra-regională. Astfel, Galaţi şi Constanţa sunt caracterizate de o rată mai mare a populaţiei ocupate în industrie, Buzău şi Brăila cu procente mai mari de populaţie ocupate în agricultură, Constanţa, Galaţi şi Tulcea în construcţie şi servicii.

Restructurările industriale care au avut loc în procesul tranziţiei la economia de piaţă, au dus la creşterea masivă a şomajului în marile centre de industrie grea (Galaţi, Brăila, Buzău) şi în micile centre urbane mono-industriale. Activitatea intensă de construcţii de locuinţe proprietate privată din jurul marilor centre urbane, litoral şi alte areale turistice din Subcarpaţi a preluat o parte din forţa de muncă disponibilizată şi astfel şocul social al disponibilizărilor a fost atenuat.

Deşi zona Brăila – Galaţi, Constanţa – Năvodari a fost marcată de un puternic fenomen de disponibilizări, ultimii ani prezintă un oarecare reviriment al activităţilor industriale, respectiv un proces de stabilizare a întreprinderilor nou create pe platformele marilor complexe industriale restructurate. Astfel, pot fi menţionate atât întreprinderile (textile) care funcţionează la Brăila cât şi Combinatul de la Galaţi precum şi rafinăria de la Midia Năvodari. Un alt exemplu de revigorare a industriei îl reprezintă Buzău, unde au apărut numeroase întreprinderi noi, ca de exemplu cele de prelucrare superioară a lemnului şi sticlei, etc. Spre deosebire de acest proces de oarecare stabilizare economică a marilor centre urbane, oraşele mici nu reuşesc să-şi găsească echilibrul, pierzând în continuare locuri de muncă (Babadag, Negru Vodă, Hârşova, Făurei, Tulcea, Măcin, etc.). Aici nu există investiţii străine şi din cauza unei infrastructuri deficitare (drumuri, alimentări cu apă, canalizări, etc).

Arealele de maximă sărăcie cuprind nordul judeţului Galaţi, estul şi sudul Brăilei, nordul Dobrogei, Delta Dunării, precum şi estul Judeţului Vrancei .

Infrastructura

Transport
Regiunea este străbătută de importante coridoare de transport care asigură legătura centrelor urbane cu capitala ţării, între care se remarcă marile artere rutiere europene (E60, E85, E87, E70, E581).

Din cei 10.856 km drumuri publice regionale, doar 19,4% sunt modernizaţi, regiunea înregistrând cea mai mică pondere pe ţară. Valoarea redusă a indicatorului referitor la densitatea drumurilor pentru Tulcea se explică prin faptul că Delta Dunării acoperă aproape jumătate din suprafaţa acestui judeţ.

Principalele problemele ale reţelei de drumuri sunt: calitatea slabă a drumurilor, sistemul deficitar de iluminare şi marcare stradală, iar situaţia drumurilor în mediul rural este critică, majoritatea localităţilor rurale neavând drumuri pietruite sau asfaltate. Inundaţiile din anul 2005 au arătat nu numai insuficienţa reţelei rutiere dar şi lipsa unei strategii privind măsuri de protecţie activă a acestora.

S-a dovedit că nu există posibilităţi reale dar şi economice pentru trasee de rezervă, existând pericolul izolării unor areale cât şi întreruperii legăturilor dintre marile regiuni ale României. Tot în această situaţie s-a evidenţiat şi starea precară a podurilor rutiere.

Există două elemente esenţiale în regiune care favorizează transportul naval: fluviul Dunărea şi Marea Neagră. Portul maritim Constanţa, cel mai mare port la Marea Neagră şi al patrulea din Europa, oferă servicii (facilităţi) pentru toate tipurile de transport (auto, feroviar, maritim, aerian), fiind utilat cu depozite şi terminale pentru toate tipurile de bunuri. Acest port este situat la intersecţia dintre coridoarele TEN-T IV şi VII – prin canalul Dunăre-Marea Neagră.

În anul 2005, reţeaua de cale ferată avea o lungime totală de 10,948 km, din care 1,750 km în Regiunea Sud-Est (doar 477 km, reprezentând 27,2% sunt electrificaţi). Densitatea căii ferate este de 45,9/1000 km^2.

Utilităţile publice
Regiunea Sud-Est înregistra, în anul 2005, o pondere ridicată a străzilor orăşeneşti modernizate, 69% din cei 2 954 km de străzi orăşeneşti din regiune, fiind modernizaţi. Există însă mari diferenţe intraregionale, judeţele Buzău, Constanţa şi Galaţi având peste 70% străzi orăşeneşti modernizate, faţă de doar 46% în judeţul Vrancea. Această situaţie se datorează prezenţei atât a unor oraşe mari, cât şi a unora mijlocii (Buzău, Constanţa, respectiv Galaţi) - în cazul primelor trei judeţe – în care majoritatea străzilor sunt modernizate, în timp ce în judeţul Vrancea, oraşului Focşani i se adaugă doar patru oraşe mici (sub 20.000 de locuitori) - în care doar o mică parte a străzilor sunt modernizate.

În privinţa utilităţilor publice de bază, la sfârşitul anului 2005 Regiunea Sud-Est ocupa al doilea loc la nivel naţional în privinţa lungimii simple a reţelei de distribuţie a apei potabile (17,4 % din total pe ţară), iar din numărul total de localităţi 80% aveau instalaţii de alimentare cu apă potabilă, acestea concentrându-se mai mult în judeţele Constanţa şi Buzău – apropiate de Dunăre, şi mai puţin în Brăila şi Galaţi. Însă, trebuie menţionat că foarte multe din aceste instalaţii prezintă un grad avansat de uzură, necesitând reabilitarea şi chiar înlocuirea lor.

O situaţie îngrijorătoare există în cazul reţelei de canalizare, doar 22,1% din localităţile regiunii fiind dotate cu această utilitate. La nivel intraregional, există aceleaşi diferenţe, dacă avem în vedere că 70% din localităţile dotate cu canalizare sunt localizate în cele trei judeţe estice ale regiunii (Constanţa, Galaţi şi Tulcea).

Educaţie
La nivel regional, în anul şcolar 2005/2006, în învăţământul public existau 570 grădiniţe, care au trebuit să facă faţă creşterii numărului de copii înscrişi, în ultimii ani. Pentru învăţământul primar şi gimnazial, existau 1.000 de şcoli, iar cel liceal era deservit de 176 de licee. Acestora li se adaugă 9 şcoli profesionale şi de ucenici, precum şi 11 unităţi postliceale, a căror bună funcţionare este esenţială pentru asigurarea pieţei forţei de muncă cu persoane calificate în diferite domenii.

Pentru formarea unei forţe de muncă înalt calificate, absolut necesară pentru asigurarea dezvoltării regiunii, este esenţială buna funcţionare a celor 9 universităţi cu 58 de facultăţi existente în regiune. Cele mai importante sunt universităţile din Constanţa şi Galaţi.

Sănătate
În regiune există 47 de spitale, dintre care 24 sunt localizate în Constanţa şi Galaţi. De asemenea, în regiune îşi mai desfăşoară activitatea 13 policlinici şi 41 dispensare medicale, la care se adaugă alte tipuri de unităţi sanitare. Serviciile medicale pentru populaţia din mediul rural sunt slab dezvoltate, fiind necesară organizarea unui proces de planificare medicală.

Speranţa de viaţă este în medie de 71,69 ani pentru bărbaţi, respectiv 75,56 ani pentru femei. Infrastructura de sănătate din regiune, atât din punct de vedere al construcţiilor, cât şi al dotărilor, este precară, fiind necesare reabilitarea clădirilor, precum şi dotarea corespunzătoare a acestora.

Servicii Sociale
Trei din cele 6 judeţe (Buzău, Vrancea şi Tulcea) nu au centre de zi. Copii sunt ocrotiţi în instituţii de tip familial (65,7%) sau de servicii rezidenţiale (34.3%). La sfârşitul anului 2004, erau 8.818 copii cu dizabilităţi, din care doar 462 beneficiau de servicii de reintegrare. Judeţele Brăila, Buzău şi Galaţi nu au instituţii rezidenţiale de asistenţă socială.

Zone problemă

În regiune au fost identificate prin PND 2000-2002 şi promovate pentru a beneficia de proiecte eligibile sub Programul Phare Coeziune Economică şi Socială 2001-2002, două zone, şi anume:

- Zona industrială a Subcarpaţilor de Curbură, care include şi oraşele Buzău, Râmnicu Sărat, Focşani, Mărăşeşti, Adjud, Odobeşti şi Tecuci, caracterizată de următoarele probleme: dezechilibre sociale masive, calificări insuficiente şi mono-direcţionate ale forţei de muncă. Mediul natural este puternic afectat de către defrişările necontrolate realizate în ultimul deceniu, care au fost dublate de lipsa lucrărilor pentru limitarea alunecărilor de teren.
- Zona industrială şi de servicii a Dunării de Jos, cuprinzând oraşele Brăila, Galaţi, Tulcea, Măcin şi Isaccea, se confruntă cu probleme legate de: şomaj ridicat, diminuarea rolului jucat de porturile din zonă, ca porţi maritime ale ţărilor din centrul Europei lipsite de ieşire la mare, în urma realizării canalului Dunăre - Marea Neagră; pierderea flotei de pescuit oceanic.Celor două zone de restructurare industrială, li se adaugă alte zone cu

probleme grave de dezvoltare. Este vorba de zona minieră Altân-Tepe şi Hârşova (Tulcea), oraşele Nehoiu (Buzău), Mărăşeşti (Vrancea).
- Zona rurală în totalitate este caracterizată de grave probleme de dezvoltare cauzate atât de procesul de migrare a populaţiei tinere în marile oraşe sau în străinătate, cât şi de lipsa infrastructurii de bază.

Exceptând uşoara îmbunătăţire a situaţiei şantierului naval Galaţi şi a Mittal Steel Industry Galaţi (Sidex), aceste zone se află încă în dificultate.

Potenţial de dezvoltare

Regiunea Sud-Est dispune de o serie de resurse naturale, care valorificate corespunzător, pot juca un rol important în dezvoltarea economico-socială. Dintre acestea, cele mai importante sunt zăcămintele de ţiţei şi gaze naturale (Subcarpaţii Buzăului, vestul judeţului Brăila şi sudul judeţului Galaţi), carierele de granit (Munţii Măcinului), sarea, etc.

Alt avantaj pe care regiunea îl poate valorifica, este reprezentat de prezenţa portului Constanţa, secondat de porturile dunărene Galaţi, Brăila şi Tulcea. Legăturile acestora cu marile porturi ale lumii, pot fi folosite, atât pentru a asigura materia primă necesară dezvoltării economiei regiunii, cât şi pentru a exporta bunuri produse atât în regiune, cât şi în restul ţării..

Cel mai important potenţial pentru dezvoltarea regiunii, este reprezentat însă de resursele turistice:
- Litoralul Mării Negre, care cuprinde 13 staţiuni, cu unităţi de cazare, tratament si agrement (hoteluri, moteluri, vile, campinguri) desfăşurate de-a lungul a 70 km de coastă între Năvodari şi Mangalia.
- Delta Dunării, care prezintă o atracţie ştiinţifică şi un potenţial turistic ridicat, în special după includerea sa în 1990, împreuna cu alte zone naturale adiacente, în Rezervaţia Biosferei Delta Dunării.
- Regiunea beneficiază de un fond balnear deosebit, cu o veche tradiţie Lacul Techirghiol, Eforie Nord (nămol curativ cu proprietăţi asemănătoare celui de la Marea Moartă).
- Regiunea prezintă şi un cadru promiţător pentru dezvoltarea agro-turismului (Brăila, Galaţi si Tulcea) cu resurse importante pentru dezvoltarea turismului de agrement (vânătoare şi pescuit) în Insula Mică a Brăilei, Insula Mare a Brăilei, etc.
- Zona montană din Vrancea şi Buzău prezintă interes turistic prin staţiunile Soveja şi Lepşa, şi zone turistice unice în ţară, cum ar fi: Vulcanii Noroioşi (Berca), peşterile de la Bozioru, Focurile Vii.
- Patrimoniul cultural-istoric al regiunii se remarcă cetăţile getice, romane, greceşti, bizantine şi locaşuri mânăstireşti, majoritatea fiind concentrate în judeţele Tulcea şi Constanţa

Potenţialul industrial al regiunii este foarte important şi diversificat, în acelaşi timp. În anul 2003, valoarea adăugată brută a acestui sector (incluzând sectorul de construcţii) a fost de 2 mil. euro, reprezentând 31,3% valoarea adăugată brută pe regiune. Industria regională este concentrată în special în centrele urbane:

- Industria petrochimică este prezentă în Năvodari
- Industria metalurgică în Galaţi şi Tulcea
- Industria de echipamente în Brăila, Buzău, Constanţa, Tecuci

- Industria de construcţie navală în Constanţa, Galaţi, Brăila, Tulcea, Mangalia, Midia
- Industria materialelor de construcţie în Medgidia
- Industria textilă în Brăila, Tulcea, Vrancea.

Principalele caracteristici ale industriei la nivel regional sunt:

- Este concentrată în marile oraşe, fiind foarte puţin prezentă în zonele rurale
- Industria de procesare deţine primul loc în termeni de venituri şi rată de ocupare a populaţiei în această ramură.

Agricultura este de asemenea, un sector foarte important pentru economia regională: circa 40% din populaţia ocupată lucrează în acest sector, care contribuie cu 16% la PIB regional. Terenurile cultivate deţin 65% din suprafaţa regiunii şi prezintă potenţial de dezvoltare în viitor. Deşi există acest potenţial agricol, capacitate de procesare a produselor agricole este limitată (scăzută) din cauza tehnologiilor depăşite. Gradul ridicat de fragmentare a terenului cultivat reprezintă un alt obstacol pentru dezvoltarea agricolă. Potenţialul economic scăzut al fermelor mici şi managementul ineficient al acestora au determinat, de asemenea, subdezvoltarea sectorului de procesare a produselor agricole.

În anul 2004, regiunea se ocupa primul loc la nivel naţional, în ceea ce priveşte producţia produselor specifice, şi anume struguri şi floarea-soarelui, şi locul al doilea la producţia de grâu, cereale şi fasole. În ceea ce priveşte sectorul de creştere a animalelor şi cel zootehnic, regiunea se situează pe primul loc la producţia de carne de oaie şi capră, şi de asemenea, de lână.

Regiunea de Dezvoltare Sud

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Sud este situată în partea de sud a României, având o suprafaţă de 34.453 km^2 (14.45 % din suprafaţa României), corespunzătoare judeţelor Argeş, Călăraşi, Dâmboviţa, Giurgiu, Ialomiţa, Prahova şi Teleorman. În partea de sud, regiunea se învecinează cu Bulgaria. Relieful regiunii este caracterizat de predominanţa formelor de relief de joasă altitudine: câmpii şi lunci - 70,7%, dealuri - 19,8% şi doar 9,5 % munţi.

Populaţia totală a celor şapte judeţe componente era, în 2005, de 3.342.042 locuitori, reprezentând 15,4% din populaţia României. Densitatea populaţiei este de 96,6 loc/km^2, valoare superioară mediei pe ţară (90,7 loc/km^2). Gradul de urbanizare este de 41,7%, sub media pe ţară, explicabil prin faptul că, exceptând judeţul Prahova, majoritatea populaţiei trăieşte în mediul rural.

Regiunea Sud are o reţea de localităţi alcătuită din 48 de oraşe (din care 16 municipii), 517 comune şi 2018 de sate. Cele mai multe oraşe (32) au sub 20.000 de locuitori, multe dintre acestea cu o infrastructură deficitară, apropiată de cea a zonelor rurale. Numai 2 oraşe au peste 100.000 de locuitori (Ploieşti şi Piteşti). Distribuţia teritorială arată o concentrare mai mare a oraşelor în judeţul Prahova (14) şi mai redusă în Giurgiu (3).

Forţa de muncă şi migraţia

Ponderea populaţiei ocupate era, în 2005, de 35,7% din populaţia regiunii, sub media pe ţară (38,8%), valorile cele mai ridicate înregistrându-se în Argeş (39%) şi Teleorman (37,7%), în celelalte judeţe valorile fiind cuprinse între 31 şi 37%.

Gradul de ocupare a populaţiei pe sectoare de activitate, la nivel regional, indică o pondere ridicată, dar în descreştere, a populaţiei ocupate în agricultură (39,7%) şi o pondere relativ scăzută a celei ocupate în industrie (23,7%) şi servicii (36,6%). Judeţele sudice ale Regiunii sunt preponderent agricole, cu o pondere ridicată a populaţiei ocupate în agricultură: Teleorman, Giurgiu (59,4 % şi 57,5%), Călăraşi (51,5%). Judeţele Prahova şi Argeş se caracterizează printr-o pondere ridicată a populaţiei ocupate în industrie şi servicii.

În cea ce priveşte rata şomajului, la 31 decembrie 2005, aceasta era de 7,4% la nivelul regiunii, evidenţiindu-se aceeaşi diferenţiere între sudul şi nordul regiunii, cele mai ridicate rate ale şomajului înregistrându-se în judeţele Ialomiţa (12,1%) şi Călăraşi (9%), iar cele mai reduse în judeţele Argeş (5,2%) şi Giurgiu (5,6%). Lipsa locurilor de muncă în zonele rurale determină o masivă plecare către Bucureşti şi migraţia tinerilor către Europa de Vest, astfel încât satele şi oraşele mici se depopulează.

Economia regională

În 2004, Regiunea Sud înregistra o valoare a PIB de 2447 euro/locuitor, situată sub media pe ţară (2932,8 euro/locuitor), la nivel judeţean, cele mai mari valori înregistrându-se în judeţele Argeş – 3071 euro/locuitor şi Prahova – 2696,9 euro/locuitor, iar cea mai redusă în Călăraşi – 1748,2 euro/locuitor. Trăsătura esenţială a Regiunii Sud este reprezentată de împărţirea acesteia în două sub-arii cu caracteristici geografice şi socio-economice diferite.

Partea de nord a Regiunii (judeţele Argeş, Dîmboviţa şi Prahova) se caracterizează printr-un grad ridicat de industrializare, Prahova deţinând locul 1 pe ţară în ceea ce priveşte producţia industrială. Principalele probleme cu care se confruntă acest areal sunt legate de declinul unităţilor industriale, care a generat o rată ridicată a şomajului. Închiderea unor unităţi industriale în zonele monoindustriale a determinat apariţia unor grave probleme economice şi sociale, în special în zonele urbane monoindustriale: Mizil, Moreni, Plopeni, Urlaţi, Costeşti şi Câmpulung-Muscel.

Partea sudică a Regiunii (judeţele Călăraşi, Giurgiu, Ialomiţa şi Teleorman) este o zonă tradiţional subdezvoltată, reprezentând al doilea buzunar de mare sărăcie în România (primul pol fiind cel din Regiunea Nord - Est). Ea se caracterizează prin preponderenţa populaţiei ocupate în agricultură. De altfel, suprafaţa judeţelor componente este reprezentată în întregime de câmpie. În anii ‘70, întreaga zonă a cunoscut o dezvoltare industrială artificială. În prezent, suportă impactul sever al procesului de tranziţie spre economia de piaţă, prin închiderea majorităţii unităţilor industriale reprezentative. Această situaţie caracterizează toate reşedinţele de judeţ, precum şi arealele adiacente ale oraşelor Turnu Măgurele, Zimnicea, Alexandria, Videle, Giurgiu, Oltenita, Călăraşi, Slobozia şi Feteşti.

Infrastructura

Transport
Regiunea dispune de o reţea de drumuri publice europene, naţionale şi judeţene cu o lungime de 12.000 km (15 % din totalul naţional) şi o reţea feroviară de 1225 km (11,4% din reţeaua

naţională). Dunărea, arteră fluvială europeană, înlesneşte legăturile acestei regiuni cu principalele oraşe din bazinul său hidrografic.

În ceea ce priveşte transportul rutier, regiunea beneficiază de o bună deschidere internă şi internaţională, asigurată de 5 drumuri europene (E574, E81, E70, E85 şi E60) şi de autostrăzile A1 (Bucureşti - Piteşti) şi A2 (Bucureşti – Constanţa, aflată parţial în exploatare), însă doar 29,2% din totalul drumurilor publice sunt modernizate. La nivel judeţean, cele mai ridicate ponderi ale drumurilor publice modernizate se înregistrează în judeţele sudice: Călăraşi (40%) Teleorman (39,1%). Procentele ridicate din aceste judeţe se datorează ponderii mai mari pe care le au drumurile naţionale în totalul drumurilor publice, în sudul regiunii (peste 23%), comparativ cu nordul acesteia (sub 20%). Mai precis, în judeţele nordice (Argeş, Dâmboviţa şi Prahova), pe lângă drumurile naţionale care traversează judeţele, există o reţea mai densă de drumuri judeţene şi comunale (de regulă mai puţin modernizate decât cele naţionale), comparativ cu sudul regiunii. Această explicaţie este sprijinită de densitatea mai ridicată a drumurilor publice înregistrată în judeţul Argeş – peste 44 km/100kmp, faţă de cea din judeţele sudice – sub 27 km/100kmp.

Regiunea dispune de o reţea dezvoltată de transport feroviar, teritoriul acesteia fiind străbătut de magistralele feroviare I (Bucureşti-Timişoara), II, III, IV, V si VI (traseu comun până la Ploieşti), VII (Bucureşti-Galaţi), VIII (Bucureşti-Constanţa) şi IX (Bucureşti-Giurgiu).

Regiunea Sud beneficiază şi de avantajul oferit de principala arteră fluvială de navigaţie europeană, Dunărea, însă puţin folosită ca urmare a reducerii capacităţilor industriale ale oraşelor porturi şi lipsei transportului naval de călători.

Utilităţi publice
Străzile orăşeneşti au o lungime de 3.605 km (14,0% din totalul naţional), din care 58,1% sunt modernizaţi, pe judeţe, cea mai mare pondere de străzi orăşeneşti modernizate înregistrându-se în judeţul Argeş (81,7%), iar cea mai scăzută în Ialomiţa (37,7%).

Apa potabilă pentru alimentarea localităţilor din regiune provine din captările apelor de suprafaţă şi a apelor subterane, 56,1% din numărul total de localităţi din regiune beneficiind de alimentare cu apă (din care 47 oraşe). Pe judeţe, apar discrepanţe puternice, astfel dacă în judeţele Prahova şi Argeş peste 70% din localităţi au instalaţii de alimentare cu apă, în Teleorman ponderea scade sub 20%.

Caracteristic reţelei de alimentare cu apă în special din mediul urban, este faptul că unele conducte prezintă un grad avansat de degradare şi uneori de subdimensionare în comparaţie cu volumul de apă solicitat în prezent.

Reţelele de canalizare a apelor uzate menajere sunt prezente în doar 15,9% din numărul total de localităţi, printre care şi în cele 45 de oraşe ale regiunii, însă în numeroase situaţii aceste instalaţii sunt slab dezvoltate, subdimensionate şi în mare parte degradate. Intra regional, doar judeţul Prahova (34,6%) depăşeşte media naţională (21,8%), celelalte judeţe înregistrând ponderi mai mici de 20%. Epurarea apelor uzate menajere constituie o altă problemă majoră, generată de utilizarea în cele mai multe cazuri, a unor echipamente şi tehnologii depăşite.

Reţeaua de gaze naturale existentă în regiune asigură alimentarea doar a 22,3% din localităţile regiunii şi a 77% dintre oraşe. Distribuţia teritorială a localităţilor alimentate cu gaze naturale, arată diferenţierea clară dintre nord şi sud, cele trei judeţe nordice concentrând 88,8% dintre localităţile care beneficiază de acest tip de infrastructură.

Distribuţia energiei termice în sistem centralizat este prezentă cu precădere în centrele urbane şi se află în declin în ultimii ani, datorită costurilor ridicate de producţie şi transport. Ca urmare, o parte tot mai însemnată a populaţiei preferă sistemele individuale de încălzire, mai mici, mai performante şi mai eficiente. La nivelul anului 2005, existau sisteme publice de distribuţie a energiei termice în doar 26 dintre localităţile regiunii (dintre care 20 localităţi urbane), concentrate în mod deosebit în judeţele Argeş, Prahova şi Teleorman.

Spaţiul verde din oraşele regiunii Sud are o suprafaţă totală de 1857 ha (9,3% din totalul naţional), adică 5,5 m²/locuitor. Abateri importante de la această medie înregistrează judeţele Ialomiţa – în sens pozitiv (10,4 m²/loc.) şi Giurgiu – în sens negativ (doar 1,2 m²/loc).

Din punct de vedere al transportului urban de pasageri, regiunea dispune de 24 km linii de tramvai (în Ploieşti) şi de 19 km de linii de troleibuz (în Târgovişte şi Ploieşti), întregul parc auto deţinând în exploatare un număr de 610 de vehicule, dominat în proporţie de 97,5% de autobuze.

Educaţie
Structura educaţională în Regiunea *Sud-Muntenia* poate asigura şcolarizarea la toate nivelurile, în cadrul acesteia existând în 2005 un număr de 604 grădiniţe, 1092 şcoli primare şi gimnaziale, 178 licee, 10 şcoli profesionale şi de ucenici, 13 şcoli postliceale şi 4 instituţii de învăţământ superior. 57% dintre unităţile şcolare sunt situate în judeţele Argeş, Dâmboviţa şi Prahova.

Principala problemă a majorităţii aceastor unităţi educaţionale o reprezintă degradarea clădirilor şi slaba lor dotare tehnică, cea ce nu permite creearea condiţiilor optime pentru realizarea unui proces educaţional adecvat şi eficient. De asemenea, căminele de elevi sunt insuficiente pentru a prelua elevii din zonele rurale – la rândul lor insuficient dotate.

Sănătate
Sectorul public de asistenţă sanitară cuprindea, în anul 2005, 46 de ambulatorii de spital şi de specialitate, 24 policlinici şi 62 spitale. Numărul unităţilor sanitare este mai ridicat în judeţele Argeş, Dâmboviţa şi Prahova, unde se concentrează peste 65% din numărul total, ca urmare a faptului că aceste judeţe concentrează 60,3% din populaţia regiunii.

Servicii sociale
Ca urmare a procesului de restructurare industrială, regiunea se confruntă cu numeroase probleme sociale: Regiunea Sud ocupă locul al doilea după regiunea Nord- Est în ceea ce priveşte numărul de familii monoparentale (41642); regiunea are cel mai mare procent al populaţiei îmbătrânite din ţară. Începând cu 2005, 7947 copii sunt ocrotiţi în instituţii de tip familial (64.11%) sau rezidenţiale (35.89%). La sfârşitul anului 2004, existau 10443 de copii cu dizabilităţi, dintre care 2403 au beneficiat de servicii de asistenţă socială. Judeţele Argeş şi Ialomiţa nu dispun de facilităţe pentru cantine sociale şi servicii de îngrijire la domiciliu.

Zone problemă

Restructurarea industriei din ultimii 15 ani, a determinat închiderea unor unităţi industriale din zone monoindustriale, ducând la apariţia unor probleme sociale grave în ariile aferente localităţilor: Mizil, Plopeni, Urlaţi, Valea Călugărească, Şotânga, Costeşti, Stoieneşti şi Câmpulung Muscel – din judeţele nordice, dar şi a unora din judeţele sudice: Turnu Măgurele, Zimnicea, Alexandria, Videle, Giurgiu, Oltenița, Călăraşi, Slobozia şi Feteşti.

Probleme economico-sociale au apărut şi în localităţile rurale axate pe industria extractivă, localizate în zona Subcarpaţilor, unele (Filipeşti şi Ceptura) fiind declarate în trecut zone defavorizate, pentru a încuraja investiţiile din aceste zone, prin acordarea unor avantaje fiscale. Din păcate aceste măsuri au avut un impact redus asupra situaţiei economico-sociale a localităţilor respective, acestea necesitând încă acţiunii ample de revigorare economică şi socială.

Pe teritoriul regiunii Sud a fost identificată zona de restructurare industrială V. Situată în nord-vestul regiunii, zona include şi oraşele din judeţele Argeş (Costeşti, Colibaşi, Câmpulung Muscel, Curtea de Argeş, Piteşti şi Topoloveni) şi Dâmbovița (Fieni, Găeşti, Moreni, Pucioasa, Târgovişte şi Titu).

Potenţial de dezvoltare

Regiunea Sud are un important potenţial de dezvoltare economică, diferenţiat între nordul şi sudul regiunii. Astfel, în nord există importante resurse de subsol reprezentate de zăcăminte de ţiţei şi gaze naturale, cărbuni, sare, etc a căror prelucrare şi comercializare poate creşte valoarea adăugată din regiune. De cealaltă parte, în sudul regiunii există suprafeţe agricole întinse, care pot sta la baza dezvoltării unei agriculturi specializate pe anumite tipuri de culturi, corespunzătoare condiţiilor pedologice din regiune.

Contribuţia industriei la crearea PIB regional este de peste 30%, în special prin aportul întreprinderilor din industria chimică şi petrochimică (judeţele Prahova şi Argeş), maşini, echipamente şi mijloace de transport, materiale de construcţie (Prahova, Argeş şi Dîmboviţa), textile, confecţii şi alimentară. Oraşele Ploieşti, Piteşti şi Târgovişte se manifestă ca poli de dezvoltare şi ca centre de polarizare pentru noi activităţi industriale, în afara celor tradiţionale existente, inclusiv a investiţiilor străine.

Industria reprezintă cea mai importantă ramură economică a Regiunii Sud dacă se are în vedere că întreprinderile din sectorul industrial au realizat 45,9% din cifra de afaceri totală din regiune (2003). Pe judeţe, cea mai ridicată cifră de afaceri în industrie este realizată de Prahova (38,0% din cifra de afaceri în industrie la nivelul regiunii), urmată de Argeş (33,3%), pe ultimul loc situându-se Călăraşi (4,0%). În regiune există 11 parcuri industriale, ştiinţifice şi tehnologice, turistice şi de agrement (o treime din numărul total de parcuri existente în România), 5 dintre acestea fiind localizate în judeţul Prahova.

Potenţialul agricol al regiunii în general şi al părţii sudice în special este deosebit de ridicat (71,1% din suprafaţa totală reprezentată de suprafeţe agricole, din care 80,2% terenuri arabile).

În regiune s-au realizat importante investiţii străine directe: Renault – Piteşti, Holcim – Câmpulung Muşcel, Samsung COS – Târgovişte.

Potenţialul turistic al regiunii Sud, valorificat într-un mod adecvat şi ţinând cont de principiile durabilităţii, poate contribui esenţial la dezvoltarea economică şi socială a regiunii. Cele mai importante areale cu potenţial turistic sunt:

- staţiunile montane de pe Valea Prahovei-masivul Bucegi, localităţile turistice şi parcurile naturale situate în Munţiii Bucegi şi Munţii Piatra Craiului
- staţiunile balneoclimaterice din regiune (Slănic Prahova, Vălenii de Munte, Pucioasa, Câmpulung - Muscel etc.), Dunărea, al cărui potenţial poate fi valorificat ca o alternativă la turismul montan, din nordul regiunii.

Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Sud-Vest, cu o suprafaţă de 29.212 km^2 cuprinde cinci judeţe: Dolj, Olt, Vâlcea, Mehedinţi şi Gorj şi coincide, în mare, cu vechea regiune istorică Oltenia. Se învecinează cu Bulgaria, Serbia şi cu regiunile Sud Muntenia, Centru şi Vest.

În 2005, Regiunea Sud-Vest Oltenia avea, o populaţie de 2.306.450 locuitori (10,67% din populaţia totală a ţării), cu densitatea sub media naţională (79,3 locuitori/km^2 faţă de 90,9 locuitori/km^2). Structura rural-urban a populaţiei este de 52,5% vs. 47,5% (România – 45,1% vs. 54,9%), cele mai rurale judeţe fiind Olt (59,4%), Vâlcea (54,8%) şi Gorj (53,1%).

Relieful regiunii are o distribuţie relativ echilibrată, cuprinzând munţi, câmpii, dealuri şi podişuri. În zona de nord a Olteniei, relieful este muntos şi deluros (Carpaţii şi zona sub-carpatică), predominând pădurile şi păşunile alpine. Zona de câmpie este specializată, în principal, în cultura de cereale. Reţeaua hidrologică, alcătuită în principal din Fluviul Dunărea, râurile Olt şi Jiu, conferă regiunii rolul energetic principal în România (71,57% din totalul producţiei hidroelectrice).

Reţeaua de localităţi este constituită din 40 oraşe, dintre care 11 cu rang de municipiu şi 408 comune ce cuprind 2066 de sate. Cele mai importante oraşe sunt Craiova (300.182 locuitori), Râmnicu-Vâlcea (111.701 locuitori), Drobeta Turnu-Severin (109.444 locuitori), Târgu Jiu (96.318 locuitori) şi Slatina (80.282 locuitori). Dintre oraşele mici (sub 20.000 locuitori), numeroase nu au o structură şi dezvoltare corespunzătoare: Vânju Mare, Dăbuleni, Scorniceşti etc.

Forţa de muncă şi migraţia

Ponderea populaţiei ocupate în total populaţie înregistrează o valoare redusă faţă de media ţării - 37,2% . La nivel judeţean, cel mai mare grad de ocupare îl are judeţul Vâlcea (40,2%) şi cel mai redus în judeţul Olt (35,8%).

Piaţa muncii reflectă în mare tendinţele de la nivel naţional. Pe ramuri ale economiei, populaţia ocupată civilă se concentrează astfel: agricultura şi silvicultura (42,1%), industria (21,1%) şi serviciile (36,8%). Analiza pe judeţe relevă ponderi mai mari ale populaţiei ocupate în agricultură în judeţele Olt (49,0% din total populaţie ocupată) şi Mehedinţi (48,1%), sectorul servicii fiind mai dezvoltat în judeţele Vâlcea (40,4% din total populaţie ocupată) şi Dolj (39,9%).

Închiderea întreprinderilor şi a exploatărilor miniere nerentabile a mărit numărul şomerilor, cu consecinţe sociale şi economice pentru zonele respective. De asemenea, lipsa locurilor de muncă în zonele urbane şi creşterea costurilor de întreţinere a locuinţelor a determinat migraţia populaţiei şomere spre zonele rurale, unde practică o agricultură ineficientă.

Rata şomajului în regiune este 7,4%, valoare mai mare decât media la nivelul naţional (5,9%). Judeţele din nord, Mehedinţi (9,5%), Gorj (9,3%), Olt (7,1%) şi Vâlcea (6,6%) au o rată a şomajului mai mare decât media regională, în timp ce in judeţul Dolj (6,3%) înregistrează o rata a şomajului inferioară aceleiaşi medii regionale şi chiar mediei naţionale.

Lipsa locurilor de muncă adecvate au determinat şi aici plecări ale populaţiei pentru munca

necalificată în străinătate. Astfel, dacă în anii de după 1990 se pleca, în special, în Serbia, după criza din Iugoslavia, destinaţia privilegiată au devenit Italia şi Spania. În ceea ce priveşte migraţia externă Regiunea Sud -Vest Oltenia se remarcă printr-un nivel relativ scăzut în comparaţie cu alte regiuni, dar acest fenomen se intensifică în condiţiile în care măsurile de reviriment economic întârzie şi pauperizarea populaţiei sporeşte.

Economia regională

Regiunea Sud-Vest realiza, în anul 2004, un PIB de 2.443,9 euro/locuitor, (83,33% din media naţională) la care sectorul serviciilor a contribuit cu 48,23%, industria cu 33,75% şi agricultura cu 11.62%.

Nivelul redus de dezvoltare al regiunii se datorează şi volumului scăzut de investiţii străine directe, regiunea atrăgând doar 745 milioane euro (reprezentând 3,40% din totalul acestora până la finele anului 2005), ceea ce o situează pe poziţia a şaptea între regiunile ţării, investiţiile din regiune fiind mai mult concentrate în câteva afaceri mari (ALRO şi ALPROM Slatina, LAFARGE Tg. Jiu, etc.). Aici se manifestă şi nesiguranţa privind marile privatizări (Electroputere, Daewoo, Combinatul Rm. Vâlcea).

Procesul de restructurare economică a făcut ca o mare parte din populaţia şomeră în vârstă din mediul urban să se orienteze către mediul rural, unde practică o agricultură de subzistenţă. Procentul mare al populaţiei rurale şi suprafaţa întinsă a terenurilor arabile, în special în partea sudică a regiunii, fac din agricultura sectorul predominant în economia regională. Astfel, numărul în creştere al persoanelor ocupate în agricultură şi fărâmiţarea terenurilor în urma reformei privind proprietatea, precum şi utilizarea unor tehnologii puţin avansate, au condus la o descreştere notabilă a productivităţii muncii în acest sector.

Structura şi repartizarea activităţilor economice la nivelul regiunii este determinată de resursele naturale, tradiţia în prelucrarea acestora, facilităţile tehnologice, capital, dar şi de sistemul de preţuri şi de funcţionarea adecvată a mecanismelor pieţei.

Sectorul extractiv (cărbune energetic şi petrol) constituie încă o componentă importantă în economia regiunii. În judeţul Gorj se găsesc cele mai multe întreprinderi cu profil extractiv. Spectaculoasa creştere a preţului energiei, determină o revigorare a activităţii în domeniu.

După 1990, în condiţiile unui proces de restructurare a economiei relativ încet şi întârziat, întreprinderile cu capital majoritar de stat au devenit necompetitive. Supradimensionarea lor ca număr de salariaţi a îngreunat procesul de restructurare, neexistând capacitatea necesară de absorbţie a forţei de muncă disponibilizate, îndeosebi în zonele care au ajuns să devină aproape complet dependente de un sector industrial.

Din punct de vedere economic şi social, cea mai afectată zonă este zona minieră a Gorjului, unde dependenţa faţă de minerit rămâne semnificativă. Activităţile de extracţia a cărbunelui se află în recesiune, procesul de restructurare minieră începând doar din 1997.

Judeţul Olt a fost, de asemenea, unul dintre judeţele unde procesul restructurării industriale a avut drept consecinţă pierderi de locuri de muncă. Dar, spre deosebire de judeţul Gorj, Oltul este un judeţ puternic agricol, o mare parte a angajaţilor din industrie reorientându-se către activităţi agricole.

Evoluţia negativă din centrele monoindustriale (Balş, Tg. Cărbuneşti, Rovinari, Motru, etc.) nu a putut fi compensată prin activitatea productivă din unele ramuri recent privatizate. Trebuie menţionată mobilitatea redusă a forţei de muncă datorită în special inexistenţei spaţiilor de locuit ieftine.

Industria lemnului din zona montană şi subcarpatică a înregistrat, în ultimii ani un recul puternic, din cauza reducerii capacităţii de export, urmare a devalorizării dolarului. Aceasta rămâne, în mare parte, tributară unei producţii cu valoare adăugată redusă, destinată unor pieţe puţin exigente (ţările nord-africane).

Reţeaua IMM este slab structurată (nu s-au format clustere) şi are o volatilitate mare din cauza lipsei unor planuri de afaceri coerente şi a susţinerii cu capital şi a managementului corespunzător.

Structura de afaceri a regiunii Sud-Vest este formată din două parcuri industriale operaţionale, situate în judeţul Dolj (Craiova) şi în judeţul Gorj (Sadu) şi un parc industrial greenfield, la Corabia, precum şi 5 incubatoare de afaceri. *Infrastructura de cercetare* în regiunea Oltenia este reprezentată de 26 institute şi centre de cercetare, din care 13 în agricultură şi silvicultură. Craiova este singurul centru universitar de medicină din România care nu are instituţii/centre de cercetare.

Infrastructura

Transport
Regiunea Sud-Vest are o infrastructură de transport relativ bine dezvoltată, teritoriul regiunii fiind traversat de trei drumuri europene: E70, E79 şi E81 şi două din cele trei axe prioritare ale Reţelei de transport Trans-European –TEN-T (formate din coridoarele Pan-europene) care intersectează România, şi anume axa prioritară de transport 7 (format din coridorul IV - Berlin/ Nurenberg-Praga-Budapesta–Constanţa–Istambul –Salonic) şi axa prioritară de transport 18 – Dunărea (format din coridorul VII).

Regiunea Sud-Vest dispune de o reţea rutieră de 10.460 km (13,19% din totalul naţional), din care 2043 km sunt drumuri naţionale (13% din total drumuri naţionale) şi 8.437 km drumuri judeţene şi comunale (12,82% din totalul naţional). Judeţele Gorj şi Olt au o infrastructură rutieră relativ bine dezvoltată, judeţul Olt aflându-se pe primul loc în România în ceea ce priveşte numărul şi ponderea kilometrilor de drumuri judeţene şi comunale modernizate (873 km ceea ce reprezintă 12,88% din totalul drumurilor publice judeţene modernizate). În privinţa densităţii drumurilor publice la 100 km^2 regiunea se situează uşor peste media naţională (35,8 km/100 km^2), cele mai mari densităţi înregistrând judeţele Gorj (39,3 km/100km^2), Mehedinţi şi Vâlcea, ambele cu 37,6 km/100km^2.

Densitatea liniilor ferate la 1000 km^2 are cea mai scăzută valoare din ţară (34,4 km/1000km^2), principalul nod feroviar este Craiova având legături cu principalele localităţi din regiune şi din ţară.

În particular, zona de câmpie - de-a lungul Dunării de la Drobeta Turnu Severin până la Calafat şi de la Calafat până la Corabia - cât şi regiunea deluroasă dintre Târgu Cărbuneşti si Ocnele Mari nu beneficiază de reţele de cale ferată. Mai mult, nu există conexiune directă pe calea ferată de la Râmnicu Vâlcea la Piteşti si Bucureşti, traectul început în anii ’80, nefiind finalizat.

Un dezavantaj major îl constituie însă faptul că nu există puncte de trecere a frontierei pe calea ferată la Drobeta Turnu Severin, spre Iugoslavia şi la Calafat şi Corabia, spre Bulgaria, fluxurile de marfă şi persoane între regiune şi ţările învecinate fiind îngreunate.

Aeroportul Craiova, care ar putea constitui un real impuls pentru dezvoltarea economică şi ar contribui la sporirea activităţii nu este folosit decât sporadic.

Traficul pe căi navigabile este în exclusivitate realizat pe Dunăre. Drumurile europene asigură legături eficiente cu cele 5 *porturi* din cadrul regiunii: Drobeta Turnu-Severin, Orşova, Calafat, Bechet şi Corabia, acestea fiind, însă, slab dotate, cu transbordare costisitoare şi insuficient manageriate.

Utilităţi publice
În afara zonelor cu dezvoltare economică datorată unor condiţii speciale (Defileul Dunării, Subcarpaţii Olteniei şi Valea mijlocie a Oltului), infrastructura localităţilor urbane şi rurale este total insuficientă.

Numeroase aşezări devenite recent oraşe nu deţin nici pe departe infrastructura specifică, care să justifice statutul de localitate urbană, iar în altele vechimea şi starea avansată de uzură afectează calitatea serviciilor oferite cetăţenilor.

În ceea ce priveşte *infrastructura de utilităţi*, regiunea are o slabă dotare cu *instalaţii de apă potabilă* (41,29% din total localităţi, racordate la un sistem de alimentare cu apa potabila, faţă de nivelul naţional 61,04%) şi *canalizare* (13,16% din total localităţi, faţă de 21,86% la nivel naţional). Analiza pe judeţe evidenţiază slaba echipare cu utilităţi a judeţului Dolj (numai 12,6 % din localităţi erau conectate la reţeaua de apă potabilă şi 7,2% la cea de canalizare).

Lipsa investiţiilor în modernizarea instalaţiile de canalizare publică şi cele ale apei potabile au repercusiuni asupra calităţii apei furnizate cu consecinţe asupra sănătăţii populaţiei. De asemenea, condiţiile precare din reţeaua de colectare a apelor reziduale determină un grad ridicat de poluare a cursurilor de apă, iar numărul insuficient al depozitelor de gunoi are influenţe negative asupra mediului înconjurător. În momentul de faţă, numai doua *staţii de epurare* a apelor reziduale sunt în curs de realizare la Craiova şi Calafat.

Numai 51 de localităţi erau conectate în 2005 la *reţeaua de gaze naturale*, la nivelul întregii regiuni. De asemenea, Mehedinţi este singurul judeţ din România fără nici o localitate conectată la reţeaua de gaze naturale.

Din lungimea totală de 2.551 kilometri de străzi orăşeneşti cât înregistra regiunea Sud-Vest în anul 2005 un procent de 61,27% erau modernizate. În judeţele Gorj şi Mehedinţi, modernizarea străzilor orăşeneşti s-a realizat în proporţie de peste 60% din total, procent peste media naţională de 58,15% străzi modernizate.

Educaţie
Efectele tranziţiei, vizibile mai ales la nivel economic, şi-au pus amprenta şi asupra *sistemului educaţional*. Calitatea educaţiei şi a reformei educaţionale sunt afectate de infrastructura insuficientă şi dotarea slabă a celei existente, de motivaţia personalului (salarii foarte mici) şi de situaţia materială precare a populaţiei.

Infrastructura educaţională preuniversitară la nivel regional (741 şcoli, 151 licee în anul 2005) se află într-o stare destul de avansată de degradare şi cu dotare majoritar insuficientă.

Asistam la o scădere continuă a numărului populaţiei şcolare, de la 519.128 în anul şcolar 1990/1991 la 444.295 în anul 2005/2006. În judeţul Mehedinţi se înregistrează cel mai mic număr al populaţiei şcolare (55.597 populaţie şcolară înscrisă în anul 2005/2006).

Învăţământul superior reprezintă singurul nivel la care s-au înregistrat creşteri continue ale numărului de persoane înscrise, numărul de studenţi crescând de la 10.525 în anul universitar 1990/1991 la 18.682 în 1995/1996, respectiv 45.138 în 2005/2006, lucru datorat şi înfiinţării instituţiilor de învăţământ superior private. Creşterea numărului de studenţi nu a fost însă însoţită şi de extinderea spaţiilor de învăţământ ajungându-se la supraaglomerare în unităţile de învăţământ superior. În prezent sistemul de educaţie universitară cuprinde 5 instituţii de învăţământ superior şi 58 de facultăţi. In regiunea Oltenia funcţionează un număr de 3 universitati de stat (2 in Craiova – Universitatea din Craiova si Universitatea de Medicina si Farmacie si una in Târgu Jiu – Universitatea de Stat Constantin Brâncuşi) şi 3 private (2 in Craiova, 1 in Rm. Vâlcea).

Sănătate
În anul 2004, în Regiunea Sud-Vest, existau 41 de spitale, cu o medie de 4,3 consultaţii/ locuitor. Locuitorii regiunii au o medie a speranţei de viaţă de 71,48 ani, respectiv 68,19 bărbaţii şi 74,96 femeile.

Conform indexului regional standardizat al mortalităţii, detaliat pentru primele cinci cauze care provoacă moartea , în 2003, cele mai frecvente cauze ale morţii sunt: boli ale sistemului circular, tumori, boli ale aparatului respirator, accidente şi boli ale sistemului digestiv.

Calitatea slabă a *infrastructurii spitaliceşti*, dotarea slabă, lipsa personalului specializat - cu precădere în mediul rural- precum şi nivelul scăzut de salarizare sunt probleme cu care se confruntă sistemul sanitar regional.

Servicii sociale
Problemele sociale sunt importante şi diverse, dar infrastructura socială a regiunii este slab dezvoltată. Există doar 44 de servicii alternative pentru îngrijirea copiilor (25 de instituţii de tip familial şi 26 de centre de plasament). La sfârşitul anului 2004, existau 8.677 copii cu dizabilităţi, dintre care doar 780 au beneficiat de servicii de asistenţă socială. Trei judeţe – Mehedinţi, Olt şi Valcea – nu dispun de centre rezidenţiale de îngrijire.

Zone problemă

Declinul industrial masiv al regiunii au condus la transformarea acesteia într-o zonă dezavantajată, motiv pentru care întreaga regiune poate fi considerată “zone problemă”.

Cea mai afectată zonă din punct de vedere economic este zona minieră a bazinului carbonifer Gorj-Motru, în cadrul căreia gradul de dependenţă faţă de activitatea minieră este foarte mare. Cele mai relevanta centre mono-industrial cu o evoluţie negativă sunt Balş, Caracal, Tg. Cărbuneşti, Motru, Strehaia.

Există alte zone aflate în dificultate datorită gradului ridicat de inaccesibilitate, cum este platoul Mehedinţi.

De asemenea, există multe sate mici care au fost declarate centre urbane, deşi nu au infrastructură urbană de bază şi în consecinţă o structură economică stabilă (ex: multe dintre ele sunt localizate în partea estică a regiunii: Scorniceşti, Babeni, Balceşti, Berbeşti etc).

Importante zone turistice, cum este cazul staţiunilor de tratament ca Băile Govora, Călimăneşti, Olăneşti cât şi al celor balneo-climaterice, au cunoscut un declin în ultimii ani deşi dispun de un potenţial de dezvoltare remarcabil, o importantă experienţă acumulată în acest domeniu şi tradiţii care pot fi valorificate.

Porturile de pe Dunăre se află în declin economic, motiv pentru care nu favorizează legăturile economice cu ţările vecine.

Potenţial de dezvoltare

Construirea celor două axe prioritare de transport (formate din coridorul rutier IV şi coridorul VII – fluviul Dunărea), care vor traversa regiunea va mări gradul de accesibilitate al regiunii şi va impulsiona atragerea de investiţii, contribuind şi la o mai bună mobilitate a forţei de muncă. Nu în ultimul rând, derularea proiectelor va implica utilizarea resurselor umane proprii regiunii.

În scopul atragerii investiţiei străine, România a înfiinţat de-a lungul Dunării, zone libere cu facilităţi fiscale, dar nici una din acestea nu se află în Oltenia. După construcţia podului Calafat-Vidin peste Dunăre, se aşteaptă ca oraşul Calafat va îndeplini condiţiile pentru a deveni Zona Libera: un punct cheie în traficul internaţional rutier, feroviar şi fluvial.

Dezvoltarea facilităţilor şi capacităţilor de cercetare în cadrul centrelor universitare şi utilizarea rezultatelor cercetării de către sectorul întreprinderilor mici şi mijlocii pot crea condiţii pentru dezvoltarea mediului de afaceri.

Regiunea are o suprafaţă agricolă totală (de foarte bună calitate) de peste 1,8 milioane, reprezentând 12,3% din terenul agricol din România şi, de asemenea, beneficiază de importante resurse hidroenergetice (Dunărea, Oltul, Jiul) şi termoelectrice (bazinul carbonifer Jiu-Motru), Oltenia fiind cel mai important producător de energie – aproximativ ¾ din totalul pe ţară.

Agricultura reprezintă o resursă importantă pentru Regiunea Oltenia, cu peste 1 mil ha utilizate pentru cultura cerealelor (în special porumb şi grâu), a plantelor oleaginoase (mai ales floarea-soarelui), legume (soia, mazăre, fasole, roşii, varză, ceapă) şi fructe (mere, pepeni verzi, pepeni galbeni, struguri), cartofi, sfeclă de zahăr, producţia vinului de bună calitate.

În 2004, suprafaţa agricolă a Olteniei era de 1.807.794 ha reprezentând 61.88% din totalul suprafeţei (2.921.169 ha). Există o perspectivă asupra agriculturii ecologice datorită utilizării reduse, în ultima decadă, a fertilizatorilor chimici.

Regiunea beneficiază de un potenţial turistic diversificat, incluzând turismul montan şi cel speologic, balnear, ecoturismul, parcuri naturale, (peste 200 000 ha de arii protejate), turismul religios (peste 60 de mănăstiri şi biserici ortodoxe). Datorită poziţiei sale, a reliefului variat, a monumentelor vechi şi a tradiţiilor culturale, potenţialul turistic al Olteniei este foarte diversificat, fiind concentrat în 3 zone: Clisura Dunării – Porţile de Fier, Subcarpaţii Gorjului şi Vâlcii, cu însemnate monumente naturale (peşteri, chei, canioane, rezervaţii) şi arhitectonice (mânăstirile Vodiţa, Cozia, Turnu, Arnota, Lainici, Dintr-un Lemn, Cornetu, Govora, Tismana, Horezu, Polovragi), izvoare termale şi terapeutice (Olăneşti, Călimăneşti, Căciulata), saline terapeutice (Băile Govora, Ocnele Mari), cât şi Valea Oltului la nord de Râmnicu Vâlcea. O şansă deosebită pentru dezvoltarea turismului montan oferă Valea

Lotrului, unde staţiunea Voineasa ar putea oferi condiţii foarte bune pentru sporturi de iarnă, vânătoare, pescuit, alpinism şi drumeţie, şi staţiunea Rânca pentru schi. De asemenea, spaţiul rural oferă o ospitalitate veritabilă bazată pe un mediu nepoluat, calitatea vinului, gastronomia şi vestitele tradiţii folclorice ale Olteniei.

Regiunea de Dezvoltare Vest

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Vest are o suprafaţă de 32.034 Km^2 (13,4 % din suprafaţa ţării) şi este compusă din 42 oraşe (din care 12 municipii) şi 276 comune (318 unităţi administrativ teritoriale), grupate în patru judeţe: Arad, Caraş-Severin, Hunedoara şi Timiş.

Istoric vorbind, Regiunea cuprinde provincia Banatului, provincie istorică românească cu o dezvoltare economică timpurie şi mai puternică în comparaţie cu alte provincii din ţară.

Regiunea Vest are un relief variat şi armonios distribuit în zone de câmpie, deal şi munte. Zonele de câmpie fac parte din Marea Câmpie de Vest şi predomină în judeţul Timiş. Clima este continental-moderată, cu influenţe sub-mediteraneene, pe culoarul Dunării şi Valea Cernei, cu temperaturi medii multianuale ce oscilează între 10-12^{0}C. Căderile de apă se situază în jurul unei medii de 560-580 l/m^2 anual, uşor mai ridicate în zonele montane.

Regiunea se leagă de Ungaria şi Serbia şi Muntenegru prin magistrale europene, stradale şi feroviare. Oraşele Arad şi Timişoara dispun de aeroporturi cu capacităţi moderne de preluare a fluxului aerian.

Regiunea Vest face parte din Euroregiunea Dunăre - Criş - Mureş - Tisa (DCMT), care implică cele patru judeţe ale Regiunii Vest, trei comitate din Ungaria şi regiunea autonomă Voivodina din Serbia. Euroregiunea a fost înfiinţată în 1997 pe baza unui protocol de colaborare semnat de către reprezentanţii autorităţilor locale din cadrul regiunilor componente.

Populaţia Regiunii Vest este caracterizată de diversitate culturală, comunităţile române coabitând cu cele ungare, germane, rrome şi sârbe. În 2002, minorităţile naţionale reprezentau 11,7% din totalul populaţiei din regiune.

Din 1990, populaţia regiunii a scăzut constant, de la 2.201.717, la 1 930 458 locuitori în 2005 locuitori, ca urmare a unei rate negative a natalităţii şi emigraţiei externe a populaţiei din regiune. Densitatea populaţiei la 1 iulie 2005 era de 61,1 loc/km^2 în 2005, considerabil mai mică faţă de densitatea populaţiei la nivel naţional (90,9 loc/km^2).

Regiunea se confruntă cu un proces de îmbătrânire demografică, efectele sale în viaţa economică şi socială urmând să fie resimţite după anul 2005, când în populaţia în vârstă aptă de muncă vor intra generaţiile, reduse numeric, născute după 1990.

Gradul de urbanizare al Regiunii (63,6% populaţie urbană) este mai mare decât media naţională (54,9%), iar judeţul Hunedoara are cea mai ridicată rată de urbanizare din ţară, după capitală, respectiv 76,9% populaţie urbană.

În ceea ce priveşte spaţiul rural acesta se caracterizează din punct de vedere demografic printr-o densitate redusă a populaţiei, declin demografic datorat migraţiei şi îmbătrânirii populaţiei, rata mortalităţii relativ ridicată şi o capacitate scăzută de reînnoire demografică.

Forţa de muncă şi migraţia

Forţa de muncă a regiunii reprezintă factorul care a contribuit cel mai mult la dezvoltarea socio-economică, aceasta fiind motivată, flxibilă, inovativă, dar şi cu un grad ridicat de specializare, contribuind astfel la dezvoltarea unui mediu antreprenorial dinamic.

În 2005, populaţia ocupată reprezenta 40,8% din total, cu ponderea cea mai însemnată în sectorul terţiar (43,8%), urmat de industrie (29,5%) şi de agricultură (26,6%). Ponderea populaţiei ocupate are valorile cele mai ridicate în judeţele Timiş (48,3%) şi Arad (44,1%).

Populaţia ocupată în sectorul industrial a scăzut semnificativ în perioada 1993 - 2003, în mod deosebit în judeţele puternic industrializate - Hunedoara şi Caraş-Severin, în special ca urmare a disponibilizărilor masive de personal din minerit şi siderurgie. Pe acest fond al restructurării şi disponibilizării populaţiei ocupate în sectorul industrial, populaţia s-a orientat cu preponderenţă spre sectorul serviciilor.

Rata şomajului a cunoscut fluctuaţii în intervalul 1991- 2005, de la 2,5% în 1991, la 5,1% în 2005. Cea mai ridicată valoare a ratei şomajului se înregistează în judeţul Hunedoara (9,4%), în urma disponibilizărilor din sectorul minier, iar cea mai scăzută în judeţul Timiş (2,3%).

După 1990, odată cu posibilitatea plecării pentru muncă în afara ţării, un număr important de cadre specializate au părăsit ţara, urmând vechi relaţii tradiţionale către ţările germanice şi Ungaria. Acestea lipsesc în prezent, când tot mai mulţi investitori de anvergură întemeiază întreprinderi în această regiune.

Economia regiunii

Însemnate resurse de subsol (huilă, antracit, metale colorate, argint, aur, roci dure, zăcăminte radio-active, izvoare termale şi minerale), sol (păduri cu esenţe valoroase, soluri fertile), climat favorabil, legături de transport facile cu centrul Europei şi o populaţie laborioasă reprezintă coordonatele economice ale regiunii.

Ca şi în cazul celorlalte regiuni de dezvoltare, teritoriul regiunii Vest - România poate fi împărţit în două subregiuni, confruntate cu probleme structurale distincte şi grad diferit de dezvoltare.

Prima, include teritoriul judeţelor Caraş-Severin şi Hunedoara, la care se adaugă oraşul Nădrag şi aria adiacentă acestuia, localizate în jud. Timiş. Aici s-au dezvoltat timpuriu, încă din sec 19, ramuri ale industriei extractive, siderurgice, metalurgice şi ale industriei conexe, cum este industria constructoare de maşini. Această mare subzonă a regiunii a intrat într-un puternic declin după 1990, iar procesul de restructurare care s-a desfăşurat lent şi cu mari dificultăţi, a generat un şomaj foarte ridicat. In acest mare areal, o particularitate aparte o are situaţia economiei bazinului carbonifer Valea Jiului (Aninoasa, Petroşani, Uricani, Petrila, Lupeni, Vulcan), unde reducerea locurilor de muncă a cauzat convulsii sociale repetate, în pofida a numeroase programe de echilibrare a situaţiei.

Cea de a doua subregiune cuprinde teritoriul judeţelor Timiş şi Arad. Această subregiune cu dezvoltare industrială timpurie, complexă şi diversificată (industrie uşoară, constructoare de maşini, electrotehnică etc) este în prezent arealul favorit al investiţiilor străine productive în România. Pe fondul creării a numeroase locuri de muncă ce necesită populaţie cu o calificare înaltă, şi a exodului masiv al forţei de muncă din ultimii ani (emigraţia populaţiei germane a accentuat acest fenomen), subzona se confruntă cu o lipsă tot mai accentuată de forţă de muncă corespunzătoare. Noile investiţii în acest areal se lovesc de lipsa infrastructurilor corespunzătoare pentru dezvoltare (alimentare cu apă si căi de comunicaţii).

Zona Hunedoara – Deva, Valea Jiului, culoarul Haţeg - Călan, Deva, zona minieră din sudul judeţului Caraş-Severin şi zona minieră din nordul judeţului Hunedoara (Brad, Munţii Apuseni), precum şi fostele zone miniere, necesită lucrări urgente de infrastructură pentru reintroducerea în circuitul economic şi protejarea ecologică a aşezărilor afectate masiv de reziduurile activităţilor miniere (uraniu, metale rare şi colorate).

Valea Jiului (Lupeni, Petrila, Uricani, Vulcan), Moldova Nouă, Sasca, Oraviţa, Anina, Ocna de Fier, Dognecea, Rusca Montană, Valea Jiului, zona Brad, Teliuc - toate sunt areale cu o semnificativă concentrare de forţă de muncă disponibilizată din industria minieră care trebuie absorbită de alte sectoare. Investiţiile în aceste zone trebuie să includă în mod necesar ecologizarea haldelor şi reabilitarea suprafeţelor industriale dezafectate, ecologizarea întregului areal, modernizarea reţelei de canalizare şi apă potabilă.

Produsul intern brut pe locuitor realizat în Regiunea de Dezvoltare Vest a crescut în mod constant din 1998 (1697 Euro), atingând în 2004 valoarea de 3363,7 Euro, situându-se pe locul doi în România, după Regiunea Bucureşti – Ilfov. Contribuţia cea mai semnificativă la formarea PIB este o are sectorul serviciilor (43,8%), fiind urmat de industrie (29,5%). Productivitatea muncii în 2004 a fost de 6.979,4 Euro, regiunea situându-se astfel la un nivel mediu faţă de cel naţional.

În 2005, sectorul terţiar concentra 78% din numărul total de firme din regiune, şi realiza aproape 13,6% din cifra de afaceri totală. Cele mai multe firme din acest sector activează cu preponderenţă în turism, servicii generale, transporturi şi servicii profesionale.

Întreprinderile cu profil industrial din cadrul regiunii au realizat în anul 2002 peste o treime a investiţiilor brute şi au atras jumătate din forţa de muncă ocupată a regiunii. În regiune există zăcăminte şi exploatări însemnate de huilă (bazinul Petroşani), şi cărbuni superiori (Anina), petrol gaze naturale şi marmură. Pe categorii de industrie, putem vorbi de industrie siderurgică în Hunedoara şi Reşiţa, construcţia de maşini grele (Reşiţa), echipamente mecanice (Leoni - Arad, UCM Reşiţa, Stimal şi UMT Timişoara), echipamente electrice şi electrotehnice (Leoni, Contor Zenner - Arad, Elba, Bega, Siemens, Electromotor, Solectron), echipamente auto (Kromberg şi Schubert – Timişoara, şi Delphi – Sânnicolaul Mare, Takata - Arad, Eybl - Deta), mobilă fină (Arad, Lugoj, Caransebeş, Timişoara), chimică (Continental Timişoara, Mondial - Lugoj, Solventul – Timişoara, Linde -Timişoara), materiale de construcţii (ciment - Deva, marmură – Simeria, lacuri şi vopseluri - Timişoara), textilă şi confecţii (Lugoj, Caransebeş, Timişoara, Arad), pielărie, alimentară, băuturi (bere, alcool, ape minerale).

În anul 2005, în regiune activau 41.594 IMM-uri, (21,55/1000 locuitori), fiind concentrate cu precădere în judeţul Timiş. Micro-întreprinderile au ponderea cea mai ridicată – 87,09%. Judeţul Timiş are contribuţia cea mai ridicată la cifra de afaceri totală realizată în regiune, şi

cea mai ridicată productivitate a muncii (măsurată prin cifra de afaceri). În anul 2005, investiţiile străine directe în Regiunea Vest au reprezentat 1,491 milioane Euro.

În vederea stimulării mediului de afaceri, a fost susţinută dezvoltarea de parcuri industriale (Parcul Industrial Timişoara şi Zona Industrială Arad prin Phare CES 2001, Parcul Industrial Hunedoara prin Ordinul MDP nr.20/2003, Zona Industrială Valea Ţerovei – Reşiţa, prin Phare CES 2004-2006), acestea oferind spaţii pentru desfăşurarea activităţilor şi servicii pentru investitori.

Infrastructura

Transport
Regiunea de Vest este traversată de două din cele trei coridoare Pan-europene care intersectează România, şi anume coridorul IV Berlin / Nurnberg – Praga – Budapesta, care pe teritoriul României are două ramuri, respectiv Nădlac-Arad-Calafat-Vidin şi Nădlac-Arad-Bucureşti-Constanţa, şi coridorul VII - fluviul Dunărea, de cinci drumuri europene şi de trei linii internaţionale de cale ferată.

În 2005, Regiunea Vest avea o reţea de căi ferate de 1904 km, reprezentând 17,39% din totalul naţional. Reţeua de căi rutiere este bine dezvoltată şi repartizată relativ echilibrat în teritoriu, cu o reţea totală de drumuri publice de 10.292 km (12,88% din totalul naţional) din care 1.883 km sunt drumuri naţionale şi 8.409 km drumuri judeţene şi comunale. Din totalul drumurilor publice doar 26% sunt modernizate, procent sub media naţională (26,5%). Densitatea drumurilor publice în regiune de 32,1 km/100 km^2, este foarte apropiată de media naţională (33,5 km/100 $km^{2)}$. Pe judeţele componente, diferenţele sunt semnificative între Hunedoara (45,4 km/100 km^2) şi Caraş-Severin (22,8 km/100 km^2). Infrastructura rutieră aflată în perimetrul punctelor de frontieră este doar în parte modernizată, necesitând investiţii majore.

Procentul ridicat de drumuri judeţene nemodernizate îngreunează legăturile dintre centrele judeţene Deva - Reşiţa, Timişoara - Reşiţa şi Timişoara – Deva. Lipsa autostrăzilor, intensificarea traficului pe drumuri neadecvate transporturilor inter-regionale şi internaţionale, capacitatea portantă scăzută a structurii drumurilor existente cu efecte de degradare accelerată, marcarea, inscripţionarea şi iluminarea de slabă calitate şi un procent ridicat de drumuri judeţene nemodernizate, conduc la restrângerea posibilităţilor şi a capacităţii de trafic.

Utilităţi publice
Lungimea reţelei de alimentare cu apă a regiunii Vest este de 5.559 km, reprezentând 11,6% dintr-un total naţional de 47.778 km. Reţelele de alimentare cu apă, în general, şi cele din localităţile urbane în special se confruntă cu probleme legate nu numai de extinderea capacităţilor de stocare, dar şi de tratare şi distribuţie, în condiţiile asigurării protecţiei sanitare a surselor.

90 din localităţile Regiunii Vest au reţele de canalizare menajeră. Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare din Regiunea Vest este de 2.441 km, reprezentând 13,3 % din lungimea reţelei de canalizare la nivel naţional (18.381 km). Acestea există în principal în oraşe, fiind totodată mai extinse în cartierele de blocuri. Multe dintre reţelele de canalizare menajeră prezintă uzuri avansate.

Lungimea sistemului de furnizare a gazelor naturale, de 3 004 km, reprezintă 10,92% din lungimea reţelelor de gaze naturale pe ansamblul ţării (27 496 km).

In toate localităţile urbane este organizat sistemul de colectare, transport şi depozitare definitivă a deşeurilor de tip menajer, însă depozitarea definitivă a deşeurilor urbane se realizează pe vechile amplasamente, care nu îndeplinesc condiţiile de protecţie a factorilor de mediu. Gestionarea deşeurilor în mediul rural este deficitară, având în vedere că activitatea de colectare nu este organizată în sistem centralizat iar depozitarea deşeurilor se realizează pe amplasamente dispersate, aflate în general la marginea localităţilor. În prezent, deşeurile nu se colectează în mod selectiv. Colectarea selectivă se implementează experimental numai în Timişoara.

Educaţie
În anul şcolar 2005/2006 în Regiunea Vest instituţiile educaţionale au fost reprezentate de 522 grădiniţe, 542 şcoli şi 14 instituţii de învăţământ superior – publice şi private. Între universităţile publice, un rol important la nivel naţional îl au Universitatea Politehnică şi cea de Medicină. Există, de asemenea, şi universităţi private: Tibiscus (Timişoara), Aurel Vlaicu (Arad), Drăgan (Lugoj).

Sănătate
Speranţa de viaţă în Regiunea Vest este în medie de 71,00 ani faţă de o medie naţională de 71,76 ani şi de o medie europeană de 78,31 ani. În 2005, unităţile sanitare cu capital majoritar de stat de la nivelul regiunii Vest erau reprezentate de 46 spitale, 13 clinici, 36 dispensare medicale, 2 sanatorii TBC. Dacă din punct de vedere al numărului instituţiilor de îngrijire a sănătăţii situaţia este relativ echilibrată în regiune, infrastructura de sănătate este destul de slab dezvoltată în majoritatea cazurilor, necesitând reabilitare, iar echipamentele trebuie fie înlocuite, fie modernizate.

Servicii sociale
Problemele sociale sunt relativ reduse prin comparaţie cu restul regiunilor, ca urmare a dezvoltării sectorului ONG-urilor care furnizează un exemplu de bune practici în domeniu. Începând cu martie 2005, copiii fără familii sunt protejaţi în instituţii de tip familial (66,51%) sau rezidenţial (33,49%). Numărul copiilor ai căror părinţi lucrau în afara graniţelor era de 753, iar numărul copiilor abanonaţi 298 (din care 157 în Arad şi 98 în Timiş). La sfârşitul lui 2004, erau 5.903 copii cu dizabilităţi, dintre care numai 1.013 beneficiau de servicii de asistenţă.

Zone problemă

Principalele probleme de dezvoltare se concentrază în judeţele Caraş-Severin şi Hunedoara, cu centre mono-industriale. În judeţele Hundoara şi Caraş-Severin au fost identificate şi promovate pentru finanţare în cadrul Programului Phare 2001 două zone, şi anume:

- *Zona industrială a Podişului Mehedinţi,* respectiv oraşul Topleţ din judeţul Caraş-Severin
- *Zona industrială a Banatului de Sud şi a Bazinului Petroşani* (Reşiţa, Borşa, Oţelu Roşu, Călan, Hundeoara), caracterizată de un grad extrem de ridicat al concentrării tehnice a întreprinderilor şi a centrelor miniere, de pierderea pieţelor de desfacere, precum şi de lipsa ofertei de muncă pentru populaţia feminină, ceea ce a condus către probleme majore în procesul de restructurare economică, echilibru socio-cultural labil şi mediu ecologic destabilizat. De asemenea, cele două judeţe au beneficiat de finanţare prin programe guvernamentale pentru zone asistate şi zone defavorizate: Hunedoara, Rusca Montană, Bocşa, Moldova Nouă, Valea Jiului (Petroşani, Vulcan, Lupeni, Petrila, Uricani), şi Brad,

care, prin valorificarea potenţialului local şi prin programele de investiţii îşi pot îmbunătăţi problemele economico-sociale şi de mediu.

Potenţial de dezvoltare

Domeniile în care Regiunea Vest prezintă un potenţial de dezvoltare ridicat sunt cercetarea-dezvoltarea-inovarea, Regiunea Vest având o tradiţie universitară de peste 80 ani, serviciile şi turismul, acestea din urmă căpătând o importanţă din ce în ce mai mare la nivelul regiunii.

Cercetarea (centre de cercetare şi universităţi) din domeniile medical, industrie constructoare de maşini, minier, chimie, agricultură, se concentrează în principal în judeţul Timiş (18), centre de cercetare existând şi în judeţele Hunedoara (6), Caraş-Severin (4) şi Arad (2).

De asemenea, Regiunea de Dezvoltare Vest este o zonă cu potenţial turistic variat. Condiţii speciale pentru practicarea agroturismului se află în judeţul Caraş-Severin, în Munţii Apuseni (în vecinătatea oraşului Brad), cît şi în vestul şi sudul judeţului Hunedoara (Sarmisegetuza – aici fiind situate vechile vestigii ale fostei capitale ale regatului Daciei din perioada pre-romană). Alte forme de turism practicabile în regiune sunt turismul termal-balnear (Băile Herculane, Moneasa, Lipova, Baziaş, Geoagiu), de afaceri (Timişoara) şi de tranzit (culoarele de circulaţie rutieră internaţională Nădlag–Deva şi Timişoara–Herculane).

Turismul urban poate fi, de asemenea, dezvoltat, în regiune existând 42 de oraşe, ce conservă un valoros patrimoniu arhitectural, muzee în diverse domenii: istorie, arheologie, artă, ştiinţele naturii, mineralogie, etnografie, tehnice, unele dintre acestea fiind şi în aer liber. Pentru valorificarea potenţialului turistic al regiunii, în 2005 funcţionau 365 unităţi de cazare. Distribuirea acestora în cadrul regiunii este relativ echilibrată, variind între 23,3% în judeţul Arad şi 27,9% în judeţul Caraş-Severin..

Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Nord-Vest are o suprafaţă de 34.159 km² reprezentând 14,3% din suprafaţa totală a ţării. Este alcătuită din 6 judeţe (NUTS 3): Bihor, Bistriţa-Năsăud, Cluj, Maramureş, Satu Mare şi Sălaj. Populaţia Regiunii Nord-Vest era în anul 2005 de 2.737.400 locuitori (12,6% din populaţia totală a ţării) şi are o densitate medie de 80,1 locuitori/kmp. Dinamica populaţiei regiunii este caracterizată de un spor natural de –1,7‰ în 2004, cea mai redusă valoare înregistrându-se în Sălaj (-3,0‰), iar cea mai ridicată în Bistriţa-Năsăud (0,0‰), singurul judeţ din regiune care nu a înregistrat un spor natural negativ .

Gradul de urbanizare al regiunii, la nivelul anului 2005, era de 53,1%, dar la nivel intra-regional, existau diferenţierii mari, acesta variind de la 36,2% (jud. Bistriţa-Năsăud) până la 67,0% (judeţul Cluj).

Din punct de vedere fizico-geografic, 28% din suprafaţa regiunii este ocupată de unităţi muntoase, 30% de unităţi deluroase, iar 42% de unităţi de câmpie şi largi culoare depresionare.

Reţeaua de localităţi a Regiunii Nord-Vest cuprinde 42 de oraşe şi 1.802 de sate grupate în 402 de comune. Dintre oraşe, 4 au o populaţie de peste 100.000 locuitori (Cluj-Napoca –

310,194 locuitori, Oradea – 206.223, Baia Mare – 140,937 şi Satu Mare – 115,197), 9 între 20-100.000 locuitori şi 29 de sub 20.000 de locuitori. Teritorial, oraşele sunt concentrate în special în judeţele Maramureş (13), Bihor (10 oraşe) şi Cluj (6), celorlalte trei judeţe revenindu-le doar câte 5 (Satu Mare), respectiv 4 oraşe.

Forţa de muncă şi migraţia

Ponderea populaţiei ocupate în totalul populaţiei regiunii era în 2004 de 41,8%. Diferenţele intra-regionale sunt strâns legate de gradul de industrializare, judeţele mai puternic şi mai timpuriu industrializate – Cluj şi Bihor – având o pondere mai mare a populaţiei ocupate (44,5%, respectiv 45,7%), în timp ce judeţele mai puţin şi mai târziu industrializate – Satu Mare şi Bistriţa-Năsăud – au ponderi mai reduse (39,6% şi 38,0%). Analiza populaţiei ocupate, pe sectoare ale economiei, evidenţiază pondere ridicată a populaţiei ocupate în sectorul serviciilor, în cazul judeţelor Cluj şi Bihor, precum şi ocuparea ridicată în agricultură, în cazul celorlalte patru judeţe ale regiunii.

În toate judeţele Regiunii Nord-Vest o pondere importantă a populaţiei active este ocupată încă în întreprinderi de stat. De aceea este previzibilă o creştere a ratei şomajului în judeţele Sălaj, Satu-Mare şi Maramureş cauzată de restructurarea iminentă a întreprinderilor de stat cu pierderi. Această situaţie necesită luarea din timp a unor măsuri active de ocupare a populaţiei ce va fi disponibilizată, între care măsuri de re-orientare profesională a populaţiei, corespunzător cerinţelor locale ale pieţei muncii, trebuie să reprezinte o prioritate.

De asemenea, gradul de industrializare a influenţat puternic şi rata şomajului, din cauza restructurării, în ultimii ani, a industriei, judeţele Sălaj şi Maramureş înregistrând cele mai ridicate rate ale şomajului – 6,1%, respectiv 4,5%. Şomajul redus din judeţele vestice (Bihor şi Satu Mare – sub 4%) se datorează investiţiilor străine mai ridicate, care au atenuat parţial efectele restructurării industriei.

O consecinţă directă a procesului de restructurare industrială şi a creşterii şomajului o reprezintă apariţia unui fenomen unic în Europa, constând în migraţia populaţiei din zonele urbane în zonele rurale şi creşterea ponderii populaţiei rurale în toate judeţele regiunii. În prezent există 3 judeţe în care populaţia este preponderent rurală (Bistriţa-Năsăud - 63,8%, Sălaj - 59,2% şi Satu Mare – 54,0%).

Un alt efect al restructurării economice şi diminuării locurilor de muncă îl constituie şi procesul de emigrare a populaţiei - mai ales a celei tinere în rândul căreia se manifesată un adevărat exod. De altfel, numeroase localităţi din mediul rural (în special Maramureş şi Satu-Mare) au o pondere foarte mică a populaţiei tinere, dar prosperă prin construcţiile finanţate din banii trimişi de către aceştia, din străinătate.

Economia regională

Regiunea Nord-Vest participa, în anul 2004, cu o pondere de 12,3 % la formarea PIB-ului naţional, situându-se, din acest punct de vedere, pe locul trei între cele opt regiuni de dezvoltare ale României (după Regiunile Bucureşti-Ilfov cu 19,5 % şi Sud cu 12,8 %).

Participarea celor trei sectoare ale economiei la formarea PIB-ului regional, indică o pondere de 16,3% a sectorului primar, 35% secundar şi 46,7% terţiar, înregistrându-se o creştere a ponderii serviciilor concomitent cu scăderea ponderii agriculturii. Stagnarea relativă a ponderii cu care participă sectorul secundar se datorează faptului că disponibilizările din

industrie au fost compensate, parţial, de evoluţia construcţiilor – domeniu care a cunoscut o dinamică extraordinară în ultima perioadă.

In interiorul regiunii, se manifestă disparităţi evidente de dezvoltare măsurate prin gradul de participare al judeţelor la formarea PIB regional: judeţului Cluj – 32,3 %, judeţul Bihor – 24,3 %, judeţul Maramureş - 14,9 %, judeţul Satu Mare – 12,1 %, judeţul Bistriţa – Năsăud - 9,1% şi judeţul Sălaj - 7,2%.

În Regiunea Nord-Vest există mari discrepanţe în dezvoltarea economică a celor şase judeţe: judeţele din sudul şi vestul Regiunii, respectiv Cluj, Bihor şi Satu Mare sunt industrializate (industria alimentară, uşoară, lemn, construcţii de maşini) şi mai stabil dezvoltate economic decât regiunile din centru şi est (Bistriţa-Năsăud, Maramureş şi Sălaj - lemn-mobilă, metale neferoase şi auro-argentifere, uşoară), unde evoluţia din ultimii ani a dus la pierderea capacităţii concurenţiale a multor ramuri. Conform analizelor economice şi sociale efectuate, polii sărăciei se găsesc în judeţele Maramureş şi Bistriţa-Năsăud.

Zonele în declin industrial sunt: zona Munţilor Apuseni şi zona montană din nordul regiunii, cuprinzând arii însemnate de pe teritoriul judeţelor Maramureş, Satu Mare şi Bistriţa-Năsăud. Acestea deţin totuşi resurse importante, dintre care menţionăm: minereuri complexe şi auro-argentifere (Satu Mare, Maramureş), bauxită (Bihor), sare (Maramureş, Bihor), materiale de construcţii (Bihor, Cluj), lemn (Maramureş). Restructurările din domeniul minier au afectat acest sector extractiv şi au dus la disponibilizări masive şi la declararea zonelor defavorizate Baia-Mare-Borşa-Vişeu. Sectorul industriei neferoase este ameninţat în Baia-Mare de rezultatul unui referendum local pentru interzicerea acelor tipuri de activităţi care poluează oraşul. Pentru relansarea zonelor sunt necesare investiţii atât în infrastructură cât şi în echipamentele de exploatare a resurselor.

Deşi silvicultura reprezintă o ramură importantă a regiunii, defrişările insuficient controlate (Bistriţa-Năsăud, Maramureş) şi lipsa unui program coerent de reîmpăduriri şi construcţii de drumuri forestiere către interiorul bazinelor, conduc la reducerea continuă a suprafeţelor împădurite. Capitalizarea insuficientă, pierderea pieţelor externe, neadaptarea la exigenţele calitative au determinat ca numeroase fabrici de mobilă să fie închise sau să funcţioneze la parametri reduşi.

Infrastructura

Transport
Pe ansamblul regiunii, infrastructura de transport, mediu şi energetică este mai bine dezvoltată comparativ cu alte regiuni, dar lipsa investiţiilor timp de decenii a adus diferitele tipuri de infrastructură într-o situaţie precară.

Aşezată la intersecţia axelor de comunicare nord-sud şi est-vest, regiunea dispune de o reţea de drumuri destul de densă (34,7 km/100 km^2). Corelat cu nivelul general de dezvoltare economică, judeţele Maramureş (25,0 km/100 km^2), Bistriţa-Năsăud (28,1 km/100 km^2), au cele mai reduse reţele de drumuri publice prin raportare la suprafaţă.

Utilităţi publice
La nivelul Regiunii Nord-Vest se remarcă discrepanţe între judeţe în ceea ce priveşte situaţia alimentării cu energie electrică. Mai există încă sate, cătune sau gospodării izolate neelectrificate, concentrate mai ales în zona Munţilor Apuseni şi în zona montană din nord. Grave disfuncţionalităţi în alimentarea cu energie electrică se înregistrează în jud.

Maramureş, atât în mediul rural cât şi în mediul urban (Sighetu Marmaţiei, Borşa, Seini, Târgu Lăpuş şi Vişeul de Sus), precum şi în jud. Bistriţa Năsăud şi într-o anumită măsură chiar şi în judeţele Satu Mare şi Cluj (Satu Mare, Negreşti-Oaş, Tăşnad, etc.).

Majoritatea judeţelor regiunilor se confruntă cu probleme de alimentare cu apă potabilă. Reţeaua publică de alimentare cu apă potabilă este insuficient dezvoltată pentru a corespunde nevoilor populaţiei, atât în mediul rural cât şi în mediul urban, iar în Maramureş poluarea straturilor freatice datorată infiltrărilor de reziduuri nemetalifere, periclitează grav sănătatea populaţiei, chiar în arealele cu reţele convenţionale sau unde instalaţiile de tratare sunt insuficiente sau vechi.

În localităţile rurale din Podişul Transilvaniei resursele de apă sunt reduse şi nepotabile din cauza domurilor gazeifere şi a zăcămintelor saline. Aceste zone necesită lucrări prioritare de alimentare cu apă în sistem centralizat.

Calitatea mediului din regiune este afectată de impactul negativ al unor activităţi economice. Principalii poluanţi sunt: pulberile sedimentabile în judeţele Cluj şi Sălaj; amoniac în judeţele Bistriţa-Năsăud, Maramureş, Sălaj; dioxid de sulf şi cadmiu în judeţele Cluj şi Sălaj; fluor şi compuşi ai acestuia în judeţul Satu Mare, pulberi de metale cuprifere şi plumb.

La sfârşitul anului 2005 numărul localităţilor cu instalaţii de alimentare cu apă potabilă din regiune a fost de 330, lungimea totală simplă a reţelei de distribuţie a apei fiind de 7.245 km. O problemă majoră a spaţiului rural este lipsa reţelei de apă potabilă - dintr-un total de 1.802 de localităţi, sunt racordate la reţeaua de apă potabilă doar 40%.

Sistemele centralizate de canalizare publică sunt o problemă la nivelul întregii regiuni. Numărul localităţilor cu instalaţii de canalizare publică era la sfârşitul anului 2005 de 99 (cu 4 mai multe faţă de 1995), lungimea totală simplă a reţelei de canalizare avea 2571 km (extinsă cu 621 km. faţă de 1995).

Cele mai multe staţii de epurare orăşeneşti au fost realizate în urmă cu peste 25 de ani; ele se află într-un avansat grad de uzură fizică şi morală, având totodată capacitatea de epurare insuficientă pentru apa uzată. Reţeaua de canalizare existentă în spaţiul rural reprezintă 4% din total, un procent care plasează regiunea din punct de vedere al calităţii vieţii şi accesul populaţiei la infrastructuri edilitare pe ultimele locuri din ţară.

Educaţie
Infrastructura educaţională este reprezentată de 819 de şcoli, 209 licee şi 12 şcoli profesionale şi de ucenici, caracterizate de necesitatea accentuării procesului de reconversie şi adaptare a acestora la cerinţele actuale ale pieţei forţei de muncă, în condiţiile în care existenţa unei forţe de muncă calificate constituie o condiţie de bază pentru atragerea investiţiilor şi în special a celor străine.

Sănătate
În Regiunea Nord-Vest există 61 de spitale, iar numărul mediu de consultări medicale pe locuitor era în 2004 de 4,8. Cel mai bine situate sunt judeţe Cluj, Bihor şi Maramureş, cu 23, 15 respectiv 9 spitale. Speranţa de viaţă la naştere este de 71 de ani, cea mai frecventă cauză a mortalităţii fiind bolile sistemului circulator – 773,4 decese la 100.000 de locuitori (2004).

Pentru ca aceste infrastructuri să asigure o asistenţă medicală performantă este necesară asigurarea acestora cu cadre specializate, dar şi întreţinerea edilitară şi dotarea tehnico-edilitară adecvată a acestora.

Servicii sociale
Trei din cele 6 judeţe ale regiunii (Bihor, Sălaj şi Cluj) nu au instituţii de îngrijire la domiciliu. Au fost identificate mai multe clădiri care necesită reabilitare şi modernizare pentru diferite tipuri de beneficiari. Copii sunt protejaţi în instituţii de tip familial (63,51%) sau rezidenţial (36,49%). La sfârşitul anului 2004, erau 8.298 de copii cu dizabilităţi, dintre care doar 355 beneficiau de servicii de asistenţă socială.

Zone problemă

În cadrul Planului de Amenajare a Teritoriului Regiunii Nord-Vest, au fost identificate o serie de zone problemă, caracterizate de condiţii economico-sociale precare, dar diferite în funcţie de specificul local al fiecărei zone:

- Zona Codrului, situată la interfaţa judeţelor Maramureş, Satu Mare şi Sălaj, caracterizată prin: număr ridicat de gospodării neelectrificate, dotări sociale precare, economie de subzistenţă generalizată, capăt de drumuri, ş.a.
- Bazinul carbonifer al Barcăului, incluzând localităţile Ip, Sărmăşag, Chieşd sau Popeşti, unde a avut loc restructurarea profilului economic al aşezărilor, datorită închiderii unor mine sau a reducerii activităţii altora.
- Zona montană a judeţului Cluj (Măguri-Mărişel, Beliş, Valea Ierii), care se confruntă cu degradarea continuă a infrastructurii tehnice, îmbătrânirea populaţiei, creşterea analfabetismului sau exploatarea haotică a resurselor locale.
- Ţara Beiuşului (arealul Nucet-Vaşcău-Ştei-Beiuş) afectată de restructurarea industriei degradarea mediului ca urmare a exploatărilor de uraniu de la Băiţa Bihor.
- Zona Turda - Câmpia Turzii cu disponibilizări masive şi probleme de mediu datorită industriei lianţilor.

Acestor zone, se adaugă alte areale cu probleme asemănătoare, dar care prin valorificarea potenţialului local îşi pot îmbunătăţii condiţiile economico-sociale şi de mediu.

Potenţial de dezvoltare

Regiunea Nord-Vest, deţine un potenţial de dezvoltare variat şi diferenţiat teritorial. Astfel, de la oraşele mari ale regiunii (Cluj-Napoca, Oradea, etc), până la cele mai izolate zone, pot fi identificate resurse locale pe baza cărora să se poată realiza dezvoltarea durabilă a acestora.

Dacă în marile centre urbane există o multitudine de resurse şi oportunităţi de dezvoltare, în zonele izolate, pe lângă efectele negative presupuse de acest statut, există şi un aspect pozitiv, reprezentat de conservarea culturii populare şi a tradiţiilor, care poate fi valorificat turistic.

De altfel, regiunea are un potenţial turistic apreciabil: vestigii arheologice, rezervaţii naturale, lacuri glaciare şi de acumulare, numeroase peşteri, staţiuni balneo-climaterice, condiţii favorabile practicării turismului montan, de agrement şi odihnă. Există, de asemenea, mai multe zone etnofolclorice care au permis dezvoltarea agro-turismului în Maramureş, Cluj şi Bihor. Prin apropierea de Europa Centrală, relief de mare originalitate (peşteri, defilee, etc.), climă favorabilă, înălţimi reduse (cca. 1800 m), Munţii Apuseni au şansa de a deveni o atracţie pentru turismul de drumeţie, ai cărui practicanţi caută condiţii de cazare simple în medii cât mai naturale.

La nivelul anului 2005 valorificarea acestui potenţial turistic al regiunii se realiza în principal prin intermediul celor 480 de structuri de primire turistică, însumând 11,3 % din capacitate de cazare la nivel naţional. Legat de distribuţia la nivel regional a capacităţii de cazare, aceasta se concentrează în judeţele Bihor, Maramures şi Cluj, care deţin 78,73% din totalul regiunii. Aceste judeţe dat fiind potenţialul turistic pe care îl au concentrează şi cea mai mare pondere a cererii înregistrând împreună 80,2% din sosirile totale în regiune, precum şi 80,8% din numărul total de înnoptări din regiune.

Regiunea de Dezvoltare Centru

Caracteristici demo-geografice

Regiunea de dezvoltare Centru, cu o suprafaţă totală de 34,100 km^2 (14,31% din România), cuprinde judeţele Alba, Braşov, Covasna, Harghita, Mureş şi Sibiu. Zonă cu forme de relief specifice podişului, văi direcţionate est-vest, regiunea deţine însemnate rezerve de gaz metan, minereuri auro-argentifere şi colorate, nemetalifere, sare, izvoare minerale şi terapeutice, iar peste o treime din suprafaţă este ocupată de păduri. Arealul deţine însemnate resurse hidrografice şi comparativ cu alte regiuni o reţea de transport dezvoltată (mai puţin în direcţia nord-sud), dar cea mai însemnată bogăţie o reprezintă capitalul uman. Regiunea este caracterizată de o rată redusă a natalităţii şi de un proces de îmbătrânire demografică, dar a reuşit să integreze armonios imigranţii din alte zone ale ţării. Meşteşugurile au tradiţie seculară şi activităţile economice sunt foarte diversificate.

Cu o populaţie de 2.530,486 locuitori, în regiune se concentrează 11,7% din populaţia României. Media regională de 74,2 loc/ km^2 este inferioară celei naţionale, cea mai mare densitate a populaţiei fiind în judeţul Braşov (111,4 loc/ km^2), iar sub media regională sunt judeţele Alba (60,7 loc/ km^2), Covasna (60,3 loc/ km^2), Harghita (49,2 loc/ km^2).

Dacă iniţial motorul activităţii economice l-a reprezentat mineritul (aur, argint, cărbune şi sare), acum cele mai însemnate ramuri sunt prelucrarea metalelor, chimia, toate ramurile industriei uşoare şi alimentare. Agricultura este bine dezvoltată, cu specializare în cultura plantelor industriale, cultura cartofului, zootehnie, iar viticultura de calitate are o răspândire deosebită.

Dezvoltarea activităţilor de producţie a fost favorizată de o poziţie favorabilă schimburilor de mărfuri, iar activitatea de comerţ are tradiţie.

59,9% din populaţie se concentrează în mediul urban – cuprinsă în reţeaua de 57 de oraşe ale regiunii. Un grad ridicat de urbanizare deţin Braşov (74,7%) şi Sibiu (67,6%), în timp ce în Harghita are o populaţie predominat rurală (55,9%).

Reţeaua urbană este bine conturată, iar cele mai multe dintre oraşele mici şi mijlocii au structuri urbane mature şi bine dezvoltate. Cele mai mari oraşe cu peste 100 mii locuitori sunt variat dezvoltate şi corespund unor puncte de interes comerciale şi productive pe vechi trasee de schimb economic.

Economia regională

În 2004, Regiunea Centru avea un PIB/loc de 3.056,9 euro (4% peste media naţională). Judeţele Sibiu şi Braşov înregistrează valori mai mari decât media regională şi naţională, cu valori de 3198,7 respectiv 3.515,9 euro/locuitor. Celelalte trei judeţe înregistrează valori ale PIB/locuitor aflate atât sub media regională cât şi sub cea naţională. Industria şi serviciile contribuie la formarea PIB, cu respectiv 33,8% şi 47,4%. Sectorul agricol contribuie în proporţie de 13,3%, iar sectorul de construcţii cu 5,4%.

Nivelul investiţiilor străine directe, însumează 1.610 mil euro pentru anul 2005 (7,35% din totalul ISD din România). În planul dezvoltării intra-regionale, judeţele Braşov şi Sibiu se distanţează de celelalte judeţe. Lipsa de atractivitate a judeţului Covasna se datorează infrastructurii de transport şi utilităţi foarte slab dezvoltată (densitate mică a căilor de comunicaţie, stare nesatisfăcătoare a drumurilor publice).

În perioada 1999-2005 numărul întreprinderilor mici a crescut cu aproximativ 33% ca urmare a dezvoltării microîntreprinderilor şi a oportunităţilor de finanţare oferite prin intermediul diferitelor programe. Numărul firmelor mari, cu peste 250 de angajaţi a scăzut în special datorită restructurărilor marilor întreprinderi de stat. Cele mai multe întreprinderi îşi desfăşoară activitatea în domeniul serviciilor şi a industrie, fapt reflectat şi prin contribuţia acestor sectoare la formarea PIB.

Cea mai redusă dezvoltare economică o deţin arealele slab populate ale Munţilor Apuseni din judeţul Alba. Cele mai dezvoltate areale industriale sunt situate pe şina sudică (dominată de nodurile Braşov şi Sibiu, cu sateliţii acestora) şi specializate în industria constructoare de maşini, chimie, textilă şi alimentară. Şina centrală cuprinde aşezările numeroase înşiruite pe Văile Târnavelor, cu industrie variată şi structuri urbane bine conturate şi atractive arhitectonic. În nord se diferenţiază centre cu structuri economice mai specializate, unde domină industria constructoare de maşini, chimia, industria mobilei, textilă şi alimentară.

Regiunea Centru are o structură industrială complexă cu ramuri de tradiţie şi personal calificat recunoscut. Se remarcă industria chimică de bază (Târgu Mureş, Ocna Mureş, Târnăveni), farmaceutică (Europharm - Braşov, Aromedica - Târgu Mureş), uleiuri auto Braşov, sub-ansamble auto - Compa Sibiu, mecanică, - Independenţa Sibiu, aeronautică, IAR Braşov, dar şi prelucrarea superioară a lemnului (Schweighofer- Sebeş), sau fabrici de mobilă superioară - Târgu Mureş, precum şi industria confecţiilor de lux (Sfântu Gheorghe, Odorhei), alimentară (zahăr – Luduş, bere - Blaj, dulciuri Braşov)

Distribuţia teritorială a celor 54.539 IMMuri ale regiunii (2005), arată o concentrare a acestora în judeţele Braşov, Mureş, Sibiu şi o slabă prezenţă în judeţul Covasna .

In regiunea Centru funcţionează 11 parcuri industriale. Şapte dintre acestea sunt în proprietate publică, 3 în proprietate privată şi unul este în parteneriat public-privat. Suprafaţa totală a acestor parcuri este de 436,75 ha, 355,67 fiind greenfield. Mai funcţionează, de asemenea, 4 incubatoare dintr-un total de 21 la nivelul întregii ţări, numărul locurilor de muncă create fiind de peste 250. La nivelul acestei regiuni, funcţionează 10% din totalul centrelor de consultanţă, conform datelor disponibile din 2004.

Forţa de muncă şi migraţia

Populaţia activă reprezintă 42,5% din total (sub media pe ţară – 45,5%). Gradul de ocupare este de 39,8%, un procent de 39,3% din populaţie fiind ocupată în sectorul serviciilor şi 29,3% în industrie. În judeţele Braşov şi Sibiu, ponderea populaţiei ocupate în industrie şi servicii este ridicată, aceste fiind şi judeţe cu o activitate industrială predominantă. În Harghita şi Mureş distribuţia populaţiei pe sectoare este relativ echilibrata, în jur de o treime pe fiecare sector. Cu toate aceste ocuparea în agricultură este mai mare decât media naţională (peste 30%).

In prezent, judeţul Braşov, în special în municipiul Braşov se confruntă cu probleme de ocupare ca urmare a restructurării uzinele constructoare de maşini Roman şi Tractorul şi alte companii industriale de apărare şi a disponibilizării masive a personalului. In judeţele Covasna, Harghita şi Alba sunt în curs de definitivare a proceselor de restructurare a zonelor miniere Baraolt, Bălan şi zona minieră Apuseni. Acelaşi proces este parcurs şi de oraşele cu structuri productive monoindustriale în domeniile metalurgiei, chimiei şi industrie constructoare: Aiud, Zlatna, Făgăraş, Victoria, Copşa Mica, Dumbrăveni, Ocna Mureş, Târnăveni, Luduş, Râşnov, Gheorgheni, Topliţa, Întorsura Buzăului.

Migraţia populaţiei în ultimii ani s-a desfăşurat atât înspre alte ramuri de activitate în timp ce în perioada imediat după 1990 a marcat o plecare masivă spre ţări ale Europei Occidentale, în special Germania.

Cu excepţia judeţelor Sibiu şi Mureş care înregistrează o rată a şomajului sub media regională (7,3%) şi naţională (4,6%), în celelalte judeţe valoare este in jur de 8,5%, cea mai mare fiind în Covasna.

Regiunea, prin structura sa economică complexă, deţinea un capital însemnat de recunoaştere profesională, în special în domeniul tehnic. Reducerea activităţii industriale a determinat migrarea specialiştilor către alte ramuri de activitate sau în exterior, acestea au urmări într-o viitoare revigorare a economiei tradiţionale.

Infrastructura

Transport
La nivelul Regiunii Centru, drumurile naţionale sunt în cea mai mare parte modernizate (94,06 %), dar drumurile judeţene şi comunale sunt modernizate doar în proporţie de doar 4,22%. Densitatea medie a drumurilor publice de 29,9% este sub media pe ţară (33,5%), doar judeţul Alba cu 42,1% drumuri modernizate depăşeşte aceste valori.

Cu 41,6 km de cale ferată la 1000 km^2, Regiunea Centru se găseşte sub media pe ţară (45,9 km/1000 km^2). Cu o densitate a liniilor de cale ferată sub media pe ţară se situează judeţele Alba, Covasna, Harghita şi Sibiu (36,8 ; 31,3 ; 31,5 ; 36,3 km/1000 km^2) iar peste media naţională se plasează judeţele Braşov (67,7 km/1000 km^2) şi Mureş (45,4 km/1000 km^2), datorită prezenţei unor noduri feroviare importante în unele localităţi din aceste judeţe.

Utilităţi publice
Reţeaua de distribuţie a apei potabile, în lungime totală de 5.799 km (12,13 % din lungimea pe ţară) era repartizată în proporţie de peste 50% Din punct de vedere al racordării la reţeaua de apă potabilă se poate constata că 63,2% din localităţile din regiunea Centru sunt conectate.

Singurele judeţe cu valori inferioare atât mediei regionale cât şi celei naţionale sunt Covasna şi Sibiu.

În Regiunea Centru sunt conectate la reţeaua de canalizare 117 localităţi în anul 2005, 56 de oraşe din regiune dispunând de reţea de canalizare. Lungimea simplă a conductelor de canalizare era la sfârşitul anului 2005 de 2.428 km. În judeţul Mureş sunt cele mai multe localităţi conectarea la infrastructura de canalizare.

Din totalul de 742 localităţi conectate la reţeaua de distribuţie a gazului, în regiunea Centru se regăsesc 227 de localităţi (30,6% din total) cu o lungime a conductelor de 7.596 km (27,6% din total).

Educaţie
In regiunea Centru funcţionează 2.040 unităţi şcolare (17,2% din total ţară). Populaţia şcolară înregistrează o tendinţă de scădere, principalele cauze fiind scăderea populaţiei de vârsta şcolară şi creşterea ratei abandonului şcolar. Caracterul multietnic al populaţiei regiunii oferă oportunităţi pentru educaţia în limba maternă a minorităţilor. Învăţământul superior este bine reprezentat în regiune activând 13 centre universitare şi 102 facultăţi.

Sănătate
În regiune funcţionează 2.248 unităţi sanitare în proprietate majoritară de stat (13,38% din total - la nivelul anului 2004). Starea de funcţionare a acestor unităţi nu corespunde standardelor, atât clădirile cât şi echipamentele fiind uzate moral. În regiune funcţionează 51 de spitale, din care cele mai multe sunt concentrate în Braşov (14), Alba (10) şi Sibiu (10), 58 policlinici, 23 dispensare, 10 centre de sănătate, 1.345 cabinete medicale individuale de familie, 1035 cabinete stomatologice, 686 farmacii şi puncte farmaceutice. Faţă de anul 2003, reţeaua de unităţi sanitare private se menţine cam în aceleaşi proporţii, la sfârşitul anului 2004, aflându-se în proprietate privată 61,26% din cabinetele stomatologice, 90,47% din policlinici, 89,38% din farmacii şi toate laboratoarele de tehnică dentară şi depozitele farmaceutice.

Servicii sociale
Această regiune are cel mai mare număr al instituţiilor de îngrijire regidenţială pentru bătrâni (5). Începând din martie 2005, 10.371 de copii sunt ocrotiţi în instituţii de tip familial (62.52%) sau rezidenţial (37.48%). La sfârşitul lunii septembrie 2005, numărul copiilor ai căror părinţi lucrau în afara graniţelor era de 1.231. La sfârşitul lui 2004, erau 10.290 copii cu dizabilităţi, dintre care numai 1.649 beneficiau de servicii de asistenţă.

Zone problemă

În regiunea Centru au fost finanţate prin programe guvernamentale zone care erau afectate de restructurarea în domeniul minier care au condus la creşterea şomajului şi la înrăutăţirea situaţiei socio-economice. Aceste programe s-au concentrat în judeţele Harghita, Covasna, Alba şi Sibiu.

Pentru a respecta principiul concentrării fondurilor europene, investiţiile realizate din Phare 2003 au fost orientate spre zonele de restructurare industrială identificate prin PND 2002-2005. În regiunea Centru se aflau două astfel de zone, respectiv: zona industrial-extractivă a Munţilor Apuseni, care cuprinde judeţul Alba, şi alte două judeţe din Regiunea Nord Vest, precum şi zona de industrie complexă a Transilvaniei centrale, care cuprindea celelalte judeţe

ale regiunii. Problemele cu care se confruntă regiunea erau legate de restructurarea industriei miniere, metalurgice, construcţiilor de maşini, armament, etc.

Potenţial de dezvoltare

Potenţialul Regiunii Centru este variat, dispunând atât de resurse naturale cât şi de resurse umane, sociale şi economice. Reţeaua de universităţi din Regiunea Centru este foarte bine dezvoltată, cele din Târgu Mureş fiind renumite în domeniul farmaceutic, al medicinei precum şi în domeniul artei teatrale, Braşov pentru profilul tehnic şi silvic, cea din Sibiu pentru profile umaniste. Profilele de inginerie sunt, de asemenea, bine reprezentate.

Având o tradiţie în industria prelucrării lemnului, este explicabilă prezenţa a trei institute de cercetare care tratează acest domeniu. În regiune, îşi desfăşoară activitatea şi alte două institute care cercetează istoricul regiunii.

Potenţialul turistic al Regiunii Centru este foarte variat, atât datorită reliefului cât şi datorită varietăţii istorice şi culturale. Numărul staţiuni lor în care se practică sporturi de iarna este de 17, unele fiind de renume internaţional (Predeal, Poiana Braşov, Păltiniş). În Regiunea Centru sunt baze importante de tratament, 4 staţiuni sunt declarate staţiuni de interes naţional (Covasna-judeţul Covasna, Predeal - judeţul Braşov, Băile Tuşnad- judeţul Harghita, Sovata-judeţul Mureş), iar alte 11 sunt considerate de interes local[27]. Aceste staţiuni dispun de excepţionale resurse curative naturale, dar de o infrastructura învechită, servicii necorespunzătoare, promovare insuficientă şi oferte nediversificate. A început să se dezvolte agroturismul, beneficiind de potenţialul reprezentat de gospodăriile populaţiei din mediul rural (sunt omologate de Ministerul pentru Întreprinderi Mici şi Mijlocii, Comerţ, Turism şi Profesii Liberale 237 de pensiuni agroturistice)

Un interes aparte pentru turismul cultural îl reprezintă satele din Regiune, dintre care unele, datorită izolării şi în consecinţă slabei infrastructuri, au păstrat încă vie cultura tradiţională cu arhitectura şi tehnica populară (construcţiile de case, porţi, edificii religioase), materialele folosite, instalaţii tehnice (mori, pive) sau a tehnicilor utilizate în prelucrarea lemnului[28]. În ceea ce priveşte zona istorică, oraşele medievale şi bisericile fortificate sunt foarte bine conservate[29], iar unele dintre ele fac parte din patrimoniul internaţional UNESCO.

Baza materiala a Regiunii Centru cuprindea în 2005, 933 unităţi de cazare (23,9% din totalul capacităţii din ţară), şi un număr de locuri de cazare de 35.479 (12,55% din total). Reţeaua unităţilor de primire turistică este neuniform răspândită, concentrarea cea mai mare înregistrându-se în judeţul Braşov (403 unităţi, 43,2 5% din totalul pe regiune şi 10,3% din totalul pe ţară al unităţilor turistice), urmat de judeţul Harghita (301 – 19,7%) şi Sibiu (111 – 11,9%); la polul opus se situează judeţul Alba cu doar 27 unităţi (2,9% din totalul pe Regiune şi 0.7% din totalul naţional).

Potenţialul de dezvoltare al infrastructurii de afaceri este considerabil în Regiunea Centru şi se datorează existenţei locaţiilor industriale nevalorificate, rezultate în urma restructurării

27 Balvanyos- judeţul Covasna, Bazna- judeţul Sibiu, Băile Homorod, Borsec, Harghita- Băi, Izvorul Mureşului, Lacu Roşu şi Praid din judeţul Harghita, Păltinis- judeţul Sibiu, Pârâul Rece şi Timişu de Sus din judeţul Braşov

28 Cele mai importante zone etnografice sunt În Muntii Apuseni, Zona Oltului Superior, Valea Sebesului, Zona Odorhei, Zona Casinului, Zona Secuimii, Zona Covasna, Zona Podisul Tarnavelor, Zona Marginimii Sibiului, Tara Fagarasului, Tara Barsei

29 cetăţile săseşti, oraşele medievale cele mai importante (Sighişoara, Sibiu, Braşov, Mediaş, Făgăraş şi Târgu Secuiesc), biserici fortificate (aflate pe lista UNESCO): Calnic, Biertan, Valea Viilor, Saschiz, Bunesti, Viscri, Prejmer, Darjiu

industriale. Multe din aceste locaţii au fost amenajate şi transformate în parcuri industriale pentru a găzdui investiţii.

Principalele domenii agricole care prezintă potenţial de dezvoltare şi reprezintă o sursă de locuri de muncă şi venituri pentru zona rurală a Regiunii sunt creşterea animalelor, în special în zonele montane ale regiunii (care reprezintă aprox. 47% din teritoriul Regiunii), viticultura, cultivarea plantelor textile, a cartoful şi sfeclei de zahăr.

Ca rezultat al multiculturalismului de care se bucură această regiune, datorat convieţuirii de sute de ani a trei naţionalităţi preponderente: români, germani şi maghiari, s-a conturat şi un profil al populaţiei din aceste zone, populaţie cu tradiţii, educate în spiritul muncii şi disciplinei. Aceste caracteristici se regăsesc şi în seriozitatea cu care îşi păstrează tradiţiile şi meşteşugurile conservate de-a lungul istoriei.

In regiunea Centru exista o pondere ridicată a populaţiei ocupate cu studii de nivel profesional sau de ucenici, respectiv cu nivel mediu de instruire (cumulând nivelurile liceal / postliceal / profesional sau de ucenici) si de asemenea detine locul 3 pe ţară privind ponderea persoanelor ocupate cu studii superioare.

Regiunea de Dezvoltare Bucureşti-Ilfov

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Bucureşti-Ilfov, constituită din municipiul Bucureşti - capitala României - şi judeţul Ilfov, este situată în sudul ţării, în partea centrală a Câmpiei Române. Suprafaţa totală a Regiunii Bucureşti-Ilfov este de 1.821 km^2, din care 13,1% reprezintă teritoriul administrativ al Municipiului Bucureşti şi 86,9% al judeţului Ilfov. Cele două entităţi care alcătuiesc regiunea sunt totodată şi cele mai mici unităţi teritorial administrative ale României din punct de vedere al întinderii.

Populaţia regiunii, de 2.208.368 locuitori în anul 2005, este distribuită invers proporţional cu dimensiunea celor două entităţi administrative. Municipiul Bucureşti este cea mai mare aglomerare urbană din România, populaţia sa fiind de 1.924.959 locuitori reprezentând circa 87% populaţia regiunii, peste 16% din populaţia urbană a ţării, respectiv circa 9% din populaţia totală a României şi având o densitate de aproximativ 8.100 locuitori/km^2. Populaţia judeţului Ilfov de 283.409 locuitori reprezintă numai 13% din totalul regiunii, acesta fiind situat în categoria judeţelor mici ale ţării cu o densitate de aproximativ 180 locuitori/km^2.

Suprapunându-se în întregime unor subunităţi ale Câmpiei Române, regiunea are un cadru natural relativ monoton, în care predomină văile create de apele curgătoare ce traversează regiunea, numeroase lacuri naturale şi artificiale.

Reţeaua de localităţi a Regiunii Bucureşti-Ilfov era constituită în anul 2005 din 9 oraşe, 32 comune şi 91 sate. Dintre cele 9 oraşe doar unul singur avea rang de municipiu (Bucureşti). Ca număr de locuitori se detaşează Bucureştiul, capitala ţării, cu 1.924.959 locuitori, urmat de Buftea (circa 20.000) şi Otopeni (circa 10.000). Existenţa oportunităţilor face însă ca numărul real al populaţiei care locuieşte în regiune să fie mai ridicat decât cel înregistrat oficial.

Forţa de muncă şi migraţia

În Regiunea Bucureşti-Ilfov, rata de ocupare a forţei de muncă a fost în anul 2005 de 59,4% (media naţională a fost 57,7%). Pe sexe, rata de ocupare a forţei de muncă feminine a fost de 53,4% (media naţională – 51,5%). Pentru perioada 1999-2005 evoluţia ratei de ocupare în Regiunea Bucureşti-Ilfov a suferit o scădere, de la 62,0% în 1999 până la 56,5 în 2003, marcând apoi o uşoară creştere până la valoarea de 59,40% în 2005.

Cererea de forţă de muncă calificată a fost mai mare pentru regiunea Bucureşti-Ilfov, astfel încât, corelat cu oportunităţile oferite de capitală – nivelul de viaţă citadin, cât şi prestigiul – populaţia ocupată (în care predomină populaţia capitalei) are un nivel mai ridicat de instruire şi calificare.

Rata şomajului în anul 2005 este scăzută (2,4%, media naţională fiind de 5,9%) şi posibilitatea de a găsi un loc de muncă este reală. Şomajul de lungă durată este foarte intens, iar cel al tinerilor (sub 25 de ani) are o pondere ridicată – 21,2%, valoare apropiată de media naţională de 21,0%, iar munca la negru (în special în sectorul terţiar) este răspândită (date din 2004).

Majoritatea şomerilor înregistraţi se caracterizează prin nivele scăzute de educaţie, ceea ce înseamnă că Regiunea Bucureşti-Ilfov se confruntă cu o cerere de forţă de muncă calificată. Pe cele două unităţi administrative componente rata şomajului are valori de 2,0% în judeţul Ilfov şi 2,4% în Municipiul Bucureşti.

În ceea ce priveşte migraţia internă, începând cu 2001 balanţa sporului migratoriu a devenit pozitivă pentru capitală, având o medie anuală de aproximativ 5.000 unităţi.

Economia regională

Economia Regiunii este dominată în cea mai mare parte de funcţiile capitalei, populaţia activă a regiunii fiind legată de unităţile care îşi desfăşoară activitatea aici. Regiunea Bucureşti-Ilfov reprezintă cea mai mare aglomerare industrială a României, în care sunt prezente toate ramurile industriale. Declinul industrial treptat de după '90 a dus la pierderea a numeroase locuri de muncă, iar închiderea accelerată a multor întreprinderi ineficiente a accentuat diminuarea forţei de muncă din industrie şi migrarea ei către sectorul terţiar. Ponderea populaţiei ocupate în servicii a crescut de la 53.1% în 1995 la 75,4% în anul 2005. Comerţul, activităţile de depozitare, distribuţie, administraţie – gospodărie comunală, construcţii au avut o evoluţie rapidă, astfel încât regiunea se distanţează ca nivel de dezvoltare de celelalte regiuni, în ciuda poziţiei geografice nefavorabile.

Una dintre cele mai izbitoare trăsături ale creşterii economice din România în ultimii ani a fost creşterea importanţei dezvoltării Regiunii Bucureşti-Ilfov şi în special a Municipiului Bucureşti. Aceasta se aliniază tendinţei care afectează toate economiile de tranziţie, dar în România este mult mai evidentă datorită dimensiunilor mari ale ţării atât ca populaţie cât şi ca teritoriu.

Prezenţa capitalei conferă Regiunii o forţă şi o dinamică economică superioare celorlalte regiuni, un nivel superior al PIB-ului şi o structură socială şi profesională de un standard mai ridicat.

Cu o creştere susţinută în ultimii şapte ani (1998-2004), PIB-ul pentru Regiunea Bucureşti-Ilfov (5.616,7 euro/locuitor în anul 2004) a fost de aproximativ două ori mai mare decât media la nivel naţional (2.932,9 euro/locuitor). În consecinţă şi productivitatea muncii, calculată ca raport între valoarea adăugată brută regională (VABR) şi populaţia ocupată, evidenţiază faptul că Regiunea Bucureşti-Ilfov prezintă cel mai înalt nivel între celelalte regiuni ale ţării (11.451euro/persoană ocupată faţă de media naţională de 6.194,8 euro/persoană angajată)[*].

Mediul economic al regiunii este deosebit de atractiv datorită structurii instituţionale existente, a forţei de muncă calificate şi a sistemului de comunicaţii mai dezvoltat decât în alte regiuni ale ţării. Cu 13.264 milioane de euro Investiţii Străine Directe atrase până în anul 2005, ceea ce reprezintă 60,6% din totalul investiţiilor străine directe la nivel naţional, Regiunea Bucureşti-Ilfov se detaşează clar faţă de celelalte regiuni ale ţării, pe locul secund fiind Regiunea Sud-Est cu doar 8,4% din totalul Investiţiilor Străine Directe. De asemenea, densitatea IMM-urilor (numărul de IMM-uri/1000 de locuitori) înregistrează în Regiunea Bucureşti-Ilfov cea mai mare valoare din ţară, în anul 2005 existând 23,3% din totalul IMM-urilor la nivel naţional, cu 31,9% mai mult decât în anul 1998.

Potenţialul şi structurile economice sunt diferenţiate între judeţ şi municipiu: agricultura are o prezenţă dominantă în economia judeţului Ilfov (29,1% populaţie ocupată în 2005), iar economia capitalei este caracterizată de dezvoltarea sectoarelor de servicii (79,3%) şi industrie (19,6%).

Sectorul serviciilor este bine dezvoltat, cu precădere în ceea ce priveşte telecomunicaţiile, intermedierile financiare, educaţia şi cercetarea, transportul şi depozitarea, turismul şi serviciile culturale, serviciile către întreprinderi (inclusiv software) şi comerţul. Având în vedere funcţia de capitală pe care o îndeplineşte Bucureştiul, administraţia publică concentrează, de asemenea, un număr important de angajaţi.

În anul 2005 în Regiunea Bucureşti-Ilfov erau active 2 parcuri industriale din totalul celor 34 înregistrate la nivel naţional. După forma de proprietate ambele parcuri industriale sunt private, acoperind o suprafaţă de 33,07 ha.

Accesul întreprinderilor la societatea informaţională este încă scăzut. Doar 12,2% din întreprinderile din Regiunea Bucureşti-Ilfov sunt conectate la internet, existând 13,6 computere la 100 de angajaţi. 60,1% din computerele întreprinderilor sunt conectate la internet.

Accesul dificil la finanţare, lipsa dotărilor infrastructurale (utilităţi, construcţii, TIC) sunt probleme majore cu care se confruntă marea majoritate a infrastructurilor de sprijinire a afacerilor.

Infrastructura

Transport

Regiunea Bucureşti-Ilfov, prin municipiul Bucureşti, cel mai important nod de transport rutier-feroviar-aerian naţional şi internaţional al ţării, se caracterizează printr-un înalt grad de accesibilitate, fiind situată pe cele două coridoare multi-modale europene: Axa Prioritară Europeană nr. 7 (Nădlac-Constanţa) şi Axa Prioritară Europeană Giurgiu-Albiţa planificate a

[*] Date la nivelul anului 2004

fi construite în perioada imediat următoare, precum şi în proximitatea Dunării (Axa Prioritară Europeană Nr. 18).

Densitatea drumurilor publice/100 km^2 în Regiunea Bucureşti-Ilfov atingea în anul 2005 valoarea de 47,9km/100 km^2, mai ridicată în judeţul Ilfov (49,4km/100 km^2) decât în Bucureşti (37,8km/100 km^2), existând însă un număr mare de drumuri publice nemodernizate în judeţul Ilfov (52,8%). Pentru Municipiul Bucureşti procentul de străzi orăşeneşti nemodernizate (53,2% în anul 2005) este foarte mare pentru o capitală europeană şi afectează desfăşurarea în bune condiţii a traficului rutier.

Regiunea Bucureşti-Ilfov prezintă cea mai mare densitate de căi ferate la 1.000 km^2 de teritoriu (165,3 km/1000 km^2), ceea ce înseamnă de aproape 4 ori media naţională (45,9 km/1000 km^2). Această cifră se ridică la 504,2 km/1000 km^2 pentru municipiul Bucureşti, ceea ce înseamnă de 10 ori media naţională, municipiul Bucureşti fiind punctul de plecare al celor 8 magistrale feroviare ce fac legătura cu celelalte regiuni ale ţării.

Accesibilitatea aeriană şi multi-modală este asigurată de două **aeroporturi** internaţionale: ”Henri Coandă” (Otopeni) cel mai mare aeroport internaţional din România (70% din transportul total aerian de pasageri din România) şi ”Aurel Vlaicu” (Băneasa).

În anul 2005, infrastructura de distribuţie a apei potabile în regiunea Bucureşti-Ilfov însuma 2.408 km (221 km in judeţul Ilfov la care erau conectate toate cele 8 oraşe, precum şi alte 11 localităţi). De asemenea, aceste aşezări sunt conectate şi la reţele de canalizare (în 2005, reţelele de canalizare publică a regiunii însumau, 2.127 km de conductă, din care 277 de km în judeţul Ilfov).

Educaţie
Regiunea Bucureşti-Ilfov reprezintă cel mai important centru educaţional din România. În 2005 dispunea de 252 grădiniţe, 370 unităţi şcolare din învăţământul pre-universitar şi 34 instituţii de învăţământ superior. Totuşi, un număr însemnat din unităţile şcolare şi preşcolare de la periferie şi judeţul Ilfov nu îndeplinesc condiţiile pentru acordarea autorizaţiei de funcţionare, neavând apă curentă şi canalizare.

Prin cele 34 instituţii de învăţământ superior, Regiunea Bucureşti-Ilfov are cel mai dezvoltat mediu universitar din România şi concentrează cel mai mare număr de studenţi înregistraţi în sistemul de învăţământ superior dintre regiunile României: 253.247 dintr-un total de 716.464, reprezentând 35,3% din numărul total al studenţilor.

Accesul redus al populaţiei rurale şi a grupurilor dezavantajate la educaţie, în general şi la studii superioare, în particular, dotarea insuficientă a instituţiilor de învăţământ superior şi şcoli TVET constituie încă puncte slabe ale sistemului de educaţie din Regiunea Bucureşti-Ilfov.

Sănătate
În ultimii ani scăderea activităţilor sanitare a fost evidentă, înregistrând regrese atât din punct de vedere al cheltuielilor alocate cât şi al calităţii serviciilor furnizate. Infrastructura sanitară a Regiunii Bucureşti-Ilfov se află în mare parte într-o stare de degradare avansată şi cu o lipsă acută de echipamente moderne generate de resursele financiare insuficiente alocate sistemului de sănătate. Speranţa de viaţă este cea mai ridicată din ţară – 73,84 ani, principala cauza a mortalităţii fiind tumorile – 217,5 decedaţi/100.000 locuitori (2003).

În acest context, infrastructura de sănătate este inegal distribuită în Bucureşti şi judeţul Ilfov. În anul 2005 erau 52 spitale în Bucureşti (2,7 spitale la 100.000 locuitori pe o suprafaţă de 238 ha), în timp ce judeţul Ilfov avea 6 spitale (2,1 spitale la 100.000 locuitori, la o suprafaţă de 158.300 ha).

Numărul şi gradul de satisfacere a populaţiei cu personal sanitar a fost în scădere în ultimii ani. În anul 2005, asistenţa medicală era asigurată de 11.522 medici (1 medic la 192 persoane), 2.267 stomatologi (1 stomatolog la 974 persoane) şi 19.030 personal mediu sanitar. În acelaşi timp, în 2004, media consultărilor medicale a fost de 4,4 consultări/locuitor.

Servicii sociale
Una dintre cele mai importante probleme este cea privind facilităţile de îngrijire ale copiilor atunci când părinţii sunt la serviciu. Numărul nou-născuţilor este mare, dar numărul centrelor de îngrijire zilnică sau al creşelor este limitat, iar cele private sunt foarte costisitoare. 5.583 de copii sunt ocrotiţi în instituţii de tip familial (49,61%) sau rezidenţial (50,39%). La sfârşitul anului 2004, erau 5.650 de copii cu disabilităţi, dintre care 846 beneficiau de servicii de asistenţă socială.

Mediul urban
Concentrarea populaţiei în cartierele periferice, extinderea zonei rezidenţiale prin construcţii monofamiliale (vile) fac să se manifeste tot mai acut insuficienţa şi lipsa investiţiilor în modernizarea reţelei de transport, a reţelelor de alimentare cu apă, canalizare, încălzire şi în general în toate tipurile de servicii urbane.

În anul 2005, lungimea străzilor orăşeneşti, la nivelul celor 9 oraşe ale Regiunii Bucureşti-Ilfov era de 2.514 km, dintre acestea fiind modernizate numai 1.095 km, ceea ce reprezintă 43,6% din total, procent ce situează regiunea pe ultimul loc în ţară.

În ceea ce priveşte dotarea oraşelor cu utilităţi publice, în anul 2005 doar 2 oraşe erau conectate la reţelele de energie termică, toate cele 9 oraşe la gaze naturale şi apă potabilă, multe instalaţii fiind însă uzate şi în stare precară de funcţionare.

Problemele reabilitării reţelei stradale, a înlocuirii şi modernizării instalaţiilor de utilităţi publice sunt extrem de grave, iar lipsa unei concepţii unitare în această direcţie face ca perspectiva transformării regiunii metropolitane într-o entitate funcţională şi eficientă să devină tot mai periclitată.

Numărul mare de străzi orăşeneşti nemodernizate (în Bucureşti – 53,2%), la care se adaugă nefinalizarea şoselei de centură, precum şi creşterea neîntreruptă a numărului de maşini înregistrate în Bucureşti (387 maşini/1000 locuitori în 2003) determină aglomerarea traficului în zona urbană cu consecinţe nedorite asupra calităţii vieţii urbane. Scăderea considerabilă a suprafeţei spaţiilor verzi în Bucureşti (s-a estimat că suprafaţa spaţiilor verzi s-a înjumătăţit în ultimii cinci ani, consecinţă a extinderii construcţiilor necontrolate) se repercutează, de asemenea, asupra calităţii vieţii în oraş. Suprafaţa spaţiilor verzi este în prezent de aproximativ 2,5 m^2/locuitor, faţă de recomandările UE de circa 12m^2/locuitor.

Transportul public de pasageri are o reţea extinsă şi complexă realizându-se cu autobuze (46,2% din numărul total al mijloacelor de transport), tramvaie (20,3%), troleibuze (10,5%), metrou (22,9%). El asigură mobilitatea foarte ridicată a forţei de muncă parţial din zona metropolitană, autobuzele şi tramvaiele transportând cel mai mare număr de pasageri.

Problema transportului de pasageri o constituie calitatea scăzută a mijloacelor de transport şi dificultatea de asigurare a transportului periurban pe întreaga arie necesară.

Afluxul de populaţie către Bucureşti, în căutarea unui loc de muncă generează o creştere supradimensionată a utilizării neplătite a serviciilor şi a facilităţilor comunale.

Creşterea cantităţii de deşeuri menajere de aproximativ 3,4 ori în ultimii patru ani reprezintă o altă problemă acută a regiunii, cu precădere pentru Municipiul Bucureşti. Nerezolvarea sau rezolvarea lipsită de perspectivă poate crea mari disfuncţionalităţi zonei metropolitane în perspectivă.

Potenţial de dezvoltare

Prezenţa capitalei ţării în centrul Regiunii este copleşitoare datorită mărimii populaţiei, a forţei economice şi a concentrării activităţilor umane, a echipării fizice şi instituţionale. Puterea de polarizare a capitalei iradiază mult dincolo de graniţele administrative ale sale. Densitatea mare a populaţiei şi concentrarea serviciilor şi activităţilor economice fac din Municipiul Bucureşti cea mai mare piaţă din România, precum şi una dintre cele mai mari din Sud-Est-ul Europei.

Structura economică a regiunii reflectă, de asemenea, funcţiile de servicii ale capitalei ţării, în timp ce construcţiile, transportul, educaţia, cercetarea şi sectorul TIC sunt cele mai importante sectoare ale regiunii contribuind la creşterea competitivităţii şi potenţialului de dezvoltare. Oportunităţile cheie sunt oferite de posibilitatea integrării educaţiei, cercetării, inovării şi afacerilor pentru îmbunătăţirea inovării în activităţile economice, folosind resursele umane calificate şi bine pregătite. Dezvoltarea economică şi socială din ultimii ani a capitalei a condus la o nevoie acută de spaţii pentru amplasarea de noi cartiere rezidenţiale, activităţi comerciale, etc, astfel încât graniţele geografice şi administrative ale oraşului au devenit necorespunzătoare .

Constituirea prin lege a zonei metropolitane - zonă care există de facto, răspunde unor necesităţi sau oportunităţi determinate de evoluţiile istorice, economice, sociale şi teritoriale, care au condus la dezvoltarea legăturilor economice şi demografice între Bucureşti şi localităţilor din jur aflate în zona sa de influenţă. Identificarea unor proiecte comune de dezvoltare şi cooperare a aşezărilor din cadrul zonei, ca şi crearea de noi forme de organizare instituţională şi de administraţie va întări capacitatea acestora de a face faţă concurenţei.

Dezvoltarea zonei metropolitane va facilita amenajarea integrată a teritoriului la nivel regional astfel încât prin aceasta să se diminueze dezechilibrele dintre capitala Bucureşti şi aria limitrofă (rurală, în cea mai mare parte) în planul structurii demografice, sociale si economice, în ceea ce priveşte transportul în comun, dotarea infrastructurală, etc. Înlăturarea sau diminuarea unor astfel de dezechilibre va conduce la o îmbunătăţire a calităţii vieţii populaţiei. Cele mai importante acţiuni ar putea fi cele legate de transportul în comun, alimentarea cu apă, prelucrarea deşeurilor şi implementarea unor proiecte investiţionale.

Regiunea Bucureşti-Ilfov deţine un potenţial turistic specific, reprezentat de capacitatea de atracţie exercitată de centrul urban Bucureşti, la care se adaugă valorile culturale şi de mediu ale zonelor adiacente capitalei, situate pe teritoriul judeţului Ilfov. Capacitatea de cazare a Regiunii Bucureşti-Ilfov era în anul 2005 de 11.225 locuri de cazare, ceea ce reprezenta 4% din total ţară.. În ceea ce priveşte numărul de înnoptări şi sosiri, în perioada 2000-2005, acestea au crescut cu valori de 48,7%, respectiv 59,8%.

1.3 EXPERIENŢE ACUMULATE DIN EXERCIŢIILE DE PLANIFICARE ŞI PROGRAMARE DIN PERIOADA DE PREADERARE ŞI DIN IMPLEMENTAREA PROGRAMELOR FINANŢATE PRIN PHARE CES ŞI FONDURI NAŢIONALE ÎN PERIOADA 2000-2006

1.3.1. DOMENII DE INTERVEŢIE FINANŢATE DIN FONDURI PHARE COMPARATIV CU DOMENII DE INTERVENŢIE FINANŢATE DIN FONDURI STRUCTURALE

Direcţia de Dezvoltare Regională din cadrul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor (care a funcţionat de la sfârşitul anului 1998 până în 2003 în cadrul Agenţiei Naţionale pentru Dezvoltare Regională, respectiv Ministerul Dezvoltării şi Prognozei) a avut rol de Agenţie de Implementare pentru Programul Phare Coeziune Economică şi Socială, cu un buget total de 1286 mil euro, pentru perioada 2000-2006 (fonduri Phare şi co-finanţare naţională).

Principalele priorităţi de dezvoltare, care acoperă întreaga perioadă de pre-aderare, au fost orientate spre dezvoltarea tuturor tipurilor de infrastructură şi îmbunătăţirea mediului de afaceri (inclusiv sprijinirea structurilor de afaceri – parcuri industriale, centre de afaceri, precum şi sprijinirea creării şi dezvoltării IMM-urilor). Mai exact, programele Phare CES au acoperit:

- Îmbunătăţirea infrastructurii regionale pentru sprijinirea dezvoltării economice;
- Dezvoltarea resurselor umane;
- Dezvoltarea sectorului productiv prin sprijinirea IMM-urilor;
- Protejarea mediului la nivel regional;
- Construcţie instituţională pentru sprijinirea ţărilor candidate pentru a dezvolta structura necesară, precum şi resursele pentru a armoniza legislaţia naţională cu aquis-ul comunitar şi pentru a se pregăti, în acelaşi timp , pentru gestionarea eficientă a Fondurilor Structurale.

Primele patru priorităţi de dezvoltare au finanţat în special programe de investiţii, în timp ce a patra prioritate s-a concetrat pe dezvoltarea capacităţii Autorităţilor de Management şi a Organismelor Intermediare **(**aşa cum au fost desemnate prin HG 497/2004 privind stabilirea cadrului instituţional pentru coordonarea, implementarea şi gestionarea Instrumentelor Structurale, şi modificările ulterioare)

Legătura între priorităţile Phare CES şi axele prioritare POR:

- Prioritatea Phare CES privind **Îmbunătăţirea infrastructurii regionale pentru sprijinirea dezvoltării economice** a sprijinit investiţii publice pentru îmbunătăţirea infrastructurii de transport, afaceri, turism, reabilitarea site-urilor industriale, cu scopul de a atinge standardele calitative europene şi de a îmbunătăţii mediul general de afaceri în regiuni. Beneficiarii investiţiilor acestei priorităţi au fost autorităţile locale şi antreprenorii.

În mod similar cu programul Phare, POR urmăreşte, prin diferite priorităţi, dezvoltarea infrastructurii locale şi regionale de transport şi turism, reabilitarea site-urilor industriale, crearea şi dezvoltarea infrastructurii de sprijinire a afacerilor. Beneficiarii sunt aceeaşi ca cei din Phare CES, respectiv autorităţile locale şi antreprenorii.

Programul Phare CES a finanţat, de asemenea, proiecte în domeniul infrastructurii gestionării deşeurilor, apei şi a protecţiei naturii pentru sprijinire investiţiilor publice şi private pentru îmbunătăţirea gestionării deşeurilor şi a protecţiei mediului. Beneficiarii au fost autorităţile locale şi companii care operează în sectorul protecţiei mediului.

În următoarea perioadă de programare, aceste tipuri de activităţi vor fi în principal sprijinite prin Programul Operaţional de Mediu. În POR, aspectele de mediu vor fi abordate ca o prioritate orizontală, toate investiţiile POR urmărind sprijinirea dezvoltării echilibrate. După prima etapă a Evaluării Strategice de Mediu au fost identificate mai multe priorităţi care au impact asupra mediului, în special pozitiv:

- Prioritatea Phare CES **Dezvoltarea sectorului productiv prin sprijinirea IMM-urilor a urmărit:** sprijinirea investiţiilor pentru finanţarea de noi întreprinderi şi dezvoltarea micro-întreprinderilor existente, creşterea capacităţii manageriale, oferirea de acces la informaţii şi pieţe specifice pentru diversificarea şi îmbunătăţirea calităţii şi cantităţii de bunuri şi servicii şi crearea de noi locuri de muncă. IMM-urile au fost finanţate atât prin scheme de grant şi cât şi prin linii de credit.

POR urmăreşte crearea unui mediu antreprenorial favorabil în cadrul comunităţilor locale, **facilitarea creării de noi afaceri şi dezvoltarea celor existente**.

- **Creşterea capacităţii instituţionale a Ţărilor Candidate pentru dezvoltarea structurilor, resurselor necesare pentru a armoniza legislaţia naţională cu aquis-ul comunitar şi pentru a pregăti în acelaşi timp gestionarea eficientă a Fondurilor Structurale a UE.**

Această prioritate orizontală s-a concentrat pe sprijinirea instituţiilor responsabile cu gestionarea fondurilor Phare CES pentru a-şi desfăşura în mod eficient activităţile, inclusiv training pentru autorităţile de management[30] şi beneficiari, şi sprijinirea întăririi capacităţii administrative. În perioada de programare 2004-2006 prioritatea de Creştere a capacităţii instituţionale s-a concentrat pe sprijinirea pregătirii programelor finanţate din Fonduri Structurale şi gestionarea acestora, atât la nivel naţional cât şi la nivel regional, prin activităţi de training, schimburi de experienţă sau training la locul de muncă (on the job), cu scopul acumulării experienţei şi capacităţii necesare unui management eficient. Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor, în calitate de AM pentru POR şi Agenţiile pentru Dezvoltare Regională, în calitate de organisme Intermediare pentru POR au fost sprijinite pentru a-şi derula în mod eficient responsabilităţile de monitorizare şi raportare şi pentru a-şi îmbunătăţi capacitatea administrativă. Calitatea constructiei instituţionale, precum şi stabilirea structurii adecvate pentru implementarea Fondurilor Structurale au fost evaluate şi acreditate EDIS, acest proces fiind în ultima fază de evaluare.

1.3.2. LECŢII ÎNVĂŢATE / EXPERIENŢE ACUMULATE

Gestionarea şi implementarea fondurilor naţionale şi Phare au contribuit la acumularea unor experienţe pozitive pentru gestionarea viitoarelor Fonduri Structurale. Capacitatea de implementare a fost întărită la nivel naţional, regional şi local iar capacitatea de monitorizare

[30] cu excepţia PO sectorial "Agricultură, Dezvoltare Rurală şi Pescuit" al carui AM este Ministerul Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale, care este pregătit prin programul SAPARD

a fost dezvoltată la toate nivelurile ca urmare a faptului că toţi actorii implicaţi au trebui să urmărească foarte atent implementarea proiectelor / programelor.

Aşadar programarea multianuală Phare 2004-2006 a sprijinit realizarea unei planificări eficiente şi corelarea activităţilor de lansare, contractare şi implementare a proiectelor, precum şi planificarea eficientă a resurselor, fiind un exerciţiu foarte util în gestionarea Fondurilor Structurale.

Experienţa acumulată în procesul de pregătire pentru acreditarea EDIS a avut o contribuţie semnificativă pentru stabilirea unui mecanism adecvat şi eficient de control financiar al Fondurilor Structurale, în special pentru înfiinţarea unui sistem adecvat de supervizare a sarcinilor delegate de către Agenţiile de Implementare (MLDPL) Autorităţilor de Implementare (în special ADR-uri). Pregătirea pentru EDIS a oferit instituţiilor implicate în gestionarea programelor Phare o bază pentru evaluarea deficienţelor, prin indicarea ariilor în care erau necesare activităţi de îmbunătăţire, inclusiv estimarea resurselor necesare pentru desfăşurarea atribuţiilor în mod adecvat. Aşadar, ADR-urile, au acumulat experienţa necesară pentru a putea juca, în viitorul apropiat, rolul de organisme intermediare în implementarea POR. În acest context trebuie menţionat că experienţele anterioare Phare CES s-au dovedit a fi utile pentru estimarea resurselor necesare pentru finanţarea activităţilor delegate organismelor intermediare de către Autorităţi de Management. Mai mult, experienţa MDLPL şi a ADR-urilor în gestionarea a aproximativ o treime a din bugetul total alocat pentru Phare CES în perioada de pre-aderare (din totalul fondurilor alocate prin Phare CES pentru perioada 2000 – 2006) a dus la stabilirea unor cerinţe minime pentru o implementare eficientă a intervenţiilor la nivel regional: întărirea capacităţii administrative a instituţiilor implicate, inclusiv întărirea cooperării între nivelul naţional şi local, guvernamental şi academic, partenerii sociali.

Beneficiarii au învăţat să identifice surse financiare nerambursabile şi să dezvolte proiecte, fiind conştienţi de disponibilitatea unor importante resurse financiare, contribuind aşadar la dezvoltarea economică şi socială. Acest lucru a fost identificat atât în implementarea proiectelor cu finanţare naţională cât şi a proiectelor cu finanţare Phare.

Investiţiile prin scheme de grant în infrastructura mică au demonstrat capacitatea autorităţilor locale de a elabora termeni de referinţă şi documente de licitaţie adecvate, precum şi capacitatea acestora de a acţiona într-o perioadă scurtă de timp. În acelaşi timp aceste scheme de grant au oferit autorităţilor locale oportunitatea de a-şi evalua nevoile de instruire în domeniul achiziţiilor publice şi pentru pregătirea documentelor de licitaţie, prin programe finanţate din bugetul de stat, ca perioadă de tranziţie.

Cu toate acestea, au fost identificate şi puncte slabe în implementarea proiectelor finanţate atât din fonduri Phare, cât şi din programele naţionale. Acestea se referă în principal la estimarea orizontului de timp, respectarea regulilor de achiziţie, asigurarea co-finanţării, corelarea investiţiilor prevăzute prin proiect şi identificarea diferenţelor dintre regulile Phare şi legislaţia naţională.

Problemele apărute s-au referit cu precădere la implementarea proiectelor finanţate prin Phare CES şi se datorau slabei calităţi a proiectelor tehnice şi a diferenţelor existente între legislaţia românească privind construcţiile – construcţii civile, regulile FIDIC şi Phare, dar şi datorită capacităţii de co-finanţare a beneficiarilor.

Aspectele menţionate mai devreme au fost analizate şi luate în considerare în perioada de programare 2007-2013, după cum urmează:

- Introducerea etapei de evaluare tehnică a proiectelor în etapa de evaluare şi selecţie, lucru ce va fi realizat de către evaluatori independenţi specializaţi;
- Sprijinirea beneficiarilor în implementarea proiectelor prin mecanismul de pre-finanţare;
- Amendarea legislaţiei naţionale în domeniul construcţiilor – construcţii civile;
- Organizarea de sesiuni de pregătire a beneficiarilor pentru a dezvolta proiecte mature şi viabile.

Având în vedere implicarea redusă a mediului academic, a mediului de afaceri, a partenerilor sociali în programarea şi implementarea asistenţei financiare Phare precum şi necesitatea de a întări parteneriatele ca bază în asigurarea capacităţii de absorbţie în implementarea POR, este prevăzută înfiinţarea unui mecanism de coordonare a intervenţiilor la nivel local. Acest mecanism va include corelarea evaluării strategice a proiectelor propuse de către un comitet de evaluare strategică, care va fi stabilit de asemenea pe baza principiilor parteneriale.

TABEL COMPARATIV AL INVESTIŢIILOR PROPUSE PRIN POR ŞI CELE FINANŢATE PRIN PROGRAME PHARE CES ŞI PROGRAME NAŢIONALE

PROGRAMUL OPERAŢIONAL REGIONAL 4.473 mil. euro (FEDR+cofin)	PHARE CES 2000-2006[31] 1286 mil. euro (Phare+cofin)	PROGRAME NAŢIONALE 2000-2005 79,962 mil. euro
Axa prioritară 1: Sprijinirea dezvoltării durabile a oraşelor – potenţiali poli de creştere	161,840 mil. euro	
Planuri integrate de dezvoltare urbană		
POS Mediu	Infrastructură pentru gestionarea deşeurilor şi a apelor uzate SAMTID (destinate asociaţiilor de oraşe şi comune sau sate din aceeaşi zonă) 161.840 mil. euro	
Axa prioritară 2: Îmbunătăţirea infrastructurii de transport regionale şi locale	Dezvoltarea infrastructurii regionale şi locale 468,971 mil. euro	
Reabilitarea şi modernizarea reţelei de drumuri judeţene, străzi urbane – inclusiv construcţia/reabilitarea şoselelor de centură	Infrastructură locală şi regională (infrastructura de drumuri) 468,971 mil. euro	-
Axa prioritară 3: Îmbunătăţirea infrastructurii sociale	Infrastructură socială (sănătate, educaţie, servicii sociale) 340,410 mil. euro	
Reabilitarea/ modernizarea / dezvoltarea şi echiparea infrastructurii educaţionale preuniversitare, universitare şi a infrastructurii pentru formare profesională continuă.	Infrastructura pentru formare profesională iniţială (TVET) 195,563 mil. euro - program multianual 2001-2003 de modernizare a 100 şcoli si 11 centre resurse din 11 zone prioritare; - program multianual 2004-2006 de modernizare a 150 şcoli din oraşe mici si mijlocii si mediul rural. Cele două programe au constat in renovare scoli, reabilitare ateliere şcoală, dotare cu echipamente de specialitate şi echipamente IT.	-
Reabilitarea / modernizarea / echiparea infrastructurii serviciilor de sănătate		-
Reabilitarea / modernizarea / dezvoltarea şi echiparea infrastructurii serviciilor sociale	Infrastructura socială 15,790 mil. euro	Investiţii în servicii sociale (aprobat prin HG 93/2003) – 13,029 Meuro

[31] Valoarea pentru 2006 este indicativă deoarece nu a fost încă semnat Memorandumul de Finanţare cu Comisia Europeană.

PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL	PHARE CES 2000-2006[31] Sprijinirea investiţiilor în centre sociale, centre de reabilitare, dotarea şi reabilitarea centrelor pentru persoane în vârstă şi a centrelor de urgenţă	PROGRAME NAȚIONALE 2000-2005 Dezvoltarea capacităţii sistemului de asistenţă socială Subprogramul s-a adresat primăriilor, consiliilor locale şi judeţene în cooperare cu organisme non-guvernamentale locale şi alte instituţii publice, pe bază de parteneriate.
Îmbunătăţirea dotării cu echipamente a bazelor operaţionale pentru intervenţii în situaţii de urgenţă	-	-
	Măsuri active pentru ocuparea forţei de muncă şi formare profesională 89,510 mil. euro Aceste scheme de finanţare urmăresc realizarea de investiţii în calificarea şi recalificarea forţei de muncă, întărirea măsurilor active de ocupare a forţei de muncă, ca instrument pentru creşterea ratei de ocupare.	-
	Combaterea excluderii sociale si sprijinirea servicii sociale 39,547 mil. euro Urmăreşte promovarea incluziunii sociale pentru categoriile dezavantajate; dezvoltarea capacităţii sistemului de asistenţă socială, întărirea capacităţii administraţiilor locale în vederea constituirii de parteneriate în domeniul serviciilor sociale	-
Axa prioritară 4: Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri regional şi local	Infrastructura locală şi regională de afaceri 104,411 mil. euro	
Dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor cu importanţă regională şi locală	Infrastructură regională şi locală de afaceri (parcuri industriale, centre de afaceri) 71,579 mil. euro	-
Reabilitarea siturilor industriale poluate şi neutilizate şi pregătirea pentru noi activităţi	Reabilitarea site-urilor industriale	-
Sprijinirea dezvoltării micro-întreprinderilor	Sprijin pentru IMM 32,832 mil. euro - investiţii pentru înfiinţarea de noi întreprinderi şi dezvoltarea micro-întreprinderilor existente - creşterea capacităţii manageriale - accesul la informaţii şi pieţe specifice, în scopul diversificării şi	Programul dezvoltarea afacerilor (aprobat prin HG 520/2000) 1,750 mil euro Obiectivul programului viza stimularea creării de noi locuri de muncă sau alternative de ocupare

PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL	PHARE CES 2000-2006[31]	PROGRAME NAȚIONALE 2000-2005
	îmbunătățirii calității şi cantității produselor şi serviciilor - crearea de noi locuri de muncă.	Programul sprijirea investițiilor, (aprobat prin HG 521/2000, cu modificările ulterioare) 5,228 mil euro obiectivul principal al acestui program a fost crearea de noi locuri de muncă sau alternative de ocupare
		Dezvoltarea oraşelor prin stimularea activităților întreprinderilor mici şi mijlocii, (aprobat prin HG nr. 322/2003) 7,738 mil euro sprijinirea IMM-urilor pentru implementarea planurilor lor de afaceri, inclusiv achiziționarea de echipamente sau pentru activități de servicii.
		Dezvoltarea regiunii Nord Est, dezvoltarea județelor Hunedoara/ Alba / Tulcea / Giurgiu / Caraş Severin – scheme de grant (aprobate prin HG 1116/2001) 21,883 Meuro sprijinirea inițiativelor de afaceri ale societăților comerciale cu capital privat, integral românesc, pentru demararea sau dezvoltarea unor activități productive în zonele menționate. Programul a vizat atingerea unor obiective privind crearea de noi locuri de muncă; crearea de bunuri şi servicii; creşterea volumului investițiilor private.
Axa prioritară 5: Dezvoltarea durabilă şi promovarea turismului	Reabilitarea infrastructurii turistice	
Restaurarea şi valorificarea durabilă a patrimoniului cultural şi crearea/ modernizarea infrastructurilor conexe	Reabilitarea şi dezvoltarea infrastructurii turistice, inclusiv - facilități de agrement - infrastructura istorică / culturală	Investiții în turism (aprobat prin HG nr. 1307/2004) 7,556 Meuro

PROGRAMUL OPERAŢIONAL REGIONAL	PHARE CES 2000-2006[31]	PROGRAME NAŢIONALE 2000-2005
Crearea/ dezvoltarea/ modernizarea infrastructurilor specifice pentru valorificarea durabilă a resurselor naturale şi pentru creşterea calităţii serviciilor turistice Promovarea potenţialului turistic şi crearea infrastructurii necesare pentru creşterea atractivităţii României ca destinaţie turistică	- Infrastructura de transport către obiectivele turistice - creşterea atractivităţii zonelor cu potenţial balnear natural.	Au fost sprijinite IMM-uri in cele 76 de staţiuni turistice de interes naţional şi local pentru implementarea planurilor de afaceri, inclusiv achiziţionarea de bunuri, reabilitarea infrastructurii turistice /balneare /tratament /agrement.
Axa prioritară 6: Asistenţă tehnică pentru sprijinirea implementării POR	168,819 mil. euro	
Sprijinirea implementării, managementului şi evaluării POR Sprijinirea activităţilor de publicitate şi informare din POR	Pregătire proiecte de infrastructura regionala pentru POR 19,000 mil. euro Dezvoltare instituţională 149,819 mil. euro Perioada 2000-2004 include sprijin pentru pregătirea proiectelor de infrastructura regionala Phare si a portofoliului pentru POS mediu, transporturi, resurse umane.	Pregătire de proiecte pentru POR prin HG 811/2006 – 22,778 Meuro 89 proiecte din lista de rezervă Phare (care nu au putut fi finanţate deoarece limitărilor bugetare) vor fi pregătite prin AT pentru POR
-	Informare, selectie proiecte şi supervizare lucrări de infrastructura	-

2. ANALIZA SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
• Nivel relativ ridicat de educaţie, îndeosebi în Regiunile cu vechi centre universitare de tradiţie (V, BI, NV, C) • Reţea urbană densă, în special în Regiunile Centru (51 oraşe) şi Sud (43 oraşe) • Proximitatea pieţelor vest-europene, factor stimulator pentru creştere în partea de vest a ţării • Concentrarea investiţiilor străine directe în jurul oraşului Bucureşti (regiunile BI, SE), cu efecte de difuzare a creşterii în zonele învecinate • Resurse turistice diversificate în toate regiunile, incluzând oraşe culturale, spa, turism itinerant sporturi de iarnă şi extreme în toate regiunile • Reţea de drumuri publice relativ uniform distribuită pe regiuni de dezvoltare	• Rate reduse de activitate în anumite zone ale ţării • Grad ridicat de dependenţă de agricultură în toate regiunile, şi în special în NE, S şi SV • Semnale clare de creştere a disparităţilor socio-economice în zone tradiţional subdezvoltate ale ţării • Infrastructură publică socială deteriorată sau nemodernizată (sănătate, infrastructura serviciilor sociale, educaţie) • Migraţie temporară masivă în afara ţării, din zone aflate în declin industrial şi cu un nivel ridicat de dependenţă de agricultură • Accesibilitate redusă la reţeaua naţională / europeană de transport pentru majoritatea regiunilor din cauza lipsei de întreţinere a drumurilor judeţene • Pierderea funcţiilor urbane pentru numeroase oraşe mici şi mijlocii • Infrastructură de afaceri subdezvoltată şi distribuită inegal pe teritoriul ţării • Sector de microîntreprinderi subdezvoltat în anumite zone ale ţării • Sectoare de servicii şi comerţ subdezvoltate din cauza lipsei cererii în multe areale urbane • Oraşe mari care se confruntă cu amplificarea fenomenului de aglomerare • Lipsa infrastructurii urbane moderne (apă, canalizare, drumuri modernizate, iluminare publică), care afectează negativ interesul investitorilor străini
OPORTUNITĂŢI	**RISCURI**
• Fluxuri importante de investiţii străine directe • Nivel scăzut de salarizare a forţei de muncă, comparativ cu cel al forţei de muncă din ţările UE • Tranziţia către o economie bazată pe servicii • Importante resurse turistice neexploatate	• Îmbătrânirea şi scăderea populaţiei • Riscul depopulării în anumite areale urbane • Capacitate de planificare insuficient dezvoltată a autorităţilor locale • Incapacitatea autorităţilor locale în atragerea fondurilor necesare pentru asigurarea cofinanţării pentru proiectele

în toate regiunile • Statutul României de stat membru al UE creează premizele pentru o piaţă comună de-a lungul Dunării • Expertiza în domeniul managementului şi abilităţile tehnice ale emigranţilor români care revin în oraşele natale • Valorificarea adecvată a poziţiei geografice ca punct de tranzit în reţeaua Europeană de transport	mari de infrastructură • Inconsistenţa mecanismelor fiscale cu procesul de descentralizare a responsabilităţilor administrative către autorităţile locale • Convergenţa salariilor • Speculaţia excesivă pe piaţa locuinţelor diminuează resursele pentru investiţii productive • Cele mai sărace regiuni ale României sunt localizate la graniţele externe ale Uniunii Europene

3. STRATEGIA

Strategia reflectă politica României de dezvoltare regională, conform Legii Dezvoltării Regionale (Legea nr. 315/2004) şi procesul de descentralizare aşa cum este detaliat în Legea Cadru privind Descentralizarea nr. 339/2004 precum şi alte legi relevante. De asemenea, Strategia ia în considerare Orientările Strategice de Coeziune ale UE pentru perioada 2007–2013, Agenda Lisabona, îndeosebi în ceea ce privesc precondiţiile necesare asigurării creşterii economice şi Agenda Teritorială a Uniunii Europene privind sprijinirea dezvoltării teritoriale echilibrate. Strategia a fost pregătită în concordanţă cu o abordare de sus în jos/ de jos în sus, fiind elaborată pe baza Strategiilor de Dezvoltare ale Regiunilor, elaborate la nivel regional în largi grupuri de lucru parteneriale. Strategia a luat în considerare în mod realist capacitatea limitată de planificare strategică şi financiară existentă la nivel local, îndeosebi în arealele mai puţin dezvoltate şi de aceea se are în vedere, în principal, ca proiectul să fie gestionat la nivel local iar nivelul central să realizeze o supervizare a coerenţei întregului program.

Strategia POR respectă prevederile Cadrului Naţional Strategic de Referinţă, contribuind la atingerea obiectivului global şi a celor specifice, privind diminiuarea disparităţilor de dezvoltare economică şi socială dintre România şi celelalte state membre ale UE. Programul Operaţional Regional abordează cele 5 priorităţi ale CNSR, având legătură cu majoritatea problemelor de dezvoltare pe care aceasta le cuprinde. În comparaţie cu UE 27 regiunile României sunt printre cele mai puţin dezvoltate şi vor fi necesari mulţi ani şi resurse semnificative pentru atingerea convergenţei cu celelalte state membre. Pornind de la ceea ce s-a realizat până în prezent prin Programele investiţionale din perioada preaderării, POR îşi propune să impulsioneze dezvoltarea regiunilor României spre realizarea obiectivului convergenţei.

Fundamentare

Strategia Programului Operaţional Regional decurge din problemele-cheie regionale/ locale şi punctele slabe identificate în analizele socio-economice naţional regionale şi cele opt analize specific regionale, şi anume:

- Concentrarea creşterii economice, impulsionată de investiţiile străine directe în jurul Bucureştiului şi ca urmare creşterea disparităţilor dintre Regiunea Bucureţti Ilfov şi celelalte şapte regiuni, precum şi apariţia problemelor de congestionare a oraşului capitală;
- Declinul socio-economic a numeroase centre urbane mari şi diminuarea rolului lor în dezvoltarea arealelor adiacente şi a Regiunilor;
- Pierderea funcţiilor urbane a multor oraşe mici şi mijlocii, în special a celor monoindustriale, fenomen generat de restructurarea industrială; pierderea funcţiilor urbane este frecvent asociată cu probleme sociale;
- Reapariţia dezechilibrului istoric de dezvoltare între jumătatea de est şi jumătatea de vest a ţării, din cauza reorientării fluxurilor comerciale şi accesului la pieţele vestice, precum şi dificultăţilor pe care partea vestică a ţării pare să le aibă în a se conecta la pieţele globalizate din afara Europei;
- Proces de decuplare economică a unor zone tradiţional subdezvoltate din nordul ţării şi de-a lungul Dunării;

- Existenţa unor întinse zone ale ţării, a căror perspectivă de dezvoltare este marcată de lipsa forţei de muncă şi de un fenomen masiv de migraţie temporară;
- Importanţa cheie a accesibilităţii ca o precondiţie pentru dezvoltarea locală;
- Îmbătrânirea şi scăderea populaţie, precum şi o rată ridicată de dependenţă demografică, ce necesită o cerere crescută pentru serviciile sociale şi de sănătate;
- Posibila apariţie a unui fenomen de stagnare economică în zonele montane;
- Slaba competitivitate a multor afaceri, în special în domeniul turismului, cu productivitate a muncii scăzută, lipsa investiţiilor de capital, lipsa capacităţii manageriale, gradul scăzut de utilizare a technologiilor moderne;
- Calitate scăzută a infrastructurii publice (drumuri, sănătate, infrastructură socială şi de educaţie), utilităţi publice urbane degradate, precum şi eşecul conservării bunurilor istorice şi culturale;
- Experienţa limitată a autorităţilor române locale în managementul de programelor de dezvoltare regională/locală;

Este evident că soluţia acestor probleme depinde în mare măsură de factori care se află în afara influenţei pe care o poate exercita POR cum ar fi: productivitatea în sectorul primar, competitivitatea industrială, competitivitatea activităţilor productive, existenţa unor coridoare de transport naţionale funcţionale, resurse umane bine calificate şi capacitatea administrativă adecvată. Ceea ce îşi propune POR este să creeze condiţii adecvate, astfel încât, politicile menţionate mai sus să poată avea cel mai înalt impact la nivel local, ceea ce necesită o abordare flexibilă, întrucât problemele de dezvoltare diferă substanţial şi în interiorul regiunilor, cu impact asupra disparităţilor economice şi sociale intraregionale. În anumite cazuri, aceste disparităţi sunt extrem de fluide şi cu posibilităţi de redresare, întrucât nu sunt cronicizate de mult timp, aşa cum s-a întâmplat în vechile economii de piaţă.

Aderarea la Uniunea Europenă, precum şi procesul de stabilizare politică şi de aderare a fostei Iugoslavii oferă României posibilitatea istorică de a nu mai considera Dunărea ca o graniţă care împiedică comerţul ci dimpotrivă, ca o cale navigabilă ce creează oportunităţi pentru comerţ şi favorizează mobilitatea populaţiei; aceasta deoarece fluviul poate fi folosit nu numai pentru a lega România de Serbia şi Europa de Vest, ci şi ca o cale de legătură cu Marea Neagră, dând posibilitatea valorificării oportunităţilor oferite atât de piaţa internă cât şi de procesul de globalizare şi prin aceasta oferind o deschidere pentru economiile acelor judeţe riverane care suferă de subdezvoltare economică istorică, generată de localizarea lor de-a lungul Dunării. Ca efecte negative, unele părţi ale ţării vor deveni graniţă exernă a Uniunii Europene şi se vor confrunta cu o localizare periferică, ceea ce va necesita creşterea ajutorului specific precum şi aplicarea instrumentelor UE de cooperare teritorială şi a strategiilor de vecinătate pentru a evita adâncirea decalajelor de dezvoltare.

Creşterea mobilităţii forţei de muncă care va fi un rezultat inevitabil al aderării şi convergenţa salariilor va accentua şi mai mult rolul jucat de existenţa şi calitatea infrastructurii (inclusiv infrastructura socială) ca factor cheie care condiţionează atragerea investiţiilor străine directe. Numeroase zone din România vor trebui să facă faţă consecinţelor subfinanţării serviciilor publice, dacă doresc să aibă o şansă în competiţia crescândă a pieţele internaţionale tot mai mobile. Nevoia de a stopa migraţia temporară şi oportunităţile oferite de posibilitatea recâştigării forţei de muncă calificate şi micii întreprinzători care şi-au dezvoltat propriile activităţi reprezintă o opţiune strategică cheie a ţării care trebuie să înlocuiască dependenţa de investiţii străine directe cu „o triadă” indigenă constând din: crearea antreprenoriatului, formarea de capital şi investiţii private locale.

Pentru soluţionarea problemelor cheie şi a punctelor slabe identificate Programul Operaţional Regional va valorifica punctele tari şi oprotunităţile identificate în analiză, şi anume:

- Zone urbane de creştere cu un număr din ce în ce mai mare de întreprinderi mici şi mijlocii şi creşterea investiţiilor private, inclusiv investiţii străine;
- accesul la reţelele trans-europene şi coridoarele naţionale;
- centre universitare cu potenţial de creştere pentru activităţi de cercetare – dezvoltare;
- potenţial mare pentru dezvoltarea turismului naţional şi internaţional, în toate regiunile;
- forţă de muncă bine pregătită, relativ ieftină, flexibilă, în curs de dezvoltare

Viziunea strategică a POR privind dezvoltarea teritorială echilibrată se bazează în consecinţă pe următoarele elemente:

- recunoaşterea importanţei cheie a dimensiunii urbane, în special a sistemului policentric urban pentru o dezvoltare teritorială echilibrată a Regiunilor;
- promovarea funcţiilor urbane superioare ca o modalitate de a crea o masă critică suficientă care să genereze cerere de servicii şi să stimuleze, tot mai mult, activităţile postindustriale;
- abordare de jos în sus adecvată şi cu respectarea nevoilor de dezvoltare locală, nu numai la nivel regional, dar, şi mai important la nivel subregional unde se manifestă tendinţele de dezvoltare;
- concentrare asupra precondiţiilor creşterii în termeni de infrastructură locală/ regională;
- prioritate acordată accesibilităţii, inclusiv spre zonele montane şi, acolo unde este relevant spre zone urbane congestionate;
- accent pe nevoia de a atrage înapoi în regiuni românii care au plecat, considerat ca un "instrument" de a induce creştere, prin aceasta redresând tendinţa din ultimii ani de pierdere a forţei de muncă calificate şi evitând decuplarea economică a regiunilor rămase în urmă;
- valorificarea oportunităţii istorice de dezvoltare teritorială oferite de aderarea la Uniunea Europenă şi acţiuni de contracarare a potenţialelor efecte negative colaterale;
- valorificarea deplină a resurselor locale în scopul creşterii economice, inclusive a potenţialului turistic.

Strategia POR este de a mobiliza resursele şi de a activa potenţialul local care pot avea cea mai mare influenţă directă asupra dezvoltării regionale şi locale, prin:

- Dezvoltarea polilor de creştere urbani regionali/locali prin adoptarea unei abordări de dezvoltare regională policentrică şi îmbunătăţirea legăturilor dintre zonele rurale şi cele urbane;
- Creşterea accesibilităţii în interiorul Regiunilor, în special a accesibilităţii centrelor urbane şi a legăturilor acestora cu zonele înconjurătoare;
- Sprijinirea dezvoltării infrastructurii sociale şi economice pe baze nevoilor regionale, facilitând realizarea unei dezvoltări teritoriale echilibrate;
- Îmbunătăţirea mediului de afaceri şi a competitivităţii Regiunilor ca locaţii pentru afaceri;
- Valorificarea potenţialului turistic al Regiunilor;

Strategia reprezintă un răspuns coerent şi efectiv la punctele sclabe identificate, pe baza potenţialului regional şi local, pentru atingerea atât a priorităţilor Uniunii Europene, cât şi a celor PND şi CNSR.

Concentrare

Investiţiile necesare sunt mult mai mari decât resursele alocate POR în perioada 2007-2013. De aceea, intervenţiile potenţiale prin POR, trebuie prioritizate cu mare grijă pentru a maximiza contribuţia lor la dezvoltarea pe termen lung a regiunilor României. Aceasta se va realiza în concordanţă cu următoarele principii:

- Concordanţa proiectelor cu Planurile de Dezvoltare Regională;
- Prioritizarea proiectelor după consultarea regiunilor asupra celor mai relevante elemente ale strategiilor naţional sectoriale de dezvoltare;
- Prioritizarea proiectelor pentru stabilirea polilor de creştere regionali/locali localizaţi în special în regiuni şi judeţe cu un nivel de dezvolare scăzut;
- Prioritizarea bazată pe compararea arealelor subregionale cu alte areale;
- Prioritizarea bazată pe compararea stării facilităţii/unităţii sau care necesită îmbunătăţire cu alte facilităţii/unităţi;
- Capacitatea de a asigura sustenabilitatea proiectelor şi acolo unde este cazul mentenanţa;
- Sinergia posibilă între o intervenţie şi alte intervenţii prin POR de exemplu: (sinergia dintre dezvoltarea unei universităţi şi a unui parc industrial sau dezvoltarea unui spital în acelaşi areal);
- Sinergia posibilă dintre intervenţia prin POR şi intervenţiile prin alte programe operaţionale sectoriale (rezultatul unei scheme de dezvoltare urbană poate fi sporit prin îmbunătăţirea unui drum naţional care îmbunătăţeşte accesul spre acel oraş);
- Măsura în care intervenţia prin POR valorifică oportunităţile de dezvoltare economică oferite de regiune (acestea pot fi pentru dezvoltarea turismului de un anumit tip sau dezvoltarea unui anumit sector economic legat de avantaje naturale sau de localizare în acea zonă).

3.1 OBIECTIVE

Obiectivul strategic

Obiectivul general **al POR a fost definit** în concordanţă cu analizele economice şi sociale, analiza SWOT şi strategia schiţată mai sus.

Obiectivul strategic al POR constă în sprijinirea unei dezvoltări economice, sociale, echilibrate teritorial şi durabile a Regiunilor României, corespunzător nevoilor lor şi resurselor specifice, prin concentrarea asupra polilor urbani de creştere, prin îmbunătăţirea condiţiilor infrastructurale şi ale mediului de afaceri pentru a face din regiunile României, în special cele rămase în urmă, locuri mai atractive pentru a locui, a le vizita, a investi şi a munci.

Acest obiectiv se va realiza printr-o alocare a fondurilor diferenţiată pe regiuni, în funcţie de gradul de dezvoltare şi printr-o strânsă coordonare cu acţiunile realizate în cadrul celorlalte Programe Operaţionale. Coordonarea va fi atinsă la nivel de program printr-o definire clară a ariilor de intervenţie în cadrul diferitelor programe şi proiecte, prin utilizarea criteriilor de selecţie şi a unui proces coordonat de luare a deciziilor.

Strategia regională va acorda prioritate Regiunilor rămase în urmă şi zonelor care suferă cel mai mult de serioase deficite infrastructurale şi care au nevoie de sprijin public special pentru a face faţă consecinţelor negative ale tendinţelor de dezvoltare. În acelaşi timp se va acorda o atenţie deosebită sprijinirii polilor urbani de creştere, care pot contribui la o dezvoltare policentrică a teritoriului României.

Programul Operaţional Regional va fi implementat pe baza unei abordări integrate de management coordonat central, în vederea atingerea obiectivelor strategice ale POR privind dezvoltarea regiunilor precum şi a zonelor din judeţe rămase în urmă, astfel încât să se diminueze creşterea disparităţilor interregionale.

La nivel de program, aşa cum se prezintă în evaluarea ex-ante, nu este uşor să se definească impactul acestui obiectiv strategic în termeni cantitativi atât pentru program ca întreg dar şi pentru regiuni, în particular. Deşi POR va urmări în mod direct creşterea economică prin îmbunătăţirea mediului de afaceri, conducând astfel la crearea de locuri de muncă durabile, sunt necesare multe activităţi pentru remedierea anilor de investiţii insuficiente şi declin al infrastructurii economice. Evaluarea ex-ante evidenţiază că, pe baza analizei realizate asupra efectelor aderării la Uniunea Europeană folosind modelul Multi-regional I-O în 2005 s-a stabilit că, luând în considerare pachetul financiar pentru perioada 2007-2009, aderarea României la Uniunea Europeană va conduce la efecte pozitive mari care vor varia semnificativ de la o regiune la alta în funcţie de distribuţia resurselor disponibile.

De aceea, obiectivul strategic al POR este orientat spre:

- Crearea a 15.000 de noi locuri de muncă până la sfârşitul anului 2015
- Prevenirea creşterii disparităţilor interregionale în termeni de PIB/ locuitor, în perioada 2007-2013.

Obiective specifice

Pentru atingerea obiectivului strategic al POR, au fost stabilite următoarele **obiective specifice**:

- Creşterea rolului economic şi social al centrelor urbane, prin adoptarea unei abordări policentrice, în vederea stimulării unei dezvoltări mai echilibrate a Regiunilor;
- Îmbunătăţirea accesibilităţii Regiunilor şi în particular a accesibilităţii centrelor urbane şi a legăturilor cu zonele înconjurătoare;
- Creşterea calităţii infrastructurii sociale a Regiunilor;
- Creşterea competitivităţii Regiunilor ca locaţii pentru afaceri
- Creşterea contribuţiei turismului la dezvoltarea Regiunilor

Se aşteaptă ca implementarea acestui program să creeze condiţii mai bune pentru dezvoltarea economică şi socială teritorială echilibrată a tuturor Regiunilor României şi pentru polii urbani de creştere capabili să iradieze dezvoltare.

Scopul POR este de a atinge obiectivul strategic şi obiectivele specifice prin completarea intervenţiilor naţional sectoriale cu acţiuni cu specific regional şi subregional, în vederea sprijinirii şi promovării creşterii economice durabile. Printr-o mai bună coordonare se va realiza complementaritatea acţiunilor regionale cu cele sectoriale şi se va realiza un efect sinergic.

POR va susține promovarea acțiunilor care vor contribui la imbunătățirea standardelor de siguranță, reducerea efectelor negative asupra mediului, diminuarea schimbărilor climatice, protecția infrastructurii de transport față de calamitățile naturale, precum şi eliminarea punctelor periculoase de trafic. Spre deosebire de acțiunile individuale (îmbunătățirea drumurilor) care provoacă creşterea cantității gazelor ce produc „efect de seră", alte intervenții (imbunătățirea transportului public, modernizarea facilităților de producție, eliminarea blocajelor din trafic) pot contribui la reducerea acestora, iar impactul POR va fi de a reduce consumul de energie şi emisia de gaze ce provoacă schimbări climatice, prin utilizarea celor mai bune metode existente.

3.2. AXE PRIORITARE

Dezvoltarea echilibrată a tuturor regiunilor țării se va realiza printr-o abordare integrată, bazată pe o combinare a investițiilor publice în infrastructura locală, politici active de stimulare a activităților de afaceri şi sprijinirea valorificării resurselor locale, pe următoarele axe prioritare tematice:

- **Sprijinirea dezvoltării durabile a oraşelor –poli urbani de creştere**
- **Îmbunătățirea infrastructurii de transport regionale şi locale**
- **Îmbunătățirea infrastructurii sociale**
- **Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri regional şi local**
- **Dezvoltarea durabilă şi promovarea turismului**
- **Asistență tehnică**

3.2.1 Axa Prioritară 1: Sprijinirea dezvoltării durabile a oraşelor – poli urbani de creştere

Obiectiv

Această axă prioritară are ca scop creşterea calității vieții şi crearea de noi locuri de muncă prin reabilitarea infrastructurii urbane, îmbunătățirea serviciilor urbane, inclusiv a serviciilor sociale, precum şi prin dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor şi a antreprenoriatului.

Pentru a contribui la o dezvoltare teritorială echilibrată a țării şi pentru a evita creşterea disparităților interne, investițiile vor fi concentrate în acele oraşe care acționează ca poli regionali şi/ sau locali de creştere şi iradiază dezvoltare în zonele adiacente, acordând prioritate polilor de creştere localizați în regiunile şi județele cu un nivel de dezvoltare mai scăzut în termeni de PIB şi şomaj.

Fundamentare

Concentrarea populației, a activităților economice şi culturale în oraşe şi rolul acestora ca noduri de transport justifică concentrarea investițiilor în regenerarea fizică, îmbunătățirea mediului antreprenorial, a calității mediului şi a serviciilor sociale în zonele urbane.

De aceea, este esenţială sprijinirea oraşelor – poli locali de creştere pentru ca acestea să-şi îndeplinească funcţiile urbane, mai ales în cazul acelor oraşe polarizatoare, care au legături intense cu arealele înconjurătoare, a căror dezvoltare este dependentă de aceste oraşe. În acelaşi timp, nivelul de dezvoltare al unei regiuni este direct influenţat de nivelul de dezvoltare al oraşelor mari, prin multitudinea de funcţii de grad superior pe care acestea le îndeplinesc, acestea acţionând ca poli regionali de creştere urbană. Ca urmare, revitalizarea anumitor cartiere cu probleme ale centrelor urbane mari este necesară pentru a nu periclita sau altera funcţiile pe care acestea le au de îndeplinit.

Schimbările economice care au survenit în România după 1990 s-au reflectat, între altele, într-un proces de restructurare a industriei ţării, care a avut ca efect reducerea activităţilor economice din oraşele afectate şi, în consecinţă, la disponibilizarea unui număr important de salariaţi. Ca urmare, s-a înregistrat scăderea veniturilor populaţiei, reducerea investiţiilor publice în infrastructura de bază şi deteriorarea situaţiei sociale din centrele urbane. Toate acestea s-au reflectat în scăderea calităţii vieţii locuitorilor din mediul urban.

Cele mai afectate de acest fenomen sunt oraşele mici şi mijlocii, adesea monoindustriale, în care declinul întreprinderii principale a generat o diminuare a funcţiilor urbane şi chiar tendinţe de ruralizare. În cazul oraşelor mari sau cu structură economică mai diversificată, închiderea unei întreprinderi a determinat creşterea disparităţilor (din punct de vedere socio-economic) dintre arealul în care se localiza aceasta şi celelalte areale ale oraşului. Acest areal s-a adăugat astfel celorlalte areale ale oraşului, caracterizate de degradare fizică, economică şi socială, sporind disparităţile din interiorul oraşului respectiv şi având consecinţe negative asupra atractivităţii şi competitivităţii acestora.

Având în vedere situaţia actuală din oraşele României, este prevăzut ca fondurile alocate dezvoltării urbane să fie cheltuite, după cum urmează: 60% pentru infrastructura publică urbană, 25% pentru infrastructura socială şi 15% pentru mediul de afaceri.

În acest context, planurile integrate de dezvoltare şi regenerare urbană vor contribui la atingerea obiectivului specific al POR, anume creşterea rolului economic şi social al oraşelor, prin aplicarea unei abordări policentrice pentru o dezvoltare mai echilibrată a regiunilor, în concordanţă cu obiectivele Strategiei Naţională pentru Dezvoltare Regională şi Cadrului Naţional Strategic de Referinţă, precum şi cu Orientările Strategice Comunitare pentru actuala perioadă de programare 2007-2013.

Domenii majore de intervenţie

- Planuri integrate de dezvoltare urbană

Planuri integrate de dezvoltare urbană

Experienţele europene anterioare (URBAN I, URBAN II) au arătat că abordarea integrată a problemelor economice, sociale şi de mediu din zonele urbane degradate, a fost o metodă de succes pentru rezolvarea acestora şi obţinerea unei dezvoltări urbane durabile. Această abordare a constat în sprijinirea simultană a activităţilor de renovare fizică a mediului urban cu cele de reabilitare a infrastructurii de bază, precum şi cu acţiuni pentru dezvoltarea economică, creşterea competitivităţii şi ocupării, integrarea grupurilor etnice în condiţiile protejării mediului.

Avantajul acestei abordări integrate constă în faptul că se pot rezolva simultan o serie de probleme între care există relaţii de interdependenţă şi care afectează atât zona urbană cât şi arealele adiacente. Din acest motiv, în cadrul acestei axe prioritare vor fi finanţate planuri integrate de dezvoltare urbană pe termen mediu sau lung, având ca scop regenerarea arealelor urbane (”zone de acţiune urbană”), clar delimitate spaţial în cadrul oraşelor. Implementarea acestor planuri integrate va avea impact atât asupra dezvoltării de ansamblu a oraşului, cât şi a zonei înconjurătoare. Aceste planuri integrate vor fi implementate prin proiecte de reabilitare a infrastructurii urbane degradate, de dezvoltare a activităţilor antreprenoriale pentru ocuparea forţei de muncă, precum şi acţiuni de reabilitare a infrastructurii sociale şi îmbunătăţirea serviciilor sociale.

Autorităţile administraţiei publice locale împreună cu toţi actorii implicaţi şi interesaţi de dezvoltarea urbană trebuie să colaboreze pentru elaborarea unor planuri coerente, participative, integrate şi durabile care să conducă la rezolvarea problemelor sociale, economice si de mediu, tot mai numeroase în oraşele şi municipiile ţării, şi în acelaşi timp la creşterea atractivităţii oraşelor şi îmbunătăţirea calităţii vieţii în mediul urban. Implicarea cetăţenilor şi a principalilor actori locali în elaborarea planurilor de dezvoltare urbană constituie o precondiţie pentru asigurarea sustenabilităţii acestor planuri integrate.

Planurile integrate de dezvoltare urbană vor trebui implementate prin proiecte care se referă următoarele tipuri de activităţi:

- **Reabilitarea infrastructurii urbane şi îmbunătăţirea serviciilor urbane, inclusiv transportul urban**
- **Dezvoltarea durabilă a mediului de afaceri**
- **Reabilitarea infrastructurii sociale, inclusiv a locuinţelor sociale şi îmbunătăţirea serviciilor sociale**

Dacă este cazul, în cadrul acestei axe prioritare se poate utiliza finanţarea încrucişată (definită în conformitate cu art. 34(2) Regulamentul Consiliului Nr. 1083/2006).

Finanţarea planurilor integrate de dezvoltare urbană ar putea implica diferite tipuri de instrumente de inginerie financiară (JESSICA).

Reabilitarea infrastructurii urbane şi îmbunătăţirea serviciilor urbane, inclusiv transportul urban

Reabilitarea fizică a oraşelor şi a spaţiilor publice este deosebit de importantă pentru creşterea calităţii vieţii locuitorilor şi încurajează stabilirea de noi activităţi economice.

Unele areale urbane au o infrastructură învechită, care face faţă cu greu cerinţelor populaţiei. Această situaţie se reflectă în calitatea vieţii locuitorilor şi descurajează localizarea activităţilor economice în arealele respective. Este cazul deopotrivă al zonelor periferice şi zonelor vechi, centrale ale oraşelor, unde clădiri de mare valoare istorică, culturală şi artistică sunt abandonate sau într-o stare avansată de degradare. De asemenea, aceste zone înregistrează un grad ridicat de deteriorare a spaţiilor publice: străzi cu pavaj/asfalt deteriorat, iluminat stradal incomplet şi/sau inadecvat, suprafaţă redusă a parcurilor şi zonelor de recreere, etc.

Pentru regenerarea fizică a arealelor urbane cu probleme vor fi sprijinite activităţi de finalizare şi/sau renovare a clădirilor abandonate (şi pregătirea lor pentru noi tipuri de activităţi economice şi sociale), reabilitarea patrimoniului istoric şi cultural, demolare a clădirilor şi/sau structurilor aflate într-o stare avansată de degradare, care nu aparţin patrimoniului naţional cultural.

Alte tipuri de activităţi necesare regenerării arealelor urbane degradate sunt dezvoltarea şi/sau reabilitarea infrastructurii şi utilităţilor publice urbane, respectiv reabilitarea străzilor orăşeneşti, inclusiv a infrastructurii aferente şi refacerea spaţiilor publice şi a diferitelor tipuri de infrastructurii urbane (zone pentru pietoni, trotuare, iluminat public etc.).

Prin proiectelor integrate de dezvoltare urbană se vor reabilita situri poluate neutilizate (situri industriale abandonate, terenuri neutilizate) pentru noi folosinţe care vor conduce la creşterea calităţii vieţii locuitorilor din arealele urbane cu probleme.

Din cauza creşterii traficului în oraşele şi municipiile ţării, este important a finanţa investiţii în transportul public urban, precum şi promovarea unor forme alternative de transport cum ar fi mersul pe bicicletă, mersul pe jos, etc.

Dezvoltarea durabilă a mediului de afaceri

Pentru a asigura sustenabilitate planurilor integrate de regenerare urbană, se va sprijini dezvoltarea mediului antreprenorial pentru impulsionarea activităţilor economice şi crearea de noi locuri de muncă, cu impact asupra creşterii competitivităţii arealelor urbane degradate, având în vedere că autorităţile urbane, ca beneficiari ai proiectului, cunosc cel mai bine (pe baza cooperării cu actorii locali) tipurile de activităţi economice necesare şi adecvate pentru valorificarea resurselor locale. Asigurarea sustenabilităţii regenerării zonelor urbane implică susţinerea activităţilor antreprenoriale prin dezvoltarea infrastructurii pentru afaceri.

Reabilitarea infrastructurii sociale, inclusiv a locuinţelor sociale şi îmbunătăţirea serviciilor sociale

În anii ’70 şi ’80, pentru a satisface cererea mare pentru locuinţe, în majoritatea oraşelor s-au construit cartiere de locuinţe multi-familiale. Lipsa investiţiilor ulterioare a determinat un proces continuu de degradare a acestora astfel încât în prezent se caracterizează printr-o stare avansată de uzură, inclusiv pierderi energetice mari, cu consecinţe negative asupra sănătăţii populaţiei. În acest sens, activităţile sprijinite vor fi în concordanţă cu acţiunile incluse în art. 47 al Regulamentului Consiliului Nr. 1828/2006.

Satisfacerea nevoilor sociale specifice revine sectorului public, fiind o atribuţie fundamentală a acestuia. Satisfacerea acestor nevoi s-a dovedit a fi o importantă sursă de creştere a gradului de ocupare şi a calităţii vieţii locuitorilor, precum şi un real sprijin în încercarea de a asigura egalitatea de şanse între bărbaţi şi femei, prin oferirea de servicii care îi ajută să-şi satisfacă atât îndatoririle lor profesionale cât şi cerinţele familiale.

Activităţile sprijinite pentru îmbunătăţirea infrastructurii şi serviciilor sociale vor viza reabilitarea infrastructurii sociale (centre de îngrijire a copiilor, centre pentru bătrâni şi centre de asistenţă pentru persoanele cu deficienţe, centre pentru tineret etc) şi achiziţionarea de

echipamente necesare pentru creşterea siguranţei si prevenirea criminalităţii (sisteme de supraveghere etc.).

Obiective cuantificabile – Indicatori

Indicatori	U.M.	Nivel de bază	Anul de bază	Sursa	Obiectiv final (2015)
Output					
Planuri integrate de dezvoltare urbană implementate	Nr.	-	-	Rapoarte de Monitorizare POR - SMIS	30
Proiecte care asigură sustenabilitatea şi îmbunătăţirea infrastructurii publice urbane în cadrul planurilor integrate, din bugetul total alocat	%	-	-	Rapoarte de Monitorizare POR - SMIS	60
Proiecte care promovează dezvoltarea mediului de afaceri şi antreprenoriatului în cadrul planurilor integrate, din bugetul total alocat	%	-	-	Rapoarte de Monitorizare POR - SMIS	15
Proiecte care asigură servicii care promovează egalitatea de şanse şi incluziunea socială în cadrul planurilor integrate, din bugetul total alocat	%	-	-	Rapoarte de Monitorizare POR - SMIS	25
Locuitori care beneficiază de implementarea planurilor integrate de dezvoltare urbană	Nr.	-	-	Rapoarte de Monitorizare POR - SMIS	400.000
Rezultat					
Companii stabilite în ”zonele de acţiune urbană”	Nr.	-	-	Rapoarte de Monitorizare POR - SMIS	400
Locuri de muncă create/salvate în ”zonele de acţiune urbană”	Nr.	-	-	Rapoarte de Monitorizare POR - SMIS	1.500

3.2.2 Axa Prioritară 2: Îmbunătăţirea infrastructurii de transport regionale şi locale

Obiectiv

Această axă prioritară vizează creşterea gradului de accesibilitate a regiunilor, al mobilităţii populaţiei, bunurilor şi serviciilor în vederea stimulării dezvoltării economice durabile.

Fundamentare

Schimbarea survenită în structura economiei româneşti, procesul de integrare europeană a acesteia şi implicit accesul la pieţele vest europene, au modificat radical direcţia fluxurilor de mărfuri şi de călători, determinând o creştere constantă a volumului acestora. În acelaşi timp, au crescut şi standardele europene privind calitatea reţelei de transport, în condiţiile introducerii unor reglementări mai stricte privind protecţia mediului.

Domeniile acoperite de această axă prioritară joacă un rol foarte important în economia regiunilor, întrucât acestea constituie condiţiile de bază pentru dezvoltarea judeţelor şi a regiunilor. Existenţa infrastructurii de transport constituie o precondiţie esenţială pentru realizarea obiectivului Strategiei Lisabona privind creşterea economică şi a gradului de ocupare a populaţiei. Reţeaua de transport reprezintă un factor vital în localizarea companiilor, dezvoltarea mediului de afaceri şi turismului, fiind determinantă pentru realizarea coeziunii teritoriale în Europa.

Investiţiile în infrastructura de transport vor facilita mobilitatea populaţiei şi a bunurilor, reducerea costurilor de transport de mărfuri şi călători, îmbunătăţirea accesului pe pieţele regionale, creşterea eficienţei activităţilor economice, economisirea de energie şi timp, creând condiţii pentru extinderea schimburilor comerciale şi implicit a investiţiilor productive.

Dezvoltarea reţelelor de transport va facilita, de asemenea, cooperarea interregională şi va contribui semnificativ la creşterea competitivităţii întreprinderilor/firmelor şi a mobilităţii forţei de muncă, şi, prin urmare, la o dezvoltare mai rapidă a României pe ansamblu, dar şi a fiecărei regiuni în parte. Dezvoltarea reţelei de transport urban va ţine cont de structura existentă a transportului public pentru a asigura, acolo unde este posibil, imbunătăţirea infrastructurii de drumuri, ceea ce va contribui la utilizarea intr-un mod mai eficient a transportului public.

Având în vedere nevoile specifice şi nivelul de dezvoltare al Regiunilor, cu o infrastructură de transport insuficient şi slab competitivă, necorespunzătoare cerinţelor pieţei Uniunii Europene, dar şi a stadiului actual al globalizării, este de aşteptat ca rentabilitatea şi valoarea adăugată a investiţiilor în infrastructură să fie ridicată.

Acest domeniu de intervenţie contribuie, astfel, la realizarea obiectivelor identificate în Strategia Naţională de Dezvoltare Regională din Cadrul Naţional Strategic de Referinţă şi este în concordanţă cu Orientările Strategice Comunitare ale Politicii de Coeziune care prevăd necesitatea îmbunătăţirii accesibilităţii şi atractivităţii regiunilor.

Domeniu major de intervenţie

- Reabilitarea şi modernizarea reţelei de drumuri judeţene, străzi urbane – inclusiv construcţia/reabilitarea şoselelor de centură

Reabilitarea şi modernizarea reţelei de drumuri judeţene, străzi urbane – inclusiv construcţia/reabilitarea şoselelor de centură

Conectarea drumurilor judeţene la reţeaua drumurilor naţionale şi la reţeaua TEN prevăzută a se realiza prin POR, are implicaţii asupra dezvoltării regionale, atrăgând în circuitul economic zone cu o dezvoltare structurală deficitară. In acest sens, investiţiile se vor concentra îndeosebi în acele zone unde dificultăţile cadrului natural, evoluţiile istorice şi economice au împiedicat o dezvoltare adecvată a infrastructurii de transport. Aceste reţele de drumuri vor contribui, pe termen mediu, la creşterea fluxurilor de capital, a mobilităţii forţei de muncă, a accesibilităţii spre şi în interiorul ţării determinând o dezvoltare durabilă a acesteia şi evident, la crearea de noi oportunităţi de locuri de muncă, inclusiv în zonele rurale.

Având în vedere creşterea blocajelor în trafic, este absolut necesară reabilitarea şi modernizarea reţelei de străzi urbane, pentru evitarea concentrărilor excesive de trafic, scurtarea distanţelor de parcurs între zonele funcţionale ale oraşului, precum şi eliminarea blocajelor în punctele de acces către oraş, prin sprijinirea proiectelor de reabilitare / modernizare a străzilor care conectează magistralele orăşeneşti cu drumul naţional ce traversează oraşul (străzi de categoria I), zonele funcţionale de cele rezidenţiale (străzi de categoria a II-a) precum şi zonele funcţionale şi rezidenţiale de străzile de legătură sau magistrale (străzi de categoria a III-a).

Reabilitarea şi modernizarea străzilor urbane, precum şi construirea, reabilitarea şi modernizarea a şoselelor de centură (cu statut de drum judeţean) vor contribui la fluidizarea traficului urban, reducerea timpului de transport, eliminarea blocajelor rutiere şi traversarea localităţilor în condiţii de siguranţă.

Creşterea numărului persoanelor rănite şi decedate în accidente rutiere (peste 4.500 accidente de circulaţie, soldate cu aproape 1650 morţi şi 3800 răniţi în 2005) este cauzată atât de expansiunea rapidă în ultimii ani a utilizării automobilelor, cât şi de calitatea drumurilor - consecinţă a fondurilor limitate destinate lucrărilor de întreţinere - de insuficienţa zonelor de siguranţă a drumurilor publice şi a sistemelor de control şi monitorizare a traficului rutier. O altă cauză o constituie absenţa sau calitatea scăzută a zonelor pietonale şi a pistelor pentru biciclete, situaţie care obligă pietonii şi bicicliştii să utilizeze partea carosabilă a drumurilor publice, destinată deplasării autovehiculelor.

Operaţiuni orientative:

- Reabilitarea şi modernizarea reţelei de drumuri judeţene;
- Reabilitarea şi modernizarea reţelei de străzi urbane;
- Construcţia / reabilitarea / modernizarea şoselelor de centură (cu statut de drum judeţean) pentru eliminarea blocajelor rutiere şi traversarea, în condiţii de siguranţă, a localităţilor;

Obiective cuantificabile - Indicatori

Indicatori	Unitate de măsură	Nivelul de Baza	An de bază	Sursă	Obiectiv (2015)
OUTPUT					
Lungimea drumurilor judeţene reabilitate/modernizate	Km	-	-	Rapoarte Monitorizare POR - SMIS	877
Lungimea străzilor orăşeneşti reabilitate/modernizate	Km	-	-	Rapoarte Monitorizare POR -SMIS	411
Lungimea şoselelor de centură reabilitate/modernizate/construite	Km	-	-	Rapoarte Monitorizare POR -SMIS	219
REZULTAT					
Creşterea traficului de marfă şi pasageri pe drumurile reabilitate, modernizate, construite	%	-	-	Sondaje / Anchete de teren	10

3.2.3. Axa Prioritară 3: Îmbunătăţirea infrastructurii sociale

Obiectiv

Această axă prioritară vizează crearea premiselor necesare pentru asigurarea populaţiei cu servicii esenţiale, contribuind astfel la atingerea obiectivului european al coeziunii economice şi sociale, prin îmbunătăţirea infrastructurii serviciilor de sănătate, educaţie, sociale, şi pentru siguranţă publică în situaţii de urgenţă.

Fundamentare

Dezvoltarea economică a Regiunilor este influenţată şi depinde de calitatea serviciilor de sănătate, educaţie, sociale, a serviciilor de siguranţă publică şi asistenţă pentru situaţii de urgenţă acordate populaţiei. De aceea, investiţiile realizate prin Programul Operaţional Regional au ca scop îmbunătăţirea calităţii şi ridicarea acestor servicii la standarde europene, cu implicaţii pozitive asupra gradului de sănătate şi al participării populaţiei la piaţa muncii, precum şi în ceea ce priveşte gradul general de atractivitate a regiunilor.

Strategiile naţionale ale României, în domeniile sănătăţii, serviciilor sociale, intervenţiilor în situaţii de urgenţă, educaţiei, sunt în concordanţă cu "Orientările Strategice Comunitare pentru perioada 2007-2013", care prevăd necesitatea reducerii disparităţilor în ceea ce priveşte calitatea şi gradul de acces al populaţiei la servicii de sănătate şi servicii sociale la nivel regional, precum şi necesitatea unor activităţi concrete pentru creşterea calităţii şi eficacităţii sistemului educaţional şi de training.

În acelaşi timp, existenţa acestor tipuri de infrastructuri, care să funcţioneze conform standardelor de calitate minimale în domeniu, constituie o precondiţie pentru realizarea obiectivului Strategiei Lisabona privind creşterea economică şi gradul de ocupare a populaţiei.

Starea de sănătate a populaţiei este determinată de factori genetici, economici, sociali, culturali şi de mediu care influenţează contextul economic în care o ţară evoluează. În România, ratele ridicate de sărăcie şi subocupare, precum şi fenomenul de excluziune socială, au condus la o medie a speranţei de viaţă cu şase ani sub media europeană.

Accesul la serviciile de sănătate şi sociale a fost şi continuă să fie dificil, calitatea acestora situându-se în multe cazuri sub standardele în domeniu. Infrastructura spitalicească precară şi o repartizare neechilibrată a echipamentelor la nivel teritorial obligă populaţia să parcurgă distanţe mari pentru consultaţii /asistenţă între localităţi. Serviciile de sănătate plătite în afara sistemului de asigurări sociale au cunoscut o creştere continuă în timp ce calitatea serviciilor medicale plătite prin sistemul de asigurări sociale a scăzut. Toate acestea împiedică accesul la servicii de sănătate publică de calitate. În acest context, Legea pentru reformă în domeniul sănătăţii îşi propune eficientizarea sistemului de acordare a asistenţei medicale de sănătate în vederea asigurării standardelor de calitate în furnizarea serviciilor, pentru a îmbunătăţi participarea pe piaţa muncii. De aceea, este necesară îmbunătăţirea condiţiilor infrastructurale ale clădirilor în care se acordă servicii de sănătate, precum şi înlocuirea echipamentelor medicale uzate cu unele care să se alinieze standardelor în domeniu. De asemenea, serviciile sociale sunt furnizate şi de către organizaţii ale economiei sociale.

Sistemul de servicii sociale insuficient dezvoltat în România şi dotările infrastructurale de slabă calitate au condus la o degradare a nivelului de performanţă a asistenţei pentru servicii sociale la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare. Serviciile sociale la nivel local trebuie să răspundă nevoilor tuturor grupurilor dezavantajate, nivelul local fiind actorul principal în rezolvarea problemelor grupurilor sociale vulnerabile de o manieră integrată la nivel comunitar. Strategia naţională pentru servicii sociale (elaborată în 2004) propune reorganizarea sistemului de la acordarea asistenţei în urma producerii efectelor de excludere socială la intervenţii pro-active, de conştientizare şi de prevenire la nivelul populaţiei şi al potenţialelor grupuri dezavantajate. Pentru a atinge acest obiectiv, organisme ale economiei sociale, inclusiv furnizorii de servicii sociale, necesită investiţii în infrastructură şi echipamente, pentru ca acestea să fie în conformitate cu standardele în domeniu. Trebuie menţionat şi faptul că această arie de intervenţie va lua în considerare principiul de-instituţionalizării promovat de politicile europene şi naţionale în domeniul social.

Sistemul de intervenţii pentru situaţii de urgenţă, inclusiv pentru intervenţii prespitaliceşti nu este dotat cu echipamente suficiente şi, prin urmare, nu poate face faţă cerinţelor în timp util. Astfel, în cazul accidentelor grave, capacitatea de răspuns nu este garantată, riscul fiind crescut în cazul accidentelor de masă, unde este nevoie de un număr mare de personal şi echipamente pentru intervenţii medicale de urgenţă - în strictă corelare cu operaţiunile tehnice de salvare. Toate aceste date evidenţiază faptul că populaţia este vulnerabilă în faţa unor dezastre/accidente, ca urmare a insuficienţei dotărilor pentru intervenţii eficiente şi rapide, crescând aşadar pericolul pierderilor umane si materiale. Strategia naţională în domeniu prevede eficientizarea activităţii astfel încât timpul de răspuns în situaţii de urgenţă să fie aliniat standardelor în domeniul intervenţiilor de urgenţă, ceea ce impune achiziţionarea echipamentelor necesare.

Forţa de muncă flexibilă şi pregătită constituie o pre-condiţie în îndeplinirea prevederilor strategiei Lisabona, astfel încât să poată utiliza în mod eficient know-how-ul şi noile tehnologii. Educaţia reprezintă un element de bază în dezvoltarea unui individ şi a unei societăţi pe ansamblu, forţa de muncă pregătită, calificată, contribuind la dezvoltarea economică. Studiile arată că educaţia şi formarea continuă reprezintă principalul contributor la dezvoltare economică şi progres. De asemenea, studiile au demonstrat că rata rentabilităţii investiţiilor în educaţie şi formare s-a dovedit a fi ridicată şi creşterea participării le educaţie a forţei de muncă se traduce prin creştere economică. În acelaşi timp, calitatea serviciilor educaţionale este influenţată de condiţiile de învăţare, respectiv de starea şi calitatea infrastructurii. Perioada lungă de subfinanţare precum şi catastrofele naturale din ultimii ani a condus la creşterea nevoii de reabilitare, depăşind fondurile disponibile. Ca urmare a extinderii învăţământului obligatoriu de la opt la zece ani a crescut cererea şi concomitent suprasolicitarea infrastructurii liceelor şi a şcolilor tehnice şi profesionale. Strategia naţională în domeniul educaţiei a identificat dezvoltarea campusurilor educaţionale (campusuri pentru educaţie şi instruire tehnică şi profesională/ formare continuă VET) ca o soluţie pentru rezolvarea acestei probleme.

Creşterea constantă a numărului de studenţi din învăţământul superior exercită o presiune crescută asupra infrastructurii universitare. Au fost efectuate modernizări ale sălilor de curs şi a echipamentelor din surse de la bugetul de stat şi din resursele proprii ale universităţilor, dar au fost nesemnificative, in comparaţie cu necesarul real. Cele mai afectate sunt spaţiile de cazare pentru studenţi, cele mai multe funcţionând în condiţii improprii. Cele mai multe cămine sunt vechi şi în ultimii ani nu s-au construit cămine noi. Aproximativ o treime din cererile de cazare au fost respinse ca urmare a lipsei de spaţiu.

Datorită stării precare în care se află, multe şcoli au devenit mai puţin atrăgătoare pentru copii, fiind etichetate „de mâna a doua", ceea ce îndepărtează şi profesorii calificaţi. Educaţia contribuie aşadar, în mod surprinzător, la fenomene de marginalizare şi excluziune socială în loc să favorizeze diminuarea lor. De aceea se impune extinderea şi / sau reabilitarea / modernizarea şi dotarea corespunzătoare a infrastructurii şcolare astfel încât copiii să beneficieze de condiţii adecvate.

Forţă de muncă bine pregătită constituie o precondiţie pentru creşterea şi dezvoltarea economică. Programul Operaţional Regional susţine dezvoltarea capitalului uman prin investiţii în infrastructura Centrelor de Formare Profesională Continuă din proprietate publică. Mai mult decât atât, se pot organiza activităţi de formare profesională în cadrul şcolilor sau campusurilor reabilitate.

Dotarea şcolilor şi campusurilor cu echipamente IT este deosebit de importantă în contextul dezvoltării competenţelor digitale, ca parte a competenţelor cheie ale participanţilor la educaţie, şi îmbunătăţirii posibilităţilor de integrare pe piaţa muncii. Nivelul dotărilor cu echipamente IT fiind redus, sunt necesare investiţii importante în acest domeniu.

Principalele **domenii de intervenţie** identificate în cadrul acestei axe prioritare, sunt:

- Reabilitarea / modernizarea / echiparea infrastructurii serviciilor de sănătate;
- Reabilitarea / modernizarea / dezvoltarea şi echiparea infrastructurii serviciilor sociale;
- Îmbunătăţirea dotării cu echipamente a bazelor operaţionale pentru intervenţii în situaţii de urgenţă;
- Reabilitarea/ modernizarea / dezvoltarea şi echiparea infrastructurii educaţionale preuniversitare, universitare şi a infrastructurii pentru formare profesională continuă.

Dacă este cazul, în cadrul acestei axe prioritare se poate utiliza finanţarea încrucişată (definită în conformitate cu art. 34(2) Regulamentul Consiliului Nr. 1083/2006).

Reabilitarea, modernizarea şi echiparea infrastructurii serviciilor de sănătate

Obiectivul specific al acestui domeniu de intervenţie îl constituie îmbunătăţirea calităţii serviciilor de asistenţă medicală şi repartizarea teritorial - regională echilibrată a acestora pe teritoriul ţării, pentru asigurarea unui acces egal al cetăţenilor la serviciile de sănătate.

Strategia naţională de sănătate publică vizează dezvoltarea unui sistem de prevenire şi tratare modern, performant, accesibil tuturor categoriilor de persoane afectate, precum şi a unui sistem eficient de servicii de urgenţă. Infrastructura acestor servicii se situează mult sub standardele europene, iar lipsa unui management adecvat şi a investiţiilor a condus la un proces continuu de deteriorare.

Pentru refacerea echilibrului între serviciile de medicină primară şi cele de medicină secundară, afectate de evoluţia sistemului sanitar din ultimii ani, un rol important îl are dezvoltarea **serviciilor ambulatorii** (infrastructură de scară mică, aflate în spitale sau în afara acestora), acestea asigurând latura preventivă a serviciilor de sănătate, mai ales pentru acei pacienţi, aflaţi în zone dezavantajate, expuşi riscului de a nu beneficia de servicii medicale (de ex. cei aflaţi la distanţe mari de spitalele judeţene).

Este de aşteptat ca reabilitarea şi dotarea ambulatoriilor cu aparatură modernă de investigaţii, recuperare şi fizioterapie şi chiar de tratament, să mute centrul de greutate al tratamentului din spitale, unde costurile sunt mari, astfel încât majoritatea cazurilor să fie rezolvate în ambulatorii, iar internările să se facă numai pentru cazurile grave, chirurgicale şi pe cât posibil cât mai aproape de ziua intervenţiei, durata spitalizării reducându-se la jumătate.

În acelaşi timp, localizarea ambulatoriilor în spitale sau în aproprierea acestora va contribui la furnizarea tratamentelor de calitate cu costuri reduse, datorită echipamentului şi a personalului calificat din spitale, dar în acelaşi timp se va asigura securitatea serviciului medical. Totodată, existenţa ambulatoriilor în zone mai puţin accesibile, care nu dispun de spitale, pot contribui la furnizarea unor servicii medicale calificate pentru comunitatea respectivă, astfel încât pacienţii să nu se deplaseze pentru consultaţii şi tratament. Astfel, vor putea beneficia de aceste servicii şi pacienţii, din zone dezavantajate, respectiv cei aflaţi la distanţe mari de spitale.

Pentru a eficientiza sistemul de sănătate din România, astfel încât acesta să poată trata la standarde înalte cazurile urgente şi dificile, strategia naţională în domeniul sănătăţii prevede îmbunătăţirea infrastructurii spitaliceşti, respectiv a clădirilor şi echipamentelor. Luând în considerare faptul că cea mai mare parte a infrastructurii spitaliceşti este veche (majoritatea spitalelor având peste 50 sau 100 de ani vechime), o evaluare a Ministerului Sănătăţii Publice asupra situaţiei spitalelor din România a identificat un număr de spitale judeţene a căror structură de rezistenţă permite efectuarea unor lucrări de reabilitare şi echipare. Spitalele identificate spre reabilitare prin POR acoperă 7 din cele 8 regiuni de dezvoltare (cu excepţia regiunii Bucureşti - Ilfov) şi furnizează o gamă largă de servicii (medicină internă, pediatrie, chirurgie, obstetrică–ginecologie, ortopedie, terapie intensivă, oftalmologie, rino-laringologie, etc. şi, foarte important, servicii de urgenţă). Totuşi, sunt mult mai multe spitale care necesită reabilitare şi modernizare, dar studiile indică, în acest caz, costuri mult mai ridicate decât pentru construirea unor spitale noi.

Programul Operaţional Regional sprijină prin urmare implementarea strategiei naţionale care vizează eficientizarea serviciilor de sănătate, prin modernizarea şi echiparea ambulatoriilor, precum şi prin reabilitarea şi prin sprijinirea dezvoltării infrastructurii spitaliceşti.

Identificarea, la nivel regional, a ambulatoriilor şi a spitalelor care necesită reabilitări, modernizări şi dotări cu echipamente se va realiza în concordanţă cu priorităţile stabilite de Strategia Naţională de Sănătate Publică, Strategiile şi Planurile de Dezvoltare ale Regiunilor, precum şi în conformitate cu reglementările Legii pentru reformă în domeniul sănătăţii.

Operaţiuni orientative:

- Reabilitarea, modernizarea şi echiparea spitalelor judeţene;
- Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea şi echiparea ambulatoriilor (din spitale şi de specialitate)

Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea şi echiparea infrastructurii serviciilor sociale

Obiectivul specific al acestui domeniu de intervenţie îl constituie îmbunătăţirea calităţii şi a capacităţii serviciilor sociale acordate prin sprijinirea echilibrată a acestora pe întreg teritoriul ţării, pentru asigurarea unui acces egal al cetăţenilor la astfel de servicii.

Analizele POR au evidenţiat situaţia precară a infrastructurii serviciilor sociale şi necesitatea realizării de investiţii în reabilitarea, modernizarea şi dotarea clădirilor în care se desfăşoară acestea. Totodată, necesitatea investiţiilor apare şi ca urmare a stabilirii unor standarde minime de calitate pentru serviciile sociale ce trebuie să fie îndeplinite de centrele rezidenţiale.

În multe situaţii, calitatea slabă a infrastructurii şi lipsa dotărilor cu echipamente obligă persoanele aparţinând grupurilor sociale defavorizate să apeleze la servicii sociale din alte zone, îndepărtate de domiciliu. În acelaşi timp, această situaţie afectează şi desfăşurarea în condiţii normale a activităţilor de pe piaţa muncii din două motive: pe de o parte din cauza faptului că nu se acordă asistenţă calificată şi suficientă persoanelor aparţinând grupurilor vulnerabile, care ar putea fi reinserate pe piaţa muncii; pe de altă parte persoanele active care au în familie membri dependenţi alocă un timp important îngrijirii acestora, dar insuficient şi necalificat, cu repercusiuni atât asupra celui dependent, care nu beneficiază de îngrijire specializată permanentă, cât şi asupra calităţii muncii şi vieţii persoanelor care au în familie membri cu diferite disabilităţi, sau a persoanelor singure care au în îngrijire copii minori. Îmbunătăţirea şi diversificarea serviciilor sociale oferite de centrele multifuncţionale şi rezidenţiale poate contribui la degrevarea membrilor activi ai familiilor de grija persoanelor dependente pe perioada orelor de lucru şi la creşterea calităţii muncii şi vieţii atât a celor activi, cât şi a celor dependenţi.

Centrele sociale cu destinaţie multifuncţională pot acoperi o gamă variată de servicii, cu scopul de a ajuta persoanele în dificultate, începând cu acceptarea lor în centru, până la rezolvarea problemelor specifice cu care acestea se confruntă, temporar sau permanent (materiale, financiare, culturale, juridice şi administrative, relaţionale, ocupaţionale, medicale). În acelaşi timp, organizarea unor ateliere de lucru pentru dezvoltarea deprinderilor de viaţă independente şi a competenţelor profesionale, precum şi furnizarea activităţilor de sprijinire pentru persoanele din grupuri dezavantajate va avea o contribuţie directă la dezvoltarea activităţilor economiei sociale şi, astfel, la descreşterea excluziunii sociale şi, în paralel, la creşterea accesibilităţii pe piaţa forţei de muncă.

Dezvoltarea acestor centre sociale va fi completată de investiţii în centrele rezidenţiale deja existente, care asigură servicii de cazare de lungă durată, asigurându-se astfel un cadru adecvat de găzduire şi îngrijire a persoanelor aflate în dificultate. O atenţie specială va fi acordată populaţiei de etnie Rroma.

Prin urmare, implementarea unor astfel de proiecte va avea rezultate pozitive, atât din punct de vedere umanitar, cât şi din punct de vedere al reinserţiei pe piaţa muncii a numeroase persoane aflate în dificultate. Pentru facilitarea accesului grupurilor defavorizate din interiorul comunităţilor la servicii sociale, va fi respectat „principiul porţilor deschise”.

Identificarea la nivel regional a proiectelor de reabilitare, modernizare şi dotare a infrastructurii centrelor sociale şi rezidenţiale se va realiza în concordanţă cu priorităţile stabilite prin Strategia Naţională privind Serviciile Sociale, precum şi cu nevoile identificate

prin strategiile judeţene de incluziune socială şi strategiile şi Planurile de Dezvoltare ale Regiunilor.

Operaţiuni orientative:

- Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea şi echiparea clădirilor centrelor sociale multifuncţionale;
- Reabilitarea, modernizarea şi echiparea clădirilor în care funcţionează centre sociale rezidenţiale.

Îmbunătăţirea dotării cu echipamente a bazelor operaţionale pentru intervenţii în situaţii de urgenţă

Obiectivul specific al acestui domeniu de intervenţie îl reprezintă îmbunătăţirea capacităţii de răspuns în situaţii de urgenţă la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare prin reducerea timpului de intervenţie pentru acordarea primului ajutor calificat şi pentru intervenţii în situaţii de urgenţă.

Conceptul Strategic Naţional privind organizarea intervenţiilor în situaţii de urgenţă, de acordare a asistenţei medicale de urgenţă şi a primului ajutor calificat prevede îmbunătăţirea capacităţii şi calităţii sistemului siguranţei publice prin crearea a opt baze regionale. Acestea vor fi localizate la nivel regional, în judeţul cu cea mai multă experienţă în acest domeniu, de unde vor fi coordonate intervenţii integrate în caz de dezastre majore.

Programul Operaţional Regional va susţine acest obiectiv strategic prin investiţii în achiziţionarea de echipamente specifice, atât pentru dezvoltarea celor 8 baze operaţionale regionale care vor înlesni intervenţii integrate în caz de dezastre sau accidente (rutiere, etc.), cât şi pentru îmbunătăţirea dotării bazelor judeţene existente, în funcţie de specificul diferitelor zone (expuse cutremurelor, inundaţiilor, eroziunii).

Este de aşteptat ca dezvoltarea acestui sistem organizatoric, concomitent cu îmbunătăţirea dotărilor cu echipamente, să conducă la creşterea gradului de siguranţă a populaţiei şi la primirea ajutorului de urgenţă calificat în timpul cel mai scurt.

Operaţiuni orientative:

- Achiziţionarea de vehicule şi echipamente specifice pentru bazele operaţionale regionale şi judeţene, pentru intervenţii în situaţii de urgenţă

Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea şi echiparea infrastructurii educaţionale preuniversitare, universitare şi a infrastructurii pentru formare profesională continuă

Obiectivul specific al acestei intervenţii îl constituie îmbunătăţirea calităţii infrastructurii educaţionale, a dotării şcolilor, a structurilor de cazare pentru studenţi şi a centrelor pentru formare profesională pentru asigurarea unui proces educaţional la standarde europene şi a creşterii participării populaţiei şcolare şi a adulţilor la procesul educaţional. Creşterea participării la procesul educaţional, ce va avea ca rezultat un nivel crescut al competenţelor profesionale în relaţie cu piaţa muncii de la nivel local, va ajuta, şi ea, la rezolvarea problemei şomajului în rândul tinerilor.

Starea generală a echipamentelor şi a clădirilor, precum şi a facilităţilor, este precară, ceea ce indică o evidentă subfinanţare a sectorului. Deşi au fost atrase importante fonduri prin programe cu finanţare externă, pentru investiţii în şcoli, nu a fost acoperit necesarul de reabilitare al infrastructurii educaţionale din România. După cum s-a mai menţionat, calamităţile naturale din ultimii zece ani au crescut necesarul de reabilitate al infrastructurii şcolare. Multe şcoli necesită lucrări de reabilitare şi dotare cu echipamente educaţionale IT, cărţi, documentaţii, etc.

Dotarea cu echipamente TIC este scăzută şi nivelul de dotare TIC / elev pe diferite niveluri de educaţie indică un grad mai bun de dotări al nivelului superior Se estimează că diferenţa va scădea ca urmare o concentrării investiţiilor în învăţământul preuniversitar.

În România (2003), învăţământul obligatoriu a fost extins de la opt la zece ani, ceea ce a mărit populaţia în vârstă de şcolarizare şi a făcut să crească presiunea asupra infrastructurii existente. Accesul la educaţie al copiilor din localităţi cu economii în declin, în special din mediul rural, şi medii sociale vulnerabile (în special rromi) este dificil din cauza infrastructurii şcolare proaste, a distanţelor mari până la cele mai apropiate şcoli, lipsei mijloacelor de transport, a unor spaţii şcolare de cazare în apropierea şcolilor. Prin urmare, strategia naţională în domeniu şi-a asumat ca prioritate crearea şi dezvoltarea de campusuri educaţionale preuniversitare .

Aceste campusuri preuniversitare sunt gândite să integreze în acelaşi perimetru toate activităţile procesului educaţional (predare, practică, activităţi sociale, activităţi recreative, etc.) prin concentrarea clădirilor educaţionale şi a serviciilor (gruparea activităţilor educaţionale şi de suport în anumite zone). Un campus include, aşadar: şcoala, facilităţi de cazare, cantină, bibliotecă, ateliere speciale pentru dezvoltarea capacităţilor practice, săli de sport;Aceste facilităţi pot fi folosite atât pentru formare iniţială, cât şi pentru formarea continuă şi pot fi adaptate nevoilor locale.

Pe baza analizelor reiese necesitatea de a dezvolta un număr de aproximativ 480 campusuri. Prin POR se prevede sprijinirea acelor campusuri preuniversitare care se concentrează pe învăţământul profesional şi tehnic, continuând astfel experienţa de preaderare. Nucleele pe baza cărora se vor dezvolta aceste campusuri vor fi şcolile de artă şi meserii care califică populaţia şcolară în meserii cerute de piaţa locală/regională a muncii şi pot asigura, în perspectivă, infrastructura necesară „centrelor de învăţare continuă", în special în zone rurale şi zone dezavantajate. De asemenea, se poate asigura infrastructura centrelor care pot fi folosite de ONG-uri care se adresează şomerilor tineri.

Unele componente ale campusului (ex. şcoli şi facilităţi de ucenicie) pot fi folosite nu doar pentru formare iniţială, dar şi pentru activităţi de formare continuă sau formarea adulţilor. De asemenea, sunt eligibile spre finanţare centre de formare continuă pentru adulţi. Aceste campusuri şi centrele de formare sunt complementare cu acţiunile implementate prin Programul Operaţional Dezvoltarea Resurselor Umane.

După cum reiese şi din analiză, în România există universităţi cu potenţialul de a contribui la dezvoltarea ţării şi la atingerea obiectivelor agendei Lisabona. Prin facilităţile de predare şi cercetare, aceste universităţi pot sprijini atingerea obiectivelor dezvoltării regionale a României privind sănătatea, practicile de management, inovarea afacerilor. Cu toate acestea, creştea recentă a numărului de studenţi a fost mai mare decât gradul de extindere a infrastructurii universitare. Prin urmare, sunt necesare investiţii pentru modernizarea clădirilor facultăţilor şi a facilităţilor pentru studenţi, ceea ce va permite universităţilor să-şi

îndeplinească rolul în dezvoltarea regională şi naţională. Maximizarea capacităţii universităţilor şi creşterea atractivităţii acestora vor contribui de asemenea la reducerea pierderii absolvenţilor care emigrează .

Operaţiuni orientative:

- reabilitarea, modernizarea, echiparea infrastructurii educaţionale pre-universitare şi universitare
- crearea şi dezvoltarea campusurilor preuniversitare
- reabilitarea, modernizarea, echiparea centrelor de formare profesională continuă.

Obiective cuantificabile - Indicatori

Indicatori	Unitate	Nivelul de Baza	An de baza	Sursă	Ţintă (2015)
OUTPUT					
Unităţi medicale reabilitate /echipate (total / pe categorii)	Nr	-	2006	Rapoarte Monitorizare POR - SMIS	50
Unităţi servicii sociale reabilitate/echipate (total / pe categorii)	Nr	-	2006	Rapoarte Monitorizare POR - SMIS	270
Unităţi mobile echipate pentru intervenţii de urgenţă	Nr	-	2006	Rapoarte Monitorizare POR - SMIS	510
Unităţi şcolare, aparţinând învăţământului obligatoriu, reabilitate/echipate	Nr.	-	2006	Rapoarte Monitorizare POR - SMIS	130
Campusuri pre-universitare reabilitate / echipate	Nr	-	2006	Rapoarte Monitorizare POR - SMIS	30
Centre pentru formare profesională continuă reabilitate/ echipate	Nr	-	2006	Rapoarte Monitorizare POR - SMIS	35
Campusuri universitare reabilitate / echipate	Nr	-	2006	Rapoarte Monitorizare POR - SMIS	15
REZULTAT					
Acces crescut la unităţile de sănătate reabilitate/ dotate	%	-	2006	Sondaje /Anchete de teren	10
Acces crescut la centrele de servicii sociale reabilitate/ dotate	%	-	2006	Sondaje /Anchete de teren	10
Timpul mediu de răspuns al unităţilor mobile (minute)	Min.	Până la 30' – 45' în mediul rural Până la 20' în zone urbane	2005	Sondaje	Până la 12' în mediul rural Până la 8' în mediul urban
Creşterea accesului grupurilor dezavantajate (copii din mediul rural, copii romi, etc.) la educaţia obligatorie	%	-	2006	Ministerul Educaţiei,Cercetării şi Tineretului / Sondaje	10
Creşterea numărului de şcoli cu echipamente IT	Nr de PC/100 elevi	-	2006	Ministerul EducaţieiCercetării şi Tinetetului / Sondaje	15
Creşterea participanţilor la cursurile de educaţie profesională continuă	%	-	2006	Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului / Sondaje	15
Creşterea numărului de studenţi în campusuri universitare reabilitate/ echipate	%	-	2006	Ministerul Educaţiei,Cercetării şi Tineretului/ Sondaje	10

3.2.4 Axa Prioritară 4: Consolidarea mediului de afaceri regional şi local

Obiective

Această axă prioritară are ca scop înfiinţarea şi dezvoltarea structurilor de afaceri de importanţă regională şi locală, reabilitarea siturilor industriale şi sprijinirea iniţiativelor antreprenoriale regionale şi locale, pentru a facilita crearea de noi locuri de muncă şi creşterea economică durabilă.

Fundamentare

Decalajele în dezvoltarea antreprenorială/ industrială a diferitelor Regiuni ale ţării, măsurate prin numărul întreprinderilor la 1000 locuitori, s-au adâncit în ultimii ani. Regiunea Bucureşti-Ilfov are de 3 ori mai multe întreprinderi comparativ cu Regiunea Nord-Est, aceasta din urmă având cea mai slabă dezvoltare. Mai mult, în România există de 2,5 mai puţine întreprinderi la 1000 locuitori, comparativ cu ţările UE-15, având o distribuţie inegală în cele opt Regiuni de Dezvoltare.

Motivul constă în faptul că premisele pentru afaceri sunt insuficient dezvoltate în majoritatea regiunilor, în timp ce IMM-urile, în special microîntreprinderile au dificultăţi în accesarea fondurilor, în special în regiunile slab dezvoltate şi în localităţile monoindustriale aflate în declin sever după 1990, când ţara a intrat într-un proces complex de restructurare. Această situaţie necesită o abordare specifică la nivel local şi regional prin intermediul POR, în special, datorită soluţiilor specifice şi promovării proiectelor adecvate ce pot fi identificate la nivel local şi deoarece acesta reprezintă cel mai adecvat nivel de guvernare în conformitate cu principiul subsidiarităţii, contribuind în acest fel la consolidarea mediului de afaceri local. În acest sens, există două argumente şi anume experienţa acumulată de către ADR-uri, ca organisme de implementare a proiectelor privind IMM-urile finanţate din Phare-CES şi localizarea acestora lângă beneficiari, ceea ce poate asigura o implementare de succes a proiectelor de afaceri.

POR se va concentra pe dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor specifice fiecărei regiuni, în special în zonele mai puţin dezvoltate şi aflate în declin economic (ex. parcuri industriale, parcuri de afaceri şi parcuri logistice, etc) cu scopul de a atrage investitori care îşi vor localiza afacerile în aceste zone şi de a crea noi locuri de muncă.

POR va sprijini, de asemenea, reabilitarea siturilor, deoarece suprafeţele de teren reabilitate vor constitui un factor economic important pentru dezvoltarea locală/regională.

De asemenea, este necesar, ca în contextul Strategiei revizuite de la Lisabona, să se investească în modernizarea sectoarelor productive locale şi regionale, prin sprijinirea antreprenoriatului şi prin facilitarea dezvoltării microîntreprinderilor.

Microîntreprinderile vor juca un rol important în dezvoltarea economică locală şi regională şi în crearea de noi locuri de muncă. Din această cauză, este extrem de important ca POR să sprijine un climat antreprenorial în cadrul comunităţilor locale prin facilitarea creării de noi afaceri şi dezvoltarea celor existente.

Mai mult, activităţile cheie pentru asigurarea prosperităţii locale şi regionale constau în sprijinirea transferurilor tehnologice pentru microîntreprinderi, conform Strategiilor de

Inovare Regională (SIR). Fiecare regiune de dezvoltare elaborează SIR, cu sprijinul Uniunii Europene.

POR va sprijini autorităţile locale şi întreprinderile private, pentru a crea şi/sau dezvolta structuri de afaceri operaţionale locale şi regionale, având ca scop atragerea întreprinderilor, în special IMM, care vor contribui la crearea de noi locuri de muncă şi utilizarea forţei de muncă disponibilă în zonă.

POR se concentrează pe zonele afectate de restructurarea industrială, cu potenţial de dezvoltare. Planurile de Dezvoltare Regională, elaborate în largi parteneriate la nivel regional, vor juca un rol important în identificarea zonelor care vor putea beneficia de sprijinul acordat prin POR.

Domenii majore de intervenţie

- Dezvoltarea durabilă a structurilor de sprijinire a afacerilor cu importanţă regională şi locală
- Reabilitarea siturilor industriale poluate şi neutilizate şi pregătirea pentru noi activităţi
- Sprijinirea dezvoltării microîntreprinderilor

Dacă este cazul, în cadrul acestei axe prioritare se poate utiliza finanţarea încrucişată (definită în conformitate cu art. 34(2) Regulamentul Consiliului Nr. 1083/2006).

Dezvoltarea durabilă a structurilor de sprijinire a afacerilor cu importanţă regională şi locală

Structurile de sprijinire a afacerilor reprezintă structuri clar delimitate, care asigură o serie de facilităţi şi/sau spaţii pentru desfăşurarea activităţilor economice de producţie şi de prestare servicii. Acestea au ca scop atragerea investiţiilor pentru valorificarea potenţialului resurselor zonei.

Activităţile POR vor sprijini autorităţile locale şi societăţile comerciale (societăţile administrator) pentru a crea şi dezvolta propriile structuri regionale de sprijinire a afacerilor, având ca scop atragerea întreprinderilor, în special a IMM-urilor.

Structurile de sprijinire a afacerilor reprezintă un factor vital pentru creşterea atractivităţii regiunilor ca locaţii pentru investiţii în activităţi economice şi sociale, şi un instrument cheie pentru impulsionarea mediului de afaceri regional şi local. Mai mult, structurile de sprijinire a afacerilor vor contribui la creşterea gradului de competitivitate al României în contextul Uniunii Europene lărgite, şi vor constitui un punct de plecare pentru integrarea economiei naţionale în economia europeană.

Această concluzie s-a bazat pe faptul că proiectele privind parcurile industriale finanţate din PHARE CES 2000, 2004-2006, au avut un impact pozitiv atât asupra dezvoltării economice la nivel local cât şi asupra creării noi locuri de muncă. În consecinţă, mediul de afaceri local a fost consolidat şi IMM-urile au fost încurajate să desfăşoare activităţi economice în beneficiul comunităţilor locale.

Structurile de sprijinire a afacerilor au ca scop dezvoltarea activităţilor economice, oferind condiţii adecvate pentru localizarea întreprinderilor, în special a IMM-urilor productive şi a serviciilor de sprijinire a acestora. Ele contribuie la crearea de noi locuri de muncă, diversificarea activităţilor economice din zonă şi prin urmare la creşterea PIB regional. Structurile de sprijinire a afacerilor, în special, cele care au ca scop dezvoltarea şi crearea microîntreprinderilor, sunt esenţiale pentru a asigura durabilitatea noilor afaceri.

Structurile moderne de sprijinire a afacerilor permit regiunilor să beneficieze de avantaje competitive prin utilizarea resurselor lor specifice, neutilizate sau subutilizate până în prezent şi mobilizarea întregului potenţial productiv, în special pentru regiunile rămase în urmă, care vor contribui astfel la convergenţa regiunilor. Structurile de sprijinire a afacerilor vor fi dezvoltate, în principal, în zonele în care există o cerere reală pentru locaţii de afaceri, prevăzute în Planurile de Dezvoltare Regională.

Numărul structurilor de sprijinire a afacerilor este insuficient, datorită lipsei logisticii, echipamentelor, utilităţilor şi spaţiului necesar pentru desfăşurarea activităţilor economice. În acelaşi timp, unele nu funcţionează la capacitate maximă şi necesită asistenţă pentru îmbunătăţirea serviciilor oferite IMM-urilor. Din această cauză se va sprijini dezvoltarea şi crearea noilor locaţii, furnizarea echipamentelor precum şi a utilităţilor pentru structurile de sprijinire a afacerilor. Scopul principal constă în atragerea IMM-urilor inovative, care vor desfăşura sau beneficia de activităţi de cercetare.

Operaţiuni orientative:

- ✓ Crearea şi dezvoltarea diferitelor tipuri de structuri regionale de sprijinire a afacerilor:

  - Construirea/reabilitarea/extinderea de clădiri, exclusiv pentru activităţi de producţie, servicii;
  - Reabilitarea/extinderea sistemului de străzi din interiorul structurii de afaceri şi a drumurilor de acces;
  - Crearea/reabilitarea/modernizarea/extinderea utilităţilor de bază (staţii de tratare a apei, unităţile de furnizare a energiei şi a gazului, sistemul de canalizare)
  - Cablare, reţele de internet broadband, etc.;
  - Demolare clădiri;
  - Activităţi de promovare;
  - Extinderea structurilor de sprijinire a afacerilor (îndepărtarea deşeurilor, curătare);
  - Alte activităţi adiacente necesare creării/dezvoltării structurilor de afaceri.

Reabilitarea siturilor industriale poluate neutilizate şi pregătirea pentru noi activităţi

O preocupare importantă a POR este şi reabilitarea siturilor industriale. Locaţiile fostelor platforme industriale au un impact negativ asupra mediului în zonele nodale, multe regiuni industriale fiind situate in cele mai favorabile zone geografice.

Reabilitarea acestor areale industriale sprijină îmbunătăţirea mediului înconjurător şi oferă condiţii mai bune pentru investiţii noi datorită infrastructurii existente, care trebuie doar îmbunătăţită, şi nu reînnoită complet.

Siturile industriale în care nu se mai desfăşoară activităţi economice sunt prezente în toate regiunile, oferind investitorilor o imagine negativă. Totuşi, acestea sunt situate, de obicei, în cele mai favorabile zone geografice, în apropierea reţelelor de transport şi a oraşelor (servicii şi alte facilităţi) şi deţin reţele de utilităţi nefolosite (apă, gaz, sisteme de canalizare, etc) care pot fi reabilitate, îmbunătăţite şi dezvoltate.

Motivul pentru reabilitarea siturilor industriale este revigorarea zonelor respective, introducerea acestora în circuitul economic, modernizarea lor încât să devină atractive pentru investitori, şi adecvate pentru dezvoltarea mediului de afaceri şi de asemenea, înfiinţarea de noi structuri pentru sprijinirea afacerilor.

POR încurajează reutilizarea situri-lor industriale reabilitate pentru a menţine calitatea solului nepoluat, şi a preveni impactul negativ al siturilor industriale asupra sănătăţii umane, faunei, florei şi mediului înconjurător. Reabilitarea site-urilor industriale va avea un impact pozitiv asupra **ecologiei,** prin curăţarea zonelor poluate; **economiei**, prin încurajarea investitorilor de a se localiza în zonele respective datorită costurilor reduse pentru dezvoltare; şi din punct de vedere **social,** prin corelarea proiectelor pentru revitalizarea zonelor nefolosite şi poluate, promovarea ocupării forţei de muncă şi a măsurilor de instruire.

Punerea la dispoziţia întreprinzătorilor privaţi a infrastructurii complementare economiei reprezintă o condiţie indispensabilă pentru dezvoltarea sectorului privat. Practic, existenţa acestui tip de infrastructură este cea care îi determină pe întreprinzătorii privaţi să opteze pentru o anumită regiune, judeţ, localitate.

Reabilitarea site-urilor industriale poluate şi neutilizate rezultate în urma închiderii uneia sau mai multor întreprinderi din cadrul platformelor industriale sau siturilor poluate reprezintă o problemă fundamentală pentru România din cauza activităţilor poluante desfăşurate în trecut şi a necunoaşterii poluatorului. Reabilitarea acestor situri va avea ca rezultat curăţarea mediului înconjurător şi va favoriza economiile locale prin crearea condiţiilor pentru noi investiţii pentru desfăşurarea de noi activităţi productive.

Problema site-urilor industriale a preocupat autorităţile centrale şi locale din România deoarece primul PND 2000-2002 a fost elaborat în conformitate cu Planurile de Dezvoltare Regională. Îmbunătăţirea infrastructurii economice a permis finanţarea proiectelor de reabilitare a site-urilor industriale din fonduri de la bugetul naţional şi PHARE CES.

Finanţarea proiectelor pentru reabilitarea site-urilor industriale a fost prevăzută în PND 2004-2006 şi în strategia naţională regională pentru PND 2007-2013. Includerea acestei activităţi în Programul Operaţional Regional 2007-2013 pentru a fi finanţată din FEDR, este susţinută prin toate analizele economice şi sociale la nivel regional şi este prevăzută în toate strategiile regionale. Pentru a implementa cât mai eficient această masură, este nevoie de asistenţă autorizată pentru efectuarea unei expertize necesare atât la nivel central cât şi local, în vederea implementării prin ROP a reabilitării siturilor industriale poluate şi neutilizate.

Operaţiuni orientative:

- ✓ **Reabilitarea site-urilor industriale poluate şi neutilizate şi pregătirea pentru noi activităţi**:

  - Curăţarea suprafeţelor site-urilor industriale poluate şi neutilizate şi îmbunătăţirea terenurilor;
  - Demolarea clădirilor şi planarea terenului;
  - Reabilitarea/extinderea clădirilor pentru activitaţi de producţie şi prestări servicii
  - Crearea/ reabilitarea/ modernizarea/ extinderea infrastructurii de utilităţi publice (reţele de alimentare cu apă, gaze naturale, electricitate, reţele de canalizare);
  - Cablare, reţele internet broadband
  - Alte activităţi adiacente necesare pentru reabilitarea siturilor industriale şi pregătirea pentru noi activităţi economice.

Sprijinirea dezvoltării microîntreprinderilor

Sprijinul acordat micro-întreprinderilor de interes local/regional vizează restructurarea zonelor nedezvoltate, cu potenţial de creştere economică, în special a oraşelor mici şi mijlocii, având ca rezultat crearea de noi locuri de muncă, pentru că acestea dispun de flexibilitatea necesară adaptării la cerinţele unei economii de piaţă dinamice.

Programul Operaţional Regional sprijină înfiinţarea şi dezvoltarea microîntreprinderilor productive şi a celor prestatoare de servicii care folosesc potenţialul endogen al regiunilor (resurse naturale, materii prime, resurse umane, etc). Mai mult, micro-întreprinderile vor fi încurajate să utilizeze noi tehnologii şi inovaţii, echipamente IT şi servicii, având un rol primordial în creşterea competitivităţii, productivităţii şi a calităţii serviciilor.

Iniţiativele antreprenoriale au fost sprijinite şi prin Programul Phare 2000 - Coeziune Economică şi Socială, prin care s-au derulat două scheme: o schemă de granturi pentru întreprinderile noi, microîntreprinderi şi finanţarea start–up-urilor, precum şi o schemă de consultanţă şi instruire pentru IMM-uri.

Finanţarea microîntreprinderilor va conţine tipuri diferite de asistenţă nerambursabilă/rambursabilă (JEREMIE).

Operaţiuni orientative:

- ✓ ***Sprijinirea dezvoltării microintreprinderilor***
  - Achiziţionarea de echipamente şi tehnologii productive moderne, servicii, construcţii;
  - Achiziţionarea sistemelor IT (software şi echipamente);
  - Utilizarea de noi tehnologii în activităţile curente ale microîntreprinderii;
  - Relocalizarea microîntreprinderilor în structurile de afaceri;
  - Construcţia/ extinderea/ reabilitarea/ modernizarea spaţiilor de producţie a microîntreprinderilor;
  - Activităţi specifice de dezvoltare.

Avantajele competitive regionale şi disparităţile constituie un factor pentru stabilirea nivelului investiţiilor majore.

Vor avea prioritate sectoarele economice, care dispun de avantaje competitive, identificate în Planurile de Dezvoltare Regională.

Obiective cuantificate - Indicatori

Indicatori	Unitate de măsură	Nivelul de Baza	An de bază	Sursă	Obiectiv (2015)
OUTPUT					
Sprijinirea structurilor de afaceri asistate	Nr.	-	-	Rapoarte de monitorizare POR – SMIS	15
Reabilitate site-urilor industriale poluate şi neutilizate şi pregătirea pentru noi activităţi	Ha	-	-	Rapoarte de monitorizare POR – SMIS	500
Microîntreprinderi sprijinite	Nr.	-	-	Rapoarte de monitorizare POR – SMIS	1500
REZULTAT					
Rata de ocupare în structuri de afaceri (după doi ani de la finalizarea proiectului)	%	-		Sondaje	50
Crearea de noi locuri de muncă în structuri de afaceri	Nr. De pers	-		Sondaje	4000
Crearea de noi locuri de muncă în microîntreprinderi sprijinite	Nr. De pers	-		Sondaje	3000

3.2.5 Axa Prioritară 5: Dezvoltarea durabilă şi promovarea turismului

Obiective

Această axă prioritară vizează în principal valorificarea şi promovarea durabilă a patrimoniului cultural şi a resurselor naturale cu potenţial turistic, precum şi îmbunătăţirea calităţii infrastructurii turistice de cazare şi agrement, în vederea creşterii atractivităţii regiunilor, dezvoltării economiilor locale şi creării de noi locuri de muncă.

Fundamentare

Strategia Naţională de Dezvoltare Regională, elaborată pe baza Planurilor de Dezvoltare Regională şi Cadrul Naţional Strategic de Referinţă 2007-2013 au identificat dezvoltarea turismului ca o prioritate de dezvoltare, dat fiind potenţialul turistic existent în toate regiunile. Acest potenţial justifică sprijinul financiar acordat reabilitării infrastructurii zonelor turistice şi valorificării patrimoniului natural, istoric şi cultural, pentru includerea acestora în circuitul turistic şi promovarea lor în scopul atragerii turiştilor.

Dezvoltarea turismului este în deplină concordanţă cu Orientările Strategice Comunitare 2007-2013, întrucât implementarea acestei axe prioritare contribuie la îmbunătăţirea gradului de atractivitate a regiunilor şi la crearea de noi locuri de muncă.

Investiţiile în turism şi cultură vor permite Regiunilor de dezvoltare să folosească avantajele oferite de potenţialul lor turistic şi patrimoniul cultural în identificarea şi consolidarea identităţii proprii, pentru a-şi îmbunătăţi avantajele competitive în sectoare cu valoare adăugată mare şi conţinut calitativ şi cognitiv ridicat, atât pe pieţe tradiţionale cât şi pe pieţe noi, în formare.

Turismul creează oportunităţi de creştere economică regională şi locală şi contribuie la crearea de noi locuri de muncă prin valorificarea patrimoniului cultural şi natural, specific fiecăreia din cele opt regiuni de dezvoltare, inclusiv din zonele marginale, dezavantajate din punct de vedere economic şi social. De asemenea, o parte importantă din noile locuri de muncă create constituie o oportunitate regională pentru ocuparea forţei de muncă feminine.

Valorificarea atracţiilor turistice din diferitele zone ale ţării poate contribui la creşterea economică a unor centre urbane în declin sau zone rurale periferice, prin favorizarea apariţiei şi dezvoltării firmelor locale, transformând areale cu competitivitate economică scăzută în zone atractive pentru investitori.

Activitatea turistică creează cerere pentru o gamă largă de bunuri şi servicii, achiziţionate ulterior de turişti şi companii de turism, inclusiv bunuri şi servicii produse de alte sectoare economice (comerţ, construcţii, transporturi, industria alimentară, confecţii şi încălţăminte, industria mică şi de artizanat).

Dezvoltarea turismului va ţine cont de principiile dezvoltării durabile, în sensul conservării şi protejării patrimoniului natural şi cultural, dar şi al reducerii presiunii antropice asupra mediului, inerentă în condiţiile practicării turismului pe scară largă.

Creşterea numărului de turişti va suprasolicita mediul înconjurător, afectând echilibrul ecosistemului. Presiunea asupra mediului va fi ţinută sub control în regiunile cu un patrimoniu natural deosebit, pentru a permite valorificarea acestuia într-o manieră durabilă şi printr-o repartizare spaţială uniformă a activităţilor turistice.

În toate regiunile de dezvoltare, valorificarea atracţiilor turistice este în mare parte limitată de calitatea infrastructurii de mediu, a serviciilor, în general, şi a serviciilor de cazare şi agrement, în special, toate acestea constituind obstacole în dezvoltarea turismului.

Este de aşteptat ca implementarea acestei axe prioritare a POR, prin îmbunătăţirea infrastructurii zonelor turistice şi a serviciilor de cazare şi agrement, să determine creşterea calitativă, la standarde europene, a ansamblului condiţiilor de practicare a turismului, cu impact direct asupra creşterii cererii de turism pentru România, ca destinaţie turistică europeană.

România are de promovat un potenţial turistic de o mare diversitate, care oferă posibilitatea practicării întregii game de forme de turism şi pe toată durata anului. Privatizarea sectorului turistic a contribuit la realizarea de investiţii pentru modernizarea infrastructurii turistice şi în consecinţă a calităţii şi diversităţii serviciilor turistice oferite. Apar şi se dezvoltă noi produse turistice şi noi forme de turism de nişă, cum este turismul rural/agro şi turismul de aventură. Se dezvoltă turismul de afaceri generat de congrese, simpozioane şi expoziţii, acţiuni cu caracter diplomatic, evenimente cultural ştiinţifice, extinderea afacerilor unor companii multinaţionale în România (produse turistice de tip MICE).

Pe de altă parte cunoaşterea produselor româneşti prin turism reprezintă un factor principal de promovare internaţională a economiei României şi de dezvoltare a pieţei naţionale. În acest context dezvoltarea brandului turistic naţional reprezintă o prioritate, luând în considerare atât efectul sau asupra atragerii de investiţii străine cât şi asupra dezvoltării turismului intern cu rezultate benefice asupra economiei.

România nu are o imagine bine conturată ca destinaţie turistică, iar promovarea internă este insuficientă şi subdimensionată faţă de cerere.

În prezent, nici turiştii străini, nici cei români, nu au la dispoziţie centre specializate de promovare şi de informare, pentru obţinerea de informaţii privind atracţiile turistice, evenimente culturale sau de afaceri, speciale, situri arheologice, informaţii privind locurile de cazare, unde pot să ia masa, ce posibilităţi de agrement au, etc. În acelaşi context, operatorii de turism străini au nevoie de aceste informaţii pe care să le acceseze prin Internet şi web, site-uri pentru realizarea programelor turistice in Romania.

Activităţile de promovare – cu scopul de a dezvolta turismul ca un sector economic transversal – contribuie la obiectivul general al competitivităţii prin efectul *spill-over* al activităţilor turistice recunoscut, privind sectoarele de servicii şi producţie.

Principalele domenii de intervenţie:

- Restaurarea şi valorificarea durabilă a patrimoniului cultural şi crearea/ modernizarea infrastructurilor conexe
- Crearea/ dezvoltarea/ modernizarea infrastructurilor specifice pentru valorificarea durabilă a resurselor naturale şi pentru creşterea calităţii serviciilor turistice
- Promovarea potenţialului turistic şi crearea infrastructurii necesare pentru creşterea atractivităţii României ca destinaţie turistică

Aceste domenii de intervenţie au ca scop sprijinirea valorificării unor importante categorii de resurse turistice: culturale şi resursele naturale.

Restaurarea şi valorificarea durabilă a patrimoniului cultural şi crearea/ modernizarea infrastructurilor conexe

Turismul cultural reprezintă unul dintre domeniile importante ale turismului, situându-se atât înaintea pieţelor tradiţionale cât şi a altor nişe turistice, cum ar fi artele. Cercetările au indicat că turiştii care practică turismul cultural cheltuiesc cu 38 % mai mult pe zi şi au o durată a sejurului cu 34% mai lungă decât turiştii care practică forme tradiţionale de turism[32].

Pentru România este deosebit de important să se conserve ceea ce a rămas din moştenirea culturală a diferitelor regiuni ale ţării, care au fost grav afectate în timp. Ne referim aici la clădiri istorice, monumente, muzee, teatre, lucrări istorice de artă. Aceste iniţiative de conservare culturală, propuse de autorităţile locale, vor trebui însoţite de o planificare consistentă prin care să se conserve (şi unde este posibil să restaureze) centrele istorice ale

[32] US tourist figures 2001

oraşelor, să se menţină stilului arhitectonic tradiţional şi să se conserve oraşele istorice medievale.

POR va finanţa obiectivele cu potenţial turistic (atât în mediul rural, cât şi în urban), care sunt incluse în patrimoniul UNESCO, patrimoniul cultural naţional precum şi patrimoniul cultural local din mediul urban, în conformitate cu legislaţia naţională în vigoare.

Operaţiuni orientative:

- **Restaurarea, protecţia şi conservarea patrimoniului cultural mondial (**Bisericile cu picturi murale din nordul Moldovei, Mănăstirea Hurezi, Satele cu biserici fortificate din Transilvania, Cetăţile dacice fortificate, Centrul istoric Sighişoara, Ansamblul de biserici de lemn din Maramureş, Rezervaţia Biosferei Delta Dunării**) şi modernizarea infrastructurii conexe**
- **Restaurarea, protecţia şi conservarea patrimoniului cultural naţional[33] şi modernizarea infrastructurii conexe**, cu potenţial turistic important (restaurarea clădirilor cu elemente arhitectonice tradiţionale, reţeaua de străzi, centre culturale, muzee, parcări, drumuri, etc.) în vederea introducerii lor în circuite turistice.
- **Restaurarea, protecţia şi conservarea patrimoniului cultural din mediul urban[34]**

Crearea/ dezvoltarea/ modernizarea infrastructurilor specifice pentru valorificarea durabilă a resurselor naturale şi pentru creşterea calităţii serviciilor turistice

Turismul în natură, practicat într-o manieră durabilă, dă naştere unor activităţi variate şi permite creşterea durabilităţii ambientale şi economice ale activităţilor turistice. Având în vedere faptul că 30% din suprafaţa României este ocupată de munţi, se poate aprecia că **turismul montan** reprezintă o oportunitate pentru practicarea de activităţi turistice pe toată durata anului, unele dintre acestea chiar cu caracter de "turism de nişă".

Exploatarea turistică durabilă a ariilor protejate se poate realiza prin practicarea unui turism controlat, prin distribuirea echilibrată a turiştilor în toate perioadele anului (reducând astfel şi efectul indus de sezonalitate). În plus, acest deziderat va fi realizat prin implementarea unui sistem eficient de rezervări on-line, care permite atât cunoaşterea cât mai reală a numărului de turişti care doresc să viziteze o arie protejată cât şi monitorizarea permanentă a presiunii asupra mediului, activităţi desfăşurate în concordanţă cu planurile de management pentru reţeaua NATURA 2000.

În prezent, România dispune de un număr suficient de spaţii de cazare, care are, însă, un grad înaintat de uzură, corelat cu un nivel scăzut al gradului de modernizare, situaţie întâlnită îndeosebi în cazul structurilor de cazare de două şi trei stele, construite în perioada 1975-1980.

[33] grupa A - monumentele istorice de valoare naţională şi universală, în conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobate prin Ordinul Ministrului Culturii şi Cultelor nr. 2314 / 8 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, an 172 (XVI), Nr. 646 bis din 16 iulie 2004)

[34] grupa B - monumentele istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local, în conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobate prin Ordinul Ministrului Culturii şi Cultelor nr. 2314 / 8 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, an 172 (XVI), Nr. 646 bis din 16 iulie 2004)

De aceea, ţinând cont şi de evoluţiile globale ale pieţei turistice, este absolut necesară creşterea standardelor de calitate a spaţiilor de cazare de tipul hotelurilor, moteluri şi campinguri, cabane şi hoteluri pentru tineret, structuri de cazare pe vapoare/pontoane. În plus, aceleaşi atribute caracterizează şi structurile de agrement turistic, care furnizează facilităţile de petrecere a timpului liber.

Operaţiuni orientative:

- **Amenajarea obiectivelor turistice naturale cu potenţial turistic** (canioane, chei, peşteri, lacuri glaciare, etc)
- **Valorificarea potenţialului turistic montan** prin construcţia infrastructurii necesare: reabilitarea şi amenajarea căilor de acces către principalele obiective turistice naturale, refugii alpine, marcarea traseelor turistice, panouri informative, platforme de campare, posturi Salvamont etc.
- **Dezvoltarea turismului balnear** – îmbunătăţirea, modernizarea şi dotarea bazelor de tratament, inclusiv a salinelor terapeutice, dezvoltarea reţelelor de captare şi transport a izvoarelor minerale şi saline etc.
- **Reabilitarea, modernizarea şi extinderea structurilor de cazare precum şi a utilităţilor aferente**. (Sunt eligibile spre finanţare următoarele tipuri de structuri de cazare: hoteluri, moteluri şi campinguri, pensiuni, cabane şi hoteluri pentru tineret, structuri de cazare pe vapoare / pontoane).
- **Crearea, reabilitarea şi extinderea infrastructurii de agrement, inclusiv a utilităţilor aferente** (ex. piscine, terenuri de mini-golf, tenis, paint-ball, turism feroviar pe linie ferată îngustă, în zonele de deal şi de munte etc.)

POR va finanţa proiecte de valorificare durabilă a resurselor naturale cu potenţial turistic şi proiecte de reabilitare, modernizare şi extindere structurilor de cazare şi a infrastructurii de agrement, precum şi a utilităţilor aferente implementate în mediul urban; în cazul staţiunilor balneare şi balneo-climaterice, proiectele pot fi localizate atât în mediul urban, cât şi în mediul rural.

Promovarea potenţialului turistic şi crearea infrastructurii necesare în scopul creşterii atractivităţii României ca destinaţie turistică.

Acest domeniu de intervenţie vizează activităţi menite să facă România o destinaţie atractivă pentru turism şi afaceri, împreună cu dezvoltarea durabilă a produselor turistice şi creşterea utilizării internetului în serviciile de rezervare şi promovare turistică (E-turism).

Mai mult, vor fi sprijinite infrastructura turistică de informare şi promovare în ţară şi furnizarea de informaţii turistice către şi de la turisti şi tour operatori. Principalul scop al acestui domeniu de intervenţie este de a construi o reţea la nivel naţional de centre de informare şi promovare turistică (CNIPT) în zonele selectate cu potenţial turistic ridicat (aşa cum au fost identificate în secţiunea turism a Planului de Amenajare a Teritoriului Naţional), care nu se suprapun cu regiunile dezvoltate. Alegerea locaţiilor indicative pentru centre se bazează pe două criterii: zone cu potenţial turistic ridicat şi reţeaua trans-europeană (a se vedea anexele 7 şi 8).

Operaţiuni orientative

- Crearea unei imagini pozitive a României ca destinaţie turistică prin definirea şi promovarea brandului turistic naţional, atragerea investitorilor şi a altor parteneri strategici, în vederea dezvoltării industriei turistice şi creşterii atractivităţii sale; introducerea de noi metode de promovare şi diversificarea materialelor promoţionale pentru crearea unei imagini turistice complexe şi reale;
- Dezvoltarea şi consolidarea turismului intern prin sprijinirea promovării turistice a produselor turistice specifice şi a activităţilor de marketing specifice. Scopul este de a dezvolta conceptul de recreere turistică în România, de a creşte numărul de vacanţe în România prin promovarea produselor turistice specifice;
- Învestiţii pentru infiinţarea Centrelor Naţionale de Informare şi Promovare Turistică (CNIPT) - activităţi de construcţii, achiziţionări de echipamente, IT şi software, în vederea realizării unui sistem unitar de informare turistică şi statistică turistică, cu acces public on-line. Aceasta operaţiune va fi complementară cu sprijinul centrelor de informare turistică locală din zonele rurale din cadrul Programului National de Dezvoltare Rurala;
- Implementarea unei baze de date naţionale cu informaţii turistice;
- Realizarea unui sistem naţional integrat, cu acces on-line, pentru colectarea şi distribuirea de informaţii turistice.

Obiective cuantificabile - Indicatori

Indicator	U.M.	Nivelul de bază	Anul de bază	Sursa	Obiectiv (2015)
OUTPUT					
Număr proiecte implementate în domeniul infrastructurii de turism / cazare	Nr.	-	-	Rapoarte Monitorizare POR -SMIS	400
Firme sprijinite direct şi indirect în domeniul turismului	Nr.	-	-	Rapoarte Monitorizare POR -SMIS	350
Campanii de promovare a brandului turistic la nivel national si international	Nr.	-	-	Sistem de monitorizare POR - SMIS	10
Centre Naţionale de Informare si Promovare Turistica	Nr.	-	-	Sistem de monitorizare POR - SMIS	10
REZULTAT					
Creşterea numărului de turişti	%	-	-	Anchete/ Sondaje de teren	+15
Creşterea numărului de înnoptări	%	-	-	Anchete/ Sondaje de teren	+5
Număr de locuri de muncă nou create / menţinute la finalul implementării proiectului	No.	-	-	Anchete/ Sondaje de teren	1.000
Turişti care vizitează Centrele de Informare si Promovare Turistica	Nr.	-	-	SMIS / MIMMCTPL	1 mil.
Vizitatori web site	Nr.	-	-	SMIS / MIMMCTPL	1.5 mil.

3.2.6 Axa Prioritară 6: Asistenţă tehnică

Obiectiv

Obiectivul acestei axe prioritare îl constituie sprijinirea implementării transparente şi eficiente a Programului Operaţional Regional.

Fundamentare

Pentru ca Programul Operaţional Regional să fie implementat în cele mai bune condiţii şi să se asigure calitatea şi gradul de coerenţă al acţiunilor, precum şi utilizarea eficientă a fondurilor alocate acestui program, este necesar ca Autoritatea de Management şi Organismele Intermediare să fie sprijinite prin intermediul asistenţei tehnice.

Asistenţa tehnică se acordă conform prevederilor art. 46 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006 privind dispoziţiile generale pentru Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European şi Fondul de Coeziune, referitor la asistenţa tehnică acordată Statelor Membre: *"pentru fiecare program operaţional, fondurile pot finanţa activităţi de pregătire, management, monitorizare, evaluare, informare şi control, precum şi activităţile pentru întărirea capacităţii administrative privind implementarea Fondurilor Structurale"*

Conform Hotărârii Guvernului Nr 497/2004, Autoritatea de Management pentru Programul Operaţional Regional a fost desemnat Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor, prin intermediul Direcţiei Generale pentru Dezvoltare Regională, iar conform Hotărârii Guvernului Nr. 361/2007 s-a constituit Autoritatea de Management pentru Programul Operaţional Regional.

Organismele intermediare pentru implementarea domeniilor de intervenţie ale Programului Operaţional Regional sunt cele opt Agenţii pentru Dezvoltare Regională; exceptând domeniul de intervenţie „Promovarea potenţialului turistic şi stabilirea infrastructurii necesare pentru a creşte atractivitatea României ca destinaţie turistică", pentru care organismul intermediar va fi Ministerul pentru Întreprinderi Mici şi Mijlocii, Comerţ, Turism şi Profesii Liberale.

Contractele de servicii privind delegarea de atribuţii vor fi încheiate pe toată durata programului de către Autoritatea de Management a POR cu fiecare Agenţie de Dezvoltare Regională. Contractele vor include condiţii referitoare la:

- Structura organizaţională a organismelor intermediare şi separarea funcţiilor;
- Păstrarea unui nivel corespunzător al personalului calificat şi monitorizarea programelor de instruire
- Mentenanţa reţelelor informatice
- Atingerea unui standard recunoscut de management

Principalele domenii de intervenţie

- ***Sprijinirea implementării, managementului şi evaluării Programului Operaţional Regional***
- ***Sprijinirea activităţilor de publicitate şi informare privind POR***

Sprijinirea implementării, managementului şi evaluării Programului Operaţional Regional

Implementarea eficientă a Fondurilor Structurale, în special în prima perioadă de programare, necesită implicarea activă a organismelor desemnate să gestioneze Programul Operaţional Regional.

Prin intermediul acestui domeniu de intervenţie vor fi sprijinite pregătirea, selecţia, evaluarea, auditul şi monitorizarea activităţilor realizate pentru implementarea POR, precum şi pregătirea, selecţia, evaluarea, auditul şi monitorizarea proiectelor.

Atât Autoritatea de Management cât şi Organismele Intermediare trebuie să se preocupe de îmbunătăţirea calificării personalului şi organizarea cursurilor de pregătire pentru a face faţă cerinţelor impuse de managementul Programului Operaţional Regional. Prin intermediul acestei domeniu de intervenţie se vor finanţa programe de pregătire şi dacă este necesar, schimburi de experienţă cu alte ţări membre ale Uniunii Europene. Acest domeniu de intervenţie vizează pregătirea şi salarizarea personalului contractual, precum şi a experţilor în vederea realizării unei implementări şi a unui management eficient al POR.

De asemenea, achiziţia şi instalarea echipamentului necesar pentru implementarea POR va avea o importanţă deosebită. Prin intermediul Programului Operaţional Asistenţă Tehnică vor fi achiziţionate calculatoarele necesare în cadrul Autorităţii de Management şi a organismelor intermediare pentru punerea în funcţiune a SMIS.

Prin intermediul acestui domeniu de intervenţie se vor finanţa costurile Comitetului de Monitorizare pentru Programul Operaţional Regional şi a altor comitete implicate în implementarea programului.

<u>Operaţiuni orientative:</u>

- Sprijinirea Autorităţii de Management şi a Organismelor Intermediare (inclusiv costuri de personal) pentru implementarea diferitelor etape ale POR, inclusiv identificarea şi dezvoltarea proiectelor, pregătirea, selecţia, monitorizarea, evaluarea, controlul şi audit
- Achiziţia şi instalarea echipamentelor IT (altele decât cele achiziţionate prin SMIS) şi birotice necesare pentru managementul şi implementarea programului
- Sprijinirea organizatorică şi logistică a Comitetului de Monitorizare a POR şi a altor Comitete implicate în implementarea programului
- Evaluarea POR, inclusiv evaluările pentru proiectele implementate
- Elaborarea de studii pentru fundamentarea POR
- Cheltuieli salariale ale personalului şi experţilor implicaţi în pregătirea, selecţia, evaluarea, monitorizarea, controlul şi auditul programului
- Organizarea de seminarii şi cursuri de training în vederea îmbunătăţirii cunoştinţelor personalului din cadrul Autorităţii de Management şi a Organismelor Intermediare
- Sprijinirea pregătirii POR pentru următoarea perioadă de programare

Sprijinirea activităţilor de publicitate şi informare privind POR

Regulamentul General nr. 1083/2006 stabileşte că Autoritatea de Management este responsabilă pentru acţiunile de informare privind Programul Operaţional Regional, în special pentru informarea potenţialilor beneficiari, corpuri profesionale, parteneri socio-economici, organizaţii ce promovează egalitatea dintre bărbaţi şi femei, organizaţii nonguvernamentale şi a publicului larg despre oportunităţile oferite de asistenţa acordată de Comunitatea Europeană. Obiectivul îl reprezintă îmbunătăţirea cunoştinţelor privind impactul intervenţiilor POR şi analizarea aspectelor specifice intervenţiilor ROP la nivel regional şi naţional.

Operaţiile acestei axe prioritare vor fi implementate prin intermediul Planului de Comunicare al Programului Operaţional Regional.

Operaţiuni orientative:

- crearea unui sistem de informare a tuturor actorilor interesaţi de conţinutul POR
- realizarea şi distribuirea materialelor informative şi publicitare (documente oficiale privind POR, ghiduri ale aplicanţilor, buletine informative, broşuri, postere, obiecte inscripţionate cu logo POR, etc)
- organizarea de conferinţe, forumuri, prezentări, caravane de informare, traininguri pentru beneficiari, etc

Obiective cuantificabile - Indicatori

Indicator	U.M.	Nivelul de Bază	Anul de bază	Sursa	Obiectiv final (2015)
OUTPUT					
Evaluări şi alte studii efectuate	Nr.	-	-	Rapoarte Monitorizare POR/ Rapoarte evaluare	40
Participanţi la cursurile de training organizate (OI,AM, beneficiari)	Nr.	-	-	Rapoarte Monitorizare POR/ Rapoarte evaluare	2000
Activităţi publicitare şi de informare conform planului de comunicare	%	-	-	Rapoarte Monitorizare POR/ Rapoarte evaluare	100%
REZULTAT					
Creşterea nivelului de conştientizare a publicului şi a potenţialilor beneficiari privind oportunităţile de finanţare prin POR	%	-	-	Rapoarte evaluare	20%

3.3. COERENŢA CU POLITICILE NAŢIONALE ŞI COMUNITARE

În Articolul 9 din Regulamentul 1083/2006 al Consiliului privind prevederile generale ale FEDR, FSE şi FC este prevăzut faptul că Fondurile Structurale trebuie să ofere asistenţă care să vină în complementaritatea măsurilor prevăzute la nivel naţional, regional sau local, care să fie integrate în prioritățile Comunitare; intervenţiile finanţate din Fondurile Structurale trebuie să fie în concordanţă cu activitățile, politicile, prioritățile Comunitare.

Programul Operaţional Regional respectă prevederile Articolului 9 şi este în concordanţă cu prevederile politicii şi acţiunile UE. Coerenţa este ilustrată în tabelul de mai jos.

3.3.1 Coerenţa cu politici comunitare

Politicile UE şi principalele prevederi	Politicile UE reflectate în acţiunile propuse
Orientările Comuniater pentru politica de Coeziune 2007 – 2013 Principalele axe prioritare urmărite sunt: -Creşterea atractivităţii Statelor Membre, a regiunilor şi a oraşelor prin îmbunătăţirea accesibilităţii, asigurând un nivel de adecvat pentru oferta de servicii şi de o calitate corespunzătoare, asigurând în acelaşi timp protecţia mediului -Încurajarea inovării, antreprenoriatului şi extinderea economiei cunoaşterii -Crearea mai multor de locuri de muncă, îmbunătăţind adaptabilitatea lucrătorilor şi a întreprinderilor şi creşterea investiţiilor în capitalul uman	Prin măsurile propuse în cadrul POR sunt atinse toate prioritățile UE prevăzute în acest document. A doua axă prioritară a POR vizează asigurarea unei conectivităţi mai bune, a accesibilităţii regiunilor prin realizarea investiţiilor în infrastructura regională şi locală de transport. Investiţiile în infrastructura de sănătate, educaţie şi formare a adulţilor, realizate prin a treia axă prioritară vor asigura permisele pentru a avea forţă de muncă bine calificată şi sănătoasă. Modernizarea şi dotarea ambulatoriilor urmăresc eficientizarea sistemului medical, aceste asigurând latura preventivă a serviciilor de sănătate, pe termen lung având efecte pozitive asupra sănătăţii forţei de muncă. Investiţiile pentru infrastructura educaţională urmăresc creşterea calităţii şi atractivităţii învăţământului profesional şi tehnic. A patra axă prioritară a POR, respectiv consolidarea mediului de afaceri regional şi local este în concordanţă cu a doua prioritate din orientările pentru politica de coeziune, deoarece vizează încurajarea microîntreprinderilor, IMM-urilor şi a activităţilor inovative.
Carta Albă – Politica Europeană în materie de Transport - subliniază importanţa reabilitării infrastructurii rutiere şi importanţa unui transport urban sigur şi ecologic	POR complementează prevederile acestei Carte şi este în concordanţă cu acestea având în vedere ca investiţiile realizate prin acest program vin în sprijinul dezvoltării /modernizării reţelei de drumuri judeţene şi, de asemenea, vizează încurajarea investiţiilor în modernizarea şi îmbunătăţirea transportului urban prin intermediul planurilor integrate de dezvoltare urbană.
”*Politica de coeziune şi oraşele: contribuţia oraşelor la creşterea economică şi crearea de locuri de muncă în regiuni”* urmăreşte să completeze şi să dezvolte ”Orientările strategice comunitare 2007-2013” prin întărirea dimensiunii urbane. Documentul conţine o serie de sugestii adresate Statelor Membre pentru pregătirea programele finanţate din Fondurile Structurale în perioada 2007-2013.	Axa prioritară 1 „Dezvoltarea durabilă a oraşelor-potenţiali poli de creştere” finanţează proiecte integrate de dezvoltare urbană, programul fiind aşadar în concordanţă cu prevederile documentului European, prin reabilitarea străzilor şi modernizarea transportului urban, prin sprijinirea dezvoltării structurilor de afaceri şi a mediului antreprenoriale prin furnizarea ajutorului financiar şi a serviciilor de consiliere pentru IMM-uri, crearea infrastructuri necesare afacerilor si prin reabilitarea infrastructurii

	sociale (centre de îngrijire a copiilor, centre pentru bătrâni şi centre de asistenţă pentru persoanele cu deficienţe, centre pentru tineret, etc.) şi achiziţionarea de echipamente necesare pentru creşterea siguranţei si prevenirea criminalităţii (sisteme de supraveghere, etc.).
Carta Europeană pentru IMM-uri solicită statelor membre să întreprindă acţiuni privind: educarea şi formarea în domeniul antreprenoriatului, sprijinirea înfiinţării de start-up-uri prin proceduri rapide şi puţin costisitoare, legislaţie şi regulamente mai bune, existenţa competenţelor specifice necesare, îmbunătăţirea accesului on –line, valorificarea avantajelor oferite de piaţa unică, reglementarea aspectelor privind domeniul financiar şi al taxelor, întărirea capacităţilor tehnologice, valorificarea modelelor de e-business şi dezvoltarea sprijinului de afaceri de înaltă clasă, dezvoltarea unei reprezentări mai puternice a intereselor micilor întreprinzători.	A patra axă prioritară a POR sprijină activităţi de consolidare a mediului de afaceri regional şi local, prin finanţarea structurilor de sprijinirii afacerilor şi a micro întreperinderilor.
Memorandumul Comun de Incluziune prevede o serie de prevederi pe care autorităţile române ar trebui să le aibă în vedere în domeniul incluziunii sociale: dezvoltarea unui sistem de servicii sociale de îngrijire la domiciliu şi creşterea calităţii serviciilor oferite în instituţiile rezidenţială, reducerea discrepanţelor între zonele urbane şi cele rurale în acest domeniu, creşterea capacităţii sistemului rezidenţial de îngrijire pentru vârstnici, promovarea unei politici coerente în domeniul familiei, dezvoltarea de măsuri integrate pentru protecţia copilului, incluziune socială pentru persoanele cu dizabilităţi şi populaţie romă	Acţiunile propuse prin axele prioritare 1 şi 3sunt în concordanţă cu angajamentele asumate de România in JIM prin sprijinirea infrastructurii de sănătate, servicii sociale, educaţie.

Conform Capitolului IV – Principii *al Regulamentului 1083/2006 al Consiliului privind prevederile generale pentru Fondul European pentru Dezvoltare Regională, Fondul Social European şi Fondul de Coeziune,* Autoritatea de Management pentru POR trebuie să se asigure că operaţiunile finanţate prin Fondurile Structurale sunt conforme cu regulamentele naţionale şi comunitare în vigoare pe întreaga lor perioadă de implementare. Regulamentele Comunitare includ regulamentele privind concurenţa şi achiziţiile publice, protecţia şi îmbunătăţirea mediului şi eliminarea inegalităţilor şi promovarea egalităţii între bărbaţi şi femei.

Toate ariile de acţiune ce vor fi implementate prin POR respectă reglementările Comunitare şi prevederile privind atingerea obiectivelor orizontale (dezvoltare durabilă şi egalitatea de şanse).

Dezvoltarea durabilă

Dezvoltarea durabilă este urmărită în toate acţiunile prevăzute în POR pentru că protejarea mediului înconjurător reprezintă o problemă fundamentală. Acţiunile prevăzute a fi implementate prin POR au o contribuţie semnificativă la dezvoltarea durabilă a regiunilor. În primul rând, o infrastructură mai bună de transport contribuie la o raţionalizare/fluidizare a traficului, drumurile de ocolire reducând nivelul poluării din interiorul oraşelor. De asemenea, introducerea mijloacelor de transport urban nepoulante au acelaşi efect de reducere a poluării din oraşe. Prin sprijinirea retehnologizării liniilor de producţie a micro-

intreprinderilor şi start-up-urilor, se stimulează utilizarea pe o scară din ce în ce mai largă a tehnologiilor nepoluante ce vor duce pe termen lung la reducerea emisiilor de noxe. Acţiunile din cadrul axei de reabilitare urbană sprijină dezvoltarea unor spaţii curate şi estetice, reabilitarea de zone abandonate reduce riscul apariţiei de focare de infecţie din interiorul oraşelor. De asemenea, vor fi luate măsuri de reducere a efectelor investiţiilor realizate prin POR asupra mediului, în conformitate cu recomandările din Evaluarea Strategică de Mediu, realizată prin evaluarea ex-ante a programului.

Un element important al dezvoltării durabile îl reprezintă asigurarea eficienţei energetice şi utilizarea durabilă a energiei. Toate operaţiunile care se adresează reabilitării clădirilor vor lua în considerare eficienţa energetică şi, acolo unde este posibil, utilizarea energiei durabile va fi utilizată ca un criteriu pentru selecţia proiectelor.

Egalitatea de şanse între bărbaţi şi femei şi nediscriminarea

Legislaţia română, în concordanţă cu legislaţia europeană în domeniu, garantează cetăţenilor drepturi egale de a participa, fără discriminare, la viaţa economică şi socială.

În conformitate cu art. 16 din *Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006 privind prevederile generale pentru Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European şi Fondul de Coeziune*, principiul egalităţii de şanse trebuie respectat pe tot parcursul implementării fondurilor structurale şi de coeziune, atât în faza de programare cât şi în faza de implementare a programelor operaţionale.

Programul Operaţional Regional, prin toate axele prioritare de dezvoltare, respectă principiul egalităţii de şanse şi al nediscriminării. Astfel, Autoritatea de Management pentru POR, prin "Fişele detaliate pe domenii de intervenţie" şi prin Sistemul de Implementare al POR ia măsurile necesare pentru a asigura accesibilitatea beneficiarilor, fără discriminare pe criteriu de sex, rasă, origine etnică, religie, vârstă, dizabilităţi sau orientare sexuală.

În ceea ce priveşte egalitatea de şanse între femei şi bărbaţi, AM POR urmăreşte, pe baza indicatorilor de gen şi în conformitate cu Strategia naţională în domeniul egalităţii de şanse între femei şi bărbaţi :

- Asigurarea participării echilibrate a femeilor şi bărbaţilor pe piaţa muncii
- Asigurarea egalităţii de şanse în educaţie şi formare profesională
- Încurajarea femeilor antreprenori
- Reconcilierea vieţii profesionale cu viaţa de familie
- Asigurarea participării echilibrate a femeilor şi bărbaţilor în procesul decizional.

De asemenea, AMPOR are în vedere, la stabilirea componenţei Comitetului de Monitorizare şi a Comitetelor Regionale de Evaluare Strategică, o participare echilibrată a femeilor şi bărbaţilor, precum şi implicarea instituţiilor guvernamentale şi a ONG-urilor de profil în aceste comisii.

POR acordă o atenţie specială grupurilor sociale defavorizate (de ex. populaţia de etnie romă) prin includerea, în cadrul axei prioritare "Îmbunătăţirea infrastructurii sociale", a unor măsuri de reabilitare şi modernizare a centrelor sociale şi a celor rezidenţiale; se creează facilităţi de acces la infrastructura creată pentru persoanele cu dizabilităţi, precum şi dotări cu echipamente specifice. De asemenea, POR acordă atenţie problemelor de şomaj din rândul tinerilor şi se adresează nevoilor specifice ale acestui grup prin imbunătăţirea infrastructurii

preuniversitare şi pentru educaţie continuă pentru a favoriza obţinerea unor rezultate educaţionale mai bune.

Principiul egalităţii de şanse este un criteriu de selecţie a proiectelor, iar potenţialii beneficiari de asistenţă financiară prin POR au obligaţia să demonstreze că proiectele propuse nu contravin acestui principiu.

Concurenţa şi Ajutorul de Stat

Programul Operaţional Regional a fost elaborat ţinând cont de prevederile Ghidului Comisiei privind regulile pentru ajutorul de stat. Prevederile din articolele 87 şi 88 din Tratat în ceea ce priveşte concurenţa şi ajutorul de stat sunt respectate. Orice sprijin public trebuie să respecte regulile procedurale şi materiale in vigoare aplicabile ajutorului de stat, aplicabile la data acordării ajutorului.

Acţionând în conformitate cu competenţele stabilite prin legislaţia naţională, Consiliul Concurenţei, (autoritatea[35] naţională pentru ajutorul de stat), a sprijinit Autoritatea de Management pentru POR şi Organismele Intermediare în ceea ce priveşte regulile de aplicare a ajutorul de stat şi oferă în continuare consiliere operaţională, inclusiv în procesul de elaborare normativă şi administrativă a domeniilor la aplicabilitate pentru ajutorul de stat.

Consiliul Concurenţei, care îndeplineşte rolul de Punct de Contact în problematici privind ajutorul de stat între Comisia Europeană şi autorităţile române pe de-o parte, şi între autorităţile de stat furnizoare de ajutor de stat şi beneficiar pe de altă parte, va asigura respectarea strictă a cerinţelor de notificare. Pentru operaţiunile care întră sub incidenţa reglementărilor privind exceptarea în bloc se vor furniza toate informaţiile necesare solicitate.

Notificarea măsurilor de ajutor de stat, respectiv informaţiile privind operaţiunile ce intră sub incidenţa exceptărilor în bloc vor fi transmise Consiliului Concurenţei spre consultare. În acelaşi timp, Consiliul Concurenţei va transmite aceste notificări / informaţii Comisiei Europene, prin intermediul Reprezentanţei Permanente a României la Uniunea Europeană. Autorităţile, furnizorii de ajutor de stat, precum şi beneficiarii de ajutor de stat sunt obligaţi să pună la dispoziţia Consiliului Concurenţei toate informaţiile solicitate în vederea transmiterii lor la Comisia Europeană. În cazul operaţiunilor pentru care finanţarea publică se constituie în ajutor dar nu intră sub incidenţa categoriilor menţionate anterior (ex. *de minimis)* autorităţile relevante vor asigura conformitatea cu regulile şi procedurile privind ajutorul de stat.

În perioada de programare, schemele elaborate de instituţiile furnizoare de ajutor de stat vor fi transmise Comisiei Europene, ori de câte ori regulile CE solicită o aprobare ex-ante a Comisiei. Obligaţiile specifice privind notificarea individuală a schemelor de ajutor de stat vor fi respectate. Consiliul Concurenţei cooperează cu autorităţile, alţi furnizori de ajutor de stat şi beneficiari şi le oferă sprijin în scopul implementării adecvate a acquis-ului comunitar.

Autoritatea de Management va avea deplina responsabilitate în a asigura conformitatea cu reglementările privind ajutorul de stat. Implementarea efectivă a Fondurilor Structurale este în responsabilitatea Autorităţii de Management. Clarificările cerute solicitanţilor, sprijinul acordat, precum şi prevederile contractelor de finanţare vor asigura faptul că solicitanţii

[35] Legea Nr. 21/1996, privind concurenţa, republicată şi Legea Nr. 143/1999 privind ajutorul de stat, republicată,

înţeleg limitările asistenţei acordate şi vor avea suficiente informaţii care să evidenţieze problemele care pot apărea precum şi obligaţii ce decurg din acest fapt. Procedurile elaborate vor asigura că regulamentele în domeniul ajutorului de stat vor fi respectate în procesul de certificare şi verificare al cererilor de plată şi la efectuarea verificărilor ad – hoc.

Rapoartele Anuale de Implementare ale Programului Operaţional vor detalia măsurile luate pentru a asigura conformitatea tuturor operaţiunilor cu reglementările în domeniul ajutorului de stat în ceea ce priveşte excluderilor în bloc (referitoare la: IMM-uri, ocupare, training SGEI şi investiţii regionale transparente de ajutor de stat), regulile *"de minimis",* sau alte tipuri de ajutor de stat în conformitate cu obligaţiile de notificare (ca de exemplu: cercetare, ajutor de stat pentru dezvoltare / inovare, ajutor de stat regional, capital de risc, ajutorul pentru mediu). În plus, informaţiile solicitate de Comisie şi de Organizaţia Mondială a Comerţului privind schemele de ajutor de stat, ajutoare de stat individuale sau „*de minimis"* vor fi furnizate in concordanţă cu regulile aplicabile.

Achiziţii publice - MFP

Achiziţiile publice din toate contractele finanţate prin Fonduri Structurale şi de Coeziune, precum şi din co-finanţarea naţională aferentă se vor realiza în conformitate cu legislaţia UE, cea naţională primară şi secundară privind implementarea prevederilor UE referitoare la achiziţiile publice.

Pentru asigurarea coerenţei cu reglementările UE privind achiziţiile publice, autorităţile române au transpus directiva CE/17/2004 şi CE/18/2004 prin adoptarea Legii 337/2006 pentru aprobarea OUG 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziţie publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice şi a contractelor de concesiune de servicii. A fost adoptată, de asemenea, şi legislaţia secundară. Această legislaţie ia în considerare prevederile Comunicării Comisiei privind concesiunile conform Legii comunitare din 29 aprilie 2000 şi a celei privind legea comunitară în domeniul contractelor care se supun prevederilor directivei din domeniul achiziţiilor publice din data de 1 august 2006.

Pentru a întări prevederile legale, a fost înfiinţată, Autoritatea Naţională pentru Reglementarea şi Monitorizarea Achiziţiilor Publice (A.N.R.M.A.P.). Acest organism are rol în elaborarea strategiei de achiziţii publice, asigurarea unui cadru coerent şi armonizat cu acquis-ul comunitar, monitorizarea, analizarea, evaluarea şi supervizarea metodelor utilizate pentru acordarea contractelor de achiziţii publice, consilierea metodologică dezvoltării capacităţii autorităţilor de contractare implicate în activităţile de achiziţii publice. ANRMAP a creat cadrul pentru metodologiile de achiziţii publice şi oferirea de consiliere şi sprijin.

Toate contractele de achiziţii publice vor fi atribuite în conformitate cu legislaţia naţională armonizată. Principiile care vor fi aplicate în toate contractele sunt: nediscriminarea, tratament egal, recunoaştere reciprocă, transparenţă, proporţionalitate, utilizare eficientă a fondurilor şi asumarea răspunderii.

Procedura pentru a atribuirea unui contract de achiziţii publice poate fi licitaţie deschisă şi/sau restrânsă. Dialogul competitiv, negocierea directă sau cererea de ofertă, acordul cadru, licitaţia electronică şi sistemul de achiziţii dinamice pot fi utilizate în atribuirea unui contract de achiziţii publice în conformitate cu prevederile legale, doar ca excepţie. Inspectoratul General pentru Comunicare şi Tehnologia Informaţie este operatorul pentru sistemul electronic pentru achiziţii publice (ESPP).

Contractele sunt publicate în ESPP, in presa centrală şi, în Jurnalul Oficial al Comunităţii Europene, in cazul în care este relevant, si în conformitate cu directivele comunitare.

Criteriile de eligibilitate şi selecţie fac referire la situaţia personală, abilitatea de a exercita activitatea profesională, situaţia economică şi financiară, capacitatea profesională şi / sau tehnică, asigurarea calităţii, standarde de mediu. Criteriile de atribuire sunt: cea mai profitabilă ofertă economică sau, în mod exclusiv, preţul cel mai mic.

ANRMAP oferă training, cursuri şi seminarii pentru principalii achizitori de la nivel central şi local, inclusiv instituţiilor implicate în gestionarea Fondurilor Structurale şi de Coeziune şi a beneficiarilor.

Mecanismul de control ex-ante a sistemului de achiziţii publice a devenit funcţional prin OUG 30/2006 şi Decizia guvernamentală 942/2006 pentru aprobarea normelor metodologice pentru OUG 30/2006. In acest sens, unitatea de Coordonare şi Verificare a Achiziţiilor Publice (UCVAP) din cadrul Ministerului Economiei şi Finanţelor a fost desemnat organismul responsabil pentru asigurarea verificării ex-ante a procedurilor de achiziţii publice, inclusiv celor derulate prin programe finanţate din Fondurile Structurale şi de Coeziune

UCVAP lucrează împreuna cu ANRMAP, Autorităţile de Management şi cu alte instituţii publice cu activitate în domeniul achiziţiilor publice.

În vederea îmbunătăţirii calităţii sistemului de achiziţii publice şi asigurarea corelării cu legislaţia naţională în domeniu, MEF, prin structurile specializate de la nivel central şi teritorial, verifică procesul de atribuire a contractelor, pe baza analizelor de risc şi pe baza selectivă. Pentru a îndeplini activitatea de verificare UCVAP va desemna observatori în toate stadiile procedurii de achiziţii publice. Observatorii vor întocmi rapoarte de activitate şi in cazul in care sunt constatate nereguli în aplicarea procedurii vor emite o opinie consultativă. Opinia va fi trimisă ANRMAP precum şi autorităţilor ierarhice superioare autorităţii contractante. In cazul proiectelor finanţate din Fonduri Structurale şi de Coeziune opinia şi rapoartele de activitate sunt transmise autorităţii de management în cauză.

Autoritatea contractantă are responsabilitatea deciziilor luate în timpul procesului de atribuire a contractului de achiziţii publice. Deciziile luate de autoritatea contractantă sunt transmise ANRMAP şi UCVAP.

Mecanismul stabilit pentru procedura de verificare ex-ante, ca parte a întregului sistem de gestionare a Fondurilor Structurale şi de Coeziune asigură eficienţa şi eficacitatea utilizării fondurilor prin garantarea conformităţii cu procedurile de achiziţii publice cu legislaţia naţională şi directivele europene.

3.3.2 Coerenţa cu politicile naţionale

Politicile naţionale şi principalele prevederi	Politicile naţionale reflectate în acţiunile propuse
Legea 203 / 2003 privind realizarea, dezvoltarea şi modernizarea reţelei de transport de interes naţional şi european stipulează că dezvoltarea şi modernizarea reţelei de transport reprezintă o prioritate naţională şi	Axa prioritară 2 a POR vine în complementaritate cu prevederile acestei legi şi este în concordanţă cu acestea deoarece sprijină dezvoltarea /modernizarea reţelei de drumuri judeţene şi implicit asigură o

evidenţiază necesitatea asigurării accesului la reţeaua europeană şi naţională pe baze nedescriminatorii.	accesibilitate şi o conectivitate mai bună între reţelele de transport regional, naţional şi european.
Legea învăţământului 84/1995 republicată în Decembrie 1999 Stipulează că procesul educaţional trebuie să se desfăşoare cu tehnici moderne de învăţământ	În axa prioritară 3 educaţia este sprijinită prin investiţii în dotările fizice ale şcolilor pentru a le putea permite să desfăşoare actul educaţional în condiţii bune, asigurându-se pe de altă parte accesul la educaţie a tuturor categoriilor sociale.
Hotărârea 875/ 2005 privind aprobarea Strategiei pe termen scurt si mediu pentru formare profesionala continua, 2005 – 2010 Această strategie consideră ca înva'area pe tot parcursul vie'ii ar trebui abordată ca o necesitate obiectivă impusă de tranziţia către o economie şi o societate bazate pe cunoaştere. Strategia urmăreşte dezvoltarea unui sistem de formare profesională continuă, transparent şi flexibil, care să asigure creşterea ocupabilităţii, adaptabilităţii şi mobilităţii forţei de muncă şi care să raspundă nevoilor pentru o forţă de muncă calificată.	POR va finanţa infrastructura publică pentru formare continuă care furnizează servicii în special pentru persoane în căutarea unui loc de muncă.
Decizia 1088/2004 pentru aprobarea Strategiei Naţionale privind serviciile de sănătate şi a Planului de acţiune pentru reforma sectorului de sănătate urmăreşte creşterea accesului populaţiei la serviciile medicale de calitate şi eficientizarea modului de furnizare a serviciile medicale spitaliceşti. Legea 95/2006 privind reforma în domeniul sănătăţii enunţă obiectivele şi principiile care stau la baza asistenţei de sănătate publică care au ca scop ameliorarea calităţii serviciilor medicale.	Activităţile prevăzute în POR vor asigura cadrul de implementare al strategiei întrucât sprijină investiţiile în infrastructura medicală şi dotarea cu echipamente medicale.
Prin Decizia 1280/2004 privind Strategia guvernamentală pentru sprijinirea IMM-urilor 2004-2008 se recunoaşte importanţa IMM-urilor ca bază pentru dezvoltarea unei economii moderne, dinamice şi bazată pe cunoaştere. Vor fi susţinute investiţiile pentru îmbunătăţirea capacităţii productive a IMM-urilor, a calităţii produselor, precum şi măsuri orientate către încurajarea accesului IMM-urilor la tehnologii inovative, cooperare cu institute de cercetare regionale; sprijinirea parcurilor industriale; sprijinirea apariţiei IMM-urilor în toate regiunile Legea 175/2006 privind stimularea înfiinţării şi dezvoltării IMM-urilor încurajează sprijinirea IMM-urilor în câteva domenii: acces la finanţare, acces la inovare; acces la servicii de consultanţă, etc.	POR urmăreşte sprijinirea micro-intreprinderilor la nivel regional prin încurajarea accesului la inovare; sprijinirea investiţiilor în infrastructura de afaceri.
Legea 350/2001 privind amenajarea teritoriului şi urbanismul Activitatea de amenajare a teritoriului trebuie să fie: *globală*, urmărind coordonarea diferitelor politici sectoriale într-un ansamblu integrat; *funcţională*, trebuind să ţină seama de cadrul natural şi construit bazat pe valori de cultură şi interese comune;	Acţiunile prevăzute a fi realizate prin POR sunt în concordanţă cu prevederile Legii 350 întrucât analizează tendinţele de dezvoltare pe termen lung a fenomenelor şi intervenţiilor economice, ecologice, sociale şi culturale şi ţine seama de acestea în aplicare. Pe de altă parte POR a fost elaborat într-un larg cadru partenerial, prin implicarea şi consultarea tuturor actorilor relevanţi de la nivel local şi regional

prospectivă, trebuind să analizeze tendinţele de dezvoltare pe termen lung; *democratică*, asigurând participarea populaţiei şi a reprezentanţilor ei politici la adoptarea deciziilor. Obiectivele principale ale amenajării teritoriului sunt următoarele: dezvoltarea economică şi socială echilibrată a regiunilor şi zonelor, cu respectarea specificului acestora; îmbunătăţirea calităţii vieţii oamenilor şi colectivităţilor umane; gestionarea responsabilă a resurselor naturale şi protecţia mediului; utilizarea raţională a teritoriului.	
Legea 526/2003 pentru aprobarea Programului naţional de dezvoltare a turismului montan "Superski în Carpaţi"	A cincea prioritate a POR va sprijini valorificarea potenţialului turistic şi natural al regiunilor.
Legea 47/2006 pentru aprobarea Sistemului Naţional de Asistenţă Socială HG 1826/2005 – Strategia Naţională pentru Dezvoltarea Serviciilor Sociale prevede crearea unui sistem comprehensiv şi eficient de servicii sociale la nivel naţional, capabil să asigure incluziunea socială a tuturor categoriilor vulnerabile şi creşterea calităţii vieţii. Strategia Naţională pentru dezvoltarea asistenţei sociale pentru persoane vârstnice (HG 541/2005) Strategia Naţională pentru protecţia, integrarea şi incluziunea socială a persoanelor cu handicap (HG 1175/2005) Strategia naţională de prevenirea violenţei în familie (HG 686/2005)	Acţiunile prevăzute în POR vor sprijini investiţiile în reabilitarea, modernizarea şi dotarea cu echipamente moderne şi mobilier a infrastructurii pentru asistenţă socială (adaptată nevoilor speciale ale persoanelor cu dizabilităţi şi a celor în vârstă).
Strategia de dezvoltare durabilă a României, 1999	Acţiunile prevăzute prin POR vor sprijini investiţiile care sunt în concordanţă cu obiectivele dezvoltării durabile.

3.4. COMPLEMENTARITATEA CU CELELALTE PROGRAME OPERAŢIOANLE ŞI OPERAŢIUNI FINANŢATE DIN FONDUL EUROPEAN PENTRU AGRICULTURĂ ŞI DEZVOLTARE RURALĂ(FEADR) ŞI FONDUL EUROPEAN PENTRU PESCUIT (FEP)

Programul Operaţional Regional acoperă domenii de interes pentru dezvoltarea regiunilor. Astfel, POR-ul este complementar cu toate celelalte Programe Operaţionale Sectoriale, contribuind la dezvoltarea regiunilor, dar şi a ţării. Tabelul prezintă ariile complementare ale POR-ului cu celelalte programe operaţionale.

Programul Operaţional Regional	***Celelalte Programe Operaţionale***
Axa prioritară 1 – Sprijinirea dezvoltării durabile a oraşelor – potenţiali poli de creştere	Acţiunile sprijinite în cadrul acestei axe prioritare sunt complementare cu activităţile finanţate prin celelalte axe prioritare ale POR, precum şi cu cele sprijinite sub **POS Mediu, POS Resurse Umane, POS Competitivitate** având în vedere că activităţile din cadrul dezvoltării urbane sunt eligibile doar în cadrul unor planuri integrate de regenerare a ariilor urbane degradate şi nu ca activităţi

	individuale. Planurile de Dezvoltare Urbană vor fi elaborate ţinând cont, de asemenea, de proiectele implementate prin alte POS-uri, în zonele de acţiune urbană.
***Axa prioritară 2*. Îmbunătăţirea infrastructurii regionale şi locale de transport**	Programul Operaţional Regional este complementar cu **Programul Operaţional pentru Transport, care finanţează drumuri de importanţă naţională şi europeană**, deoarece contribuie la o mai bună dezvoltare a infrastructurii de transport regional şi local, creând premisele unei mobilităţi a populaţiei şi a forţei de muncă. Dezvoltarea reţelei de transport (drumuri) este un element important al activităţii economice şi al coeziunii, şi astfel un element cheie al Strategiei Lisabona. Aceste drumuri finanţate prin POR facilitează legăturile dintre oraşe şi centre de interes local şi regional, fiind importante pentru atragerea investitorilor, a turiştilor şi asigurarea legăturilor şi accesului la celelalte tipuri de infrastructură (de afaceri, socială, etc.). De asemenea, favorizează accesul la infrastructura naţională şi europeană contribuind la creşterea mobilităţii regionale. Străzi urbane Intervenţiile POR sunt complementare, de asemenea, şi investiţiilor realizate prin **Programul Naţional pentru Dezvoltare Rurală** prin intermediul căruia se reabilitează reţeaua de drumuri comunale.
***Axa prioritară 3*. Îmbunătăţirea infrastructurii sociale**	Prin finanţarea investiţiilor în infrastructura de sănătate, educaţie, servicii sociale şi situaţii de urgenţă, intervenţiile POR sunt complementare cu investiţiile realizate: - în proiecte „e-sănătate" finanţate în cadrul **Programului Operaţional Competitivitate** prin care se introduc sisteme performante de informaţii şi comunicare în domeniul sănătăţii. - - în proiecte „e-educaţie", prin care se urmăreşte creşterea performanţelor din domeniul educaţiei prin introducerea sistemelor informatice şi de comunicare. - Prin **Programul Operaţional de Dezvoltarea Resurselor Umane:** cursuri de formare profesională pentru medici şi alte categorii profesionale din domeniul asistenţei medicale şi serviciilor sociale; cursuri de formare în domeniul pregătirii tehnice şi profesionale şi a învăţământului continuu, contribuind astfel la creşterea calificărilor şi a cunoştinţelor capitalului uman. Campusurile preuniversitare vin în complementaritate cu activităţile de dezvoltarea a resurselor umane din POSDRU prin crearea infrastructurii necesare desfăşurării activităţilor de educaţie şi training. Centrele de formare ale ANOFM si AJOFM vor primi finanţare prin POSDRU pentru dezvoltarea serviciului public de ocupare, training. De asemenea, investiţiile prin POR sunt complementare **Programului Operaţional pentru Dezvoltare Rurală** finanţat prin FEADR prin faptul că şi locuitorii zonelor rurale vor beneficia de serviciile oferite de infrastructura reabilitată din domeniul asistenţei medicale, serviciilor

	sociale şi de siguranţă publică. În ceea ce priveşte infrastructura de învăţământ aceasta va fi reabilitată prin POR şi în mediul rural. Investiţiile din domeniul infrastructurii sociale finanţate prin POR vizează reabilitarea şi modernizarea centrelor multifuncţionale şi rezidenţiale în concordanţă cu strategia naţională din domeniul serviciilor sociale; prin intermediul PNDR se vor finanţa investiţii în scopul creării de facilităţi pentru copii şi persoane în vărstă.
Axa prioritară 4 **- Consolidarea mediului de afaceri regional şi local**	Prin finanţarea structurilor de sprijinire a afacerilor de importanţă locală/ regională Programul Operaţional Regional este complementar cu **Programul Operaţional Competitivitate** care finanţează structuri de sprijinire a afacerilor de importanţă naţională/ internaţională. Un alt aspect al complementarităţii este dat de finanţarea prin POR a investiţiilor productive pentru micro întreprinderi, în timp ce POS Competitivitate finanţează microîntreprinderi high-tech, spin-off, precum şi activităţi de consultanţă. POR este de asemenea complementar cu **Programul Naţional pentru Dezvoltare Rurală**, care va susţine microintreprinderile localizate în mediul rural, precum şi pe cele localizate în mediul urban dar care îşi desfăşoară activitatea în domeniul prelucrării primare şi secundare a produselor agricole, in timp ce POR finanţează exclusiv microîntreprinderi în zone urbane, cu excepţia celor menţionate mai devreme. POR este complementar şi cu **POS Mediu**, în ceea ce priveşte reabilitarea situri-lor industriale., POR va finanţa reabilitarea siturilor industriale poluate sau neutilizate aparţinând autorităţilor locale şi pregătirea lorpentru activităţi economice; POS Mediu va finanţa închiderea/ reabilitarea ecologică a siturilor industriale poluate istoric.
Axa prioritară 5 **- Dezvoltarea durabilă şi promovarea turismului**	POR este complementar cu **Programul Naţional de Dezvoltare Rurală**, în următoarele domenii: **- patrimonu cultural** POR va finanţa activităţi privind restaurarea/ conservarea patrimoniului modial UNESCO – localizat atât în zone urbane, cât şi rurale, patrimoniului cultural naţional grupa A[36]– localizat atât în zone urbane, cât şi rurale şi patrimoniu cultural local grupa B[37] – localizat în zone urbane; PNDR va finanţa patrimoniul cultural local grupa B[37] – localizat în zone rurale. **- resurse turistice naturale, structuri de cazare şi infrastructură turistică de agrement** POR va finanţa proiecte privind staţiunile din mediul urban şi pe cele care depăşesc 1.500.000 euro localizate în staţiuni rurale, precum staţiunilor balneare şi balneo-climaterice, localizate atât în mediul urban, cât şi în mediul rural. PNDR va finanţa proiecte care nu depăşesc 1.500.000 euro şi sunt localizate în staţiuni rurale, cu

[36] În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobate prin Ordinul Ministrului Culturii şi Cultelor nr. 2314 / 8 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, an 172 (XVI), Nr. 646 bis din 16 iulie 2004)

	excepţia staţiunilor balneare. **- IMM-uri** POR va finaţa toate categoriile de IMM-uri din domeniul turismului, cu excepţia microîntreprinderilor care implementează proiecte ce nu depăşesc 1.500.000 euro localizate în staţiuni din mediul rural, cu excepţia celor situate în staţiuni balneare şi balneo-climaterice. Acestea se vor finanţa prin intermediul PNDR. Activităţile de dezvoltare a turismului din POR se vor implementa ţinând cont de principiile dezvoltării durabile pentru a reduce şi a minimaliza impactul asupra mediului, în complementaritate cu activităţile din **Programul Operaţional „Mediu".**
***Axa prioritară 6* – Asistenţă tehnică**	Axa prioritară „Asistenţă tehnică" este complementară **Programului Operaţional Asistenţă Tehnică (POAT).** În cadrul axei prioritare Asistenţă Tehnică au fost prevăzute acţiuni de comunicare şi cursuri de pregătire în domenii de interes pentru beneficiarii POR, personalul AM şi OI. La nivelul Programului Operaţional Asistenţă Tehnică se va realiza un plan de comunicare ce va include acţiuni publicitare pentru toate programele operaţionale. De asemenea, activitatea de pregătire prevăzută în cadrul POAT va avea o arie mai mare a tematicilor întrucât se adresează tuturor AM şi OI. Prioritatea de Asistenţă tehnică din POR este de asemenea complementară cu acţiunile prevăzute a fi finanţate prin PO Creşterea Capacităţii Administrative care sunt destinate administraţiei publice pentru a creşte capacitatea lor le implementare a reformelor în administraţie. POR va furniza autorităţilor locale trening specific şi informări specifice domeniilor de intervenţie POR.

4. PLANUL FINANCIAR AL POR

În conformitate cu prevederile regulamentelor UE, Regiunile României sunt eligibile în cadrul obiectivului "Convergenţă" întrucât PIB-ul acestora se află sub 75% din media PIB a UE.

Pe parcursul perioadei de programare 2007-2013, România va beneficia de 19.667 milioane euro din Fondurile Structurale şi de Coeziune ale Uniunii Europene. Din această sumă 3.726 milioane euro vor fi alocate Programului Operaţional Regional (POR).

Sursele de finanţare a POR sunt: FEDR (3.726,02 milioane euro), fonduri publice naţionale (657,56 milioane euro) şi fonduri private estimate (184,76 milioane de euro).

Planul Financiar al POR – Alocarea anuală a fiecărui fond în programul operaţional

Programul Operaţional (număr CCI): 2007RO161PO001

Anual, pe surse de finanţare, în Euro:

	Fonduri Structurale (ERDF) (1)	**Fondul de Coeziune (2)**	**Total (3) = (1)+(2)**
2007	330.168.339	-	330.168.339
2008	404.126.047	-	404.126.047
2009	441.135.485	-	441.135.485
2010	523.721.833	-	523.721.833
2011	556.767.943	-	556.767.943
2012	663.832.914	-	663.832.914
2013	806.269.201	-	806.269.201
Total General 2007-2013	**3.726.021.762**	-	**3.726.021.762**

Notă: Toate fondurile sunt pentru regiuni fără sprijin în perioada de tranziţie între obiective

Contribuţia maximă a FEDR la finanţarea Programului Operaţional Regional poate fi de maxim 85% din totalul cheltuielilor eligibile.

Conform estimărilor, resursele FEDR vor acoperi 85% din totalul cheltuielilor eligibile ale POR, cofinanţarea publică naţională va fi de 15%.

O cheltuială cofinanţată în cadrul Programului Operaţional Regional nu mai poate primi finanţare sub un alt instrument financiar Comunitar.

În situaţiile care presupun finanţarea proiectelor generatoare de venituri[37], cheltuiala publică va fi calculată pe baza valorii curente a costului de investiţie, din care se scade valoarea actuală a veniturilor nete obţinute, din investiţia respectivă, de-a lungul perioadei de referinţă

[37] Un proiect generator de venituri este orice proiect care implică o infrastructură a cărei folosire presupune aducerea de câştiguri directe beneficiarului şi orice operaţiune rezultată din vânzarea sau închirierea de terenuri sau clădiri.

specifice. Calculul va ţine cont de perioada de referinţă potrivită categoriei de investiţii avută în vedere, tipul de proiect, profitabilitatea normală aşteptată în cadrul categoriei de investiţii în care se încadrează şi de aplicarea principiului „poluatorul plăteşte", iar în cazurile în care este necesar, de principiul echităţii, corelat cu prosperitatea relativă a ţării. În cazul în care operaţiunea implică generarea de venituri sau obţinerea de profit, aceste venituri vor fi deduse din baza luată în considerare pentru calculul sumei eligibile pe care Autoritatea de Management o declară Comisiei.

Planul Financiar al POR - suma totală a alocării financiare pentru fiecare fond, contribuţia naţională şi rata de cofinanţare, pe axe prioritare, pentru întreaga perioadă de programare

Programul Operaţional (număr CCI): 2007RO161PO001

Anual, pe surse de finanţare, în Euro:

	Finanţarea Comunitară (a)	Contribuţia naţională (b) = (c) + (d)	Împărţirea indicativă a contribuţiei naţionale		Total finanţare (e) = (a)+(b)	Rata de co-finanţare* (f) = (a)/(e)*100 (%)	Pentru informare	
			Finanţare publică naţională (c)	Finanţare privată naţională (d)			Contribuţia BEI	Alte finanţări
Axa Prioritară 1 FEDR	1.117.806.529	273.365.256	273.365.256	-	1.391.171.785	80.35	0	0
Axa Prioritară 2 FEDR	758.355.021	118.355.985	118.355.985	-	876.711.006	86.50	0	0
Axa Prioritară 3 FEDR	558.903.260	98.629.992	98.629.992	-	657.533.252	85.00	0	0
Axa Prioritară 4 FEDR	633.423.700	76.471.117	76.471.117	-	709.894.817	89.23	0	0
Axa Prioritară 5 FEDR	558.903.264	57.862.924	57.862.924	-	616.766.188	90.62	0	0
Axa Prioritară 6 FEDR	98.629.988	32.876.662	32.876.662	-	131.506.650	75.00	0	0
Total	**3.726.021.762**	**657.561.936**	**657.561.936**	**-**	**4.383.583.698**	**85.00**	**0**	**0**

* *Rata de co-finanţare pentru toate Axele Prioritate este calculată pe baza costului total (public şi privat).*

Distribuţia fondurilor pe axele prioritare ale Programului Operaţional Regional a rezultat în primul rând din strategia POR, dar şi din analiza portofoliului de proiecte colectate de la cele 8 Regiuni de Dezvoltare şi pe baza consensului/acordului obţinut ca urmare a discuţiilor cu reprezentanţii regiunilor.

Axei prioritare 1 privind dezvoltarea urbană durabilă îi vor fi alocate fonduri importante (30,00%), dar mult mai puţine decât nevoile existente în acest domeniu. Această alocare a luat în considerare capacitatea de implementare, cofinanţare şi experienţa autorităţilor locale în a implementa asemenea proiecte de mare anvergură.

Axa prioritară 2 (20,35% din contribuţia FEDR la finanţarea POR) – în ceea ce priveşte îmbunătăţirea infrastructurii de transport regionale şi locale, nevoile de reabilitare a infrastructurii publice de transport identificate la nivel regional sunt mari, iar proiectele

pentru reabilitarea/modernizarea infrastructurii de transport regional şi local sunt foarte costisitoare.

Axa Prioritară 3 (15,00%) referitoare la infrastructura socială a regiunilor, va beneficia de 1/5 din fondurile totale ale POR, proiectele pentru reabilitarea/ modernizarea/ dezvoltarea infrastructurii pentru servicii de sănătate, sociale, de siguranţă publică şi educaţională necesitând investiţii mari pentru îmbunătăţirea diferitelor tipuri de infrastructură socială.

Având un puternic caracter regional, axa prioritară 4 (17,00%) privind consolidarea mediului de afaceri regional şi local va primi o alocare importantă din fondurile POR, în vederea încurajării economiilor regionale şi pieţei forţei de muncă prin sprijinirea structurilor regionale de afaceri şi a iniţiativelor antreprenoriale.

Axa prioritară 5 (15%) privind dezvoltarea turismului regional şi local va beneficia de o alocare financiară justificată de potenţialul turistic ridicat al tuturor regiunilor, dar care nu poate fi valorificat din cauza calităţii slabe infrastructurii turistice sau a insuficientei valorificări a resurselor naturale şi a patrimoniului cultural, precum şi a slabei calităţi a capacităţii de cazare şi a altor servicii specifice domeniului.

Un procent de 2,65% din fondurile programului va fi alocat Axei prioritare 6 - Asistenţă tehnică, pentru sprijinirea implementării, managementului şi evaluării POR, dar şi pentru activităţi publicitare şi de informare privind POR.

Alocarea fondurilor pe regiuni are un rol orientativ şi se va face pe baza indicatorului Produsul Intern Brut pe cap de locuitor, ajustată cu un coeficient al densităţii populaţiei specifice fiecărei regiuni. Utilizarea PIB/ locuitor, este justificată de faptul că acesta reprezintă cel mai eficient şi cel mai folosit indice în UE de exprimare a nivelului de dezvoltare a unei regiuni. Întrucât Programul Operaţional Regional urmăreşte dezvoltarea echilibrată a tuturor regiunilor României, regiunile cu un nivel scăzut al PIB /locuitor vor beneficia, conform calculelor, de o pondere mai mare din fondurile totale ale programului. Ajustarea indicatorului cu densitatea populaţiei se realizează în scopul compensării situaţiei regiunilor mai prospere, care atrag fluxuri mari de populaţie definitive sau temporare.

Aceste alocări vor fi urmărite în mod regulat de către Comitetul de Monitorizare al Programului Operaţional Regional şi, dacă este necesar, vor fi revizuite în conformitate cu necesităţile identificate la nivelul regiunilor şi a capacităţii acestora de a absorbi în mod efectiv fondurile primite.

Categorizare

Programul Operaţional Regional conţine distribuirea orientativă a fondurilor alocate pe categorii (Anexa 5 a POR), în conformitate cu prevederilor Articolului 37, paragraful 1, litera (d) din Regulamentul Comisiei nr. 1828/2006. Categorizarea reprezintă estimarea ex-ante referitoare la modul în care fondurile alocate prin POR se vor cheltui, potrivit codurilor din Anexa II a Regulamentului Comisiei nr. 1828/2006, respectiv: 1 (Tema prioritară), 2 (Forma de finanţare) şi 3 (Tipul de teritoriu). Această informaţie va ajuta Autoritatea de Management în monitorizarea implementării programului pe categorii de investiţii şi să pună la dispoziţia Comisiei informaţii uniforme privind utilizarea planificată a fondurilor prin raportul de implementare anual şi final (informare ex-post), în conformitate cu prevederile Articolului 67 din Regulamentul Comisiei nr. 1083/2006.

Aşa cum a fost prevăzut în Cadrul Naţional Strategic de Referinţă, România s-a angajat să contribuie la realizarea obiectivelor Strategiei Lisabona şi a principiului „earmarking" deoarece acesta constituie un instrument important de monitorizare, la nivel naţional şi comunitar, a performanţei obţinute prin implementarea Fondurilor Structurale şi de Coeziune privind domeniile de intervenţie ale Strategiei Lisabona.

Nivelul orientativ al cheltuielilor referitoare la Strategia Lisabona ce se vor efectua prin POR se estimează a fi de aproximativ 15,60% din alocarea totală a fondurilor UE fiind în conformitate cu categoriile enumerate în Anexa IV a Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006. Autorităţile române consideră că Programul Operaţional Regional are o contribuţie mult mai importantă la îndeplinirea obiectivelor Strategiei Lisabona decât cea reflectată prin codurile earmarking, aşa după cum a fost explicat în capitolele anterioare.

5. IMPLEMENTAREA POR

5.1. MANAGEMENTUL POR

5.1.1. General

Managementul şi implementarea Programului Operaţional Regional (POR) reprezintă responsabilitatea Autorităţii de Management desemnate pentru acest program. Autoritatea de Management este responsabilă pentru gestionarea şi implementarea programului operaţional conform Regulamentelor CE, a legislaţiei naţionale relevante şi a principiilor unui management financiar riguros.

Prin Hotărârea de Guvern nr. 361/2007, publicată în Monitorul Oficial nr. 285/2007 privind organizarea şi funcţionarea Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor, Autoritatea de Management pentru Programul Operaţional Regional este constituită în cadrul structurilor Ministerului.

5.1.2. Sistemul de Management

Următoarele instituţii vor forma sistemul de implementare al Programului Operational Regional:

Organizaţia	Instituţia
Autoritatea de Management (AM POR)	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor
Organismele Intermediare (OI)	8 ADR-uri (OI-urile POR sunt constituite în structurile ADR) Autoritatea Naţională pentru Turism
Autoritatea de Certificare şi Plată	Ministerul Economiei şi Finanţelor
Unitatea de Plată POR	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor
Autoritatea de Audit	Autoritatea de Audit din cadrul Curţii Române de Conturi

La sfârşitul acestei secţiuni este prezentată o schemă a sistemului de implementare a POR şi funcţiile principalelor organisme implicate.

5.1.3 Autoritatea de Management - Funcţii şi responsabilităţi:

Funcţiile Autorităţii de Management în ceea ce priveşte managementul şi monitorizarea operaţiunilor finanţate de Uniunea Europeană printr-un program operaţional sunt definite în cadrul Articolelor relevante din Regulamentele CE, şi sunt detaliate prin HG Nr. 128/ 2006, publicată în Monitorul Oficial Nr. 90/31.01.2006, ce modifică HG 497/2004 privind stabilirea cadrului instituţional pentru coordonarea, implementarea şi gestionarea instrumentelor structurale.

AM POR va delega anumite sarcini Organismelor Intermediare, în baza unui Acord scris şi semnat. Autoritatea de Management va efectua astfel monitorizarea permanentă a îndeplinirii atribuţiilor delegate pentru a se asigura că Organismele Intermediare desfăşoară aceste activităţi într-un mod satisfăcător pentru AM. Acest lucru reflectă faptul că Autoritatea de Management rămâne responsabilă pentru implementarea programul operaţional în conformitate cu prevederile Regulamentelor Fondurilor Structurale.

Responsabilităţile şi funcţiile Autorităţii de Management:

Responsabilităţile şi funcţiile Autorităţii de Management sunt prezentate în Regulamentele Fondurilor Structurale, în special în Regulamentul Consiliului nr.1083/2006, şi Regulamentul Comisiei Europene (CE) nr. 1828/2006.

AM POR va avea următoarele responsabilităţi principale:

- Să constituie *Comitetul de Monitorizare* pentru POR (CM POR), în decurs de 3 luni de la data notificării de către Comisia Europeană a deciziei de aprobare a POR; să agreeze, împreună cu CM POR, regulamentului său de organizare şi funcţionare, în concordanţă cu cadrul instituţional, juridic şi financiar din România;
- Să elaboreze proceduri privind organizarea şi funcţionarea CM POR
- Să asigurare secretariatul CM POR
- Să elaboreze criteriile de selecţie şi să le transmită spre aprobare, Comitetului de Monitorizare POR
- Să elaboreze şi semneze acorduri de delegare de atribuţii cu Organismele Intermediare pentru implementarea POR la nivel regional
- Să stabilească calendarul de lansare a procesului de depunere de către solicitanţi a cererilor de finanţare pentru proiecte
- Să raporteze Comitetului de Monitorizare cu privire la progresul implementării POR şi modul în care acordurile cu Organismele Intermediare sunt respectate
- Să coordoneze elaborarea rapoartelor de evaluare a POR, a Raportului Anual de Implementare şi a Raportului Final de Implementare
- Să elaboreze şi să actualizeze procedurile de implementare ale POR/ghidurile, în funcţie de nevoile programului
- Să coopereze cu Ministere, şi alte organisme ale sectorului public, precum şi cu alţi parteneri socio-economici pentru a coordona implementarea POR cu alte programe operaţionale
- Să elaboreze şi să implementeze Planul de Comunicare al POR
- Să ia decizia finală privind aprobarea proiectelor pentru finanţare şi să trimită această decizie către Organismele Intermediare
- Să desfăşoare evaluările permanente şi ad-hoc ale POR
- Să facă verificări la faţa locului a proiectelor finanţate prin POR
- Să autorizeze cheltuielile eligibile pe baza verificării rapoartelor de progres şi a altor documente relevante primite de la Organismele Intermediare
- Să ia măsurile necesare în vederea corectării neregulilor
- Să efectueze controlul fondurilor UE/naţionale alocate prin POR, în concordanţă cu legislaţia UE/naţională
- Să se asigure că există piste de audit adecvate ale operaţiunilor

5.1.4. *Organismele Intermediare*

Organismele Intermediare ale POR, ce funcţionează conform unui acord semnat cu AM POR, sunt constituite în cadrul Agenţiilor de Dezvoltare Regională şi a Ministerului pentru Întreprinderi Mici şi Mijlocii, Comerţ, Turism şi Profesii Liberale. ADR-ul, este organismul neguvernamental, nonprofit, de utilitate publică, cu personalitate juridică, care funcţionează în domeniul dezvoltării regionale;ADR-ul se organizează şi funcţionează în condiţiile Legii 26/2005 privind aprobarea Ordonanţei de Urgenţă nr. 26/2000 privind asociaţiile şi fundaţiile şi a Legii 315/2004 privind dezvoltarea regională în România, cu modificările şi completările ulterioare.

Ministerul pentru Întreprinderi Mici şi Mijlocii, Comerţ, Turism şi Profesii Liberal este organism intermediar pentru domeniul de intervenţie „Promovarea potenţialului turistic şi stabilirea infrastructurii necesare pentru a creşte atractivitatea României ca destinaţie turistică".

OI POR va avea următoarele atribuţii principale:

- Asigură dezvoltarea portofoliului de proiecte
- Oferă îndrumare potenţialilor solicitanţi pentru elaborarea proiectelor, respectând principiul separării funcţiilor
- Lansează procesul de depunere de către solicitanţi a cererilor de finanţare pentru proiecte, în funcţie de calendarul stabilit de AM POR
- Primeşte şi înregistrează solicitările de finanţare din POR, conform procedurii relevante
- Verifică conformitatea administrativă şi eligibilitatea cererilor de finanţare, în conformitate cu criteriile stabilite de AM POR
- Organizează sesiunile de evaluare tehnică şi financiară, cu sprijinul evaluatorilor independenţi
- Organizează evaluarea strategică şi asigură secretariatul Comitetului Regional de Evaluare Strategică (CRES)
- Raportează în mod regulat către AM POR cu privire la rezultatul procesului de evaluare
- Notifică solicitanţii cu privire la stadiul procesului de evaluare a cererilor lor de finanţare
- Încheie contracte de finanţare cu beneficiarii, în urma deciziei AM POR de a finanţa proiectele propuse
- Realizează verificările la faţa locului a proiectelor
- Monitorizează implementarea proiectelor aprobate, prezintă AM POR rapoarte tehnice de progres
- Primesc cererile de plată de la Beneficiari şi verifică exactitatea şi corectitudinea cheltuielilor efectuate, le aprobă şi înmânează raportul AM POR împreună cu avizarea conformă a plăţilor
- Se asigură de existenţa toate documentele şi procedurile necesare stabilirii pistelor de audit, în conformitate cu procedurile relevante
- Contribuie la rapoartele de evaluare ale POR, Raportul Anual de Implementare si Raportul Final de Implementare
- Întreprind măsurile necesare în caz de fraudă, iregularităţi şi corecţii financiare, conform celor stabilite cu Autoritatea de Management
- Întreprind măsurile necesare recuperării de fonduri şi trimit AM POR rapoarte prind sumele care trebuie recuperate
- Contribuie la implementarea Planului de Comunicare POR la nivel regional, inclusiv prin realizarea publicităţii, organizarea şi desfăşurarea de evenimente de informare şi instruire
- Actualizează datele financiare şi statistice la nivelul proiectelor folosind Sistemul Unic de Management al Informaţiilor

5.1.5. Comitetele Regionale de Evaluare Strategică şi Corelare

La nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare se vor constitui opt Comitete Regionale de Evaluare Strategică şi Corelare. Ele au rolul de a evalua din punct de vedere strategic propunerile de proiecte, adică de a evalua modul în care proiectele propuse sunt corelate cu obiectivele

Programului Operaţional Regional şi cu strategia de dezvoltare a regiunii respective. De asemenea, Comitetele Regionale de Evaluare Strategică şi Corelare vor examina la nivel regional modul în care se realizează corelarea proiectelor finanţate de POR cu proiectele finanţate de Programele Operaţionale Sectoriale şi a Programul Naţional pentru Dezvoltare Rurală, corelarea cu Obiectivele Cooperării Teritoriale Europene, precum şi coerenţa cu proiectelor cu politicile comunitare relevante.

CRESC va fi format din reprezentanţi ai autorităţilor administraţiei publice locale reprezentând în mod egal judeţele constituente ale regiunii şi reprezentanţi ai mediului academic, societăţii civile şi mediului de afaceri, reprezentative la nivel regional.

În urma evaluării realizate de către CRESC va rezulta o listă care va cuprinde toate proiectele recomandate pentru finanţare precum şi proiectele care nu sunt recomandate, însoţită de o justificare adecvată. Fiecare Organism Intermediar va asigura secretariatul CRESC.

Comitetele Regionale de Evaluare Strategică şi Corelare vor asigura transparenţa procesului şi vor respecta principiul parteneriatului promovat prin intermediul axelor prioritare ale POR.

Schema sistemului de implementare a POR şi atribuţii principale ale organismelor implicate

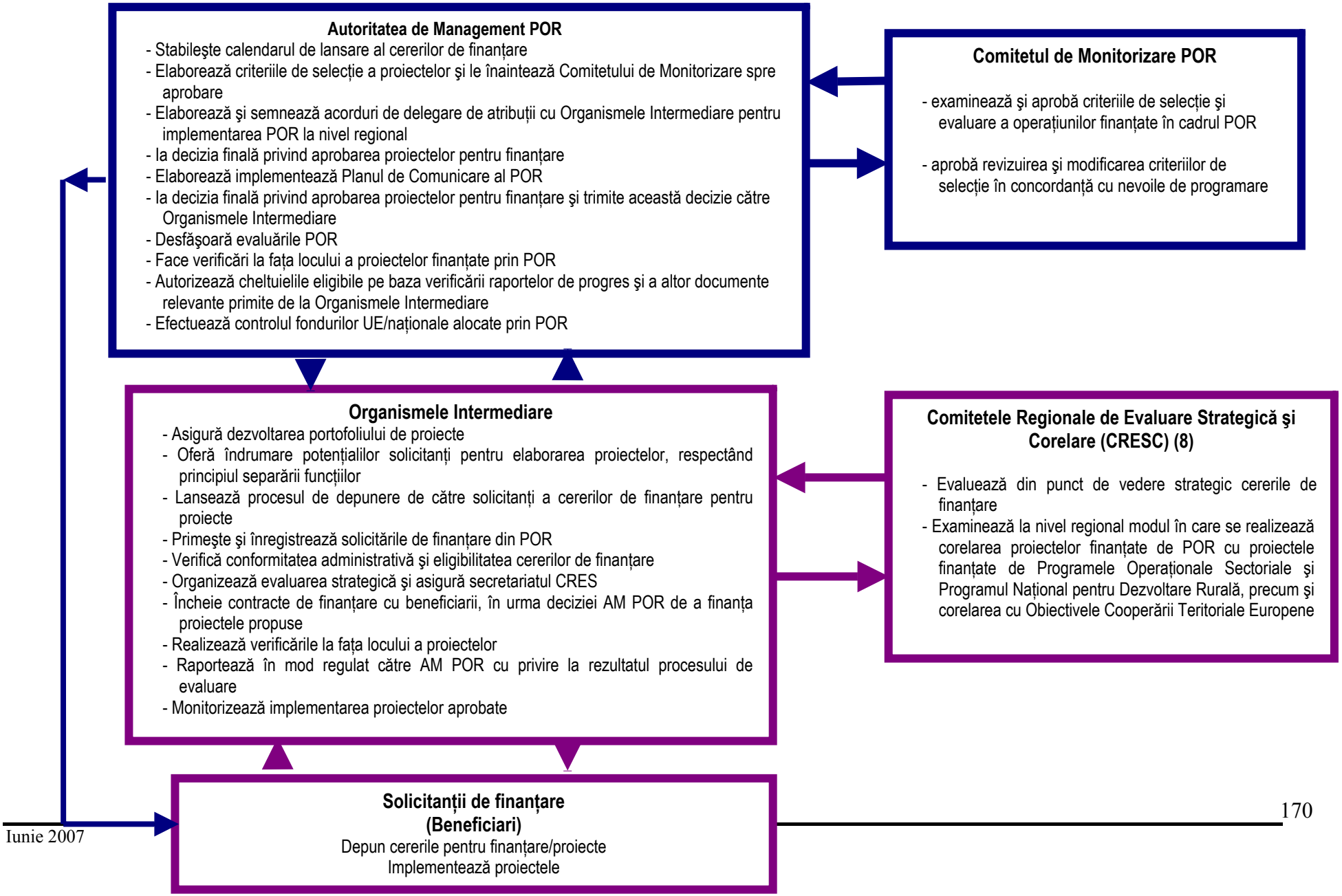

5.2 MONITORIZAREA SI EVALUAREA

5.2.1 Rolurile şi responsabilităţile principale ale Comitetului de Monitorizare al Programului Operaţional Regional (CM POR)

În conformitate cu Articolul 63 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006 , în termen de trei luni de la data notificării deciziei Comisiei Europeane de aprobare a Programului Operaţional Regional se va înfiinţa un *Comitet de Monitorizare al Programului Operaţional Regional* (CM POR).

Rolul CM POR este să asigure eficacitatea şi calitatea implementării Programului Operaţional, desfăşurând sarcini stabilite conform Articolului 65 al Regulamentului Consiliului nr.1083/2006 şi prevederilor relevante din Articolul 66. Autoritatea de Management a POR şi Comitetul de Monitorizare vor asigura calitatea implementării Programului Operaţional Regional.

CM POR va fi prezidat de Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor iar AM POR va asigura secretariatul. Vicepreşedintele CM POR va fi reprezentantul MEF – ACIS (Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale). Componenţa Comitetului va fi determinată conform următorului principiu:

1. O treime din numărul de membri sunt reprezentanţi ai autorităţilor regionale şi locale:

   - Preşedinţii Consiliilor pentru Dezvoltare Regională

2. O treime din numărul de membri sunt reprezentanţi ai autorităţilor naţionale relevante:

   - Ministerele în ale căror structuri s-au constituit autorităţi de management

3. O treime din numărul de membri sunt reprezentanţi ai partenerilor socio-economici de la nivel regional:

   - **Patronate şi sindicate**
   - **Organisme şi Organizaţii care sunt reprezentative pentru tematica orizontală (egalitate de şanse, protecţia mediului, etc)**
   - **Asociaţii relevante, inclusiv reprezentând autorităţile locale**
   - **Organizaţii care sunt reprezentative pentru mediul academic şi sunt relevante pentru POR**

Membrii Comitetului de Monitorizare vor fi nominalizaţi de fiecare dintre instituţiile/structurile/asociaţiile/organizatiile menţionate mai sus. În procesul de numire al membrilor Comitetului de Monitorizare al POR se va promova o participare egală a bărbaţilor şi femeilor.

La şedinţele CM POR pot participa de asemenea ca şi observatori reprezentanţi ai unor organizaţii ca:

- ***Alte ministere relevante pentru POR, Agenţiile de Dezvoltare Regională, Consiliul Concurenţei, Autoritatea de Certificare şi Plată, Reprezentanţi ai***

societăţii civile organizate în structuri reprezentative la nivel naţional, şi al căror obiect de activitate este relevant pentru Programul Operaţional Regional

Un reprezentant al Comisiei Europene va participa la lucrările comitetului la invitaţia Preşedintelui CM POR sau din proprie iniţiativă. Rolul său este consultativ. De asemenea, la şedinţele Comitetului de Monitorizare POR pot participa cu rol consultativ reprezentanţi ai Băncii Europene de Investiţii, precum şi ai Fondului European de Investiţii.

5.2.2. Sistemul de monitorizare şi raportare

Monitorizarea este un proces continuu şi are un rol important în managementul programului operaţional, în confirmarea progresului acestuia, în determinarea faptului că programul îşi atinge sau nu obiectivele stabilite iniţial şi identificarea problemelor potenţiale astfel încât să fie luate acţiuni corective.

Sistemul de monitorizare al PO ia în considerare necesităţile diferitelor grupuri de utilizatori şi diferite nivele de management. Potenţialii utilizatori ai informaţiilor sunt factori interesaţi care au domenii proprii de responsabilitate şi, de aceea, un necesar informaţional diferit, după cum urmează:

- Beneficiari,
- Organisme intermediare,
- Autorităţi de Management,
- Comitete de Monitorizare,
- Guvernul României,
- Comisia Europeană,
- Evaluatori externi,
- ONG-uri de mediu, publicul larg.

Sistemul de monitorizare se bazează pe o examinare periodică a contextului, resurselor, output-urilor şi rezultatelor programului şi intervenţiilor. Este compus dintr-un mecanism de informaţii coerente, ce cuprinde întâlniri de evaluare a progresului şi rapoarte de progres care furnizează periodic rezumate, ce încorporează informaţii cheie cu privire la indicatorii fizici şi financiari. Scopul rapoartelor este de a furniza date cu privire la realizările făcute comparativ cu indicatorii şi etapele cheie şi vor fi scrise într-un format standard ce va permite comparaţia rapoartelor în timp.

Informaţiile cheie ce vor fi furnizate în rapoarte se referă la indicatorii care pot releva progresul intervenţiilor faţă de obiectivele stabilite în perioada de programare. În acest sens, s-a elaborat un sistem de indicatori pentru fiecare PO sub coordonarea ACIS. Deşi adaptat fiecărui PO, sistemul de indicatori urmează uniformitatea informaţiilor cheie permiţând agregarea de jos în sus la diferite nivele de intervenţie (proiecte, domenii majore de intervenţie, axe prioritare, PO, CSNR), teme, sectoare. Sistemul va fi detaliat cu elemente de ghidare ce furnizează o înţelegere comună pentru toţi factorii interesaţi, cum ar fi lista detaliată a indicatorilor de monitorizare şi evaluare, definiţia fiecărui indicator, responsabilităţile, periodicitatea şi modalităţile de colectare şi procesare a datelor, precum şi tabele de indicatori care vor fi generaţi de SMIS furnizând o imagine clară a progresului şi contextului intervenţiilor. Unde este cazul, indicatorii vor fi distribuiţi pe diferite criterii (teritoriu, sex, grup ţintă, mărime).

Utilizarea şi îmbunătăţirea setului de indicatori ca parte a sistemului de monitorizare este o sarcină continuă în timpul perioadei de programare. ACIS şi Autoritatea de Management va verifica periodic veridicitatea informaţiilor colectate şi va coordona procesul continuu de îmbunătăţire a funcţionării sistemului de monitorizare. Se vor realiza evaluări şi verificări de calitate ale sistemului de monitorizare cu privire la aria de acoperire, echilibru şi management. Indicatorii individuali vor fi evaluaţi în termeni de relevanţă, senzitivitate, disponibilitate şi costuri.

Comitetul de Monitorizare va fi consultat cu privire la sistemul de indicatori la începutul perioadei de implementare, precum şi pe întreaga durată de programare pentru a verifica dacă:

- sistemul de indicatori ca întreg a fost stabilit în mod corespunzător
- informaţiile sunt suficiente pentru activitatea sa.

Deşi sistemul de monitorizare va fi responsabil pentru generarea datelor de ieşire, anumite date de ieşire şi cele mai multe date de rezultat vor necesita eforturi suplimentare (de ex. chestionare, activităţi pe teren, colectare de informaţii de la alte organizaţii). Pe de altă parte, statisticile oficiale care generează indicatori de context vor trebui suplimentate cu sondaje, studii sau alte tehnici de colectare şi interpretare a datelor. Nevoile specifice pentru informaţii complementare şi activităţile de planificare necesare vor fi incluse în Planurile de evaluare ale PO-urilor şi CSNR, descrise în secţiunea de evaluare a acestui document.

5.2.3. Regiuni pentru Schimbare Economică

AM POR va susţine, acolo unde este posibil, planurile Comisiei Europene de a stimula inovaţia prin reunirea regiunilor europene într-un parteneriat puternic şi de a le ajuta să beneficieze din experienţa şi bunele practici.

AM POR se angajează să:

a) Să ia măsurile necesare pentru a include în procesul principal de programare operaţiuni inovative legate de rezultatele reţelelor în care sunt implicate regiunile
b) Să încurajeze Comitetul de Monitorizare şi Comitetele Regionale de Evaluare Strategică şi Corelare să primească actualizări regulate de la reţelele în care sunt implicate regiunile
c) Să prevadă un punct pe agenda de lucru a CM POR cel puţin o dată pe an, pentru a lua notă cu privire la activităţile reţelei şi pentru a discuta sugestii relevante pentru programul principal respectiv
d) Să informeze prin Raportul Anual de Implementare asupra acţiunilor implementate la nivel regional care au fost incluse în iniţiativa Regiuni pentru Schimbare Economică.

5.2.4 Raportul Anual de Implementare şi Raportul Final

Conform *Articolul 67* din Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006, Autoritatea de Management pentru Programul Operaţional Regional va înmâna un Raport Anual de Implementare Comisiei Europene, prima dată în anul 2008 şi până la data de 30 Iunie in fiecare an. Acest raport va fi examinat şi aprobat de Comitetul de Monitorizare POR.

Un Raport Final va fi depus la Comisie până la data 31 Martie 2017. Raportul Final va acoperi toate informaţiile pentru întreaga perioadă de implementare, din 2007 până în 2015.

Examinarea anuală a programelor. În conformitate cu Articolul 68 din Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006, în vederea îmbunătăţirii implementării programului, în fiecare an, după ce se depune Raportul Anual de Implementare, Comisia Europeană va analiza împreună cu Autoritatea de Management pentru POR principalele rezultatele ale anului precedent. Toate aspectele privind operarea sistemului de management şi control care apar în raportul anual de control pot fi de asemenea examinate.

După această analiză, Comisia Europeană poate face comentarii către Autoritatea de Management pentru POR şi către Guvernul României. Autoritatea de Management pentru POR va informa Comitetul de Monitorizare al POR cu privire la aceste comentarii. Autoritatea de Management pentru POR va informa Comitetul de Monitorizare al POR cu privire la măsurile luate pentru a răspunde acestor comentarii.

5.2.5 Evaluarea

Cadrul de reglementare

Ca instrument de evaluare a relevanţei şi a eficienţei asistenţei financiare implicate, precum şi a impactului şi durabilităţii rezultatelor obţinute, evaluarea Programelor Operaţionale reprezintă o activitate care nu poate fi separată de managementul global al unui program şi de sistemele de implementare.

Obligaţia de a desfăşura activităţi sistematice de evaluare ale Programului Operaţional Regional, precum şi regulile generale pentru aceste activităţi sunt prevăzute de Regulamentul General al Consiliului (CE) nr. 1083/2006*,* care stabileşte dispoziţii generale privind Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European şi Fondul de Coeziune (Articolele 36, 47-49).

Conform Articolelor 47-48 din Regulamentul General al Consiliului (CE) nr. 1083/2006, vor fi desfăşurate trei tipuri de evaluări pentru POR:

- Evaluarea ex-ante
- Evaluarea continuă (pe parcursul perioadei de implementare a POR)
- Evaluarea ex-post

Evaluarea ex-ante: Pentru perioada de programare 2007 – 2013, evaluarea ex-ante a fost realizată pentru toate programele operaţionale de un evaluator extern (contractor unic). Evaluarea ex-ante a inclus şi ***Evaluarea Strategică de Mediu***, realizată în conformitate cu cerinţele prevăzute prin Directiva 2001/42 privind evaluarea efectelor anumitor planuri şi programe asupra mediului. Managementul evaluării ex-ante a fost asigurat de Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale, prin intermediul Unităţii Centrale de Evaluare şi în strânsă cooperare cu Autorităţile de Management şi alţi actori relevanţi.

Evaluările permanente – se vor realiza în timpul perioadei de implementare a POR şi vor fi de trei tipuri: - ***a) intermediară, b) ad-hoc, c) privind tematica orizontală*** după cum urmează:

a) Evaluarea intermediară - va avea ca scop îmbunătăţirea calităţii, eficienţei şi consistenţei strategiei şi implementării programelor operaţionale. Evaluările intermediare vor sprijini procesul de management al Programului Operaţional Regional prin analizarea problemelor care pot apărea în timpul implementării, şi vor propune soluţii specifice pentru a îmbunătăţi funcţionarea sistemului.

Se vor organiza două evaluări intermediare ale POR: o primă evaluare intermediară va fi desfăşurată la sfârşitul anului 2009, iar o altă evaluare, în anul 2012. Prima evaluare intermediară va examina progresul la zi al procesului de implementare al POR, analizând în mod special aspectele legate de managementul programului, în timp ce cea de-a doua evaluare intermediară se va concentra mai mult pe axele prioritare, abordând în acelaşi timp perioada de programare următoare.

b) Evaluările ad-hoc se vor desfăşura atunci când monitorizarea programului identifică o deviaţie semnificativă de la obiectivele acestuia propuse iniţial sau, atunci când există propuneri de revizuire a POR. Evaluările ad-hoc pot să se adreseze fie implementării sau aspectelor de management ale unei priorităţi individuale sau domeniu cheie de intervenţie, fie unor evaluări "tematice".

Evaluările intermediare şi ad-hoc vor fi administrate de Autoritatea de Management pentru POR şi pot fi realizate extern de către evaluatori independenţi.

c) Evaluările tematicilor orizontale vor fi realizate fie acolo unde evaluarea se desfăşoară pe tematici orizontale care se regăsesc şi care implică mai multe programe operaţionale. Aceste evaluări pot examina evoluţia tuturor sau a unui grup de Programe Operaţionale în raport cu prioritătile comunitare şi naţionale. De asemenea, mai pot examina aspecte particulare de management pentru toate programele operaţionale.

Evaluarea tematicilor orizontale şi transversale (cross-cutting) va fi realizată de consultanţi externi, angajaţi de către Unitatea Centrală de Evaluare din cadrul Autorităţii pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale.

Pentru fiecare evaluare orizontală/ transversală (cross-cutting) care se va desfăşura se vor defini separat obiectivele specifice, chestionarele de evaluare, sarcinile şi rezultatele anticipate.

Separat de aceste evaluări, un evaluator extern permanent poate fi desemnat de AM POR să asiste la lucrările Comitetului de Monitorizare, să se asigure că monitorizarea permanentă a programului este adecvată şi să ofere o sursă independentă de informaţie, analiză şi consiliere. Rolul principal al evaluatorului extern este acela de a oferi un punct de vedere fundamentat Comitetului de Monitorizare, Autorităţii de Management şi organismelor intermediare, în ceea ce priveşte aspectele de monitorizare şi implementare referitoare la considerente economice, operaţionale, legale şi procedurale. Va fi evitat orice potenţial conflict de interese.

Evaluarea ex-post va fi realizată de către Comisie, în strânsă cooperare cu Statul Membru şi Autorităţile de Management în conformitate cu prevederile Articolului 49, par.3 a Regulamentului CE nr. 1083/2006.

Comisia poate de asemenea desfăşura evaluări strategice sau evaluări referitoare la monitorizarea programelor operaţionale, în conformitate cu prevederile Articolului 49, par.3 a Regulamentului CE nr. 1083/2006.

Cadrul instituţional pentru evaluare

Cadrul instituţional naţional pentru evaluare are 2 niveluri:

- *Un nivel global de coordonare,* asigurat de către *Unitatea Centrală de Evaluare* constituită în structura Autorităţii pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale din cadrul Ministerului Economiei şi Finanţelor.
- *Un nivel funcţional*, care cuprinde *unităţile de evaluare din cadrul fiecărei Autorităţi de Management.*

Rolul de coordonare al Unităţii Centrale de Evaluare va fi următorul:

- Va asigura evaluările tematicilor orizontale şi transversale
- Va asigura dezvoltarea capacităţii operaţionale a Unităţilor de Evaluare din cadrul Autorităţilor de Management prin activităţi de întărire a capacităţii instituţionale
- Va asigura la nivel global calitatea tuturor evaluărilor.

Unitatea de Evaluare constituită în structura Autorităţii de Management pentru Programul Operaţional Regional, va fi responsabilă pentru managementul evaluărilor permanente, intermediare şi ad-hoc.

Unitatea de Evaluare din cadrul Autorităţii de Management POR va acţiona în cooperare cu Comitetul de Monitorizare şi va colabora cu ***Unitatea Centrală de Evaluare***.

Planurile de evaluare

Unitatea de Evaluare a Autorităţii de Management pentru POR va elabora un ***Plan de Evaluare*** care va cuprinde activităţile indicative de evaluare pe care aceasta intenţionează să le efectueze în diferitele faze ale implementării programului, numărul indicativ de resurse umane şi financiare alocate pentru fiecare activitate de evaluare, acţiunile care vor avea ca scop dezvoltarea capacităţii de evaluare, precum şi responsabilităţile pe care activitatea de evaluare le presupune. Această planificare va fi făcută în concordanţă cu noile Regulamente privind Instrumentele Structurale, cu documentele de lucru metodologice privind evaluarea elaborate de Comisia Europeană, cu documentele de lucru metodologice privind evaluarea elaborate de Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale – Unitatea Centrală de Evaluare.

Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale va realiza în anul 2008 o evaluare externă ad-hoc dedicată atât aspectelor de implementare a programelor operaţionale, cât şi coerenţei externe a acestora cu politicile naţionale.

Sistemele de operare

Pentru fiecare evaluare se va constitui un *Comitet Director* specific pentru fiecare exerciţiu de evaluare. Un Comitet Director pentru Evaluare Strategică va fi stabilit la nivelul CNSR pentru evaluările tematicilor orizontale. Acest *Comitet Director* va avea de îndeplinit

următoarele tipuri de sarcini: să elaboreze termenii de referinţă pentru evaluările individuale, să faciliteze accesul evaluatorilor la informaţiile necesare desfăşurării activităţilor, să acorde sprijinul necesar desfăşurării evaluărilor, în special din punctul de vedere al suportului metodologic şi să se asigure că termenii de referinţă sunt respectaţi, să verifice calitatea evaluărilor efectuate.

În cadrul Manualului de Proceduri pentru Evaluare, realizat sub coordonarea Unităţii Centrale de Evaluare, va fi elaborat un mecanism de monitorizare a recomandărilor din rapoartele de evaluare care va fi aplicat de AM POR

În ceea ce priveşte disponibilitatea rapoartelor de evaluare pentru public, sumarul rapoartelor de evaluare va fi dat publicităţii prin mijloace de comunicare accesibile publicului larg.

5.3 MANAGEMENT ŞI CONTROL FINANCIAR

Ministerul Economie şi Finanţelor reprezintă instituţia desemnată să îndeplinească rolul de **Autoritate de Certificare** pentru toate Programele Operaţionale, cu responsabilităţi privind certificarea declaraţiilor de cheltuieli şi a cererilor de plată înainte ca acestea să fie trimise Comisiei, în conformitate cu prevederile Articolului 61 din Regulamentul General al Consiliului nr. 1083/2006.

Organismul competent pentru primirea tuturor plăţilor făcute de către Comisia Europeană pentru toate Programele Operaţionale prin Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European şi Fondul de Coeziune, este Autoritatea de Certificare şi Plată din cadrul Ministerului Economiei şi Finanţelor.

Organismul responsabil cu efectuarea plăţilor către Beneficiari este Unitatea de plată din cadrul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor.

Ca **Autoritate de Audit,** pentru toate Programele Operaţionale, a fost desemnat un organism asociat de pe lângă Curtea Română de Conturi, conform prevederilor Articolului 59 din Regulamentul General al Consiliului nr. 1083/2006. Autoritatea de Audit este independentă din punct de vedere operaţional de Autorităţile de Management, precum şi de Autoritatea de Certificare şi Plată.

Autoritatea de Certificare şi Plată – va fi responsabilă, în mod special, pentru:

1) *Certificarea cheltuielilor*, respectiv elaborarea şi transmiterea către Comisie a declaraţiilor certificate de cheltuieli şi a cererilor de plată în format electronic.

Se vor certifica următoarele:

- Declaraţia de cheltuieli este corectă, rezultă din sisteme de contabilitate sigure şi se bazează pe documente justificative verificabile;
- Cheltuielile declarate sunt conforme cu regulamentele comunitare şi naţionale aplicabile, s-au realizat pentru operaţiunile selectate spre finanţare conform criteriilor aplicabile programului.

În acest scop, sarcina Autorităţii de Certificare este de a se asigura că informaţiile primite referitoare la procedurile şi activităţile de verificare efectuate, în ceea ce priveşte cheltuielile incluse în declaraţiile de cheltuieli, asigură o bază adecvată pentru certificare. Aceasta presupune:

- verificarea concordanţei sumelor solicitate pentru plată cu baza de date;
- verificarea corectitudinii calculării totalului cheltuielilor eligibile
- luarea în considerare a rezultatele tuturor misiunilor de audit realizate de către sau sub responsabilitatea Autorităţii de Audit/ a Unităţii de Audit Intern sau a Comisiei Europene;
- păstrarea înregistrărilor contabile, în format electronic, a cheltuielilor declarate către Comisie;
- ţinerea unui registru al debitorilor.

2) Primirea plăţilor din partea Comisiei, presupune:

- primirea de la Comisia Europeană a sumelor din resursele FEDR, FSE şi FC, cu titlu de pre-finanţare, plăţi intermediare şi finale;
- elaborarea şi transmiterea anuală către Comisia Europeană a estimărilor privind cererile de plată pentru anul financiar curent şi pentru cel următor;
- returnarea către Comisia Europeană a cheltuielilor neeligibile, a sumeler recuperate urmare a unei neregularităţi, sau a acelor fonduri care nu au fost utilizate, inclusiv a dobânzilor datorate pentru întârzierea plăţilor.

3) Efectuarea plăţilor către beneficiarii POS Mediu şi POS Transport şi transferul fondurilor UE către unităţile de plată pentru celelalte Programe Operaţionale

- efectuarea plăţilor către beneficiari din resursele FEDR, FC şi din sumele reprezentând co-finanţarea, pentru POS Mediu şi POS Transport;
- transferul sumelor din FEDR şi FSE către unităţile de plată, pentru celelalte Programe Operaţionale.

Unitatea de plată POR din cadrul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor are următoarele responsabilităţi principale:

- primirea transferurilor reprezentând contribuţia Comunitară pentru POR din partea Autorităţii de Certificare şi Plată;
- efectuarea plăţilor către beneficiari din resursele FEDR şi din sumele reprezentând co-finanţarea.

Autoritatea de Management a POR este responsabilă pentru gestionarea şi implementarea Programului Operaţional Regional în mod eficient, eficace şi corect, în conformitate cu prevederile Articolului 60 din Regulamentul General al Consiliului nr. 1083/2006. Autoritatea de Management a POR va lucra în strânsă colaborare cu Autoritatea de Certificare şi Plată pentru îndeplinirea responsabilităţilor de management şi control financiar, în vederea asigurării că:

- finanţările sunt utilizate efectiv în scopul realizării obiectivelor prevăzute prin POR;
- Statul Membru răspunde public faţă de Uniunea Europeană privind utilizarea resurselor financiare;
- controlul bugetar este eficace, astfel încât angajările financiare din cadrul POR sunt sustenabile iar planificările financiare corespund acestor angajări;
- contractările sunt în concordanţă cu bugetul alocat;
- achiziţiile de bunuri şi servicii prin proiectele finanţate:

  - sunt efectuate;
  - corespund regulamentelor din Uniunea Europeană şi naţionale;
  - sunt eficiente;
- declaraţiile financiare transmise Comisiei Europene şi altor organisme sunt corecte, complete şi reale:
  - corecte – fondurile sunt accesate corect;
  - reale – declaraţiile nu conţin erori;
  - complete – toate elementele relevante au fost incluse;
- plăţile către beneficiari sunt făcute periodic, fără întârzieri sau deduceri nejustificate;
- sursele de co-finanţare sunt asigurate conform planificării;
- plăţile sunt contabilizate adecvat;
- iregularităţile sunt notificate conform regulamentelor Uniunii Europene;
- sumele plătite în mod eronat sunt recuperate integral şi rapid;
- sumele neutilizate sau recuperate sunt reutilizate în cadrul Programului Operaţional Regional;
- dezangajarea financiară este evitată, în special în legătură cu regula N +2 şi N+ 3;
- închiderea Programului operaţional se face la timp şi în condiţii normale

Înainte de a transmite cererea de rambursare, Beneficiarii trebuie să verifice corectitudinea, actualitatea şi eligibilitatea cheltuielilor, în conformitate cu legislaţia naţională în ceea ce priveşte controlul intern.

În scopul transmiterii certificărilor cheltuielilor către Comisia Europeană, verificările se realizează pe trei niveluri:

- verificarea cheltuielilor la nivelul Organismului Intermediar;
- verificarea cheltuielilor la nivelul Autorităţii de Management;
- certificarea cheltuielilor la nivelul Autorităţii de Certificare.

Verificările realizate la nivelul Organismelor Intermediare reprezintă atribuţii delegate de către Autoritatea de Management a POR, pe baza propriei evaluări a capacităţii administrative ale acestor organisme. Autoritatea de Management a Programului Operaţional Regional va rămâne responsabilă pentru atribuţiile delegate către Organismele Intermediare. Atribuţiile exercitate în acest scop nu vor duplica verificările realizate la nivelul fiecărui Organism Intermediar.

Fluxul financiar al POR

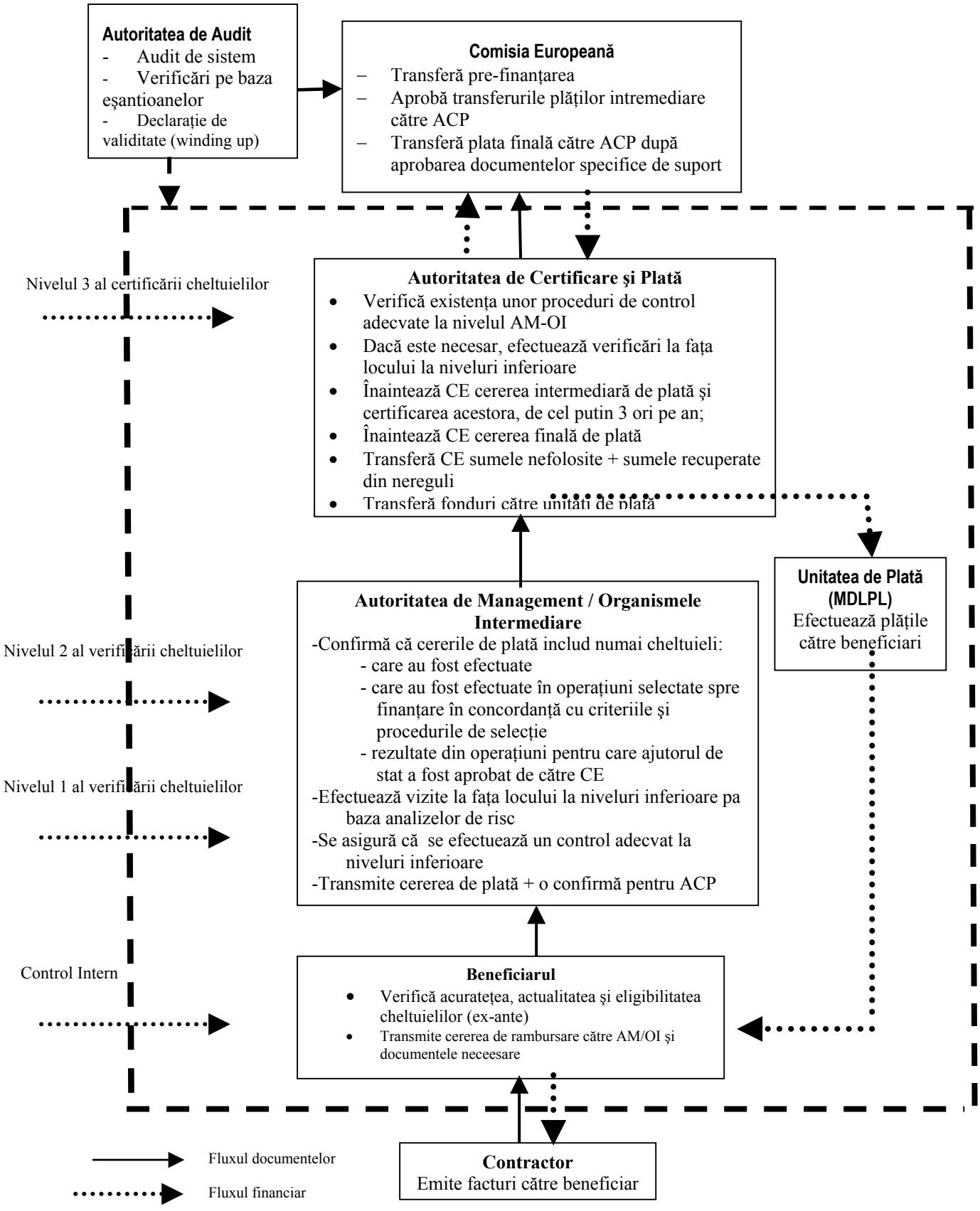

5.4 IDENTIFICAREA ŞI RAPORTAREA IREGULARITĂŢILOR

Baza legală a acestor activităţi îl reprezintă Regulamentul Comisiei Nr. 1681/94 privind iregularităţile şi recuperarea sumelor eronat plătite în legătură cu finanţările din politicile structurale, Regulamentul Consiliului Nr. 2988/95 privind protecţia intereselor financiare ale Comunităţii Europene, precum şi Ordonanţa Guvernului Nr. 79/2003 care stabileşte metodele de control şi recuperare a sumelor rezultate din asistenţa financiară nerambursabilă a Uniunii Europene.

Această secţiune descrie modul de identificare şi raportare a fraudelor sau a altor iregularităţi. De asemenea, evidenţiază importanţa măsurilor corective imediate în implementare (incluzând sancţiuni, urmăriri civile sau penale), luate ca urmare a investigaţiilor privind iregularităţile.

Conform prevederilor Regulamentului Comisiei (EC) Nr. 1828/2006, iregularităţile care se referă la pierderea unor fondurilor UE mai mici de 10.000 Euro nu trebuie raportate Comisiei, dacă aceasta nu o solicită.

Iregularităţile de peste 10.000 Euro, precum şi toate iregularităţile comise în mod intenţionat se raportează Comisiei. Aceste rapoarte se strâng şi se verifică de către Autoritatea de Certificare/Autoritatea de Plată şi apoi se transmit Serviciului de Coordonare Antifraudă, pentru a fi înaintate la OLAF pe bază trimestrială. Autoritatea de Certificare/Autoritatea de Plată primeşte rapoarte de la Autoritatea de Management şi înregistrează orice astfel de raport în cadrul propriei instituţii/unităţi.

În scopul desfăşurării unui proces adecvat de prevenire, detectare şi raportare a iregularităţilor la nivelul Autorităţii de Management, al Organismelor Intermediare şi al beneficiarilor, se nominalizează un ofiţer de iregularităţi în acest sens. Ofiţerul de iregularităţi de la nivelul beneficiarului elaborează rapoarte ad-hoc şi trimestriale şi le transmite Organismului Intermediar. Ofiţerul de iregularităţi nominalizat la nivelul Organismului Intermediar elaborează rapoarte trimestriale şi ad-hoc pe care le înaintează Autorităţii de Management. Ofiţerul de iregularităţi din cadrul Autorităţii de Management, elaborează rapoarte trimestriale şi ad-hoc pe care le transmite Autorităţii de Certificare/Organismului Competent pentru Plăţi.

Ofiţerul de iregularităţi se sesizează atât din proprie iniţiativă, cât şi pe baza reclamaţiilor primite. El îşi desfăşoară activităţile pe baza unui Manual de Iregularităţi care este elaborat la nivelul fiecărei structuri implicate (AM, IB şi Beneficiar).

Orice persoană implicată în implementarea POR poate raporta un caz suspect de fraudă ofiţerului de iregularităţi al Autorităţii de Certificare, AM-ului sau OI-ului, sau unităţilor de audit intern ale Autorităţii de Certificare şi Plăţi, Am-ului, OI-ului, fie în mod formal sau anonim. Persoana care raportează cazul suspectat nu va fi implicată mai departe în procesul de iregularităţi din motive de securitate personală.
Iregularităţile suspectate vor fi analizate şi investigate de către serviciile competente, iar răspunsul va fi transmis potrivit procedurilor interne ale autorităţii competente şi ale prevederilor legale.

Ofiţerul de iregularităţi poate acţiona din iniţiativă proprie şi pe baza sesizărilor primite.

Ofiţerul de iregularităţi îşi desfăşoară activitatea pe baza Manualului de Iregularităţi care va fi elaborat la nivelul fiecărei structuri implicate (AM, OI).

5.5. AUDITUL INTERN

La nivelul fiecărui minister implicat în implementarea Programelor Operaţionale, au fost constituite Unităţi de Audit Intern care sunt independente de structurile care îndeplinesc atribuţiile de Autoritate de Management (sau de Organisme Intermediare) şi care sunt direct subordonate şefului respectivei instituţii.

Coordonarea metodologică a acestor Unităţi de Audit Intern este asigurată de o unitate specială, constituită în cadrul Ministerului Economiei şi Finanţelor, respectiv de Unitatea Centrală de Armonizare pentru Auditul Public Intern (UCAAPI).

Atribuţiile UCAAPI sunt următoarele :

- dezvoltarea şi implementarea unor proceduri şi metodologii uniforme, bazate pe standardele internaţionale acceptate de Uniunea Europeană, inclusiv privind manualele de audit intern şi pista de audit
- elaborarea metodologiilor privind managementul riscului
- elaborarea Codului Etic al auditorilor Interni
- avizarea normelor metodologice ale Auditului Public Intern, specific diferitelor domenii de activitate ale auditului intern
- elaborarea sistemului de raportare a rezultatelor activităţilor de audit intern şi elaborarea raportului anual de audit/control
- verificarea respectării normelor, instrucţiunilor, precum şi a Codului Etic de către Unitatea de Audit Intern din cadrul instituţiilor publice, şi iniţierea de măsuri de corectare, în cooperare cu şeful respectivei instituţii publice
- coordonarea sistemului de recrutare şi instruire în domeniul auditului public intern

Atribuţiile Unităţii de Audit Public Intern din Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor

Unitatea de Audit Public Intern din cadrul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor are manuale specifice pentru auditul fondurilor europene.
Conform legii, atribuţiile Unităţii de Audit Intern sunt următoarele:

- desfăşurarea activităţilor de audit intern în vederea evaluării transparenţei şi a concordanţei cu normele juridice, de regularitate, eficienţă şi efectivitate ale sistemelor de management şi control în cadrul instituţiei publice
- informarea UCAAPI privind recomandările care nu au fost urmate de către şeful entităţii publice auditate, precum şi asupra consecinţelor
- raportarea periodică a constatărilor, concluziilor şi recomandărilor rezultate din misiunile de audit
- pregătirea raportului anual al activităţilor de audit desfăşurate
- raportarea imediată la şeful instituţiei publice auditate, precum şi la unitatea de inspecţie în cazul detectării unor cazuri serioase de iregularităţi sau fraudă.

Autoritatea de Audit

Prin Legea nr. 200/200, în România a fost înfiinţată **Autoritatea de Audit** pentru toate programele operaţionale, care va îndeplini funcţiile prevăzute de articolul 62 al Regulamentului Consiliului nr 1083/2006. autoritatea de Audit este un organism asociat Curţii de Conturi, fără personalitate juridică, independent din punct de vedere operaţional de Curtea de Conturi, de Autorităţile de Management şi de Autoritatea de Certificare.

În conformitate cu prevederile Legii 200/2005, Articolul 14², Autoritatea de Audit are următoarele responsabilităţi:

- auditul de sistem, verificarea prin eşantionare şi auditul final
- verificări şi auditul extern pentru fondurile structurale
- verificările anuale ale sistemelor de management şi control
- verificările declaraţiilor de cheltuieli, pe baza eşantioanelor corespunzătoare
- desfăşurarea verificărilor corespunzătoare pentru emiterea declaraţiilor de închidere la finalizarea programelor operaţionale
- verificarea existenţei şi a utilizării corecte a co-finanţării naţionale.

Evaluarea conformităţii sistemelor de management şi control

În conformitate cu Art. 71 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006, o evaluare a conformităţii sistemelor de management şi control pentru POR vor fi înaintate Comisiei înaintea depunerii primei cereri intermediare de plată sau cel mai târziu în doisprezece luni de la aprobarea Programului Operaţional.

5.6 INFORMARE ŞI PUBLICITATE

Autoritatea de Management pentru POR se va asigura că implementarea programului este în conformitate cu cerinţele de informare şi publicitate pentru program, aşa cum se stipulează prin *Articolul 69 al Regulamentului* 1083/2006 şi Secţiunea *1, Informare şi comunicare din Regulamentul de Implementare al Comisiei* nr.1828/2006.

Autoritatea de Management va elabora un *Plan de Comunicare pentru Programul Operaţional Regional* în conformitate cu Planului Naţional de Comunicare pentru Instrumentele Structurale din România. Organismele Intermediare ale POR vor avea responsabilitatea implementării activităţilor de informare şi a publicităţii specifice regiunii lor.

Tipurile de acţiuni prevăd realizarea unei pagini speciale web cu informaţii complete despre Programul Operaţional Regional, care va fi lansată pe web-site-ul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor. Autoritatea de Management va informa, de asemenea, publicul larg despre rolul Comunităţii Europene în ceea ce priveşte furnizarea de asistenţă financiară prin POR. Rezultatele finale ale proiectelor implementate prin POR vor fi făcute publice. Sigla Uniunii Europene va fi amplasată pe toate materialele promoţionale, pe mijloacele fixe POR, şi va fi afişată pe proiectele finanţate prin program.

5.7 SISTEMUL UNIC DE MANAGEMENT AL INFORMAŢIEI

Conceptul Sistemului Unic de Management al Informaţiei

Sistemul Unic de Management al Informaţiei (SMIS) este un sistem de informaţii naţional prin internet care sprijină toate instituţiile din România care implementează *Cadrul Strategic Naţional de Referinţă (CSNR) şi Programele Operaţionale (PO).* Sistemul se adresează cerinţelor care se regăsesc la toate nivelurile de management (Autorităţi de Management, Organisme Intermediare, Autoritatea de Certificare, etc) şi la toate fazele ciclului unui program (programare, cereri de oferte, contractare, monitorizare, evaluare, plăţi, audit şi control). Principala caracteristică a SMIS este că oferă utilizatorilor săi un mecanism unic pentru a îi sprijini în îndeplinirea sarcinilor de zi cu zi.

Ca instrument de monitorizare, SMIS este principalul furnizor de informaţii privind stadiul implementării, atât la nivel de proiect cât şi de program, permiţând ca rapoartele de monitorizare să fie generate automat.

*Sistemul Unic de Management al Informaţiei (*SMIS) a fost elaborat sub coordonarea ACIS în strânsă colaborare cu reprezentanţii tuturor structurilor implicate în managementul Fondurilor Structurale. Pe parcursul implementării, SMIS va fi gestionat şi dezvoltat de Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale.

Design-ul şi funcţiile SMIS

Design-ul SMIS urmează trei principii fundamentale : ***disponibilitatea*** datelor (datele sunt disponibile direct ca urmare a unei cereri din partea unui utilizator autorizat); ***confidenţialitatea*** datelor (datele sunt furnizate exclusiv utilizatorilor autorizaţi pentru accesarea unei anumite informaţii specifice); ***integritatea*** datelor (procesarea datelor trebuie să fie realizată doar de utilizatorii autorizaţi prin mijloace autorizate). Pentru a implementa cele trei principii de mai sus sistemul suportă mai mulţi utilizatori clasificaţi într-un număr de grupuri de utilizatori/ roluri. În acest fel accesul utilizatorilor este uşor de organizat şi gestionat iar accesul la informaţie poate fi auditat în întregime şi accesat într-un mod flexibil.

Pentru a oferi un instrument eficient de management, modelul funcţional al SMIS se bazează pe un set de sub-sisteme, care împreună reflectă gama largă de funcţionalităţi pe care Sistemul este proiectat să le desfăşoare, după cum urmează :

- ***Programarea,*** care permite înregistrarea şi modificarea principalelor informaţii din CSNR defalcat la nivelurile inferioare pe PO-uri, axe prioritare, domeniile cheie de intervenţie şi operare;
- ***Managementul proiectelor*** (înregistrarea şi modificarea principalelor informaţii despre proiecte, inclusiv a contractelor[38]) ;
- ***Monitorizarea***, care permite evaluarea progreselor înregistrate în implementarea Fondurilor Structurale şi Coeziune*,* respectiv faţă de target (in cazul în care este aplicabil). De asemenea permite agregarea automată de jos în sus a valorii reale ale datelor principale care sunt înregistrate la nivelurile inferioare ale Sistemului

[38]Contractul este un angajament juridic încheiat între Beneficiar şi Finanţator sau Furnizorul de Servicii, lucrări sau bunuri, necesar pentru a implementa o parte a unui proiect sau întregul proiect.

- ***Audit şi control,*** care va înregistra rezultatele verificărilor şi ale misiunilor de audit şi va genera rapoartele de audit
- ***Managementul Fluxului de Fonduri,*** care va înregistra estimările privind cererile de plată, cu intrările de fonduri, veniturile din proiecte, suspendările şi recuperările de fonduri.

Datele vor fi introduse în SMIS la nivelul adecvat, pe baza drepturilor acordate tipului de utilizator cşar definit. Accesul la sistem se va acorda pe baza unui username / parola, obţinut de ACIS ca urmare a parcurgerii unei proceduri specifice în care sunt implicaţi directorii instituţiilor cu rol în gestionarea Instrumentelor Structurale.

Reţeaua de coordonatori SMIS

La nivelul Autorităţilor de Management, Autorităţii de Certificare şi Plată, Autorităţii de Audit au fost desemnaţi coordonatori SMIS, responsabili cu colectarea şi ierarhizarea nevoilor la nivelul instituţiilor privind imbunătăţirea sistemului şi menţinerea integrităţii şi uniformităţii procedurilor utilizate în implementarea Instrumentelor Structurale.

Printre sarcinile şi responsabilităţile coordonatorilor SMIS, pot fi menţionate:

- Acţionează ca o interfaţă, în domeniul SMIS, între AM PO şi ACIS, şi între AM PO şi OI;
- Colectează şi diseminează informaţii din şi între instituţiile pe care le reprezintă;
- Au rolul principal în funcţionarea help desk-ului;
- Oferă training utilizatorilor, inclusiv noilor angajaţi.

Schimbul electronic de date cu Comisia Europeană **conform Art. 40-42 din Regulamentul Comisiei nr.1828/2006, se va realiza printr-o interfaţă între SMIS şi Sistemul pentru Managementul Fondurilor în Comunitatea Europeană (SFC2007).**

6. PARTENERIATUL

În procesul de elaborare a Programului Operaţional Regional (POR) parteneriatul a avut un rol esenţial, atât în ceea ce priveşte stabilirea domeniilor de intervenţie şi a axelor prioritare cât şi în identificarea potenţialilor beneficiari şi a proiectelor eligibile.

Procesul partenerial pentru elaborarea POR s-a desfăşurat atât la nivel naţional, cu participarea actorilor regionali, cât şi la nivel regional, cu participarea reprezentanţilor nivelului naţional. Procesul consultativ a început în anul 2004 si va continua până la aprobarea Programului Operaţional Regional de către Comisia Europeană.

Consultările la nivel naţional s-au realizat în principal cu participarea ADR-urilor, ministerelor de linie, organizaţiilor şi asociaţiilor relevante la nivel naţional (Federaţia Autorităţilor Locale din România, Asociaţia Oraşelor din România, Asociaţia Municipiilor din România, Comitetul Economic şi Social, Camere de Comerţ, Confederaţia Naţională a Sindicatelor Libere din România, Confederaţia Sindicatelor Democratice din România, Agenţia pentru Egalitatea de Şanse, CPISC, Asociaţia Pro Democratia, Fundaţia Estuar, Les Amis de la France, Motivation Romania, universităţi, etc), dar şi cu participarea altor actori regionali (ANTREC, FRDS, Terra Milenium III, etc.). Acest proces are loc sub coordonarea Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor – Autoritatea de Management pentru Programul Operaţional Regional, cu sprijinul proiectului de twinning naţional şi al asistenţei tehnice.

Consultările la nivel regional s-au realizat sub coordonarea ADR-urilor, cu sprijinul proiectelor de twinning regional şi a asistenţei tehnice, la care au participat reprezentanţi ai instituţiilor şi organismelor relevante la nivel local şi regional dar şi reprezentanţi ai MDLPL şi ai altor ministere.

Procesul de consultări parteneriale - rezumat

În cursul anului 2004 Direcţia Politici Regionale şi Programare a Direcţiei Generale de Politici Regionale a iniţiat o serie de consultări parteneriale pentru elaborarea unei prime versiuni a Programului Operaţional Regional. În acest sens a fost creat **Grupul de Lucru "Dezvoltarea regională şi cooperarea transfrontalieră" pentru elaborarea strategiei Regionale a PND 2007-2013 şi a POR.** Grupul a fost constituit din reprezentanţi ai Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor, ca Autoritate de Management pentru Programul Operaţional Regional, ai ministerelor - Autorităţi de Management pentru celelalte programe operaţionale, ai Agenţiilor de Dezvoltare Regională, ai partenerilor economici şi sociali. Obiectivul acestui grup a fost de a susţine Direcţia Politici Regionale şi Coordonare în elaborarea strategiilor de dezvoltare.

În prima etapă, martie-aprilie 2004, s-au realizat analize şi metodologii alternative pentru POR, pentru identificarea nevoilor existente la nivel regional şi local, precum şi a priorităţilor de dezvoltare. Informaţiile obţinute au fost utilizate de membrii grupului de lucru pentru discutarea posibilelor axe prioritare şi domenii de intervenţie.

În cea de-a doua etapă, septembrie-decembrie 2004, a fost elaborată o metodologie pentru realizarea planurilor de dezvoltare regională. În noiembrie 2004, la nivel regional au fost

stabilite grupuri de lucru ca forum de discuţie pentru evaluarea rolului partenerilor regionali şi locali în implementarea POR.

Cea de-a treia etapă (ianuarie –mai 2005) s-a concentrat pe finalizarea axelor prioritare ale POR şi continuarea dialogului cu celelalte ministere şi reprezentanţi ai programelor operaţionale. De asemenea, au fost consultate ADR-urile pentru a se asigura coerenţa Planurilor de Dezvoltare Regională cu POR. În perioada mai-iuie 2005 au fost stabilite grupuri parteneriale locale pentru fiecare dintre axele prioritare ale POR. În cadrul grupurilor de lucru s-a realizat identificarea domeniilor de intervenţie şi a proiectelor care ar putea fi implementate prin intermediul POR.

A patra etapă în elaborarea POR a constat în organizarea de întâlniri bilaterale cu reprezentanţii ministerelor de linie şi ai ADR-urilor pentru o mai bună delimitare între măsurile propuse spre finanţare în celelalte programe operaţionale şi domeniile de intervenţie ale POR. De asemenea, au fost organizate forumuri consultative cu participarea potenţialilor beneficiari pentru activităţile eligibile ale POR.

Cea de-a cincea etapă s-a concentrat pe extinderea şi consolidarea parteneriatelor pentru fundamentarea axelor prioritare şi domeniilor de intervenţie ale POR, prin implicarea în acest proces a Consiliilor de Dezvoltare Regională (CDR) şi a Consiliului Naţional pentru Dezvoltare Regională (CNDR). Totodată, au fost finalizate domeniile de intervenţie ale POR, astfel încât versiunea finală a documentului să poată fi transmisă Comisiei Europene pentru procesul de negociere.

Comentarii ale participanţilor la procesul consultativ

Cele mai importante opinii exprimate de participanţi în cadrul întâlnirilor parteneriale:

- introducerea unei axe prioritare dedicată infrastructurii sociale pentru asigurarea unei mai bune vizibilităţi a acţiunilor sociale;
- nevoia de a reabilita şi de a echipa nu numai unităţile sanitare de importanţă naţională, dar şi pe cele de la nivel local, care au o situaţie precară;
- construcţia, pe baza unei analize cost-beneficiu, de noi spitale; extinderea spitalelor existente, dotarea cu echipamente medicale specifice conform noilor technologii, în special pentru situaţii de urgenţă, reabilitarea infrastructurii sociale: centre de zi pentru persoanele în vârstă, centrele pentru copiii abandonaţi, precum şi centre pentru femei abuzate;
- corelarea proiectelor propuse cu strategiile naţionale;
- includerea în cadrul priorităţii infrastructură de transport, pe lângă activităţile dedicate drumurilor locale/ judeţene şi pe cele pentru porturilor şi aeroporturilor de interes regional, care vor contribui la reducerea timpului de deplasare şi creşterea atractivităţii regiunilor pentru investitori;
- necesitatea de a avea o axă prioritară pentru dezvoltarea turismului, întrucât toate regiunile României au potenţial turistic, care poate fi valorificat, nu numai prin conservarea patrimoniului cultural, natural şi istoric, dar şi prin îmbunătăţirea calităţii spaţiilor de cazare şi a infrastructurii pentru agrement;
- necesitatea de a sprijinii oraşele mici pentru îmbunătăţirea infrastructurii urbane şi a serviciilor, şi ca urmare, întărirea funcţiilor urbane
- dezvoltarea urbană ar trebui să se bazeze pe o abordare integrată şi realizarea planurilor de dezvoltare, în concordanţă cu reglementările legislaţiei în vigoare;

- necesitatea de a avea alocări financiare diferite între regiuni, în concordanţă cu nivelul lor de dezvoltare;
- abordarea folosită pentru stabilirea alocării financiare a POR pe axe prioritare şi regiuni; alocarea financiară a POR a fost stabilită printr-o abordare de sus în jos, iar Regiunile au fost de acord să folosească aceleaşi procente ale alocării naţionale; de asemenea, regiunea Bucureşti-Ilfov a fost de acord cu această abordare, întrucât în cadrul Regiunii există zone mai puţin dezvoltate, de exemplu zonele mărginaşe şi judeţul Ilfov;
- prioritizarea nevoilor pentru rezolvarea celor stringente;
- necesitatea de a implementa numai acele proiecte care îşi vor demonstra impactul teritorial;
- proiectele trebuie să fie dezvoltate în largi parteneriate;
- necesitatea continuării activităţilor de diseminare şi informare privind procesul de implementare; Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor a organizat evenimente de informare privind conţinutul axelor prioritare şi etapele de implementare.

Concluzii

Pentru elaborarea POR a fost realizat un larg proces de consultări parteneriale. În cadrul forumurilor şi al seminariilor desfăşurate au fost formulate multe opinii, majoritatea fiind luate în considerare. Versiunea finală a POR reflectă punctele de vedere comune ale participanţilor din cadrul grupurilor de lucru.

ANEXA 1 - TABELE INDICATORI PENTRU ANALIZE SOCIO-ECONOMICE

Tabel 1

Structura investiţiilor străine directe realizate până în anul 2005 (ISD) pe regiuni de dezvoltare

Regiune de dezvoltare	Valoare (mil.euro)	% în total
1. Nord-Est	292	1,3
2. Sud-Est	1.838	8,4
3. Sud	1.388	6,3
4. Sud-Vest	745	3,4
5. Vest	1.491	6,8
6. Nord-Vest	1.257	5,8
7. Centru	1.610	7,4
8. Bucureşti-Ilfov	13.264	60,6
România	**21.885**	**100,0**

Sursa: BNR şi INS – Cercetare statistică asupra Investiţiilor Străine Directe în România, 2004

Tabel 2

Societăţile comerciale cu participare străină la capital şi valoarea capitalului social subscris, pe regiuni de dezvoltare, în perioada 1991- 2002

Regiune de dezvoltare	Nr. soc. com. cu participare străină la capital			Valoarea capitalului social subscris		
	Nr.	%	Ierarhie	Total (mii Euro)	%	Ierarhie
Total România	90.711	100,0	-	7.990.673	100,0	-
Nord-Est	3.513	3,9	6	279.402	3,5	7
Sud-Est	5.139	5,7	5	952.742	11,9	2
Sud-Muntenia	3.362	3,7	7	784.820	9,8	3
Sud-Vest Oltenia	2.142	2,4	8	250.130	3,1	8
Vest	9.138	10,1	2	606.871	7,6	4
Nord-Vest	8.775	9,7	3	501.987	6,3	5
Centru	7.673	8,5	4	408.251	5,1	6
Bucureşti-Ilfov	50.969	56,2	1	4.206.469	52,6	1

Sursa: Oficiul Naţional al Registrul Comerţului

Tabel 3

Densitatea IMM, inclusiv a microîntreprinderilor

Regiune	IMM/1000 loc			Micro/1000 loc		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Nord-Est	10.84	12.1	13.14	9.35	10.59	11.52
Sud-Est	15.43	17.31	18.63	13.6	15.37	16.51
Sud	11.53	12.85	13.8	10.06	11.33	12.16
Sud-Vest	12.07	13.42	14.3	10.74	12.06	12.82
Vest	16.68	19.37	21.55	14.17	16.76	18.76
Nord-Vest	18.16	20.2	22.22	15.82	17.74	19.59
Centru	17.18	19.71	21.55	14.75	17.12	18.79
Bucureşti-Ilfov	35.59	41.37	46.51	31.11	36.81	41.6
România	16.38	18.59	20.38	14.26	16.39	18.01

Sursă: INS 2006, Anuarul Statistic, 2003, 2004, 2005

Tabel 4

Numărul de angajaţi a IMM, inclusiv al microîntreprinderilor

Regiune	IMM/1000 loc			Micro/1000 loc		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Nord-Est	10.84	12.1	13.14	9.35	10.59	11.52
Sud-Est	15.43	17.31	18.63	13.6	15.37	16.51
Sud	11.53	12.85	13.8	10.06	11.33	12.16
Sud-Vest	12.07	13.42	14.3	10.74	12.06	12.82
Vest	16.68	19.37	21.55	14.17	16.76	18.76
Nord-Vest	18.16	20.2	22.22	15.82	17.74	19.59
Centru	17.18	19.71	21.55	14.75	17.12	18.79
Bucureşti-Ilfov	35.59	41.37	46.51	31.11	36.81	41.6
România	16.38	18.59	20.38	14.26	16.39	18.01

Sursă: INS 2006, Anuarul Statistic, 2003, 2004, 2005

Tabel 5

IMM nou create

Regiune	IMM nou create			Structura IMM nou create		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004
Nord-Est	11886	17553	18620	12.8	14.3	13.0
Sud-Est	13519	14896	16501	14.6	12.1	11.5
Sud	9662	14076	15944	10.4	11.4	11.1
Sud-Vest	7331	10800	11269	7.9	8.8	7.9
Vest	8431	11010	14467	9.1	8.9	10.1
Nord-Vest	13761	17302	21977	14.8	14.0	15.3
Centru	11314	15610	16627	12.2	12.7	11.6
Bucureşti-Ilfov	16691	21931	28006	18.2	17.8	19.5
România	92595	123178	143411	100	100	100

Sursă: INS 2006, Întreprinderi noi şi profilul întreprinzătorilor din România

Tabel 6

Evoluţia ratei şomajului pe regiuni şi ani

- % -

	Nord-Est	Sud-Est	Sud	Sud-Vest	Vest	Nord-Vest	Centru	Bucureşti-Ilfov
1991	4,5	4,0	2,7	3,4	2,5	3,2	1,8	1,4
1995	13,7	10,6	9,0	9,9	7,5	8,6	9,1	5,1
2000	13,2	11,4	10,4	11,6	10,4	8,5	10,3	5,8
2002	10,8	10,0	9,2	9,4	6,6	6,8	9,0	3,3
2003	9,0	8,1	8,3	9,1	7,0	5,4	8,3	2,8
2004	7,8	6,9	7,4	7,5	5,8	4,2	7,8	2,8
2005	6.8	6.4	7.3	7.4	5.1	4.0	7.3	2.4

Sursa: Anuarul Statistic al României, 2004, INS

Tabel 7

Reţeaua operaţională de căi ferate, pe regiuni

Regiunea	Suprafaţa regiunii (km^2)	Lungimea căilor ferate total (km)								Densitatea căi ferate / 1000 km^2 pe teritoriu la sfârşitul anului 2005
		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
Nord-Est	36850	1505	1507	1506	1506	1506	1506	1498	1634	44.3
Sud-Est	35762	1326	1327	1329	1329	1329	1362	1355	1750	48.9
Sud	34453	1671	1699	1699	1699	1699	1713	1703	1255	36.4
Sud-Vest	29212	983	1001	1001	1001	1001	997	990	1006	34.4
Vest	32034	2010	2010	2011	2011	2011	2009	2007	1904	59.4
Nord-Vest	34159	1659	1645	1645	1645	1645	1638	1641	1678	49.1
Centru	34100	1534	1470	1470	1470	1457	1509	1516	1420	41.6
Bucureşti-Ilfov	1821	322	322	354	354	354	343	343	301	165.3
România	238391	11010	10981	11015	11015	11002	11077	11053	10948	45.9

Sursa: Institutul Naţional de Statistică

Tabel 8

Reţeaua de căi ferate din România, în perioada 1997-2005

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Lungimea reţelei de căi ferate (km)	11.380	11.010	10.981	11.015	11.015	11.002	11.077	11.053	10.948
Lungimea reţelei de căi ferate electrificate (km)	3.943	3.929	3.942	3.950	3.950	3.950	3.965	3.965	3.999

Sursa: Institutul Naţional de Statistică

ANEXA 2 – PROFILURI REGIONALE

REGIUNEA NORD-EST
Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare şi potenţialului economic
- 2005-

INDICATORI	Regiune	Judeţele[1]						România
		BC	BT	IS	NT	SV	VS	
I. Populaţie, ocupare, şomaj[2]								
I.1 Populaţie totală (cifre absolute)	**3734546**	723518	459900	813943	570682	705752	460751	**21623849**
Populaţia urbana (%)	**43,4**	46,2	41,8	46,2	38,6	43,3	41,6	**54,9**
Populaţia rurala (%)	**56,6**	53,8	58,2	53,8	61,4	56,7	58,4	**45,1**
Sold migrator	**-4783**	-730	-576	-1128	-987	-484	-1328	**-7234**
I. 2 Ocupare								
Populaţia activă in total populaţie (%)	**47,9**							**45,5**
Populaţia ocupată în total populaţie (%)	**33,8**	31,1	33,3	36,4	35,2	34,5	31,9	**38,8**
Populaţia ocupată pe sectoare economice:								
Agricultura (%)	**42,7**	32,6	52,9	34,6	45,1	48,1	51,2	**32,0**
Industrie (%)	**19,4**	26,2	15,1	18,8	19,4	16,8	18,7	**23,5**
Servicii(%)	**37,9**	41,2	32,0	46,5	35,4	35,1	30,0	**44,5**
I.3 Şomajul								
Rata şomajului la 31 decembrie 2005(%)	**6,8**	6,3	6,2	7,2	5,6	6,0	10,1	**5,9**
Rata şomajului feminin la 31 decembrie 2005 (%)	**5,2**	4,9	4,3	5,4	4,6	5,2	7,1	**5,2**
Ponderea şomerilor neindemnizaţi în total şomeri înregistraţi la 31 decembrie 2005 (%)	**63,3**	55,6	65,3	72,5	62,3	60,7	59,2	**58,8**
II. Dezvoltare economică								
II. 1. PIB / locuitor (2004) – euro	**2029,3**	2441,1	1453,7	2307,3	1974,9	2027,1	1530,6	**2932,8**
II. 2. Productivitatea muncii (2004) - euro	**1811,9**							**6194,8**
II. 3. Investiţii străine directe (mil.euro)	**292**							**21.885**
II.4. Structuri de afaceri (parcuri industriale, ştiinţifice şi tehnologice)	**2**		1		1			**36**
II. 5. IMM								
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	**13,1**							**20,4**
IMM total (cifră absolută)	**49.078**							**440.714**
din care: Industrie prelucrătoare (%)	**15,1**							**13,2**
Construcţii (%)	**5,7**							**7,0**
Servicii (%)	**78,9**							**80,0**
Structura IMM după mărime:								

[1] BC (Bacău), BT (Botoşani), IS (Iaşi), NT (Neamţ), SV (Suceava), VS (Vaslui)

[2] Valoarea datelor înregistrate la 1 iulie 2004

Micro (%)	**87,7**							**88,3**
Mici (%)	**10,9**							**9,4**
Medii (%)	**2,3**							**2,3**
Grad de atractivitate[40]	**19,7**							
III. Infrastructura								
III. 1 Transport								
Densitatea drumurilor publice (km/100kmp)	**36,3**	37,1	42,5	43,0	30,6	29,0	40,8	**33,5**
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	**25,1**	25,8	16,4	17,6	25,3	37,0	26,8	**26,5**
III. 2 Utilităţi publice								
Localităţilor cu reţea de apă potabilă în total localităţi (%)	**54,8** **12,3**	72,0 13,4	64,1 14,8	48,9 11,3	54,2 12,9	38,9 11,1	55,8 10,6	**61,0**
Localităţilor cu reţea de canalizare în total localităţi (%)	**24,3** **5,4**	54,8 10,2	19,2 4,5	13,3 3,1	16,9 4,0	26,5 8,4	12,8 2,4	**21,8**
III. 3 Educaţie								
Număr unităţi de învăţământ *)	**1.664**	392	271	362	231	240	168	**11.865**
III. 4 Sănătate								
Număr spitale	**66**	10	11	20	7	11	7	**433******)**
III. 5 Servicii sociale								
Numărul instituţiilor care furnizează servicii sociale	**916**	640	75	19	18	14	150	**13,747**
III. 6 Turism								
Unităţi de cazare (nr.)	**402**	41	11	68	94	179	9	**4.226**
Capacitate cazare existentă (locuri)	**18.718**	3.401	756	3.428	4.045	6.526	562	**282.661**
Capacitate cazare în funcţiune (mii locuri zile)	**5.285**	976	284	718	1.165	1.933	209	**54.979**

*) toate unităţile de învăţământ preuniversitar: grădiniţe, şcoli primare/gimnaziale, licee, şcoli profesionale, şcoli post/liceale şi universitar, atât publice cât şi private.

* *) inclusiv sectorul privat

REGIUNEA SUD EST
Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare şi potenţialului economic
- 2005-

INDICATORI	Regiune	Judeţele[1]						România
		BR	BZ	CT	GL	TL	VN	
I, Populaţie, ocupare, şomaj[42]								
I,1 Populaţie totală (cifre absolute)	**2846379**	370428	494052	715148	620500	252485	393766	**21623849**
Populaţia urbana (%)	**55,5**	65,3	41,4	70,9	56,9	49,1	37,8	**54,9**
Populaţia rurala (%)	**44,5**	34,7	58,6	29,1	43,1	50,9	62,2	**45,1**

[40] Romanian Business Digest, 2005

[1] DJ (Dolj), GJ (Gorj), MH (Mehedinţi), OT (Olt), VL (Vâlcea)

[42] valoarea datelor inregistrata la 1 iulie 2004

Sold migrator	**-1803**	-499	-379	675	-1095	-590	-142	**-7234**
I, 2 Ocupare								
Populaţia activă in total populaţie (%)	43,7							**45,5**
Populaţia ocupată în total populaţie (%)	36,1	34	36,5	40,1	33,0	34,7	36,2	**38,8**
Populaţia ocupată pe sectoare economice:								
Agricultura (%)	35,3	33,8	44,9	24,5	31,9	40,0	48,4	**32,0**
Industrie (%)	21,5	27,5	22,4	17,8	23,3	23,2	19,5	**23,5**
Servicii (%)	43,2	38,7	32,7	57,7	44,8	36,8	32,1	**44,5**
I,3 Şomajul								
Rata şomajului la 31 decembrie 2005(%)	6,4	6,8	7,4	5,6	8,3	6	4	**5,9**
Rata şomajului feminin la 31 decembrie 2005 (%)	5,9	4,8	6,4	6,8	7,7	4,8	2,9	**5,2**
Ponderea şomerilor neindemnizaţi în total şomeri înregistraţi la 31 decembrie 2005 (%)	63	65,2	62,3	54,7	72,6	54,4	65,4	**58,8**
II, Dezvoltare economica								
II, 1, PIB / locuitor (2004) – euro	**2661,35**	2363,48	2198,69	3640,82	2542,81	2454,97	2070,22	**2932,86**
II, 2, Productivitatea muncii (2003) - euro	**5864,1**							**6194,8**
II, 3, Investiţii străine directe (mil, euro)	**1838**							**21885**
II, 4, Structuri de afaceri (parcuri industriale, ştiinţifice şi tehnologice)	**3**			1	2			**34**
II, 5, IMM								
IMM/ 1000 locuitori (Nr,)	**18,63**							**20,38**
IMM total (cifra absolută)	**53021**							**440714**
din care: Industrie prelucrătoare (%)	**11,43**							**13,19**
Construcţii (%)	**5,71**							**6,9**
Servicii (%)	**82,57**							**79,53**
Structura IMM după mărime:								
Micro (%)	**88,62**							**88,34**
Mici (%)	**9,16**							**9,41**
Medii (%)	**2,22**							**2,25**
Grad de atractivitate [43]	**22,5**							**-**
III, Infrastructura								
III, 1 Transport								
Densitatea drumurilor publice (km/100 kmp)	**30,4**	24,9	43,4	32,9	32,8	15,5	39,5,1	**33,5**
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	**19,4**	23,5	12,6	22,5	19,5	25,7	18	**26,4**
III, 2 Utilităţi publice								

[43] Romanian Business Digest 2005

Localităţilor cu reţea de apă potabilă în total localităţi (%)	**80**	80	71,2	98,5	60	96	80	**61,0**
Localităţilor cu reţea de canalizare în total localităţi (%)	**22,11**	13,64	11,49	45,71	25	25,49	12,33	**21,86**
III, 3 Educaţie								
Număr unităţi de învăţământ	**1772**	138	725	300	259	157	193	**11865**
III, 4 Sănătate								
Număr spitale	**47**	5	6	13	11	4	8	**433**
III, 5 Servicii sociale								
Numărul instituţiilor furnizoare de servicii sociale	**841**	21	15	212	14	215	364	**13.747**
III, 6 Turism								
Unităţi de cazare (Nr)	**1228**	23	49	958	21	128	49	**4226**
Capacitate cazare existentă (locuri)	**132965**	2005	2382	121067	1449	4019	2043	**282661**
Capacitate cazare în funcţiune (mii locuri zile)	**13608**	565	679	10939	331	564	530	**54979**

REGIUNEA SUD
Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare şi potenţialului economic
- 2005-

INDICATORI	**Regiune**	**Judeţele[1]**							**România**
		AG	CL	DB	GR	IL	PH	TR	
I, Populaţie, ocupare, şomaj[45]									
I,1 Populaţie totală (cifre absolute)	**3.329.762**	**646.320**	**317.652**	**537.090**	**286.208**	**292.666**	**827.512**	**422.314**	**21.623.849**
Populaţia urbana (%)	**41,7**	48,2	39,1	31,3	31,1	45,6	50,9	33,6	**54,9**
Populaţia rurala (%)	**58,3**	51,8	60,9	68,7	68,9	54,4	49,1	66,4	**45,1**
Sold migrator	**-1.494**	-35	-72	-198	354	-400	-137	-1.006	**-7.234**
I, 2 Ocupare									
Populaţia activă in total populaţie (%)	**46,7**								**45,5**
Populaţia ocupată în total populaţie (%)	**35,7**	39	31,9	37	30,8	32,9	35,2	37,7	**38,8**
Populaţia ocupată pe sectoare economice:									
Agricultura (%)	**39,7**	30,6	51,5	38,6	57,5	50,7	24,5	59,4	**32,0**
Industrie (%)	**23,7**	30,6	16,9	24,7	10,8	14,9	30,8	15,3	**23,5**
Servicii (%)	**36,6**	38,8	31,6	36,7	31,7	34,4	44,7	25,3	**44,5**
I,3 Şomajul									
Rata şomajului la 31 decembrie 2005(%)	**7,3**	5,2	9,0	7,4	5,6	12,1	6,3	8,9	**5,9**

[1] DJ (Dolj), GJ (Gorj), MH (Mehedinţi), OT (Olt), VL (Vâlcea)

[45] valoarea datelor inregistrata la 1 iulie 2004

Rata şomajului feminin la 31 decembrie 2005 (%)	**6,4**	5,0	6,9	6,6	4,6	10,5	5,9	6,8	**5,2**
Ponderea şomerilor neindemnizaţi în total şomeri înregistraţi la 31 decembrie 2005 (%)	**60,1**	46,7	72,1	60,3	55,4	71,7	44,9	75,0	**58,9**
II, Dezvoltare economica									
II, 1, PIB / locuitor (2004) – euro	**2.447**	3.071	2.043	2.173,7	1.748,1	2.641,3	2.696,9	1.999,9	**2.932,8**
II, 2, Productivitatea muncii (2003) - euro	**5153,4**								**6.194,8**
II, 3, Investiţii străine directe (mil, euro)	**1.388**								**21.885**
II, 4, Structuri de afaceri (parcuri industriale, ştiinţifice şi tehnologice)	**11**	1	-	2	2	1	5	-	**34**
II, 5, IMM									
IMM/ 1000 locuitori (Nr,)	**13,8**								**20,3**
IMM total (cifra absolută)	**45.964**								**440.714**
din care: Industrie prelucrătoare (%)	**13,4**								**13,1**
Construcţii (%)	**6,9**								**6,9**
Servicii (%)	**79,1**								**79,5**
Structura IMM după mărime:									
Micro (%)	**88,1**								**88,3**
Mici (%)	**9,4**								**9,4**
Medii (%)	**2,4**								**2,3**
Grad de atractivitate[46]	**20,5**								
III. Infrastructura									
III. 1 Transport									
Densitatea drumurilor publice (km/100 kmp)	**34,8**	44,1	25,3	43,4	30,8	25,7	46,4	26,3	**33,5**
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	**29,2**	20,6	40,0	27,2	35,1	34,9	23,8	39,1	**26,4**
III. 2 Utilităţi publice									
Localităţilor cu reţea de apă potabilă în total localităţi (%)	**56,1**	73,5	62,9	56,1	33,3	69,2	75,0	17,5	**61,0**
Localităţilor cu reţea de canalizare în total localităţi (%)	**15,9**	18,6	11,1	11,2	7,4	7,6	34,6	10,3	**21,8**
III. 3 Educaţie									
Număr unităţi de învăţământ	**1.901**	353	137	254	107	118	685	247	**11.865**
III. 4 Sănătate									
Număr spitale	**62**	17	6	7	5	4	15	8	**433**

[46] Romanian Business Digest 2005

III, 5 Servicii sociale									
Numărul instituţiilor furnizoare de servicii sociale	**466**	11	5	121	6	6	17	300	**13.747**
III, 6 Turism									
Unităţi de cazare (Nr)	**409**	115	7	37	15	19	203	13	**4.226**
Capacitate cazare existentă (locuri)	**22,292**	4,710	546	2,261	986	2,630	10,289	870	**282.661**
Capacitate cazare în funcţiune (mii locuri zile)	**6.439**	1275	196	798	202	550	3223	195	**54.979**

REGIUNEA SUD VEST
Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare şi potenţialului economic
- 2005-

INDICATORI	Regiune	Judeţele[1]					România
		DJ	GJ	MH	OT	VL	
I. Populaţie, ocupare, şomaj[48]							
I.1 Populaţie totală (cifre absolute)	**2.306.450**	718.874	384.852	303.869	483.674	415.181	**21.623.849**
Populaţia urbana (%)	**47,5**	53,4	46,9	48,6	40,6	45,2	**54,9**
Populaţia rurala (%)	**52,5**	46,6	53,1	51,4	59,4	54,8	**45,1**
Sold migrator	**-1.055**	172	-236	-289	-591	-111	**-7.234**
I. 2 Ocupare							
Populaţia activă in total populaţie (%)	**48,4**						**45,5**
Populaţia ocupată în total populaţie (%)	**37,2**	37,1	36,0	36,9	35,8	40,2	**38,0**
Populaţia ocupată pe sectoare economice:							
Agricultura (%)	**42,1**	44,1	31,1	48,1	49,0	37,5	**32,0**
Industrie (%)	**21,1**	18,2	29,0	19,1	19,7	22,1	**23,5**
Servicii (%)	**36,8**	37,7	39,9	32,8	31,3	40,4	**44,5**
I.3 Şomajul							
Rata şomajului la 31 decembrie 2005(%)	**7,4**	6,3	9,3	9,5	7,1	6,6	**5,9**
Rata şomajului feminin la 31 decembrie 2005 (%)	**6,3**	5,0	8,6	7,5	5,5	6,5	**5,2**
Ponderea şomerilor neindemnizaţi în total şomeri înregistraţi la 31 decembrie 2005 (%)	**60,9**	56,7	52,2	77,0	66,2	55,7	**58,8**
II. Dezvoltare economica							
II. 1. PIB / locuitor (2004) – euro	**2.443,9**	2365,9	3112,7	2263,5	1986,3	2627,5	**2.932,8**
II. 2. Productivitatea muncii (2003) - euro	**4.932,6**						**6.194,8**

[1] DJ (Dolj), GJ (Gorj), MH (Mehedinţi), OT (Olt), VL (Vâlcea)

[48] valoarea datelor inregistrata la 1 iulie 2004

II. 3. Investiţii străine directe (mil. euro)	**745**						**21.885**
II. 4. Structuri de afaceri (parcuri industriale, ştiinţifice şi tehnologice)	**2**	1	1	0	0	0	**34**
II. 5. IMM							
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	**14,3**						**20,38**
IMM total (cifra absolută)	**32.981**						**440.714**
din care: Industrie prelucrătoare (%)	**11,9**						**13,2**
Construcţii (%)	**5,4**						**7,0**
Servicii (%)	**82,3**						**79,5**
Structura IMM după mărime:							
Micro (%)	**89,6**						**88,3**
Mici (%)	**8,4**						**9,4**
Medii (%)	**2,0**						**2,3**
Grad de atractivitate[49]	**21**						
III. Infrastructura							
III. 1 Transport							
Densitatea drumurilor publice (km/100 kmp)	**35,8**	29,6	39,3	37,6	37,1	37,6	**33,5**
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	**32,4**	22,7	32,3	21,9	55,6	29,3	**26,5**
III. 2 Utilităţi publice							
Localităţilor cu reţea de apă potabilă în total localităţi (%)	**41,3**	12,6	64,9	62,1	40,2	50,6	**61,0**
Localităţilor cu reţea de canalizare în total localităţi (%)	**13,2**	7,2	18,6	18,2	8,9	18,0	**21,8**
III. 3 Educaţie							
Număr unităţi de învăţământ	**1.321**	279	198	123	485	236	**11.865**
III. 4 Sănătate							
Număr spitale	**42**	14	8	6	6	8	**433**
III. 5 Servicii sociale							
Numărul instituţiilor furnizoare de servicii sociale	**104**	60	15	6	10	13	**13.747**
III. 6 Turism							
Unităţi de cazare (Nr)	**227**	19	36	15	10	147	**4226**
Capacitate cazare existentă (locuri)	**14.672**	1.140	1.320	1.164	668	10.380	**282.661**
Capacitate cazare în funcţiune (mii locuri zile)	**3.950**	406	339	404	153	2648	**54.979**

[49] Romanian Business Digest 2005

REGIUNEA VEST
Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare şi potenţialului economic

- 2005-

INDICATORI	Regiune	Judeţe[50]				Romania
		AR	CS	HD	TM	
I. Populaţie, ocupare, şomaj						
I.1 Populaţie totală (cifre absolute)	**1,930,458**	459,286	331,876	480,459	658,837	**21,623,849**
Populaţia urbana (%)	**63.6**	55.5	56.5	76.9	63.0	**54.9**
Populaţia rurala (%)	**36.4**	44.5	43.5	23.1	37.0	**45.1**
Sold migrator	**663**	690	74	-1,658	1557	**-7,234**
I. 2 Ocupare						
Populaţia activa in total populaţie (%)	**43.7**					**45.5**
Populaţia ocupata în total populaţie (%)	**40.8**	44.1	36.06	40.3	48.3	**38.8**
Populaţia ocupata pe sectoare economice:						
Agricultura (%)	**26.6**	25.8	37.8	23.5	24.9	**32,00**
Industrie (%)	**29.5**	31.6	24.06	33.2	28.01	**23,5**
Servicii(%)	**43.8**	42.3	34.0	37.9	41.4	**44,5**
I.3 Şomajul						
Rata şomajului la 31 decembrie 2005(%)	**5.1**	3.6	7.9	9.4	2.3	**5,9**
Rata şomajului feminin la 31 decembrie 2005 (%)	**4.9**	3.1	7.1	9.4	2.3	**5.2**
Ponderea şomerilor neindemnizaţi în total şomeri înregistraţi la 31 decembrie 2005 (%)	**50.02**	58.5	44.4	47.2	47.4	**58.8**
II. Dezvoltare economica						
II. 1. PIB / locuitor (2004) – euro	**3,363.7**	3,465.4	2,644.5	2,801.9	4,066.5	**2,932.8**
II. 2. Productivitatea muncii (2004) - euro	**6,979.4**					**6,194.8**
II. 3. Investiţii străine directe	**1,491**					**21,885**
II. 4. Infrastructura de afaceri (parcuri industriale, ştiinţifice şi tehnologice autorizate)	**1**			1		**34**
II. 5. IMM						
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	**21.55**					**20.38**
IMM total (cifră absolută)	**41,594**					**440,714**
din care: Industrie prelucrătoare (%)	**14.15**					**13.2**
Construcţii (%)	**7.48**					**7.00**
Servicii (%)	**78.00**					**79.5**
Structura IMM după mărime:						
Micro (%)	**87.09**					**88.34**
Mici (%)	**10.32**					**9.41**
Medii (%)	**2.59**					**2.25**
Grad de atractivitate	**35.8**					
III. Infrastructura						

[50] Ar (Arad), CS (Caras-Severin), HD (Hunedoara), TM (Timis)

III. 1 Transport						
Densitatea drumurilor publice/100 kmp (%)	**32.1**	28.9	22.8	45.4	33.4	**33.5**
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	**26**	22.8	39.6	21.7	24.01	**26.4**
III. 2 Utilităţi publice						
Localităţilor cu reţea de apă potabilă în total localităţi (%)	**65.5**	84.6	44.1	52.2	76.8	**61.04**
Localităţilor cu reţea de canalizare în total localităţi (%)	**28.2**	37.2	22.07	32.9	18.9	**21.8**
III. 3 Educaţie						
Număr şcoli	**1,242**	257	186	209	590	**11,865**
III. 4 Sănătate						
Număr spitale	**46**	11	8	11	16	**433**
III. 6 Turism						
Unităţi de cazare	**365**	85	102	87	91	**4,226**
Capacitate cazare existentă	**21,291**	4,850	7,113	3,918	5,410	**282,661**
Capacitate cazare în funcţiune (mii locuri – zile)	**5,286**	952	1,674	904	1,756	**54,979**

REGIUNEA NORD-VEST

Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare şi potenţialului economic

- 2005-

INDICATORI	**Regiune**	**Judeţe[51]**						**România**
		BH	BN	CJ	MM	SM	SJ	
I. Populaţie, ocupare, şomaj								
I.1 Populaţia totală (cifre absolute)	2737400	595685	317254	694511	515610	368702	245638	**21623849**
Populaţia urbană (%)	53,1	50,4	36,2	67,0	58,8	46,0	40,8	**54,9**
Populaţia rurală (%)	46,9	49,6	63,8	33,0	41,2	54,0	59,2	**45,1**
Sold migrator	-1633	5	-284	282	-620	-877	-139	**-7234**
I. 2 Ocupare								
Populaţia activă in total populaţie (%)	43,3							45,5
Populaţia ocupată în total populaţie (%)	41,8	45,7	38,1	44,5	38,8	39,6	39,4	38,8
Populaţia ocupată pe sectoare economice:								
Agricultura (%)	35,0	34,7	39,7	25,7	40,1	41,6	39,1	32,0
Industrie (%)	25,05	27,2	23,1	24,5	24,1	25,3	24,6	23,5
Servicii(%)	39,9	38,0	37,2	49,7	35,8	33,1	36,3	44,5
I.3 Şomajul								
Rata şomajului la 31 decembrie 2005 (%)	4,0	2,7	4,3	4,4	4,5	3,4	6,1	5,9
Rata şomajului feminin la 31 decembrie 2005 (%)	3,6	2,1	4,0	4,5	4,0	2,7	5,0	5,2
Ponderea şomerilor neindemnizaţi în total şomeri înregistraţi la 31 decembrie 2005 (%)	57,5	64,0	40,5	61,8	59,3	58,5	51,3	58,9

[51] BH (Bihor), BN (Bistriţa-Năsăud), CJ (Cluj), MM (Maramureş), SM (Satu Mare), SJ (Sălaj)

II. Dezvoltare economică								
II. 1. PIB / locuitor (2004) – euro	2850,7	3180,0	2245,3	3678,5	2249,2	2535,9	2267,8	2932,8
II. 2. Productivitatea muncii (2004) - euro	6239,0							6194,8
II. 3. Investiţii străine directe (2005) – mil. euro	1257							21885
II. 4. Infrastructura de afaceri (parcuri industriale)	2	-	-	1	-	-	1	34
II. 5. IMM								
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	22,2							20,3
IMM total (cifră absolută)	60.829							440.714
din care: Industrie prelucrătoare (%)	15,4							13,1
Construcţii (%)	8,2							6,9
Servicii (%)	76,0							79,5
Structura IMM după mărime:								
Micro (%)	88,1							88,3
Mici (%)	9,7							9,4
Medii (%)	2,1							2,2
Grad de atractivitate	39,8							
III. Infrastructura								
III. 1 Transport								
Densitatea drumurilor publice (km/100 km^2)	34,7	39,2	28,1	39,5	25,0	36,3	40,9	33,5
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	27,2	22,0	23,3	22,7	34,1	48,6	19,5	26,4
III. 2 Utilităţi publice								
Localităţi cu reţea de apă potabilă în total localităţi (%)	74,32	71,0	54,8	96,3	82,9	65,6	68,8	61,0
Localităţi cu reţea de canalizare în total localităţi (%)	5,4	4,8	4,2	7,0	10,6	3,9	1,8	21,8
III. 3 Educaţie								
Număr şcoli	1301	341	100	269	289	149	153	11.865
III. 4 Sănătate								
Număr spitale	61	15	3	23	9	5	6	433
III. 5 Servicii sociale								
Număr de instituţii furnizoare de servicii sociale	519	15	19	18	24	434	9	13747
III. 6 Turism								
Unităţi de cazare	480	85	24	181	112	61	17	4226
Capacitate cazare existentă	26.019	10.455	2.660	6.669	2.873	2.304	1.058	282.661
Capacitate cazare în funcţiune - mii	7.104	2577	839	2.032	977	411	268	54.979

REGIUNEA CENTRU
Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare şi potenţialului economic

- 2005-

INDICATORI	Regiune	Judeţele[1]						România
		AB	BV	CV	HR	MS	SB	
I. Populaţie, ocupare, şomaj								
I.1 Populaţie totală (cifre absolute)	**2530486**	379189	595211	223886	326558	583383	422259	**21623849**
Populaţia urbana (%)	**59,9**	58,0	74,7	50,4 4	44,1	52,8	67,6	**54,9**
Populaţia rurala (%)	**40,1**	42,0	25,3	49,6	55,9	47,2	32,4	**45,1**
Sold migrator	**-1734**	-365	-239	-299	-589	7	-247	**-7234**
I. 2 Ocupare								
Populaţia activa in total populaţie (%)	**42,5**	48,7	43,0	42,2	40,5	42,0	41,9	**45,5**
Populaţia ocupata în total populaţie (%)	**39,8**	44,8	38,1	38,1	38,6	40,4	39,1	**38,8**
Populaţia ocupata pe sectoare economice:								
Agricultura (%)	**26,7**	32,2	15,3	30,9	36,5	32,5	18,4	**32,1**
Industrie (%)	**29,3**	27,5	31,2	29,5	26,6	27,8	32,7	**24,8**
Servicii(%)	**39,3**	36,7	46,6	36,7	33,9	35,4	42,9	**43,1**
I.3 Şomajul								
Rata şomajului la 31 decembrie 2005(%)	**7,3**	8,3	8,7	8,8	8,5	4,6	6,0	**5,9**
Rata şomajului feminin la 31 decembrie 2005 (%)	**6,7**	7,7	8,9	7,0	7,2	4,3	5,4	**5,2**
Ponderea şomerilor neindemnizaţi în total şomeri înregistraţi la 31 decembrie 2005 (%)	**50,2**	34,2	59,7	61,2	37,4	52,9	56,3	**58,8**
II. Dezvoltare economica								
II. 1. PIB / locuitor (2004) – euro	**3056,9**	2883,8	3515,9	2825,2	2468,5	3018,7	3198,7	**2932,8**
II. 2. Productivitatea muncii (2004) - euro	**7071,8**	-	-	-	-	-	-	**6194,8**
II. 3. Investiţii străine directe	**1610**	-	-	-	-	-	-	**21885**
II. 4. Infrastructura de afaceri (parcuri industriale, ştiinţifice şi tehnologice autorizate)	**11**	2	6	-	-	1	2	**36**
II. 5. IMM								
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	**21,55**	-	-	-	-	-	-	**20,38**
IMM total (cifră absolută)	**54539**	-	-	-	-	-	-	**440714**
din care: Industrie prelucrătoare (%)	**16,70**	-	-	-	-	-	-	**13,19**
Construcţii (%)	**7,51**	-	-	-	-	-	-	**6,9**
Servicii (%)	**75,41**	-	-	-	-	-	-	**79,53**
Structura IMM după mărime:								
Micro (%)	**87,19**	-	-	-	-	-	-	**88,34**
Mici (%)	**10,3**	-	-	-	-	-	-	**9,41**

[1] AB (Alba), BV (Braşov), CV (Covasna), HR (Harghita), MS (Mureş), SB (Sibiu)

Medii (%)	**2,5**	-	-	-	-	-	-	**2,25**
Grad de atractivitate	**32,7**	-	-	-	-	-	-	**-**
III. Infrastructura								
III. 1 Transport								
Densitatea drumurilor publice/100 kmp (%)	**29,9**	42,1	27,8	22,6	24,8	29,4	29,4	**33,5**
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	**23,8**	15,2	28,8	35,1	29,6	21,6	23,9	**26,4**
III. 2 Utilităţi publice								
Localităţilor cu reţea de apă potabilă în total localităţi (%)	**63,2**	66,2	77,6	51,1	71,6	61,6	48,4	**61,0**
Localităţilor cu reţea de canalizare în total localităţi (%)	**28,32**	66,23	77,58	51,11	71,64	61,76	48,43	**21,8**
III. 3 Educaţie								
Număr şcoli	**2040**	491	384	119	160	698	188	**11865**
III. 4 Sănătate								
Număr spitale	**51**	10	14	6	5	6	10	**433**
III. 5 Servicii sociale								
Număr de instituţii furnizoare de servicii sociale	**6779**	235	419	467	4305	788	565	**13747**
III. 6 Turism								
Unităţi de cazare	**933**	27	403	47	301	104	111	**3900**
Capacitate cazare existentă	**35479**	1179	12037	3664	7644	6201	4754	**282661**
Capacitate cazare în funcţiune (mii locuri – zile)	**9422**	362	4219	977	1131	1570	1163	**54979**

REGIUNEA BUCUREŞTI-ILFOV
Indicatori de caracterizare a nivelului de dezvoltare şi potenţialului economic

- 2005-

INDICATORI	**Regiune**	**Judeţele[1]**		**România**
		IF	B	
I. Populaţie, ocupare, şomaj				
I.1 Populaţie totală (cifre absolute)	**2.208.368**	283.409	1.924.959	**21.623.849**
Populaţia urbană (%)	**90,5**	26,1	100,0	**54,9**
Populaţia rurală (%)	**9,5**	73,9	-	**45,1**
Sold migrator	**5.053**	3.559	1494	**-7.234**
I. 2 Ocupare				
Populaţia activă in total populaţie (%)	**46,8**			**45,5**
Populaţia ocupată în total populaţie (%)	**48,1**	45,9	48,8	**38,8**

[1] IF (Ilfov), B (Bucureşti)

Populaţia ocupată pe sectoare economice:				
Agricultură (%)	**4,5**	29,1	1,1	**32,0**
Industrie (%)	**20,1**	23,6	19,6	**23,5**
Servicii (%)	**75,4**	47,3	79,3	**44,5**
I.3 Şomajul				
Rata şomajului la 31 decembrie 2005 (%)	**2,4**	2,0	2,4	**5,9**
Rata şomajului feminin la 31 decembrie 2005 (%)	**2,9**	2,0	3,0	**5,2**
Ponderea şomerilor neindemnizaţi în total şomeri înregistraţi la 31 decembrie 2005 (%)	**65,5**	58,0	66,3	**58,8**
II. Dezvoltare economică				
II. 1. PIB / locuitor (2004) – euro	**5616,7**	4013,9	5849,5	**2.932,9**
II. 2. Productivitatea muncii (2004) - euro	**11.451**			**6194,8**
II. 3. Investiţii străine directe (mil. euro)	**13.264**			**21.885**
II.4. Structuri de afaceri (parcuri industriale, ştiinţifice şi tehnologice)	**2**	-	2	**34**
II. 5. IMM				
IMM/ 1000 locuitori (Nr.)	**46,5**			**20,4**
IMM total (cifră absolută)	**102.708**			**440.714**
din care: Industrie prelucrătoare (%)	**10,0**			**13,2**
Construcţii (%)	**7,5**			**7,0**
Servicii (%)	**82,4**			**79,5**
Structura IMM după mărime:				
Micro (%)	**89,4**			**88,3**
Mici (%)	**8,2**			**9,4**
Medii (%)	**2,0**			**2,3**
Grad de atractivitate[54]	**87,2**			
III. Infrastructură				
III. 1 Transport				
Densitatea drumurilor publice (km/100 km^2)	**47,9**	49,4	37,8	**33,5**
Drumuri publice modernizate în totalul drumurilor publice (%)	**52,6**	47,2	100,0	**26,4**
III. 2 Utilităţi publice				
Localităţi cu reţea de apă potabilă în total localităţi (%)	**48,8**	47,5	100,0	**61,0**
Localităţi cu reţea de canalizare în total localităţi (%)	**43,9**	42,5	100,0	**21,8**
III. 3 Educaţie				
Număr unităţi de învăţământ	**662**	206	559	**11.865**

[54] Romanian Business Digest 2005

III. 4 Sănătate				
Număr spitale	**58**	6	52	**433**
III. 5 Servicii sociale				
Număr de instituţii furnizoare de servicii sociale	405	6	399	**13747**
III. 6 Turism				
Unităţi de cazare (număr)	**122**	32	90	**4.226**
Capacitate cazare existentă (locuri)	**11.225**	1.577	9.648	**282.661**
Capacitate cazare în funcţiune (locuri –zile)	**3.885.000**	430.000	3.455.000	**54.979.000**

ANEXA 3 –ANALIZA SWOT PE REGIUNI DE DEZVOLTARE

Analiza SWOT - Regiunea Nord Est

PUNCTE TARI	PUNCT SLABE
Drumul european E85 (străbate regiunea pe direcţia nord-sud), coridorul pan-european IX; trei aeroporturi internaţionale Iaşi, Suceava şi Bacău;	Cea mai scăzută valoare a indicatorului PIB regional/locuitor dintre toate regiunile (71,7% din media naţională - 2002)
Trei centre universitare cu infrastructură de bază în domeniul cercetării, dezvoltării şi inovării în Iaşi, Suceava, Bacău	Cea mai ridicata rată a sărăciei dintre toate regiunile – 40.7% în 2001 (calculată conform metodologiei CAPSIS, pe baza indicatorul agregat al veniturilor şi beneficiilor sociale).
Centre culturale (Iaşi, Suceava), mănăstiri (Agapia, Văratec, Voroneţ, Iaşi, Moldoviţa, Sucevita, etc), monumente istorice (Cetatea Neamţului, Cetatea de Scaun a Sucevei, Hanul Domnesc din Suceava, Biblioteca Centrală Universitară din Iaşi, Biserica Trei Ierarhi - Iaşi, etc.), de importanţă naţională şi internaţională (patrimoniul UNESCO);	Cea mai mare rată de mortalitate infantilă dintre toate regiunile (20.1 decese/1000 născuţi vii - judeţul Vaslui- 23.5 decese/1000 născuţi vi), superioară mediei naţionale (16.7 decese/1000 născuţi vii);
Bucovina: zonă tradiţional mai dezvoltată (sectorul serviciilor) cu influenţă asupra arealelor limitrofe	Productivitatea muncii inferioară celei naţionale;
Ofertă turistică diversificată, cu specific în eco şi agroturism;	Cel mai redus număr de IMM-uri dintre toate regiunile ţării;
Infrastructura de telecomunicaţii bine dezvoltată şi cu un grad ridicat de acoperire;	Productivitate slabă în agricultură (numai 21% din PIB regional);
Număr ridicat de IMM-uri de mărime mică şi mijlocie ale localnicilor reîntorşi din străinătate (doar în Bucovina);	Nivel scăzut al infrastructurii rutiere modernizate, precum şi legături aeriane deficitare;
Specific meşteşugăresc (lemn, olărit, textile) şi culinar bine conturate;	Grad scăzut de ocupare turistică în raport cu potenţialul turistic existent;
Resurse de sol (păduri de răşinoase, soluri fertile), subsol (sare, hidrocarburi), resurse hidroenergetice	Grad scăzut de atractivitate a majorităţii oraşelor mici şi mijlocii neavând un profil economic bine conturat (cel mai redus procent de ISD, grad scăzut de ocupare turistică);
Forţă de muncă calificată în industria chimică, petrochimică, metalurgică, textilă, lemn şi prelucrarea acestuia	Grad scăzut al populaţiei ocupate în domeniul serviciilor, inclusiv în construcţii;
	Ponderea ridicată a populaţiei concentrate în mediul rural (59.23%);
	Rată ridicată a şomajului în regiune (12.3% in judeţul Vaslui);
	Numeroase întreprinderi puţin viabile cu capacitate redusă de adaptare technologică şi managerială
	Vulnerabilitate la fenomene naturale (inundaţii, alunecări masive de teren), datorită lucrărilor civile insuficiente şi tăierilor masive de păduri
	Relaţii de transport dificile spre Vestul Europei, în special în perioada de iarnă (trecători carpatice des blocate: Tihuţa şi cheile Bicaz)
	Vulnerabilitatea structurală a populaţiei datorită plecării masive a bărbaţilor la muncă în stăinătate, agravată de tendinţa de limitare a ofertelor pentru femei (preconizată criză a industriei uşoare)
	Resurse de subsol (hidrocarburi) limitate şi tăieri masive a pădurilor

OPORTUNITĂŢI	AMENINŢĂRI
Posibilitatea dezvoltării schimburilor comerciale datorită amplasării regiunii pe viitoarea graniţă de est a Uniunii Europene: zone de concentrare pentru logistica produselor destinate comerţului cu Estul Europei;	Lipsa de coeziune a măsurilor de dezvoltare economică şi socială pe fondul accentuării lipsei de încredere a populaţiei în redresarea economică a ţării;
Încurajarea practicării unor noi forme de turism şi valorificarea moştenirii istorice, culturale spirituale şi de tradiţie;	Slaba competitivitate a firmelor de profil din regiune cu cele din statele membre după accederea României în U.E.;
Posibilitatea dezvoltării mediului de afaceri ca rezultat al construcţiei parcurilor industriale, ştiinţifice şi a incubatoarelor de afaceri;	Continuarea exodului „materiei cenuşii" şi, în general, a forţei de muncă, către alte regiuni ale ţării şi în străinătate;
Materii prime: materiale de construcţii, lemn capabile să atragă investitorii străini;	Creşterea în continuare a gradului de sărăcie a populaţiei în regiune;
Modernizarea aeroporturilor din regiune pot susţine mediul de afaceri regional şi pot devini puncte de plecare pentru itinerariile turistice regionale;	Extinderea zonelor afectate de dezastre naturale (alunecări de teren, inundaţii);
Experienţă profesională şi infuzie de capital provenind de la persoanele care lucrează în străinătate	Mărirea discrepanţei între zona Bucovinei, mai dezvoltată şi restul regiunii

Analiza SWOT - Regiunea Sud-Est

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Poziţia strategică a regiunii cu deschidere către pieţe est-europene şi asiatice	Numeroase oraşe mici cu structuri urbane insuficiente (Măcin, Isacea)
Coridoarele de transport pan-europene	Nivel redus de eficienţă şi siguranţă a traficului pe reţelele de transport
Porturi maritime (Constanţa – important port maritim şi cel mai mare de la Marea Neagră, Mangalia şi Midia petrolier) şi fluvio-maritime (Brăila, Galaţi, Tulcea şi Sulina) şi aeroporturi (Constanţa - M. Kogălniceanu, şi parţial Tulcea şi Buzău)	Izolarea localităţilor din zona Deltei Dunării, cu nivel ridicat de sărăcie a populaţiei Legături de transport instabile a zonei de nord a Dobrogei cu malul stâng al Dunării
Producţie de energie electrică nucleară ieftină (centrala Cernavodă)	Cheltuieli de cercetare, dezvoltare şi inovare foarte mici (numai 3,4 % din total)
Producţie şi zăcăminte de hidrocarburi şi gaze în zona maritimă a platoului continental, roci de construcţie (Dobrogea)	Resurse naturale limitate (excepţie hidrocarburi). Vulnerabilitate mare a zonei subcarpatice datorată izolării satelor, insuficienţa lucrărilor hidrotehnice, drumurilor de acces şi mişcărilor tectonice.
Suprafeţe agricole mari şi soluri fertile cu condiţii favorabile pentru o agricultură ecologică. Potenţial economic extrem de valoros în Delta Dunării: una dintre marile rezervaţii naturale ale lumii. Sector de turism relativ bine dezvoltat (litoralul Mării Negre şi Delta Dunării, staţiuni balneo-climaterice: Lacu Sărat, Techirghiol, Sărata Monteoru, unele pensiuni agro-turistice în zonele montane şi în Delta Dunării, mănăstirile din nordul Dobrogei şi din Munţii Buzăului şi Vrancei)	Caracter sezonier al turismului pe litoral Absenţa unor politici şi programe coerente de dezvoltare şi nivel ridicat al preţurilor în turism

Capacitate ridicată de cazare (circa 40% din capacitatea de cazare turistică estivală a României)	Infrastructura de turism este slab dezvoltată sau învechită: discrepanţă mare între vechile şi noile facilităţi
Sectorul de IMM mai bine dezvoltat în comparaţie cu alte regiuni (12,4% din nivelul naţional, locul III din cele 8 regiuni)	Număr redus al investiţiilor şi repartizare neuniformă pe teritoriul regiunii Nivel redus de dezvoltare a sectorului IMM (excepţie Constanţa)
Industrie diversificată, cu valoare adăugată ridicată a producţiei (petrochimie – Năvodari, metalurgie – Galaţi şi Tulcea, constructoare de maşini - Buzău), construcţii navale - (Constanţa, Galaţi, Brăila, Tulcea, Mangalia, Midia)	Dezvoltare insuficientă a infrastructurilor de servicii publice, utilităţi în oraşe şi management necorespunzător al deşeurilor
Forţă de muncă flexibilă şi calificată (nivel de instruire ridicat – 9,9% persoane cu studii superioare, locul IV)	Rata şomajului ridicată. Veniturile mici ale populaţiei din regiune. Emigraţie puternică a forţei de muncă în ultimul deceniu.
	Dotare medico-sanitară insuficientă şi cu acoperire redusă a spaţiului rural şi a Deltei
	Rata de penetrare redusă a telefoniei fixe (2003 – 20% faţă de 57% în UE 15)
	Fragmentarea terenurilor agricole conduce la diminuarea mecanizării şi productivitate redusă în agricultură
OPORTUNITĂŢI	**AMENINŢĂRI**
Potenţial ridicat de dezvoltare a turismului în domeniul ecologic, religios, cultural, balneoclimateric	Concurenţa zonelor turistice din străinătate cu o oferta turistică de calitate superioară şi preţuri competitive
Interes internaţional ridicat pentru conservarea biodiversităţii şi promovarea turismului (Delta Dunării)	Accentuarea procesului de dezindustrializare; capacitate redusă de susţinere financiară a modernizării şi management defectuos al pieţelor de desfacere
Determinat de situarea strategică a Mării Negre, investiţiile străine pot determina o creştere a competitivităţii prin transfer tehnologic, pieţe noi şi management modern, atât pentru societatea din UE, pentru export, cât şi cele extracomunitare care penetrează spaţiul european.	Riscul migrării masive a populaţiei din mediul rural către urban şi creşterea şomajului după integrarea României la UE, datorită incapacităţii gospodăriilor ţărăneşti dar şi a fermelor de a concura cu produsele agricole comunitare.
Creşterea cererii consumatorilor pentru produse ecologice stimulând astfel îmbunătăţirea ofertei acestora şi specializarea în condiţii naturale prielnice	Riscul emigrării restului de populaţie, determinat de pierderea locului de muncă după integrare.
Posibilitatea elaborarii de proiecte cu finantare din fonduri structurale pentru susţinerea dezvoltării/ inovării, cercetării şi transferului de tehnologie	Riscul deprofesionalizării categoriilor de populaţie cu calificări superioare din cauza lipsei locurilor de muncă.
Pol al producţiei de energie electrică ieftină cu posibilităţi de export (extinderea centralei Cernavodă)	Riscul relocalizării unor sectoare industriale către exterior (Republica Moldova şi Ucraina), din cauza costurilor mai reduse (în special în industria uşoară)
Construirea reţelei de autostrăzi şi modernizări. Transportul feroviar favorizează apariţia de centre logistice pentru mărfuri cu destinaţie şi provenienţă central europeană	Riscul nerealizării reformei administrative pentru descentralizarea financiară şi administrativă;
Apariţia de zone industriale în lungul canalului Dunăre-Marea Neagră pentru prelucrarea primară a produselor în vrac importate din ţările central-europene	Globalizarea şi fluctuaţiile valutare pot marginaliza anumite sectoare ale economiei şi chiar să ducă la dispariţia acestora (textile, ind uşoară, construcţii de maşini, conserve)
	Risc mare de producere a calamităţilor naturale (inundaţii, alunecări de teren, erodarea zonei costiere, gripă aviară).

Analiza SWOT - Regiunea Sud

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Prezența coridoarelor de transport pan-europene: 5 drumuri europene (E574, E81, E70, E85 şi E60) şi de autostrăzile A1 (Bucureşti - Piteşti) şi A2 (Bucureşti – Constanța, aflată parțial în exploatare), fluviul Dunărea	Condiții tehnice precare a drumurilor locale, cele mai ridicate ponderi ale drumurilor publice modernizate înregistrează-se în județele sudice: Teleorman, Ialomița, fiecare cu peste 33%.
Existența în cadrul regiunii a aeroporturilor Bucureşti-Otopeni şi Bucureşti-Băneasa	Grad scăzut de utilizare a amenajărilor portuare de pe Dunăre, scăderea traficului generând declinul activităților de profil.
Profil economic diversificat al regiunii: partea de nord a Regiunii (județele Argeş, Dîmbovița şi Prahova) se caracterizează printr-un grad ridicat de industrializare (Prahova deține locul 1 pe țară în producția industrială); partea sudică are un potențialul agricol deosebit de ridicat (71,1% din suprafața totală reprezentată de suprafețe agricole, din care 80,2% terenuri arabile).	Declinul industriei tradiționale, care suportă, în prezent, impactul sever al procesului de tranziție spre economia de piață, prin închiderea majorității unităților industriale reprezentative
Varietatea resurselor naturale (petrol, gaze naturale, cărbune, sare, ape minerale, terenuri arabile, păduri)	Pondere scăzută a tehnologiilor moderne utilizate în industrie şi agricultură
Resurse turistice diversificate: stațiunile montane de pe Valea Prahovei-masivul Bucegi, localitățile turistice şi parcurile naturale situate în Munții Bucegi şi Munții Piatra Craiului, stațiunile balneoclimaterice din Subcarpați	Infrastructură de turism învechită, majoritatea structurilor de cazare de două şi trei stele precum şi a structurilor de agrement fiind construite în perioada anilor 1980.
Existența unor societăți private reprezentative, cu capital străin sau mixt. În regiune s-au realizat importante investiții străine directe: Renault – Piteşti, Holcim – Câmpulung Muşcel, Samsung COS – Târgovişte.	Existența a numeroase zone monoindustriale: Mizil, Plopeni, Urlați, Valea Călugărească şi Câmpulung Muscel – din județele nordice, dar şi a unora din județele sudice: Turnu Măgurele, Zimnicea, Alexandria, Videle, Giurgiu, Oltenița, Călăraşi, Slobozia şi Feteşti.
Forță de muncă flexibilă, ieftină, calificată în domenii ca petrochimia, construcții de maşini, industrie prelucrătoare.	Scăderea populației active şi ocupate. Populația activă reprezintă 38,2% din populația regiunii, în timp ce populația ocupată reprezintă 35,4%. Pe domenii de activitate, 39,4% e ocupată în agricultură, 29,5% în industrie şi 31,1% în servicii.
Rețea de aşezări dezvoltată echilibrat: 43 de oraşe (din care 16 municipii), 488 de comune şi 2030 de sate.	Utilități publice degradate: grad avansat de degradare / subdimensionare a conductelor de apă, densitate scăzută a rețelei de alimentare cu gaze
Existența a numeroase parcuri industriale: (25% din numărul parcurilor industriale din România).	Creşterea ratei emigrației, îndeosebi în rândul populației tinere
Pondere mare a IMM-urilor din domeniul serviciilor (75,8%)	Proces accentuat de îmbătrânire a populației
OPORTUNITĂȚI	**AMENINȚĂRI**
Potențial ridicat de dezvoltare a turismului, datorită resurselor naturale şi culturale bogate, precum şi datorită creşterii cererii în domeniul turismului montan, ecologic, cultural şi balneoclimateric.	Localizarea investitorilor în anumite areale, concomitent cu neglijarea altora. Adâncirea discrepanțelor dintre zonele dezvoltate din nord şi zonele nedezvoltate din sud.
Creşterea numărului de investiții străine	Lipsa capitalului de susținere a investițiilor în economie
Dezvoltarea antreprenoriatului	Adâncirea dezechilibrului între cerere şi ofertă pe piața muncii
Extinderea / modernizarea rețelei rutiere de transport	Mijloace financiare insuficiente pentru dezvoltarea infrastructurii
Dezvoltarea cooperării cu țările riverane Dunării	Trend demografic negativ

Dezvoltarea infrastructurii de sprijin pentru activităţile economice	Migrarea forţei de muncă de înaltă calificare
Îmbunătăţirea calităţii serviciilor turistice	Adâncirea dezechilibrului între comunităţile rurale şi cele urbane
	Relocalizarea anumitor ramuri industriale datorită creşterilor salariale şi aprecierii monedei naţionale
	Impactul UE asupra unor ramuri industriale (îndeosebi asupra industriei alimentare)

Analiza SWOT - Regiunea Sud-Vest

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Regiune de tranzit cheie între Banat şi Muntenia (Bucureşti) situată la confluenţa coridoarelor de transport paneuropene IV şi VII;	Infrastructura de transport insuficient dezvoltată: Inexistenţa unei autostrăzi în regiune şi lipsa unei joncţiuni corespunzătoare; Cea mai mică densitatea a căilor ferate din ţară. Legături feroviare transfrontaliere inexistente cu Iugoslavia şi Bulgaria, Porturi dunărene slab echipate fără posibilitatea de transbordare Ro-Ro şi containere, Infrastructura aeroportuară existentă neutilizată (Craiova).
Cel mai mare producător de hidrocentralele de la Porţile de Fier şi Lotru-Olt) – cca ¾ din total şi termoenergie (bazinele carbonifere Jiu-Motru: Rovinari şi Turceni şi Işalniţa – Craiova) – cca ¼ din totalul naţional;	Infrastructura de utilităţi şi mediu slab dezvoltată (apă, canalizare, epurare, gaze, managementul deşeurilor, comunicaţii) în mediul rural, dar şi în multe oraşe; în general, cea mai redusă densitate a facilităţilor dintre toate regiunile
Regiunea este bogată în resurse de subsol (cărbune, gaze, petrol, izvoare minerale şi termale, roci de construcţie, sare) şi sol (zonele muntoase şi subcarpaţii Olteniei dispun de resurse forestiere (fag));	Dunărea a acţionat de-a lungul timpului ca o barieră naturală, regiunea nu are decât rol limitat în tranzitul de marfă cu vecinii
Fluviul Dunărea, o resursă importantă pentru industrie, turism, pescuit, etc;	Capacitate scăzută de atragere a investiţiilor străine directe, (3,5 % din volumul ţării), reţea de sprijinire a afacerilor slab dezvoltată, capacitate slabă de consultanţă.;
Craiova este unul din cele mai importante centre universitare din ţară (cca 30.000 studenţi);	Cu 28.256 IMM (2003) active regiunea Sud-Vest Oltenia se află pe ultimul loc
Regiunea dispune de un potenţial turistic diversificat, incluzând: turismul montan şi speologic (Mehedinţi, Gorj şi Vâlcea), balnear (izvoare termale, în judeţul Vâlcea (Govora, Băile Olăneşti, Călimăneşti-Căciulata), eco-turismul, parcuri naturale (peste 200.000 hectare de zone protejate), religios (peste 60 mănăstiri şi schituri ortodoxe).	Structura de sprijinire a afacerilor în stadiu incipient de dezvoltare - trei parcuri industriale (Olt, Gorj, Dolj) şi 5 incubatoare de afaceri.
Regiunea dispune de o suprafaţa agricolă totală de peste 1.8 mil ha, reprezentând 12,3% din totalul ţării	Insuficienţa şi standardul scăzut al infrastructurii turistice şi de agrement, calitatea slabă a serviciilor din turism
Zone de concentrare a industriei moderne: Slatina- aluminiu, cu numeroase investiţii de capital internaţional, Rm Vâlcea (chimie), Turnu Severin şi Craiova (construcţii de maşini)	Zone monoindustriale (bazinele miniere Motru şi Rovinari -„zone defavorizate”) sau neindustrializate (Podişul Mehedinţi)
	Densitatea populaţiei se află sub media pe ţară cu un număr relativ mare de sate şi localităţi mici.

	Pondere ridicată a populaţiei ocupate în agricultură şi rentabilitate scăzută a activităţilor agricole; (54,7% din populaţia regiunii trăieşte în mediul rural şi contribuie cu 11,62% la formarea PIB regional).
	Probleme serioase cu sărăcia din mediul rural şi servicii sociale precare;
	Acute probleme de mediu afectând apa, aerul, solul şi subsolul (în zona exploatărilor de lignit din nord, în jurul Craiovei).
	Calitatea scăzută a infrastructurii de sănătate, nu numai în mediul rural, dar chiar şi în oraşe
	Discrepanţa evidentă între meseriile oferite de sistemul educaţional şi cerinţele pieţei muncii (calitatea educaţiei în mediul rural este afectată de infrastructura de educaţie slab dezvoltată)
	Infrastructura educaţională preuniversitară la nivel regional se află într-o stare destul de avansată de degradare şi cu o slabă dotare,
	Infrastructura de cercetare inovare slab dezvoltată şi grad redus de punere în practică a rezultatelor cercetării inovării.
	Dificultăţi legate de integrarea unei numeroase minorităţi de rromi (5-6% din populaţia totală a regiunii);
OPORTUNITĂŢI	**AMENINŢĂRI**
Potenţial de exploatare a Dunării ca un coridor de transport cu cost redus (coridorul VII);	Creşterea disparităţilor inter- şi intraregionale
Construcţia podului Calafat-Vidin (acces la şosea şi cale ferată) către Bulgaria, Grecia, Turcia, Orientul Mijlociu (coridorul IV);	Creşterea ratei şomajului în urma privatizării întreprinderilor mari şi a restructurării industriale
Potenţial crescut pentru turismul montan, rural, balnear, dunărean, religios etc;	Problemele acumulate în industria extractivă a cărbunelui încă greu de rezolvat
Dezvoltarea sectorului serviciilor va oferi oportunităţi pentru crearea de noi locuri de muncă;	Lărgirea UE va duce la creşterea competiţiei pentru produsele agricole, putând defavoriza unele sectoare tradiţionale,
UE alocă fonduri substanţiale pentru protecţia mediului şi resurse umane ;	Migraţia masivă a tineretului datorită lipsei locurilor de muncă
Potenţial crescut pentru agricultură ecologică şi agroturism, în special în partea de nord a regiunii;	Decalificarea specialiştilor din industria constructoare de maşini (Craiova, Balş, Turnu-Severin)
Interes pentru înfiinţarea parcurilor tehnologice şi industriale;	Întârzierea foarte mare a privatizării marilor obiective industriale (Electroputere) sau eşecul acestora (Daewoo)
Disponibilitatea forţei de muncă pentru recalificare şi dezvoltarea abilitaţilor;	
Resurse hidroenergetică ieftine şi de hidrocarburi lichide	

Analiza SWOT- Regiunea VEST

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Situarea regiunii la extremitatea vestică a României pe principalele trasee rutiere şi ferate de intrare dinspre ţările UE spre România;	Existenţa de zone mono-industriale, în curs de restructurare şi care se confruntă cu acute probleme sociale (în bazinul Petroşani şi în sudul regiunii);
Diversitatea domeniilor de activitate a firmelor cu brand bine conturat din judeţele Arad şi Timiş (comerţ, industrie prelucrătoare, servicii, construcţii);	Existenţa unor industrii poluante, mari consumatoare de energie (Sidermat, Călan etc.);
Dezvoltarea puternică a sectorului privat în comerţ şi servicii (acestea contribuie cu aproximativ 50% la valoarea adăugată produsă);	Ponderea mică a industriei cu tehnologie de vârf, în afara nodului industrial Timiş-Arad;
Gamă variată de materii prime necesare industriei (hidrocarburi lichide şi gazoase, minereuri metalifere şi auroargentifer, zăcăminte de cărbuni; materiale de construcţii, păduri);	Puternice disparităţi de dezvoltare între cele patru judeţe ale regiunii, precum şi între mediul rural şi urban, judeţul Timiş având rol de promovare a dezvoltării ;
Forţă de muncă bine calificată şi instruită (tradiţie regională), cu renume în ţările Europei Centrale;	Număr redus de IMM-uri în zonele defavorizate (în judeţul Caraş-Severin se regăsesc doar 13,07% din întreprinderile din regiune, iar spiritul antreprenorial în mediul rural este slab dezvoltat);
Centre de învăţământ superior cu tradiţie (universităţi şi institute concentrate în Timişoara şi Arad) şi specializare recunoscută (mine- Petroşani);	Infrastructura de susţinere a afacerilor este necorespunzătoare şi neuniform repartizată în regiune, în special în zonele cu mari probleme de reconversie;
Experienţă îndelungată în cercetare a personalului din institute şi universităţi (electrotehnică, cibernetică, medicină);	Declinul industriei miniere şi siderurgice (principală ramură generatoare de şomaj);
Reţea dezvoltată de distribuţie a energiei electrice;	Şomaj ridicat în judeţele Caraş-Severin şi Hunedoara;
Reţea de transport dezvoltată în Arad, Timişoara şi Deva;	Investiţii scăzute în resursele umane ale IMM-urilor;
Regiunea dispune de patru aeroporturi, două dintre ele fiind internaţionale (Arad şi Timişoara);	Densitatea drumurilor modernizate este foarte mică în anumite zone ale Regiunii (în special în sud);
Regiunea deţine o pondere ridicată din piaţa turismului de afaceri şi de tranzit (pe culoarele de circulaţie internaţională Nădlag-Deva şi Timişoara – Herculane);	Inexistenţa unei autostrăzi şi a şoselelor ocolitoare, provoacă mari întârzieri în circulaţia prin Arad, Timişoara, Lugoj, etc.;
Zone alpine ideale pentru turismul sportiv de vară şi de iarnă (Straja, Semenic, Muntele Mic, Munţii Parâng);	Insuficiente incubatoare de afaceri şi slaba performanţă a celor existente (rata medie a incubării firmelor este 7, de 4 ori mai mică decât media europeană);
Staţiuni balneo-climaterice de tradiţie (Băile Herculane, Geoagiu-Băi, Moneasa, Lipova, Buziaş);	Puţini tineri în cercetare, ei preferând alte locuri de muncă mai bine remunerate (vârsta medie a personaluluidin cercetare se apropie de 50 ani);
Rezervaţii şi zone protejate recunoscute (*parcuri naţionale* – Cheile Nerei-Beuşniţa, Cheile Caraşului-Semenic, domogled-Valea Cernei, Retezat, Zarand, *parcuri naturale* – Porţile de Fier, Munţii Orăştiei - Cetăţile Dacice, *parcuri dendrologice* – Simeria, Gurahonţ.	Slaba colaborare între autorităţile administrative, structurile CDI şi industrie;
Existenţa centrelor urbane dezvoltate Arad şi Timişoara;	Dotarea tehnică depăşită în institutele de cercetare;
Grad ridicat de urbanizare (63,7% populaţie urbană în regiune cu 76,9% în Hunedoara);	Infrastructură de acces necorespunzătoare către obiectivele turistice;
Număr mare de investitori străini care operează în Regiune (11,3% din societăţile comerciale cu capital străin din România, pe al doilea loc după Bucureşti-Ilfov);	Număr redus de organizaţii de promovare a turismului;

Localizarea în regiune a unor importante firme multinaţionale din domeniile IT şi automotive (Timişoara, Arad).	Zone alpine cu utilizare minimă (Zărand, Poiana Ruscă, Godeanu-Cernei, Metaliferi, Parâng, Masivul Găina etc.);
Zonă logistică importantă pentru activităţi de import-export	Lipsa sau slaba calitate a marcajelor turistice;
	Oferta de servicii turistice este de slabă calitate (calitate slabă a produselor turistice oferite, slabă calificare a personalului, lipsă reţele);
OPORTUNITĂŢI	**AMENINŢĂRI**
Creşterea numărului de investitori în judeţele Caraş-Severin şi Hunedoara ca urmare a fenomenului de migrare a acestora dinspre polii Arad şi Timişoara către estul regiunii;	Posibilitatea neadaptării întreprinderilor la condiţiile de calitate impuse de UE
Mediatizarea oportunităţilor de afaceri din Regiune, inclusiv cele din zonele defavorizate;	Invadarea pieţei cu produse din import;
IMM-urile sunt generatoare de noi locuri de muncă, în special în servicii şi deservirea marilor investiţii;	Specializarea îngustă din zonele monoindustriale şi lipsa unor programe de reorientare profesională coerente reduce atractivitatea acestor zone pentru investitori;
Implicarea marilor investitori străini în activităţi de inovare tehnologică sau chiar de înfiinţare a centrelor de inovare în cadrul unităţilor economice din regiune;	Neadaptarea infrastructurii de transport la cererea existentă;
Macrostabilizarea economică şi scăderea inflaţiei în limite acceptabile poate creşte apetitul pentru credite şi investiţii în producţie şi servicii;	Întârzierea înfiinţării de parcuri industriale;
Specializarea parcurilor industriale pe domenii de activitate în funcţie de specificul şi potenţialul zonei, precum şi valorificarea zonei libere Arad Curtici;	Migrarea forţei de muncă calificate şi mai ales înalt calificate către ţările membre ale UE;
Construirea autostrăzilor Nădlac-Arad-Timişoara-Deva-Sibiu şi Timişoara-Belgrad;	Investiţii scăzute în domeniul turismului;
Dezvoltarea aeroportului Timişoara ca centru intermodal (aerian, feroviar şi rutier), dar şi a celui de la Arad pentru decongestionare;	Ofertele de produse turistice ale regiunii nu sunt competitive internaţional;
Imediata vecinătate cu UE;	Administraţia publică nu este receptivă în legătură cu importanţa dezvoltării turismului în regiune;
Atragerea marilor operatori internaţionali de turism în regiune şi integrarea Regiunii Vest în circuitele turistice internaţionale	Migrarea cercetătorilor din instituţiile de cercetare către mediul de afaceri din ţară sau străinătate;
Crearea şi promovarea produselor turistice cu specific regional;	Degradarea dotărilor unor instituţii de educaţie;
Dezvoltarea de circuite turistice tematice la nivel de regiune;	Probleme sociale datorate restructurării sectorului minier (bazinul Petroşani, Moldova Nouă etc.);
Dezvoltarea turismului montan în zonele alpine izolate ;	Balanţă negativă natalitate - mortalitate;
Creşterea competitivităţii întreprinderilor prin investiţii în proiecte de cercetare-dezvoltare-inovare.	Degradarea infrastructurii de sănătate şi servicii sociale
Creşterea numărului de investitori în judeţele Caraş-Severin şi Hunedoara ca urmare a fenomenului de migrare a acestora dinspre polii Arad şi Timişoara către estul regiunii;	Slaba corelare între programele sectoriale şi regionale.

Mediatizarea oportunităţilor de afaceri din Regiune, inclusiv cele din zonele defavorizate.	Aglomerarea excesivă a zonelor urbane (Timişoara, Arad), conduce la degradarea vieţii citadine;

Analiza SWOT - Regiunea Nord-Vest

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Buna accesibilitate pe calea aerului (aeroporturile din Cluj-Napoca, Oradea, Satu Mare); densitate mare a reţelei rutiere şi feroviare (peste media naţională)	Lipsa investiţiilor pentru dezvoltarea infrastructurii aferente drumurilor, căilor ferate şi aeroporturilor în regiune
Investiţii importante în infrastructura de afaceri şi formarea de clustere ale întreprinderilor cu mărci si tradiţie în construcţia de maşini şi echipamente, mobilă şi textilă	Număr redus de firme în regiune care au certificări în domeniul managementului calităţii şi al mediului (ISO 9001; ISO 14001);
Resurse de subsol (minereuri complexe, bauxită, gaz metan)	Nivel redus de productivitate, în special în industrie
Ponderea sectorului IT în crearea valorii adăugate brute este în creştere; sectorul IT&C în expansiune datorită firmelor private	Investiţii scăzute în cercetare-dezvoltare; participare scăzută a firmelor la societatea informaţională
Capacitate antreprenorială în creştere	Foarte puţine servicii şi produse cu valoare adăugată ridicată
Disponibilitatea serviciilor de baza în zonele urbane	Capacitate insuficientă şi degradarea sistemului de canalizare şi epurare a apei
Centre urbane de tradiţie cu relaţii transfrontaliere bine structurate (Satu Mare, Oradea, Carei, Sighetu Marmaţiei, Salonta, Baia Mare)	Numeroase centre urbane afectate de serioase probleme sociale (grad mare de sărăcie) şi degradare fizică a infrastructurii
Resurse turistice naturale şi antropice de mare valoare la nivel naţional şi internaţional, valorificate printr-un număr ridicat de structuri turistice	Slaba diversificare a infrastructurii de cazare pentru turismul rural şi cel practicat de tineri; nivel scăzut de specializare a forţei de muncă din turism, lipsa de produse turistice şi a suportului pentru dezvoltarea de mărci locale/regionale
Prezenţa unui centru universitar cu veche tradiţie (Cluj-Napoca), a altor două centre universitare în plină dezvoltare în ultimii 15 ani (Oradea, Baia Mare) şi a altor poli cu potenţial de dezvoltare a mediului universitar (Satu Mare)	Infrastructura pentru cercetare este insuficient dezvoltată
Infrastructură de învăţământ completă şi echilibrat repartizată în teritoriu	Grad ridicat de rigiditate/lipsa de flexibilitate a sistemului de învăţământ (nu oferă instrumente pentru învăţare continuă)
Tradiţie în domeniul serviciilor de sănătate performante (centrul universitar Cluj-Napopca, cu tradiţie în învăţământul sanitar superior)	Numărul scăzut al personalului medico-sanitar, în special în mediul rural, precum şi starea edilitară neadecvată şi dotarea tehnico-materială insuficientă a unităţilor medicale
OPORTUNITĂŢI	**AMENINŢĂRI**
Folosirea fondurilor europene pentru construcţia/reabilitarea infrastructurii de acces (rutier, feroviar, aerian)	Deşi regiunea este traversata de 7 drumuri europene, există riscul ca teritoriul regional să fie ocolit de către coridoarele europene majore (TEN - rutiere, dar şi feroviare)
Existenţa multor nişe de piaţă pentru produse industriale, servicii şi mobilă	Transferarea capacităţilor de producţie ale firmelor străine spre Moldova şi Ucraina, odată cu creşterea costurilor salariale ca urmare a integrării în UE
Reorientarea băncilor în vederea sprijinirii, înfiinţării şi dezvoltării sectorului IMM	Integrarea UE va prinde nepregătite majoritatea IMM-urilor în raport cu problemele de

prin diversificarea serviciilor	mediu, calitate, comunicare, practici manageriale
Posibilitatea accesării fondurilor europene post-aderare destinate coeziunii economice şi sociale a UE	Competitivitate scăzută a întreprinderilor din regiune pe piaţa UE
Accentul pus în UE pe dezvoltarea regiunilor transfrontaliere; intensificarea relaţiilor economico-sociale cu Ungaria şi Ucraina	Nivel înalt de emigrare, în special a forţei de muncă înalt calificate
Interes internaţional sporit în turismul din parcuri naturale şi turismul cultural	Neglijarea patrimoniului cultural
Interes pentru dezvoltarea zonelor metropolitane	Slaba calitate a utilităţilor publice reduce atractivitatea regiunii
Creşterea investiţiilor publice şi private în educaţie	Desfiinţarea şcolilor din satele mici, cu puţini elevi, favorizează apariţia analfabetismului

Analiza SWOT - Regiunea Centru

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Poziţionată în zona centrală a României, are legături directe cu 6 din celelalte regiuni de dezvoltare	Datorită configuraţiei specifice a reliefului, accesul rutier şi feroviar se realizează doar pe anumite culoare de trecere
Principală zonă de legătură cu partea estică a ţării (Est şi Sud-Est)	Amplificarea migraţiei , în special a populaţiei tinereşi a celei de origine germană;
Populaţie cu nivel ridicat al civilizaţiei, educată în spiritul hărniciei şi al ordinii;	Sporul natural negativ şi procesul de îmbătrânire a populaţiei;
Diversitate etnică	Peste 50% din oraşele Regiunii au o structură economică monoindustrială
Grad ridicat de urbanizare - Regiunea cu cele mai multe localităţi urbane: 57 de localităţi urbane dintre care 3 oraşe cu peste 100.000 de locuitori	Reducerea funcţiilor urbane a localităţilor mici
Reţea echilibrat răspândită în teritoriu de centre urbane mici şi mijlocii (~60% din totalul localităţilor urbane)	Mediu construit degradat (inclusiv a numeroaselor obiective istorice şi culturale urbane)
Numeroase localităţi cu importanţă istorică şi culturală a patrimoniului construit	Infrastructură edilitară învechită
Existenţa a două aeroporturi internaţionale (Târgu Mureş, Sibiu) ; Reţea de bază a infrastructurii feroviare satisfăcătoare cu două importante intersecţii (Braşov, Teiuş) ;	Lipsa amenajărilor urbane sau necorespunzătoare
Reţea bine reprezentată de drumuri publice traversata de principalele şosele europene (E81, E68, E60) şi de culoarul IV European	Lipsa condiţiilor de acces în instituţii publice pentru persoane cu handicap
Existenţa infrastructurii sociale şi educaţionale de bază în oraşe	Infrastructura de transport local necorespunzătoare, în special în zonele montane din nord-vestul regiunii (inclusiv reţea de transport public deficitar, în special în marile centru urbane);
Existenţa unor reţele de pregătire profesională ;	Pondere redusă a drumurilor judeţene şi comunale modernizate
Centre universitare specializate şi centre de cercetare (Brasov, Târgu Mureş, Sibiu)	Densitate redusă a drumurilor publice
Potenţial turistic ridicat utilizabil pe tot parcursul anului datorat peisajului montan, tradiţiilor, monumentelor arhitecturale şi istorice	Infrastructură feroviară veche cu viteze de circulaţe foarte reduse, incompatibilă cu cerinţele Uniunii Europeneă.

Existența numeroaselor stațiuni turistice şi centre balneoclimaterice (parțial modernizate - Poiana Braşov, Predeal, Păltiniş, Sovata, Băile Tuşnad etc.)	Infrastructura educațională şi sanitară deficitară în unele sate montane izolate;
Numeroase arii protejate-parcuri naționale, parcuri naturale, monumente ale naturii şi rezervații;	Lipsa sau uzura morală ridicată a dotărilor în sistemul educațional (în special în învățământul profesional) şi sanitar, cu preponderență în mediul rural
Capacitate turistică ridicată	Probleme educaționale la grupele de populație sarace, în special rromi: creşterea numărului copiilor institutionalizați;
Deține o treime din parcurile industriale din România	Necorelarea ofertei educaționale cu nevoile de pe piața muncii ;
Sector industrial diversificat;	Subvalorificarea resurselor turistice din Regiune
Orientarea industriei spre prelucrarea resurselor şi produselor existente în regiune ;	Rețelele turistice tematice la nivel regional sunt slab dezvoltate sau inexistente;
Existența unei infrastructuri de producție disponibilă;	Protecția necorespunzatoare a turiştilor care efectuează drumeşii montane la mare altitudine sau în anotimpul de iarnă Calitatea scazută a serviciilor şi a informațiilor turistice;
Tendința de creştere a numărului IMM-urilor şi a start -up -urilor ;	Lipsa programelor şi a resurselor financiare necesare protejării patrimoniului;
Resurse de muncă calificate în numeroase domenii de activitate (tradiții în agricultură şi industrie)	Durată redusă a şederii turiştilor
Un mare potențial de utilizare a suprafețelor industriale ce dispun de o infrastructură de bază (reutilizarea fostelor zone industriale) ;	Reducerea aportului turismului în PIB-ul regional față de anii anteriori
	Utilități turistice nemodernizate şi dotare tehnică necorespunzătoare.
	Indicele de utilizare a capacitățtlor turistice aflate în funcțiune este scăzut
	Existența unor unități de cazare la standarde calitative necorespunzătoare
	Investiții reduse în tehnologii de protecție a mediului
	Distribuire neechilibrată a parcurilor industriale pe teritoriul Regiunii (6 din 11 sunt în județul Braşov)
	Disparități între numărul de IMM-uri înființate în zonele mai dezvoltate şi cele mai puțin dezvoltate, între mediul urban şi cel rural ;
	Serviciile de consultanță în domeniul afacerilor sunt slab dezvoltate.
	Sectorul cercetare-dezvoltare, transfer tehnologic şi inovare în declin, număr redus de personal;
	Relațiile de colaborare dintre cercetarea universitară şi secorul economic slab dezvoltate pentru nivelul actual al relațiilor economice internaționale
	Serviciile de cercetare-dezvoltare, transfer tehnologic şi inovare din cadrul întreprinderilor economice sunt slab dezvoltate sau inexistente;
OPORTUNITATI	**AMENINȚĂRI**
Poziție avantajoasă a regiunii în raport cu proiectele europene care vizează infrastructura de transport	Creşterea gradului de îmbătrânire a populației
Crearea de parteneriate pentru dezvoltarea urbană integrată a localităților	Gradul de sărăcie şi izolare a unor zone generează fenomene de depopulare crează premisele dispariției unor localități (în special în zone montane cu accesibilitate

	redusă);
Elaborarea de planuri de dezvoltare inter-orăşeneşti, metropolitane (zona Braşov, Sibiu)	Nerespectarea reglementărilor urbanistice în dezvoltarea oraşelor
Dezvoltarea parteneriatelor sat-oraş	Creşterea disparităţilor între centrele urbane care beneficiază de finanţări şi oraşele mici şi mijlocii (monoindustriale, cu funcţii urbane diminuate, etc) care nu au acces la finanţare
Programele europene care vizează sprijinirea afacerilor, pregătire profesională şi reconversie pe piaţa forţei de muncă	Degradarea mediului natural pe axele noi de transport (în cazul neluării de măsuri corespunzătoare)
Programe europene pentru reabilitarea / modernizarea de diverse infrastructuri (de afaceri, sociale, educaţie);	Politicile protecţioniste ale UE vor determina scăderea importanţei produselor autohtone faţă de cele ale ţărilor membre
Procesul de globalizare va determina creşterea competitivităţii	Libera circulaţie a forţei de muncă, în special a celei înalt calificate, va afecta calitatea şi cantitatea resurselor umane de pe piaţa muncii
Potenţial de dezvoltare a cercetării în domeniile productive,	Capacitatea lentă de adaptare a întreprinderilor la modificările care apar în structura pieţelor;
Crearea unor centre tehnologice şi de cercetare orientate către valorificarea potenţialului regional	Lipsa unor programe adecvate de sprijin ar putea duce la enclavizarea unor grupuri de populaţie dezavantajate
Existenţa Planurilor Regionale de Acţiune pentru Dezvoltarea învăţământului Profesional şi Tehnic;	Lipsa unor strategii de investiţii care să ia în considerare evoluţiile demografice
Armonizarea politicilor sociale naţionale cu cele europene	Pericolul degradării florei şi faunei în zonele protejate datorită turismului necontrolat.
Creşterea cererii pe plan internaţional pentru turismul cultural, eco-turism şi turism balnear;	
Creşterea interesului UE pentru noile state membre	

Analiza SWOT - Regiunea Bucureşti-Ilfov

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Bucureşti-Ilfov – un pol naţional al creşterii economice şi creării de locuri de muncă	Niveluri scăzute de participare la activitatea economică, câştiguri şi venituri relativ scăzute, precum şi productivitatea muncii scăzută
Cel mai mare volum al investiţiilor străine directe din România (56% din total în anul 2004)	Niveluri relativ ridicate ale şomajului în rândul tinerilor (sub 25 de ani) – 21,2%
O structură economică în care domină sectorul servicii (63,4%), precum şi un important sector al industriei prelucrătoare	Trenduri demografice negative (rată de dependenţă demografică ridicată, ponderea scăzută a populaţiei în vârstă de 0-20 ani în total populaţie)
Cel mai mare număr de IMM la nivel naţional	Grad de modernizare scăzut al drumurilor publice (52,4%), trafic intens în zona urbană (circa 1.500.000 maşini circulă zilnic în Municipiul Bucureşti) care determină blocarea arterelor principale
Regiunea este lider naţional în ceea ce priveşte capacitatea de inovare	Şoseaua de centură din jurul Bucureştiului nefinalizată
Nivel ridicat de calificare a forţei de muncă şi cel mai ridicat nivel de salarizare din	Majoritatea infrastructurii de sănătate şi educaţie necesită reabilitări/îmbunătăţiri

ţară	
Cel mai important nod de transport din România, aflat în inima a două coridoare de transport pan-europene (coridoarele multi-modale IV şi IX)	Investiţii insuficiente în cercetare şi dezvoltare tehnologică
Concentrare mare de întreprinderi active în sectorul telecomunicaţiilor	Pondere mare a populaţiei rurale în judeţul Ilfov cu acces scăzut la serviciile de bază
Pondere mare a persoanelor cu studii superioare, precum şi a facilităţilor de cercetare	Degradare socială şi excluziune, mai ales în zonele urbane afectate de o masivă restructurare economică
Existenţa unei oferte turistice (în special de afaceri, dar şi culturale, recreaţionale şi sportive)	Cartiere mărginaşe cu condiţii precare de locuit
	Infrastructură de mediu inadecvată, care nu sprijină dezvoltarea economică şi socială
	Degradarea patrimoniului cultural-turistic
OPORTUNITĂŢI	**AMENINŢĂRI**
Investiţiile private concentrate în domeniul afacerilor imobiliare (clădiri de birouri, spaţii de depozitare)	Migrarea forţei de muncă calificate/educate
Dezvoltarea industriilor indigene, mai ales în sectoarele cu înaltă valoare adăugată şi nişe de piaţă	Creşterea costurilor serviciilor publice pentru populaţie şi agenţi economici
Dezvoltarea sectorului IMM – o potenţială sursă de creştere economică şi creare de locuri de muncă	Abandonarea activităţilor agricole din cauza veniturilor scăzute şi excluziunii sociale din mediul rural
Noi calificări, produse şi procese derivate din cooperarea dintre universităţi, institutele de cercetare şi mediul de afaceri	Riscul închiderii multor întreprinderi din cauza intrării în UE
Noi activităţi bazate pe tehnologia informaţională	Incapacitatea de a dezvolta, printr-o planificare spaţială adecvată, infrastructura fizică şi socială necesară, pentru a facilita dezvoltarea regională
Creşterea alocărilor financiare UE pentru infrastructura de transport şi mediu	Creşterea numărului problemelor medicale ca urmare a procesului de îmbătrânire a populaţiei şi condiţiilor precare de mediu
Servicii mai bune pentru populaţie şi agenţi economici	
Reintroducerea României în circuitul turistic internaţional	

ANEXA 4 –ANALIZA DE MEDIU PE REGIUNI DE DEZVOLTARE

Regiunea Nord-Est

Poluarea aerului în zonele urbane este cauzată de intensificarea traficului, mijloacele de transport uzate şi dezvoltarea IMM-urilor, fiind strâns legată de sănatatea umană şi protecţia mediului. În Regiunea de Dezvoltare Nord Est există patru zone critice din punct de vedere al poluării aerului: platforma industrială Bacău Sud, platforma petrochimică Oneşti – Borzeşti (fenoli, clor, acid clorhidric), Iaşi şi Suceava (mercaptani). În general, concentraţiile de dioxid de sulf şi dioxid de azot au valori mici (cu excepţia judeţului Vaslui, unde s-au constatat depăşiri a valorii maxime admise a mediei anuale. În 2004 s-au semnalat creşteri de plumb faţă de anul precedent, ca urmare a intensificării traficului rutier şi a utilizării combustibililor aditivaţi cu plumb. În judeţul Iaşi industria prelucrătoare determină un nivel ridicat de poluare cu cadmiu şi mercur, comparativ cu valorile înregistrate în celelalte judeţe.

Conform datelor centralizate în 2004, în Regiunea Nord-Est s-au înregistrat depăşiri la pulberi în suspensie în judeţul Neamţ, localităţile Taşca şi Hamzoaia, aflate în zona de impact a fabricii de ciment SC "Moldocim "SA Bicaz şi în municipiul Piatra Neamţ şi Roman datorită traficului rutier. La indicatorul pulberi sedimentabile s-au înregistrat depăşiri ale concentraţiei maxime admise (17 g/m2/lună conform STAS 12574/1987) în localităţile Suceava, Rădăuţi, Bacău, Botoşani, Iaşi, Piatra Neamţ, Roman si Vaslui, din cauza traficului auto intens, densităţii ridicate a populaţiei şi stării necorespunzătoare de salubritate a arterelor rutiere şi pietonale.

Deşeuri

Dintre toate localităţile regiunii doar în Piatra Neamţ, managementul deşeurilor urbane se realizează la standardele europene, deşeurile fiind colectate în mod selectiv de către agenţii de salubritate şi transportate la depozitele de deşeuri existente. Majoritatea depozitelor nu sunt în conformitate cu legislaţia în vigoare, cu excepţia celui aflat în Piatra Neamţ.

În mediul urban, gestionarea deşeurilor municipale este realizată în mod organizat, prin intermediul serviciilor proprii specializate ale primăriilor sau al firmelor de salubritate, acoperind în 2003 numai 83,41% din totalul generatorilor de deşeuri municipale din mediul urban şi 1,81,% în mediul rural. În vederea dezvoltării sistemului de colectare selectivă, în unele oraşe s-au amplasat containere pentru colectarea deşeurilor de ambalaje din PET şi hârtie. În mediul rural nu există servicii organizate pentru gestionarea deşeurilor, transportul la locurile de depozitare fiind făcut în mod individual de către generatori. Privind compozitia deseurilor municipale, in 2003 ponderea majoritară era reprezentată de deşeurile biodegradabile (57,6%), urmate de deşeuri inerte (10,3%), sticla (7,4%) hartie sicarton (6,9%).

În Regiunea Nord-Est există un incinerator autorizat (SC Mondeco SRL Suceava) care preia deşeurile spitaliceşti de la diverse unităţi sanitare. Transportul acestor deşeuri este realizat de diverse firme autorizate, inclusiv de către Ministerul Sănătăţii. Cea mai mare parte din nămolurile de epurare provin din staţiile de epurare orăşeneşti. Cu excepţia judeţului Vaslui, în fiecare judeţ din regiune există depozite de deşeuri periculoase, în speţă de pesticide

(Bacau, Botosani, Iasi, Neamt si Suceava), şlamuri cromice (Iasi), cianuril şi condensatoare (Neamt) si acetoncianhidrina (Suceava).

Sol

In urma investigatiilor efectuate la SC Sofert SA, SC Chimcomplex SA, SC Avicola SA (jud. Bacău), SC CET Holboca SA, SC Fortus SA (jud. Iaşi), SC Petrotub SA, Platforma chimică Săvineşti, SC Agroindustriala SA Dumbrava Tg.Neamţ (jud. Neamţ) s-a evidenţiat că solurile din zonele limitrofe sunt poluate cu metale grele şi microbiologic, cu insecticide.

La nivelul întregului judeţului Vaslui se înregistrează o suprafaţă de 71 650 ha de terenuri degradate, reprezentând 13,7 % din suprafata totală a regiunii. Degradarea din cauze naturale a solului este favorizată de potenţialul geomorfologic ridicat al unor zone din judeţul Vaslui. Caracterul solurilor favorizează procesul de eroziune de suprafaţa a solului – 26 447 ha (reprezentată prin şiroiri şi rigole). Se mai adaugă torenţialitatea apelor, zonele cu torenţialitatea cea mai mare situându-se pe versanţii dealurilor cu eroziune de adîncime – 3 860 ha (reprezentată prin ogaşe şi ravene). Alunecările (7 922 ha) se manifestă în aceleaşi zone în care se manifestă şi fenomenele de eroziune. Mai mult, în judeţul Vaslui sunt monitorizate 46, dintre care 16 înregistrează depăşiri la indicatorul nitraţi. Calitatea apelor subterane este influenţată de poluarea apelor de suprafaţă, condiţiile şi procesele hidro-geochimice naturale care favorizează trecerea în soluţie a diferiţilor anioni şi cationi, prezenţa în sol a pesticidelor, azotului şi fosforului, efectele conservării fostelor complexe zootehnice, şi mineralizarea materiei organice din sol datorită irigaţiilor.

Zonele critice identificate sunt:

- Zona de agrement Parcul Măgura din oraşul Tg. Ocna - dizolvări necontrolabile ale zăcămîntului de sare de către izvoarele din zonăş;
- Activitatea S.C. Petrom S.A. - Sucursala Moineşti şi S.C. Conpet S.A. - Sucursala Moineşti - zone critice datorită unor accidentări pe conductele de ţiţei;
- Vechea carieră de argilă din zona Trestiana, municipiul Dorohoi - prezintă zone întinse de alunecări de teren;
- Zona fostei exploatări miniere Călimani - activitatea de exploatare a fost oprită în anul 1997; în timp s-a produs o extindere a arealului afectat, ploile abundente conducând la antrenarea de sulf tehnic degradat de pe platforma industrială – uzina de preparare – pe versanţii naturali şi ai haldelor de steril, destabilizarea treptelor din carieră şi antrenarea de către apele meteorice de material din haldele de steril pe solul din exteriorul suprafeţei lor iniţiale de influenţă şi în cursurile de apă;
- Iazul de decantare Tărnicioara - inactiv din anul 2002;
- Iazurile de decantare ale fostei Uzine de preparare a minereurilor neferoase Fundu Moldovei (iazul de decantare a sterilului uzinal Dealu Negru - activitatea este oprită din anul 2001);
- Iazul de decantare Pârâul Cailor - în cursul anului 2002 s-a remarcat apariţia unor izvoare cu încărcare mare de fier care degradează calitatea apei pârâul Cailor care subtraversează depozitul de steril;
- Cariera de barită Ostra - întrucât halda de steril din decopertări şi cel provenit din exploatarea în carieră a baritei necesită lucrări de stabilizare;
- Zona haldelor de nămol ale SC Ambro SA Suceava - zonă poluată istoric cu substanţe organice, substanţe alcaline, sulfuri, sulfaţi, calciu fiind afectate solul şi pânza freatică;

- S.C. Rafo S.A. Oneşti – pe raza zonei de activitate a societăţii, cît şi în zona de influenţă extrauzinală pînza freatică este afectată cu produs petrolier sub forma dizolvată şi sub forma peliculară, gradul de poluare determinînd migrarea produsului petrolier spre raul Trotuş;
- S.C. Chimcomplex S.A. Borzeşti – apar afectări ale pînzei freatice atît în incinta societăţii cît şi în afară, pe direcţia de migrare spre raul Trotuş la indicatorii cloruri, amoniu şi substanţe organice;
- S.C. Carom S.A. Oneşti – afectări ale pânzei freatice apar atît in incinta societăţii cît si extrauzinal pe traseul conductelor de transport spre staţia de epurare Jevreni, la sustanţe organice şi anorganice;
- S.C. Sofert S.A. Bacau – afectarea cu fosfaţi, amoniu, azotiţi, CCOMn a pînzei freatice din perimetrul incintei ar putea conduce la afectarea calităţii pînzei freatice care are direcţia de curgere spre r. Bistriţa;
- CET II aparţinând SC CET Iaşi s-au înregistrat valori mari pentru metalele nichel şi fier total. Depozitul de deşeuri industriale în amestec de la Ciurea – cătun Zanea contaminează freaticul cu următorii poluanţi : metale grele (Pb, Ni), cianuri, fenoli, substanţe organice. Din monitorizarea post – închidere la depozitul de deşeuri industriale de la Holboca (Copăcioaia) dezafectat în martie 2002 s-a observat menţinerea ridicată a concentraţiilor substanţelor organice (CCOCr = 212 mg/l în amonte depozit), amoniu şi fosfor total. Cauza probabilă pentru poluarea freaticului cu azot şi fosfor poate fi dezvoltarea intensivă a agriculturii prin utilizarea excesivă a îngrăşămintelor. Monitorizarea depozitului de deşeuri de la Tomesti confirmă poluarea zonei cu metale grele, cianuri, fenoli, detergenţi, sulfuri;
- Platforma industrială Bacău Sud – pentru râul Siret: R.A.G.C. Bacau – deversează ape uzate cu specific menajer; S.C. Letea S.A. – agent economic cu profil de fabricare a celulozei si hîrtiei si S.C. Sofert S.A. – agent economic profilat pe fabricarea îngraşămintelor chimice;
- Platforma industrială Borzeşti – Oneşti – pentru râul Trotuş: S.C.Carom S.A. Oneşti – profil de activitate fabricarea cauciucului şi derivaţi ale produselor petroliere; S.C. Rafo S.A. Oneşti – profil de rafinare petrol; S.C. Chimcomplex S.A. Oneşti – profil fabricare pesticide si S.C. Apă Canal S.A. Oneşti – deversează ape uzate cu specific menajer;
- SC Petrom SA – Sucursala Moineşti – extracţie şi transport produse petroliere;

Regiunea Sud Est

Ape uzate

În Regiunea Sud Est, s-a urmărit calitatea apelor subterane din straturile acvifere amplasate în 9 bazine hidrografice (Prut, Bârlad, Dunarea, Litoral, Siret, Putna, Milcov, Ramna, Râmnicu Sarat). Majoritatea hidrostructurilor au suferit procese de contaminare cu azotaţi datorită naturii solului din această zonă a ţarii. Poluarea se resimte diferenţiat, existând zone în care acvierul este puternic poluat. Datorită fondului natural, resursele acvifere freatice prezintă un risc ridicat de poluare, atât pe termen lung, cât şi pe termen scurt. Din aceste considerente, ele nu pot constitui surse de alimentare cu apă pentru populaţie. In general, poluarea freaticului este un fenomen ireversibil şi ca atare, depoluarea acestui tip de apă este anevoioasă, dacă nu chiar imposibilă. Sursele de impurificare provin din impurificări cu ape saline, gaze sau hidrocarburi produse ca urmare a unor lucrări miniere sau foraje; impurificări

produse de infiltraţiile de la suprafaţa solului a tuturor categoriilor de ape care produc şi impurificarea dispersată a surselor de suprafaţă; impurificări produse în secţiune de captare a apelor datorita nerespectării zonei de protecţie sanitară sau a condiţiilor de execuţie.

Poluarea cu azotaţi (NO3): spălarea solului de către precipitaţiile contaminate cu oxizi de azot (NO2); ape de suprafaţă în care s-au evacuat ape uzate încărcate cu azotaţi; aplicarea îngrăşămintelor chimice pe diverse categorii de terenuri agricole. Prezenţa în apa a azotaţilor este un indicator al unei poluări mai vechi. Prezenţa simultană în apa a azotaţilor şi a amoniului este un indicator al unei poluări continue. În ceea ce priveşte apele uzate 75 de staţii de epurare municipale si industriale (Brăila 16, Buzău 23; Constanta 12, Galaţi 10, Tulcea 7, Vrancea 7). La acestea s-a realizat recepţia parţială, urmând a se finaliza lucrările in cursul anul 2007. Reţeaua de canalizare are o lungime de 2262,94 km la nivelul întregii regiuni, iar populaţia racordată la sistemul de canalizare este 1.257.074 locuitori .

Gestionarea deşeurilor

Deşeuri municipale şi asimilabile reprezintă totalitatea deşeurilor generate, în mediul urban şi în mediul rural, din gospodarii, instituţii, unităţi comerciale şi prestatoare de servicii (deşeuri menajere), deşeuri stradale colectate din spaţii publice, străzi, parcuri, spaţii verzi, deşeuri din construcţii şi demolări, nămoluri de la epurarea apelor uzate orăşeneşti. La nivelul anului 2005, în Regiunea Sud Est, conform datelor furnizate de cele 6 agenţii locale de protecţia mediului, au fost generate 1.183.109 tone deşeuri. La nivel de regiune exista un număr de 30 de operatori de salubritate (din sectorul privat si public), care deservesc aproximativ 51% din populaţia totala. Conform anchetei statistice pentru anul 2004, cantităţile de deşeuri municipale colectate au crescut de la 795.100 tone la 885.414 tone.

Cu toate acestea se poate observa că există în continuare o mare cantitate de deşeuri necolectate aprox.19% din total deşeuri generate in 2005, acestea provenind mai ales din mediul rural, unde colectarea şi depozitarea lor se face necontrolat. În regiunea noastră nu se realizează o colectare selectiva a deşeurilor biodegradabile şi nu exista instalaţii de compostare. Tocmai de aceea s-a propus construirea unui număr de 41 staţii de compostare în regiune, in Planul Regional de Gestiune a Deşeurilor pentru Regiunea Sud-est.

În regiunea Sud Est nu există staţii de tratare mecano – biologică şi staţii de compostare. Cu excepţia compactării realizate în utilajele moderne de transport (gunoiere, autocompactoare) deşeurile municipale nu sunt supuse nici unui proces de tratare prealabil înaintea eliminării finale. Conform datelor existente la nivelul regiunii au fost identificate un număr de 21 de depozite industriale neconforme, din care 14 sunt pentru deşeuri nepericuloase şi 7 sunt depozite pentru deşeuri periculoase.

O alta categorie de deşeuri sunt deşeurile de producţie metalice si neferoase, de hârtie şi carton si deşeurile din materiale plastice colectate din judeţul Constanta (deşeurile de steril provenite din activitatea de exploatarea minereurilor nemetalifere), Tulcea (şlam roşu, piatra de var, zgura si praf) şi Galaţi (fier vechi prin prelucrarea cantităţii de zgura negranulată). La nivelul regiunii 75-80% din deşeurile medicale generate sunt deşeuri nepericuloase asimilabile celor menajere, iar 20-25% sunt deşeuri periculoase. Din datele furnizate de agenţiile judeţene, în anul 2005 au fost generate la nivel de regiune aproximativ 900 tone deşeuri medicale periculoase, care au fost eliminate prin incinerare în crematoriile din dotarea spitalelor sau prin intermediul unor agenţi economici autorizaţi. Deşeurile medicale asimilabile celor menajere sunt colectate de către societăţile de salubritate şi depozitate la

depozitele zonale. Transportul deşeurilor periculoase până la locul de eliminare finală se face cu respectarea strictă a normelor de igienă şi securitate în scopul protejării personalului şi populaţiei generale.

Transportul deşeurilor periculoase în incinta unităţii sanitare se face pe un circuit separat de cel al pacienţilor şi vizitatorilor. Deşeurile sunt transportate cu ajutorul unor cărucioare speciale sau cu ajutorul containerelor mobile. Cărucioarele şi containerele mobile se spală şi se dezinfectează după fiecare utilizare, în locul unde sunt descărcate. La nivelul regiuni s-au închis deja 24 de instalaţii de incinerare din totalul de 44. Până la sfârşitul anului 2006 se vor mai închide încă 4 instalaţii.

La nivelul regiunii au fost generate aproximativ 633565 tone nămol umed şi 16050 tone nămol uscat. Nămolurile provenite de la epurarea apelor uzate orăşeneşti se deshidratează pe paturi de uscare şi apoi se elimină prin depozitare la platformele de deşeuri sau în incinta producătorului. În judeţul Buzău, o parte din nămolurile generate au fost folosite pentru acoperirea depozitelor de deşeuri menajere, pentru consolidarea digurilor din cadrul staţiilor de epurare şi pentru aducerea la cotă a terenurilor accidentate în zona aferentă staţiilor. În anul 2005 au fost identificaţi un număr de 77 agenţi economici care deţin staţii de epurare a apelor uzate industriale şi care au generat 46360,3 tone nămol. Acest nămol a fost depozitat în depozitele de deşeuri industriale. Până la această dată, în regiunea noastră nu au fost eliberate permise de împrăştiere a nămolului în agricultură.

Poluarea aerului

La nivelul Regiunii Sud-Est există 21 staţii automate de monitorizare a calităţii aerului aflate în diferite stadii de funcţionare (5 staţii la Brăila, 1 staţie la Buzău, 7 staţii la Constanta, 5 staţii la Galati, 2 staţii la Tulcea si 1 staţie la Vrancea, situate in urban si rural).

Calitatea atmosferei este determinata de factori dintre care cei mai importanţi sunt: urbanismul, industrializarea, motorizarea, chimizarea, densitatea demografica. S-au efectuat măsurători privind emisiile de gaze cu efect acidifiant (aciditate) in 2004. Concentraţia medie anuala a fost de 0,208 g/m3, mai mica decât valoarea limita indicativa de 0,5 g/m3.

Din punct de vedere al poluanţilor gazoşi monitorizarea se realizează la nivelul tuturor judeţelor (‚SO2, NO2, NH3, fenoli, etc.) Nu s-au semnalat depăşiri ale valorilor limita stipulate în Ord. 592/2002, respectiv STAS 12574/87. Valorile medii ale pH-ului indica lipsa ploilor acide în regiune (valorile înregistrate la acest indicator sunt, în general, superioare valorii de 5,6, valoare considerata normala pentru precipitaţiile din zonele „neafectate” de poluare). La indicatorul pH, valori mai mici decat 5.6 pH au fost înregistrate la Buzau, respectiv una la Tulcea.

Conductivitatea, care da informaţii asupra conţinutului total de săruri, se caracterizează prin conţinut ionic total „mare’’, in toate punctele de monitorizare din regiune.

Sursele de poluare cu pulberi în suspensie PM 10 specifice Regiunii Sud Est sunt industriile metalurgica şi siderurgica, la care se adaugă centralele termice pe combustibili solizi şi transportul rutier. Pentru anul 2004 limitele intre care au variat concentraţiile medii anuale au fost de 0,070mg/mc pentru Brăila si 0,0328 mg/mc pentru Buzău. Nivelul de poluare al atmosferei cu pulberi sedimentabile în Regiunea Sud Est pe anul 2004 a fost mai scăzut decât în anul precedent. Sursele de poluare sunt în general aceleaşi ca în cazul pulberilor în

suspensie, la acestea adăugându-se construcţiile de drumuri, industria materialelor de construcţie, eroziunea solului etc. Nu s-au înregistrat depăşiri ale concentraţiei maxime admisibile de 17 g/m2/luna conform STAS 12574/1987-„Aer din zonele protejate", decat în judeţul Constanţa – punct de prelevare Constanţa – unde valoarea medie pentru anul 2004 a fost de 36,79 (g/m2/luna).

Sol

In Regiunea Sud-Est calitatea solului se realizează prin expertizarea solului ce se recoltează şi se analizează din 51 zone de interes, în general zone de depozite de deşeuri menajere zone agricole şi platforme industriale. Zonele critice din punct de vedere al deteriorării solului se găsesc în toate judetele regiunii, astfel:

- arealele largi cu restricţiile de ordin climatic (soluri cu exces de apa, soluri cu procese de saraturare, soluri afectate de compactare, soluri afectate de eroziune eoliana, seceta atmosferica şi pedologica);
- degradarea stării fizice şi chimice a solurilor (soluri acide şi saraturate);
- eroziunea solului, alunecările de teren din zonele de deal şi de munte, colmatarea zonelor de terasa şi lunci;
- poluarea de impact de diferite tipuri (ex: zonele miniere);
- poluare din activitatea de exploatarea si transportul petrolului.

Întreaga suprafaţă a Dobrogei este inclusa în zona supusa deşertificării (determinări efectuate de cercetători de la I.C.P.A. Bucureşti şi Universitatea „Ovidius" Constanţa). Pe întreg teritoriul judeţului Constanţa se remarca prin vulnerabilitate climatica la deşertificare impunând masuri speciale în exploatarea terenurilor agricole şi protecţia mediului înconjurător.

La nivelul Regiunii Sud- Est au fost identificate situri afectate de activităţi poluatoare, din care:

- 5 zone situate in judeţele Brăila, Buzău si Constanta, zone în care tipul de activităţi poluatoare sunt: distribuţie carburanţi, depozitare produse petroliere, pierderi accidentale din rezervoare sau conducte, natura poluanţilor fiind produsele petroliere. Poluarea a fost constatata în urma analizelor cuprinse în bilanţurile de mediu;
- zone situate in judeţele Brăila si Buzău pentru care tipul de activitate poluatoare este depozitarea reziduurilor de maculatura şi a nămolurilor industriale rezultate de la fabricarea hârtiei;
- zone situate în judeţele Brăila, Galaţi şi Constanta, constituind zone pentru depozitarea provizorie a şlamurilor şi solurilor contaminate rezultate din activitatea de exploatare petrolieră, poluanţii fiind ţiţei şi derivatele sale în diverse stadii de degradare, apa de zăcământ cu componentele sale, cloruri, sulfaţi;
- 6 zone situate in judeţele Constanta, Tulcea, Galaţi afectate de activităţi specifice industriei chimice, miniere şi industriei metalurgice, respectiv: depozitare deşeuri nepericuloase, exploatare minieră, iazuri de decantare, pierderi accidentale de ape acide, pierderi accidentale de steril, depozitare zgura şi steril. Poluanţii sunt de următoarele tipuri: şlam alcalin, metale grele, ape acide de mina;
- 379 spaţii care constituie depozite de deşeuri municipale sau depozite de deşeuri menajere şi dejecţii animaliere. Dintre acestea, 4 sunt depozite în exploatare; 7 depozite sunt în procedura de obţinere sau deja au obţinut avizul de mediu pentru stabilirea obligaţiilor de mediu la încetarea activităţii, iar restul, constituind depozite de deşeuri menajere şi dejecţii animaliere vor fi reabilitate conform

prevederilor HG nr. 349/2005 privind depozitarea deşeurilor. În acest caz, substanţa poluatoare este de tip azotaţi.

Biodiversitate

Poziţia geografică a Regiunii Sud-Est releva o varietate relativa a factorilor de relief si a climatului. De-a lungul timpului, pădurea care ocupa suprafeţe considerabile (de 60 – 80% din teritoriu) şi-a diminuat progresiv arealul, ajungând în zilele noastre să acopere circa 10% din suprafaţa regiunii. La aceasta reducere a contribuit în primul rând acţiunea antropică, prin defrişări masive, în interesul de a câstiga suprafeţe pentru agricultura. Se remarca, o scădere a masei lemnoase pusă în circuitul economic în anul 2005 comparativ cu anii 2003 si 2004 uşoara în anul 2004 fata de 2003 (excepţie făcând judeţele Constanta si Buzau, unde se înregistrează o creştere), scăderi mai importante înregistrându-se în judeţele Buzau si Vrancea. Cu toate acestea, în 2005 au fost regenerate 3328 ha pădure si împădurite 4357 ha pădure, la nivel regional.

Suprafaţa zonelor protejate pe judeţ este prezentată după cum urmează:

- Galaţi – 9582,71 ha; Brăila – 20405,38 ha; Buzău – 2922,043 ha; Constanta – 13322,43 ha; Tulcea – 20832,55; Vrancea – 43343,7 ha;
- Rezervaţia Biosferei DELTA DUNARII este unica delta din lume, declarata rezervaţie a biosferei cu o suprafaţă de 580 000 ha - 2,5 % din suprafaţa României (locul 22 intre deltele lumii si locul 3 in Europa, după Volga si Kuban), una dintre cele mai mari zone umede din lume ca habitat al păsărilor de apa, cea mai întinsa zona compacta de stufarisuri de pe planeta, un muzeu viu al biodiversităţii cu 30 tipuri de ecosisteme. Până în prezent s-au inventariat un număr de 5.137 specii, din care 1.689 specii de flora si 3.448 specii de fauna.
- Parcul Naţional Munţii Macinului se întinde pe o suprafaţă de 11.321 ha, din care 3.651 ha reprezintă zonele strict protejate, zonele tampon totalizând 7.670 ha. Dobrogea este singura regiune din România în care se mai păstrează pe suprafeţe importante vegetaţia stepică, reprezentata aici prin stepa pontico-balcanica (Ciocarlan, 2000). Astfel, Munţii Macinului reprezintă unicul parc naţional din tara ce protejează acest tip de vegetaţie foarte rar întâlnita la nivel european si unde sunt protejate asociaţii floristice endemice pentru aceşti munţi. În aceasta zonă se remarcă elementelor euroasiatice şi europene, urmate de un procent ridicat de specii mediteraneene. În aceşti munţi sunt întâlnite 6 din cele 8 grupe de ecosisteme existente în Europa: păduri, tufarisuri şi pajişti, râuri, mlaştini, stâncării si grohotişuri, situri arheologice (Europe's Envirorment 1995).
- Parcul Natural Balta Mica a Brăilei este situat în lunca cu regim natural de inundaţie a fluviului Dunarea, între Vadu Oii si municipiul Brăila cu o suprafaţă de 21.074 ha (inclusiv braţele Dunării). Aceasta zonă este bine cunoscuta pentru importanţa ei ornitologică, deoarece se situează pe cel mai important culoar de migraţie a păsărilor din bazinul inferior al Dunării de Jos, aici observându-se un mare număr de păsări, dintre care 169 specii protejate pe plan internaţional. Parcul integrează toate cele 10 ostroave situate între braţele Dunării: Vărsătura, Popa, Cracanel (Chiciul), Orbul, Calia (Lupului), Fundu Mare, Arapu, precum şi braţele adiacente ale Dunării. Se poate spune ca este o delta interioara pe traseul inferior al Dunarii de Jos.
- Parcul natural Lunca Joasa a Prutului Inferior este situat in partea de Est a judeţului Galaţi şi are o suprafaţă de 8247 ha.

- Parcul natural Putna – Vrancea este privit ca un element restrictiv pentru activităţile de exploatare si prelucrare a lemnului. Fauna este reprezentată de carnivore mari.

Regiunea Sud Muntenia

Ape uzate

Existenţa zonelor critice la nivelul Regiunii Sud Muntenia din punct de vedere al poluării apelor de suprafaţă şi subterane este datorată, în principal, evacuărilor de ape uzate insuficient epurate din staţiile de epurare orăşeneşti şi industriale, a activităţilor de exploatare – prelucrare produse petroliere şi a poluărilor accidentale şi istorice. În Regiunea Sud Muntenia, aproximativ 47% din lungimea totală a râurilor supravegheate se încadrează în clasele de calitate III-IV (1912 km). În clasa de calitate V (râuri degradate) se încadrează aproximativ 8,7 % (350 km) din lungimea totală a râurilor supravegheate în regiune (4028 km). Este necesară elaborarea, promovarea şi continuarea proiectelor de retehnologizare a staţiilor de epurare orăşeneşti şi industriale, corelate cu măsuri de reducere a cantităţilor, precum şi scăderea concentraţiilor de poluanţi din apele uzate industriale provenite de la agenţi economici.

În Regiunea Sud Muntenia există sisteme de alimentare cu apă, canalizare şi staţii de epurare în majoritatea localităţilor urbane. Acestea însa nu asigură cantitatea şi calitatea corespunzătoare a apei prelevate şi evacuate. În cea mai mare parte a localităţilor din mediul rural şi în unele localităţi din mediul urban nu există sisteme de canalizare şi staţii de epurare.

Gestionarea deşeurilor

Poluarea solului şi a apelor subterane este generată în special de depozitarea necontrolată. De asemenea, poluarea solului şi a apelor subterane se datorează traficului rutier (poluare cu metale grele) şi activităţilor de extracţie a petrolului (poluarea cu produse petroliere). În această regiune nu există instalaţii pentru incinerarea deşeurilor municipale. Poluarea este cauzată şi de utilizarea inadecvată a îngrăşămintelor – în special poluarea cu azotaţi, azotiţi şi fosfaţi.

Activitatea de colectare, transport şi eliminare a acestor deşeuri nu a fost efectuat în mod corespunzător şi din acest motiv calitatea factorilor de mediu este precară şi prezintă riscuri pentru populatie.

Activităţile de colectare, transport şi eliminare a acestor deşeuri nu au fost efectuate nu a primit, de-a lungul timpului, atenţia cuvenită, astfel încât atât calitatea factorilor de mediu cit şi impactul asupra populaţiei prezintă riscuri ridicate. Colectarea deşeurilor menajere din aglomerările urbane (blocuri, cartiere de locuinţe) se face în sistemul de ghene deschise, care prezintă factori de risc pentru sănătatea populaţiei; rampele de gunoi ale oraşelor nu întrunesc condiţiile normelor în vigoare, în ceea ce priveşte amplasarea şi amenajarea; în mediul rural, depozitarea deşeurilor se face în locuri improprii; marea majoritate a serviciilor de salubritate dispun de mijloace de transport învechite şi depăşite, care nu asigură un transport igienic, iar ridicarea gunoiului de la populaţie nu se face conform normelor sanitare. Cantitatea totală de deşeuri menajere generată şi colectată în regiunea Sud Muntenia pentru anul 2005, este de 748 082,731 tone. Depozitarea necontrolată şi amenajarea necorespunzătoare a spaţiilor de

depozitare a deşeurilor menajere au ca rezultat poluarea factorilor de mediu: sol, apă freatică, atmosferă şi ape de suprafaţă.

Impactul asupra mediului constă în infiltrarea în sol şi apa subterană a poluanţilor din zonele depozitelor de deşeuri neamenajate ceea ce conduce atât la poluarea solului şi pânzei freatice, cât şi la modificări ale ecosistemelor. De asemenea aceste depozite neamenajate de deşeuri menajere sunt surse majore de poluare a atmosferei. În regiune această problemă se datorează diminuării rolului de protecţie al pădurilor ca urmare a activităţilor antropice, afectării tuturor habitatelor naturale prin activităti antropice, practicării turismului neorganizat şi neecologic, precum şi lipsei de administrare a ariilor protejate. La nivelul regiunii principalele aspecte legate de această problemă se referă la terenuri afectate de fenomenul de eroziune, zone cu alunecări de teren, zone ce pot fi afectate de inundaţii precum şi lipsa fondurilor pentru întreţinerea lucrărilor care au fost efectuate în scopul diminuării aspectelor anterioare.

Poluarea aerului în zonele urbane este cauzată de intensificarea traficului, mijloacele de transport uzate şi dezvoltarea IMM-urilor fiind strâns legată de sănatatea umană şi protecţia mediului. Starea calităţii aerului este influenţată de trafic, în special cel rutier, industrie şi surse de încălzire rezidenţiale. Acest lucru a fost pus în evidenţă în special în municipiile Piteşti, Târgovişte, Ploieşti, Slobozia, Călăraşi, Giurgiu, Alexandria, precum şi pentru alte localităţi din Regiunea Sud - Muntenia.

Principalele surse de poluare industriale care afectează calitatea aerului în localităţi din perimetrul Regiunii Sud Muntenia sunt următoarele: industria chimică şi petrochimică, industria materialelor de construcţii (ciment), centralele termice, metalurgia feroasă, industria energetică, depozitările de deşeuri. În general calitatea aerului este în conformitate cu limitele impuse de legislaţia în vigoare, pe parcursul anului 2005 fiind înregistrate uşoare depăşiri ale valorilor limită, cu o frecvenţă foarte mică. Se impune amplasarea şi instalarea de staţii automate de monitorizare a calităţii aerului la nivelul intregii regiuni, în scopul de a răspunde astfel cerinţelor Directivelor Uniunii Europene.

Regiunea Sud-Vest

Principalele probleme care afectează mediul înconjurător în judeţele Olteniei sunt: eroziunea solului şi pericolul deşertificării în judeţele Dolj şi Olt, calitatea solului datorită activităţilor miniere în judeţele Gorj şi Mehedinţi şi agenţilor chimici în judeţul Vâlcea. Calitatea aerului în judeţul Olt este scăzută şi există pericolul alunecărilor de teren în judetul Vâlcea. Condiţiile precare ale reţelei de colectare a apelor uzate generează un nivel ridicat de poluare a cursurilor râurilor, iar numărul insuficient al depozitelor de gunoi au o influenţă negativă asupra mediului.

Ape uzate

Lungimea reţelei de alimentare cu apă a regiunii Oltenia este de 3.969 km (8,8 % din totalul reţelei naţionale de 44.987 km). Regiunea Oltenia are în total cel mai mic număr de localităţi alimentate cu apă din România. Lungimea reţelei de canalizare regională este de 1.352 km (8,14% din lungimea reţelei de canalizare la nivel national), regiunea Oltenia aflându-se pe ultimul loc din acest punct de vedere. De asemenea, Doljul se numără printre judeţele care au cel mai mic număr de localităţi cu reţea de canalizare din ţară. Staţiile de epurare se află într-

un grad avansat de uzură fizică şi morală, având o capacitate de epurare insuficientă, pentru debitele de apă uzată. Cele mai multe staţii de epurare nu realizează parametrii calitativi reglementaţi, deversând în cursurile de apă receptoare, debite de ape insuficient epurate. O problemă majoră o constituie evacuările directe de ape neepurate datorită lipsei staţiilor de epurare. Cauzele funcţionării necorespunzătoare ale instalaţiilor de epurare constau în subdimensionarea acestora, uzura fizică a instalaţiilor şi a exploatării necorespunzătoare.

Gestionarea deşeurilor

Ponderea populaţiei care beneficiază de servicii de salubritate în Regiunea Sud-Vest Oltenia este de 36%. Din totalul populaţiei la nivel de regiune, ponderea populatiei deservită în mediul urban este 98,75%, iar în mediul rural 1,25%. În anul 1999 s-au înregistrat cele mai mari cantităţi de deşeuri industriale în judeţele Vâlcea şi Mehedinţi. Deşeurile periculoase care afectează cea mai mare suprafaţă de teren din România sunt datorate pulberilor de decantare rezultate în urma lucrărilor de la Fabrica de Soda Govora (168 ha). Este de asemenea important să menţionăm zona afectată de pulberile de decantare provenite de la Doljchim Craiova (15,8 ha).

O altă problemă o reprezintă lipsa serviciilor pentru gestionarea deşeurilor menajere şi animaliere în mediul rural, transportul la locurile de depozitare fiind făcut în mod individual de către generatori. Colectarea deseurilor menajere de la populatie se efectuează neselectiv; ele ajung pe depozite ca atare, amestecate, astfel pierzându-se o mare parte a potentialului lor util (hârtie, sticla, metale, materiale plastice). În consecinţă, depozitele de deseuri menajere prin caracterul lor neorganizat generează fenomene destul de grave în arealul de amplasare: infiltraţiile de ape uzate spre freatic şi degradarea apelor subterane din zonă, antrenarea de catre vânt a materialelor uşoare (hârtie, poliester, praf, etc) dinspre zonele de depozitare spre terenurile cultivate ori localităţi şi generarea de mirosuri neplăcute datorate atât deşeurilor ca atare cât şi proceselor de degradare. Impactul generat de deşeurile produse şi depozitate necontrolat constă în afectarea calităţii factorilor de mediu, şi anume:

- aer: datorită antrenarilor eoliene apar spulberări de cenuşă (un număr de 20-30 /an) care reprezintă principalele efecte negative ale haldelor de zgură şi cenuşă şi care se rasfrâng asupra perimetrului şi zonelor limitrofe haldelor.
- apa de suprafaţă: apele de suprafaţă sunt poluate prin scurgerile directe de ape limpezite cu continut ridicat de săruri, sodiu, potasiu şi pH.
- ape subterane: în haldele de cenuşă se drenează spre freatic cantităţi imense de săruri, alcalinitate, ion amoniu, halda mal drept facând practic apele nepotabile;
- solul şi subsolul - Afectarea solului şi subsolului prin infiltrarea levigatului. De asemenea aportul de substanţe organice şi minerale poluante provenite din descompunerea deşeurilor modifică caracteristicile chimice ale solului (respectiv concentraţiile de azotaţi, azotiţi, metale grele şi substante organice nedegradabile)

În judetul Dolj se înregistrează un proces ingrijorător de desertificare, 65% din fondul arboricol fiind afectat, cel mai ridicat grad de afectare din Romania. În ceea ce priveşte biodiversitatea, la nivel judeţean s-au înregistrat prejudicii în zonele forestiere din judeţele: Dolj (64,8% din arbori) – cel mai afectat din România, Mehedinţi (39,1%), Gorj (36,4%) – aflate pe locurile 4 şi 5 ca procent între judeţele ţării. Astfel, trei din judeţele din Oltenia sunt situate pe primele locuri în ţară ca judeţe cu un grad înalt de deteriorare a fondului forestier (locurile 1, 4 şi 5).

Poluarea aerului

Sectoarele în care s-au estimat emisiile de gaze cu efect de seră sunt: sectorul energetic, procesele industriale, deşeuri, utilizarea solvenţilor, agricultură, respiraţia enterica. Activitaţile antropice cu ponderea cea mai importantă în generarea gazelor cu efect de seră sunt procesele de combustie. La nivelul regiunii, Oltenia funcţionează complexele energetice de mare putere: C.E. Turceni si C.E. Rovinari, C.E. Isalnita, C.E. Craiova II, CET Govora, CET Calafat, Romagprod- Tr. Severin. Alte surse de emisii pentru gaze cu efect de seră sunt: SC Oltchim Rm. Valcea, U.M. Govora, Doljchim, SC Alro, SA Slatina.

Nivelul de poluare cu pulberi în suspensie sau pulberi sedimentabile se menţine în continuare ridicat în regiune, în multe din localităţile monitorizate înregistrându-se depăşiri ale CMA (în timp de 24 de ore şi anuale).

Regiunea Vest

Ape uzate

Activităţile economice care afectează calitatea apei subterane şi care produc concentraţii ridicate de amoniu sunt: gospodăriile rurale, industria minieră, metalurgică, energetică, chimică, mobilei, produselor lemnoase, alimentară. Cu toate că uzinele industriale şi gospodăriile rurale deţin staţii de curăţare/purificare, apele industriale uzate sunt deversate în apele curgătoare.

Evaluarea situaţiei regionale a surselor de ape uzate are în vedere următoarele elemente caracteristice: randament de epurare, cantităţi de substanţe poluante evacuate, toxicitatea poluanţilor. Din acest punct de vedere se evidenţiază:

- Staţii de epurare orăşeneşti ineficiente care necesită modernizare, retehnologizare;
- Inexistenţa staţiilor de epurare pentru unele localităţi urbane şi rurale;
- Staţii de preepurare ineficiente pentru activităţile industriale;
- Poluarea acviferului freatic din unele zone;

Degradările stării de calitate a apei din stratul freatic sunt produse de:

- Evacuări de ape uzate neepurate sau insuficient epurate cât şi de gradul scăzut de echipare cu reţea de canalizare menajeră;
- Dejecţii evacuate de la complexele de creştere a animalelor şi păsărilor;
- Depozite de nămoluri şi gunoi menajer pe suprafeţe neamenajate;
- Îngrăşăminte chimice şi pesticide administrate incorect pe terenurile agricole.

În bazinul hidrografic Dunăre, calitatea apei subterane este influenţată de activitatea minieră din zonă (flotaţie) cât şi de calitatea apei din fluviul Dunăre.

Gestionarea deşeurilor

Cantităţile de deşeuri municipale înregistrate în Regiunea Vest cuprind: deşeuri menajere provenite de la populaţie, deşeuri menajere de la agenţii economici şi deşeuri rezultate din alte servicii municipale (stradale, din pieţe, din grădini şi spaţii verzi).

Începand din anul 2000, evoluţia cantităţilor de deşeuri generate este descendentă. În anul 2003 cele mai mari cantităţi de deşeuri de tip municipal au fost generate în judeţul Hunedoara. Ponderea cea mai mare o în cadrul deşeurilor municipale o reprezintă deşeurile menajere şi asimilabile din sectorul economic. În ceea ce priveşte aria de acoperire a serviciilor de salubritate, doar 58,5% din populaţia regiunii beneficiază de servicii de colectare a deşeurilor menajere, preponderent în mediul urban. Cele mai mari cantităţi de deşeuri generate au fost deşeurile rezultate din activitatea minieră, cenuşa şi zgura de termocentrală, deşeurile feroase din prelucrări mecanice şi dezmembrări de utilaje şi echipamente, deşeurile de la prelucrarea lemnului. Conform cercetării statistice privind gestiunea deşeurilor, cantitatea de deşeuri periculoase generată la nivelul anului 2004 în Regiunea Vest a fost de 6893 t, reprezentând 1% din cantitatea totală de deşeuri de producţie generată la nivelul regiunii.

Depozitele de deşeuri orăşeneşti din judeţ sunt depozite mixte, acceptându-se pentru depozitare atât deşeuri de tip municipal cat şi deşeuri de producţie, de obicei nepericuloase. Aceste depozite sunt neamenajate şi nu întrunesc condiţiile impuse pentru protecţia factorilor de mediu. În Regiunea Vest sunt în funcţiune un număr de 35 depozite de deşeuri municipale, dintre care un singur depozit ecologic în funcţiune, Depozitul ASA Arad Servicii Ecologice SA, construit în anul 2003 şi dat în funcţiune în anul 2004.

Sol

Aproximativ 1630.29 ha din suprafaţa totală a teritoriului este poluată din cauza deşeurilor industriale şi menajere, această zonă necesitând măsuri de monitorizare detaliate, şi în unele cazuri programe pentru reabilitarea solului. În regiunea Nord-Vest, fostele platforme industriale (degradate sau închise) sunt abandonate şi au nevoie de investiţii majore pentru regenerare urbană şi pentru a fi incluse în circuitul economic (de ex: platformele industriale din judeţele Cluj, Bistrita-Nasaud). Utilizarea durabilă a solului implică următoarele măsuri:

- Dezvoltarea habitatelor verticale pentru a menţine o zonă mai largă pentru agricultură şi zone de pădure;
- Dezvoltarea produselor ecologice agricole;
- Valorificarea zonelor agricole şi a resurselor naturale;
- Dezvoltarea agroturismului şi creşterea animalelor;
- Constrolul pestei şi monitorizarea dezasterelor.

Poluarea aerului

În Regiunea Vest nu există reţele de monitorizare a calităţii aerului. Analizoare automate se găsesc în judeţele Arad, Caraş –Severin şi Timiş. În Regiune există o staţie de supraveghere a poluării de fond, amplasată în zona montană Semenic, judeţul Caraş Severin. Se poate considera că celelalte staţii de supraveghere a calităţii aerului, care se află pe teritoriul Regiunii Vest sunt pentru evaluarea poluării de impact, poluare care este rezultatul direct al surselor de poluare. Principalele surse de poluare a atmosferei cu aceşti poluanţi sunt:

- traficul rutier – în toate judeţele Regiunii Vest;
- industria siderurgică şi metalurgică – judeţele Caraş Severin şi Hunedoara;
- centralele termice care folosesc combustibili solizi – în toată regiunea;
- industria cimentului – judeţul Hunedoara;
- deponeurile de deşeuri menajere în toată regiunea.

Printre factorii poluatori identificaţi în Protocolul de la Kyoto, România monitorizează emisiile următoarele gaze cu efect de seră: dioxid de carbon (CO2), nitrogen protoxid (N2O) şi metan (CH4). Activităţile identificate ca surse de emisii pentru aceste gaze sunt: arderea combustibilului în industriile energetice, procesele de producţie, folosirea solvenţilor şi altor produse, agricultura, tratarea şi depozitarea deşeurilor.

Principala sursă de poluare privind metatele grele este cauzată de diferitele procese industriale şi în privinta Pb, este cauzată de motoarele cu combustie internă. Cantităţile de emisii Hg, Cd, Pb în regiunea Nord-Vest în 2004 au fost calculate în concordanţă cu programul CORINAIR şi au fost următoarele: Cd – 147.688 kg, pentru Hg – 79.276 kg, pentru Pb – 16.750.955 kg. Ponderea emisiilor pe judeţe este prezentată, după cum urmează:

- 89% din totalul emisiilor Cd sunt cauzate de activităţi desfăşurate în industria prelucrătoare, în Judetul Maramureş;
- emisiile Hg sunt în proporţie de 50% în judeţul Cluj şi 25% în Maramureş, fiind rezultatul activităţilor grupei 09 (depozitarea şi tratarea deşeurilor) şi grupei 03 (procesele de ardere din industria prelucrătoare şi metalurgie, producerea Cu)
- emisiile Pb sunt cauzate în proporţie de 55% de judeţul Maramureş, urmat de Bistriţa Năsăud cu 14% şi judeţul Satu Mare cu 13%

Regiunea Centru

Ape uzate

În urma evaluării situaţiei apelor uzate din Regiunea Centru s-a constatat poluarea receptorilor naturali de către următoarele obiective:

- staţiile de epurare orăşeneşti care evacuează apele uzate insuficient epurate în receptorii naturali;
- inexistenţa staţiilor de epurare pentru unele localităţi urbane şi rurale;
- lipsa reţelelor de racordare la sistemul centralizat de canalizare;
- staţii de preepurare ineficiente pentru activităţi industriale.

Principalele surse de poluare identificate în perimetrul regional sunt: Filiala Roşiamin S.A. Roşia Montana, S.C. Bega Upsom S.A. Ocna Mureş, S.C. Transavia S.A Alba Iulia, Compania Apa Braşov, Apa Serv Fagaraş, Servicii comunale Codlea, S.C. Suinprod Let, S. C. Amylum Târgu Secuiesc, S.C. STC S.A. Sovata,Comunale S.A Târnăveni, S.C. Gecsat SA Târnăveni, Ragcltup Reghin, S.C. Apă-Canal S.A. Sibiu, S.C. Urbis S.A Agnita, S.C. Gospodarire Orăşenească S.A. Avrig.

Regiunea Centru dispune de o bogată reţea de ape care asigură necesităţile cu apă potabilă si industrială. Reţeaua hidrografică a judeţelor Braşov, Covasna, Mureş şi Sibiu are o lungime totală de 11.191,95 km şi principalele cursuri de apă din judeţul Alba au o lungime de 576 km. În anul 2005, în Regiunea 7 Centru au fost identificate tronsoane de râuri care se încadrează în clasa a V-a de calitate reprezentând 5% din total km de râu supravegheaţi şi clasa a IV-a reprezentând 14 % din km de râu supravegheaţi.

Valorile limită corespunzătoare acestor clase de calitate pe indicatori sunt 2-5 ori mai mari decât cele corespunzătoare condiţiilor naturale de referinţă şi reflectă ponderea influenţei antropice. Putem considera aceste tronsoane de râu ca zone critice sub aspectul poluării

apelor de suprafaţă. Calitatea apelor subterane a suferit modificări prin contaminarea acviferului cu substanţe organice, amoniu, nitriţi, nitraţi şi contaminarea bacteriană în majoritatea localităţilor rurale datorată lipsei de dotări cu instalaţii edilitare, depozitării necorespunzătoare a deşeurilor animaliere şi menajere precum şi practicilor agricole necorespunzătoare şi nu în ultimul rând poluarea pânzei freatice cu substanţe poluante rezultate din activităţile industriale.

Gestionarea deşeurilor

De remarcat este tendinţa creşterii ponderii deşeurilor municipale în totalul deşeurilor generate, datorită evoluţiei economico - socială, a creşterii nivelului de trai şi a posibilităţilor de consum ale populaţiei. Deşeurile municipale generate în fiecare judeţ sunt corelate cu numărul de locuitori. Cea mai mare cantitate de deşeuri municipale, peste 279 mii tone a fost înregistrată în judeţul Braşov, mai populat şi mai dezvoltat din punct de vedere industrial.

În anul 2005, aproape trei sferturi (74 %) din populaţia regiunii beneficiază de servicii de salubritate, cu 91 % în mediul urban si 48 % în mediul rural. În Regiunea Centru sunt înregistraţi 78 agenţi de salubrizare care asigură colectarea şi transportul deşeurilor municipale, administrând în acelaşi timp şi depozitele de deşeuri menajere. Din punct de vedere al depozitării deşeurilor în Regiunea CENTRU există 3 depozite conforme: în judeţul Mureş - depozitul Sighişoara, în judeţul Sibiu - depozitul Cristian şi în judeţul Braşov - depozitul Braşov. Cele 49 depozite de deşeuri de tip B - nepericuloase neconforme şi cele 1049 locuri de depozitare temporară din mediul rural neconforme urmează să îşi sisteze activitatea conform legislaţiei în vigoare.

În Regiunea CENTRU, deşeurile industriale provenite din activităţile de minerit, metalurgie neferoasă, prelucrare a lemnului, industrie chimica, agricultură, au o pondere de peste 85% din totalul deşeurilor generate şi depozitate în cele 6 judeţe ale regiunii.

Poluarea aerului

O contribuţie importantă la răspândirea poluanţilor atmosferici o au factorii meteorologici specifici pentru zona noastră printre care menţionăm: direcţia şi viteza vântului, calmul atmosferic, inversiunile termice şi ceaţa ca fenomen meteorologic.

În urma monitorizării poluanţilor în imisie s-a concluzionat că o pondere a poluării este datorată traficului rutier intern din regiune şi de tranzit. Principalele surse poluatoare din industrie sunt reprezentate de:

- industriile metalurgice şi siderurgice, responsabile de eliberarea în atmosferă, prin coşuri de emisie, a unor cantităţi însemnate de SO2 şi pulberi încărcate cu oxizi de metale grele (S .C. Sometra S.A. Copşa Mică), deoarece unităţile nu sunt dotate cu instalaţii de neutralizare a gazelor, iar sistemele de purificare a pulberilor, existente, sunt insuficiente;
- industria extractivă: S.C. Cuprumin S.A Abrud-filiala Arieşmin;
- industria chimică: S.C. Upson Ocna Mureş, S.C. Azomureş S.A. Tg-Mureş, S.C.Viromet S.A. Oraşul Victoria, S.C. Nitrofertilizer S.A şi Nitroexploziv S.A. Făgăraş;

- industria lemnului: S.C. Stratusmob S.A.-Blaj, S.C. Kronospan Sebeş S.A, şi Kronoşpan Sepal S.A;
- industria sării: Salina Ocna Mureş;
- industria sticlei S.C.Geromed S.A. Mediaş

Sol

Degradarea solului este cauzată de:

- Fenomene naturale care contribuie la degradarea solului în Regiunea Centru: eroziuni, alunecări, exces de umiditate, surpări, sărăturări, aciditate.
- siturile industriale - o poluare semnificativă a solului se remarcă în zonele Copşa Mică, Mediaş ale judeţul Sibiu. În această zonă procesele industriale de prelucrare a sulfurilor polimetalice degajă în atmosfera pulberi încărcate cu metale grele (Pb, Zn, Cd, Cu), care depuse pe sol şi vegetaţie produc o creştere a concentraţiei acestora la niveluri toxice şi au drept rezultat o degradare a suprafeţelor de teren – cca. 3.400 ha terenuri agricole sunt puternic poluate şi cca. 7.600 ha mediu poluate;

În zona Zlatna datorită poluării progresive s-a intensificat degradarea solurilor forestiere şi agricole prin acumularea poluanţilor (metale grele) şi datorită emanaţiei gazelor cu SO2 precum şi a « ploilor acide ». Emisiile acide, precipitaţiile puternic acide din zonă, asociate cu emisiile de pulberi cu metale toxice au avut efecte negative asupra însuşirilor fizice, chimice şi biologice ale solului, prin acumularea poluanţilor în sol se produce acidificarea complexului trofic, slăbirea activităţii microbiologice şi sărăcirea fondului de substanţe minerale.

Dezvoltarea sectorului turistic are implicatii asupra mediului, în special asupra habitatelor, asupra facilitatilor de transport, asupra terenurilor, asupra resurselor de apa si energie, asupra facilitatilor de alimentare cu apa si de epurare a apelor uzate, mai ales în perioadele cu cerere maxima (în sezon). Este cazul a cel puţin două situri industriale abandonate: Zlatna şi Copşa Mică.

Deşi faţă de anii anteriori situaţia zonelor verzi s-a îmbunătăţit în regiune, în 2005 unui locuitor îi reveneau 5,4 mp de spaţiu verde (situaţia pe judeţe este diferită, variind între 3,1 mp/locuitor în jud. Mureş la 10,3 mp/loc în Covasna) suntem încă departe de recomandarea Naţiunilor Unite de a asigura cca 16mp spaţiu verde/locuitor. Suprafaţa zonelor de agreement şi a parcurilor a scăzut (2,9 mp de parcuri şi teren amenajat pentru agreement/locuitor).

Regiunea Bucureşti – Ilfov

Cunoscut ca Micul Paris în perioada interbelică, Bucureştiul dispune de o moştenire istorică şi culturală, care a supravieţuit politicii urbane destructive din anii 80, când aproximative 450 ha din oraş au fost dărâmate. Capitala României reprezintă cel mai important centru istoric şi cultural al ţării, având aproximativ 270 de biserici, 74 fiind declarate monumente istorice, cea mai veche datând din sec. XV-XVI. Bucurestiul are un sfert din bunurile culturale, aproximativ 4 milioane bunuri (la nivel naţional există 17 milioane). Bucureştiul oferă o gamă largă de obiective culturale, având 50 de muzee, 8 teatre de stat şi 6 private, circul naţional şi un număr impresionant de cinematografe.

Ape uzate

În Bucureşti, 23.4% din drumuri (peste 1000 km.) nu sunt dotate cu ţevi de canalizare şi apă. Consumul de apă rece de 200 lt./locuitor/zi este mult mai ridicat decât standardele UE de 120 litri pe cap de locuitor, fapt valabil şi în cazul consumului de apă caldă de 210 litri/locuitor/zi (media UE 150 lt/locuitor/zi). Ineficienţa sistemului explică parţial cifrele de mai sus: în Bucureşti pierderile din cauza reţelei de distribuţie sunt estimate la 20% din consumul total, 35% din ţevile reţelei de distribuţie fiind mai vechi de 40 de ani. În Judeţul Ilfov, doar 31.42% din locuitori sunt conectaţi la ţevile de apă. În Bucureşti, consumul de apă este destinat în proporţie de 69.7% pentru populaţie şi uz public, restul fiind destinat industriei (în Ilfov cifrele sunt 80.86% şi respectiv 19.14%). Calitatea apei potabile este inadecvată chimic şi bacteriologic, având un nivel ridicat de Cl.

Reţeaua ţevilor de ape reziduale este incompletă atât în Bucureşti (20% străzi orăşeneşti nu sunt dotate cu ţevi pentru ape reziduale, deficitul fiind de 636 km.) cât şi în Ilfov, unde ţevile de ape reziduale acoperă doar 8% din nevoile actuale şi unde sunt necesari alţi 1150 km de ţevi.

Bucureştiul nu are încă un sistem de purificare a apei. În consecinţă, 200,000 mc de ape reziduale sunt deversate zilnic în râurile Dâmboviţa şi Colentina, care primesc anual 120.006,77 tone de materiale organice (exprimate prin CCO-Cr) (78.840,99 tone/an, în 2004), 11.011,105 tone de azot (7.233,98 tone/an, în 2004), 1.970,709 tone de fosfaţi, 390,25 tone de detergenţi (256,38 tone/an, în 2004), 42,069 tone de fenoli (27,64 tone/an), 139,067 tone de metale (91,367 tone/an, în 2004) (cupru, crom, zinc, plumb, cadmiu, nichel). Impactul negativ asupra mediului va necesita ani de recuperare, şi sănătatea populaţiei este profund afectată.

Primăria Municipiului Bucureşti a concesionat gestionarea apelor în Bucureşti întreprinderii cu capital public-private ApaNova (ai cărui acţionari sunt investitori privaţi străini – firma franceză Vivendi – şi Primăria Municipiului Bucureşti ca acţionar minoritar). Compania face investiţii în sistemul de gestionare a apei din Bucureşti (nu în Ilfov), inclusiv construirea unei staţii mari de tratare a apei reziduale în Glina (Ilfov), ale cărei costuri sunt estimate la aproximativ 230 milioane Euro.

In Ilfov sunt 8 staţii de tratare a apei la Buftea, Otopeni, Magurele, 1 decembrie, Branesti, Bragadiru (deservind şi Cornetu), Snagov (deservind şi Gruiu), Balotesti. Staţiile existente necesită modernizare şi redimensionare. Două oraşe mici şi 27 de comune nu au staţii de tratare apei.

În plus, expansiunea rapidă a împrejurimilor Bucureştiului, în special în Otopeni, Voluntari, Pantelimon, Popesti-Leordeni, Dobroesti, Domneşti, ale căror ape reziduale nu mai pot fi deversate prin sistemul de canalizare al Bucureştiului, reprezintă o problemă în plus.

Gestionarea deşeurilor

Gestionarea deşeurilor este un proces cheie pentru protejarea mediului şi conservarea resurselor. Un studiu recent a estimat faptul că măsurile de gestionare a deşeurilor în Bucureşti ar putea contribui cu până la 5,5% la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (GHG) .

Aproape 80% din toate deşeurile solide din mediul urban al Bucureşti-Ilfov sunt colectate – în principal în zonele urbane, reprezentând 98.24% din totalul deşeurilor – în Bucureşti şi doar 1.76% în Ilfov (2003). Nu este realizată nici o selecţie la sursă a deşeurilor. Toate deşeurile sunt îngropate fără a fi tratate în prealabil. Doar întreprinderile private colectează şi transportă deşeurile solide ale oraşului. Gropile de gunoi sunt organizate pentru a depozita atât deşeuri urbane solide cât şi deşeuri industriale ne-periculoase (în celule separate).

In 2000, deşeurile municipiului s-au ridicat la 180 kg./locuitor/an, dar volumul acestora a crescut de 3.4 ori în patru ani, ajungând la 620 kg./locuitor/an în 2004. În 1999-2003, deşeurile municipiului au fost de 570 kg./locuitor/an, 500 în Budapesta, 410 în Varşovia şi 640 în Viena. Aproape jumătate din volumul total este îngropat la depozitul din Glina (47% în 2004), restul în celelalte două depozite de la Vidra şi Rudeni-Chitila. Se estimează că aceste gropi de gunoi au suficientă capacitate pentru următorii 10-15 ani dar ar trebui conformate cu standardele UE până în 1.1.2007. Doar 0.62% din totalul deşeurilor colectate este reciclat, în principal deşeurile industriale.

Numai câteva din platformele industriale din Bucureşti au un profil mono-sectorial, de exemplu Platforma Pipera, specializată în industria electronică, IMGB în construcţia de maşini, Rocar în mijloace de transport. În prezent, starea fostelor platforme industriale este deplorabilă: de o parte a clădirilor industriale sărac renovate, reamenajate ca depozite de mărfuri, se găsesc fabrici abandonate. Unele dintre locuri sunt foarte poluate datorită îngropării, pe parcursul unei perioade lungi de timp, a unor cantităţi mari de deşeuri industriale periculoase.

S-a estimat că toate fostele platforme industriale reprezintă 13% din suprafaţa totală a municipiului Bucureşti. Aceste zone constituie o importantă rezervă de suprafaţă pentru noile funcţii urbane. Autorităţile publice trebuie să gestioneze procesul de regenerare urbană impunând standarde stricte de mediu şi, eventual, oferind stimulente firmelor şi proprietarilor de terenuri pentru reamplasarea în afara zonelor urbane şi/sau renovarea zonelor pentru utilizarea post-industrială/vânzarea lor persoanelor care dezvoltă terenurile.

Poluarea aerului

În aproape tot Bucureştiul şi localităţile învecinate din Ilfov, poluarea aerului este peste nivelele admise. Centralele Termice sunt sursa a 74.21% din emisiile de NO2, traficul rutier este responsabil de 8% din totalul emisiilor de NO2. In 2004, nivelul mediu anual de NO2 înregistrat în Bucureşti a fost de 47,5 µ/m3 (Amsterdam 14 µ/m3, Frankfurt 16 µ/m3, Paris 20 µ/m3, Viena 30 µ/m3). Activităţile industriale şi traficul rutier generează un nivel ridicat de pulberi în suspensie, media anuală în Bucureşti fiind de 57,5 µg/m3, în 2004 (Londra 20 µ/m3 Paris 36 µ/m3 Viena 40 µ/m3 Madrid 45 µ/m3).

Nivelul poluării fonice este foarte ridicat, în special din cauza traficului rutier intens, platformelor industriale, zonelor rezidenţiale şi zonelor comerciale. In 2003, nivelul fonic a fost înregistrat în 30 de locaţii din Bucureşti, având valori între 65-75 dB (nivelul max. admis 70 dB).

Numărul maşinilor înregistrate în Bucureşti a crescut de la 465.000 în 1992 la 780.000 în 2004 (sursa: web site Poliţia Română). Conform unui studiu recent, numărul maşinilor care circulă zilnic în Bucureşti este de 1.500.000 (Eco-Europa, 2005). În ciuda densităţii mari a drumurilor publice/100 m2 la nivelul ţării (Bucureşti 49,3%, Ilfov 29,4%, România 33,1%),

raportul dintre lungimea drumurilor/numărul de locuitori (1821 km/1.929.615 locuitori) este sub 1 m/locuitor, chiar mai mic dacă se ia în considerare fluxul navetiştilor.

Sol

Solul Municipiului Bucureşti a fost modificat foarte mult de activităţile umane, în special în ceea ce priveşte concentraţia mare de Pb, cel mai mult datorită emisiilor autovehiculelor.

În privinţa solului din Ilfov, 92,1% din terenurile agricole din Bucureşti-Ilfov sunt incluse în categoria solurilor de bună şi foarte bună calitate, având 71,4% soluri argiloase, astfel încât solurile din Ilfov nu sunt în special vulnerabile la agenţii poluanţi, datorită capacităţii lor ridicate de absorbţie.

Activităţile industriale au generat o serie de soluri şi zone contaminate, de exemplu: aprox. 100 ha de teren poluat cu metale grele şi SO2 au fost identificate în zonele din apropierea fabricilor Neferal şi Acumulator (Pantelimon, Ilfov, precum şi în zonele învecinate - Cernica şi Brăneşti); 20 ha afectate de distrugerea solului, au fost identificate în zona Argeş Canal (din cauza excavărilor); de asemenea, alte 140 ha de soluri poluate, din cauza depozitării defectuoase a deşeurilor (împrejurimile localităţii Glina) şi materiale de construcţii (2004). Unii dintre agenţii poluanţi industriali, în special cianurile, au contaminat apa potabilă prin reţelele de ţevi de apă; solurile, produsele agricole şi vegetaţia sunt supuse agenţilor poluanţi, în special plumb şi carbon . Activităţile agricole şi de creştere a animalelor sunt şi acestea o sursă de poluare pentru solurile Judeţului Ilfov.

ANEXA 5 – DEFALCAREA INDICATIVĂ A CONTRIBUȚIEI COMUNITARE PE CATEGORII ÎN CADRUL POR

Numărul acordat de Comisia Europeană: 2007RO161PO001

Titlul Programului: Programul Operaţional Regional

Data ultimei decizii a Comisiei privind Programul Operaţional Regional: __/__/__

(în euro) (în euro) (în euro)

Dimensiunea 1 **Tema prioritară**	
Cod *	Sumă **
06	63.342.370
08	323.344.169
09	10.004.368
10	21.666.817
11	10.004.368
15	30.013.105
23	758.355.021
25	111.780.653
50	175.048.503
53	84.580.694
55	63.901.273
56	115.506.675
57	179.407.948
58	200.087.369
61	894.245.223
65	24.219.141
75	217.972.270
76	147.550.460
78	111.780.653
79	84.580.694
85	73.972.491
86	24.657.497
Total	3.726.021.762

Dimensiunea 2 **Forma de finanţare**	
Cod *	Sumă **
01	3.726.021.762
Total	3.726.021.762

Dimensiunea 3 **Teritoriu**	
Cod *	Sumă **
01	3.032.826.098
05	693.195.664
Total	3.726.021.762

* Codurile sunt cele stabilite prin clasidicaţia standard.

** Sumele estimate din contribuţia comunitară pentru fiecare cod.

ANEXA 6 – PROCESUL PARTENERIAL

A) Consultări parteneriale la nivel naţional cu participare regională

Direcţia Generală de Politică Regională, respectiv Direcţia Politici Regionale şi Programare, responsabilă cu elaborarea Programului Operaţional Regional (POR) a iniţiat un proces de consultare a partenerilor regionali, în principal ai ADR-urilor în calitatea lor de viitoare Organisme Intermediare pentru implementarea POR, ai ministerelor de linie - viitoare Autorităţi de Management a POS-urilor, ai altor instituţii cu rol de Organisme Intermediare, ai partenerilor economici şi sociali pentru analiza, dezbaterea şi în final obţinerea consensului tuturor partenerilor implicaţi în dezvoltarea regională, asupra domeniilor de intervenţie prin POR.

În acest sens a fost creat **Grupul de Lucru "Dezvoltarea regională şi cooperarea transfrontalieră" pentru elaborarea strategiei Regionale a PND 2007-2013 şi a POR** alcătuit din reprezentanţi ai MIE în calitate de Autoritate de Management (AM) pentru POR, ai ministerelor - Autorităţi de Management pentru POS, ai Agenţiilor de Dezvoltare Regională, ai partenerilor economici şi sociali. Scopul întâlnirilor în cadrul acestui grup l-a constituit atât informarea partenerilor cât şi implicarea lor efectivă în procesul de elaborare a POR, proces care s-a dorit să fie cât mai transparent posibil.

Intr-o **primă etapă**, **martie – august 2004,** Direcţia Politici Regionale a transmis ADR-urilor o notă metodologică pentru a le sprijini în colaborarea lor cu partenerii regionali, în procesul de identificare a elementelor necesare elaborării Documentelor Regionale de Programare şi Implementare (DRPI), care să ofere elemente importante de fundamentare a Programului Operaţional Regional (POR). Pentru a înlesni şi omogeniza modul de lucru la toate regiunile, precum şi pentru a ajuta totodată regiunile să se concentreze doar pe probleme esenţiale, documentul a fost structurat sub forma unui chestionar. Informaţiile obţinute prin acest chestionar au fost prezentate şi comentate în cadrul unui seminar care a avut loc la începutul lunii august (3 august 2004). Concluziile seminarului au evidenţiat necesitatea continuării întâlnirilor parteneriale la nivel regional pentru a fi mai bine reflectate în Documentele Regionale de Programare şi Implementare, prioritățile de dezvoltare pentru care există interes şi condiţii pentru a fi implementate în regiuni.

Detalii:
In luna **martie** a fost organizată prima întâlnire a Grupului de Lucru alcătuit în vederea elaborării Programului Operaţional Regional. Au fost analizate alternative metodologice pentru elaborarea Programului Operaţional Regional şi s-a luat decizia elaborării unui chestionar pe care ADR-urile să-l transmită actorilor locali din regiuni, astfel încât să se poată cunoaşte mai bine nevoile existente la nivel regional/local şi să se identifice prioritățile de dezvoltare pentru fundamentarea Planurilor de Dezvoltare Regională (PDR), pentru ca o parte a priorităţilor să devină eligibile prin POR.

In luna **august 2004** în cadrul întâlnirii acestui Grup de Lucru au fost prezentate, analizate şi dezbătute prioritățile şi măsurile propuse de partenerii regionali pentru POR, în urma cărora s-a hotărât ca numărul acestora să se reducă, avându-se în vedere că o parte vor fi finanţate prin strategiile sectoriale ale Programelor Operaţionale Sectoriale.

In cea **de a doua etapă**, **septembrie – decembrie 2004** s-a elaborat o metodologie mai detaliată pentru elaborarea Documentelor Regionale de Programare şi Implementare. Această metodologie, apropiată practic de metodologia pentru elaborarea unui Program Complement, a fost discutată cu ADR-urile (reprezentanţi ai compartimentelor de planificare şi programare) în cadrul unui seminar (octombrie 2004), ocazie cu care s-a exemplificat utilizarea metodologiei pe cazuri concrete. Fiind un document complex, nu toate ADR-urile au reuşit să finalizeze aceste documente, iar altele au realizat parţial acest document.

Dialogul permanent cu reprezentanţii ADR-urilor şi a celorlalte instituţii participante la grupul de lucru a evidenţiat necesitatea cunoaşterii experienţei Statelor Membre. Ca urmare s-au organizat mai multe întâlniri în cadrul cărora a fost făcută cunoscută experienţa Statelor Membre în elaborarea POR şi modul de abordare a unor domenii de intervenţie, cum ar fi dezvoltarea urbană**.**

Detalii:
În cursul lunii **octombrie 2004** s-a organizat, în cadrul proiectului de Twinning Naţional, seminarul cu tema „Pregătirea în parteneriat a Programului Operaţional Regional 2007-2013", cu participarea reprezentanţilor ADR-urilor, a consilierilor de preaderare. Temele analizate au vizat stadiul planificării şi programării regionale şi rolul Documentelor Regionale de Programare şi Implementare în fundamentarea POR.

Ca răspuns la solicitarea ADR-urilor de a exista o implicare cât mai mare a partenerilor regionali în perioada **15-25 Noiembrie 2004** au fost organizate în fiecare regiune, în cadrul proiectului de Twinning naţional, **ateliere de lucru privind capacitatea de absorbţie regională a fondurilor structurale europene,** după aderare. Acest seminar a oferit participanţilor un forum de discuţie privind rolul parteneriatelor locale şi regionale în elaborarea şi implementarea POR (organizaţii guvernamentale şi non-guvernamentale din regiuni).

In luna **Decembrie 2004** Grupul de lucru a analizat gradul de integrare a măsurilor de dezvoltare conţinute de strategiile regionale, în Strategia Naţională de Dezvoltare Regională a PND 2007-2013 şi s-a agreat o primă delimitare între axele prioritare incluse în POR de cele cuprinse în Programele Operaţionale Sectoriale.

A treia etapă a urmărit finalizarea axelor prioritare POR şi continuarea procesului de negociere a conţinutului POR cu Autoritatea de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar, prin delimitarea de conţinutul Programelor Operaţionale Sectoriale (în principal POS Competitivitate, POS Agricultura, POS Mediu). În acest scop ADR-urile au fost solicitate ca în cadrul parteneriatelor regionale să analizeze şi să agreeze din numeroasele domenii de intervenţie identificate, acele măsuri pe care parteneriatele regionale le consideră absolut necesare pentru dezvoltarea regiunii, pentru care îşi pot asuma responsabilitatea implementării prin POR 2007-2013, ca organisme intermediare. S-a solicitat de asemenea descrierea pe scurt a acestor domenii de intevenţei (într-un format standardizat), care să conţină informaţii privind justificarea economică, tipurile de activităţi/proiecte, posibili beneficiari finali. Pe 31 Martie, s-au discutat împreună cu reprezentanţii unităţilor de planificare şi programere din cadrul ADR-urilor stadiul elaborării DRPI şi problemele cu care ADR-urile se confruntă în acest proces de alaborare.

Detalii:
În februarie 2005 s-a organizat în cadrul proiectului de Twinning naţional o întâlnire ce a avut ca scop analiza stadiului de elaborare a Strategiei Naţionale de Dezvoltare Regională a PND 2007-2013, măsura în care aceasta este reprezentativă la nivel regional pentru politicile orizontale care trebuie să fie respectate în POR.

În martie 2005 Grupul de Lucru a analizat stadiul elaborării Documentelor Regionale de Programare şi Implementare (DRPI). De asemenea, s-au dezbătut axele prioritare POR şi măsurile orizontale care s-au conturat, luându-se în considerare propunerea financiară a Ministerului Economiei şi Finanţelor pentru POR şi o primă alocare financiară pe regiuni.

Cu ocazia altor întâlniri, constatându-se dificultăţile pe care le au ADR în elaborarea DRPI s-a revenit asupra unor clarificări metodologice şi a etapelor procesului de pregătire de către ADR, a Documentelor Regionale de Programare şi Implementare, pentru fundamentarea POR integrat.

În aprilie 2005 Grupul de Lucru pentru elaborarea POR, cu sprijinul echipei de asistenţă tehnică a organizat un seminar în cadrul căruia, pornind de la priorităţile de dezvoltare regională agreate în procesul partenerial şi informaţiile disponibile privind priorităţile sectoriale, s-au analizat etapele de parcurs până la elaborarea unei prime schiţe a Programului Operaţional Regional. La această întâlnire au participat reprezentanţii Agenţiilor de Dezvoltare Regională, precum şi cei ai Autorităţilor de Management din ministerele de resort responsabile cu elaborarea programelor sectoriale operaţionale.

În 25 aprilie 2005, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor a organizat în cadrul asistenţei tehnice Forumul "Promovarea şi Sprijinirea Antreprenoriatului în România", prin care s-a urmărit consultarea reprezentanţilor mediului de afaceri nu numai pentru identificarea nevoilor acestora, dar şi a modalităţilor de susţinere financiară naţională şi europeană.Într-o fază mai avansată a elaborării POR, **mai – iunie 2005,** după stabilirea în parteneriat pe baza PDR şi a DRPI a principalelor priorităţi, s-au constituit cu sprijinul echipei de asistenţă tehnică, **Grupuri de Lucru Consultative (GLC) pe fiecare din cele 5 priorităţi ale POR**, respectiv:

- Grupul 1: "Îmbunătăţirea infrastructurii publice regionale şi locale"
- Grupul 2: "Dezvoltarea economiilor regionale şi locale"
- Grupul 3: "Dezvoltarea turismului regional şi local"
- Grupul 4: "Sprijinirea dezvoltării urbane"
- Grupul 5: "Asistenţă Tehnică pentru Dezvoltarea Capacităţii Autorităţilor Locale de Programare şi Management"

La aceste GLC –uri au participat reprezentanţi ai ministerelor responsabili cu elaborarea POS, ai organizaţiilor neguvernamentale, ai diferitelor asociaţii cu activitate relevantă pentru dezvoltarea regională, etc .

Rolul acestor GLC-uri a constat în identificarea, în cadrul priorităţilor POR, a domeniilor de intervenţie şi a proiectelor eligibile, aflate în stadiu avansat de elaborare.

A patra etapă de elaborare a POR, a constat în organizarea atât a unor întâlniri consultative bilaterale cu ministerele de linie şi Agenţiile de Dezvoltare Regională, cât şi a unui Forum consultativ, cu participarea potenţialilor beneficiari de programe eligibile sub POR, care a

marcat o nouă etapă în procesul de identificare a cerinţelor de dezvoltare ale regiunilor şi domeniilor de intervenţie prin POR.

Detalii:
Forum consultativ 28 iunie: la acest forum au participat toţi partenerii implicaţi în dezvoltarea regională (reprezentanţi ai ADR-urilor, ai altor ONG-uri, ai ministerelor – viitoare Autorităţi de Management ale Programelor Operaţionale Sectoriale, ai altor ministere cu activitate relevantă pentru dezvoltare regională, ai autorităţilor publice locale, precum şi reprezentanţi ai partenerilor economici şi sociali). Forumul a supus spre dezbatere posibile măsuri de finanţat în cadrul axelor prioritare POR deja identificate.

A cincea etapă în elaborarea Programului Operaţional Regional (august - septembrie) a constat în extinderea şi consolidarea relaţiilor parteneriale pentru o mai solidă fundamentare a axelor prioritare şi a domeniilor de intervenţie POR, cu implicarea în acest proces a Consiliilor de Dezvoltare Regională (CDR) şi a Consiliului Naţional pentru Dezvoltare Regională (CNDR).

In această perioadă au avut loc întâlniri cu membri CDR şi CNDR, în cadrul cărora s-au prezentat şi s-au discutat ca documente de lucru Strategia Naţională de Dezvoltare Regională a Planului Naţional de Dezvoltare 2007-2013 şi Programul Operaţional Regional 2007- 2013. De menţionat că în pregătirea programării financiare a POR s-a iniţiat procesul de programare financiară a priorităţii de dezvoltare regională a PND, sub coordonarea MEF – Direcţia Analiza şi Programare. Au fost iniţiate discuţii şi asupra modalităţilor de alocare pe regiuni a resurselor financiare destinate dezvoltării regionale, pe baza unei propuneri făcute de MDLPL. Propunerea Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor a avut în vedere discuţiile cu CDR-urile şi ADR-urile care au susţinut în marea lor majoritate utilizarea pentru perioada 2007-2013 a aceleaşi metode de alocare pe regiuni a resurselor financiare destinate dezvoltării regionale, utilizată în PND 2004-2006 şi respectiv Documentul de Programare PHARE. Aceasta constă intr-o alocare invers proporţional cu nivelul de dezvoltare al regiunilor, măsurată prin PIB/ locuitor.

Detalii:
Forumul consultativ - 11 august a.c. – în cadrul acestuia, partenerilor naţionali, regionali cât şi socio-economici, li s-au prezentat, ca documente de lucru, strategia de dezvoltare regională şi domeniile de intervenţie finanţabile ale Programului Operaţional Regional. Au fost organizate grupuri de lucru pentru axele prioritare ale POR în cadrul cărora participanţii au dezbătut activităţile eligibile pentru finanţare.

Pe data de 8 septembrie 2005, a avut loc o întâlnire cu reprezentanţii Agenţiilor de Dezvoltare Regională în cadrul căreia s-au analizat rezultatele consultărilor bilaterale dintre ministere şi ADR-uri, materializate într-un set de domenii de intervenţie în cadrul cărora vor fi finanţate proiectele eligibile prin POR.

Pentru o mai bună fundamentare a Programului Operaţional Regional au fost elaborate două studii, în domeniul mediului de afaceri, respectiv turism, cu o mare implicare a partenerilor regionali. Pe data de **29 septembrie a.c.,** beneficiind de o largă participare, au avut loc seminariile de prezentare a celor două studii.

Primul draft al POR 2007-2013 a fost finalizat în cursul lunii octombrie 2005 şi a fost transmis partenerilor implicaţi în elaborarea documentului (membrii diferitelor grupuri

consultative pentru POR) pentru a fi completat. Rezultatul a fost prezentat pe data de **1 noiembrie** 2005 în cadrul celui de-al treilea Forum consultativ ministerelor de linie, Agenţiilor de Dezvoltare Regională, reprezentanţilor Delegaţiei Comisiei Europene, precum şi parteneri socio-economici. Abordarea regională a programului a fost apreciată de participanţi. Totuşi s-a considerat că alocarea financiară acordată Programului Operaţional Regional nu este suficientă pentru acoperirea tuturor nevoilor de finanţare. De asemenea, participanţii au prezentat idei de proiecte, fiind interesaţi de modul în care pot obţine finanţare.

În cursul lunilor noiembrie, decembrie şi ianuarie au continuat consultările cu partenerii regionali în scopul detalierii Programului Operaţional Regional şi identificării de proiecte pe axele prioritare şi domenile de intervenţie stabilite în acest program.

De asemenea, la **sfârşitul lunii februarie** a.c. a avut loc o întâlnire de lucru cu reprezentanţii Agenţiilor de Dezvoltare Regională pentru finalizarea Programului Operaţional Regional. În cadrul întâlnirii a fost dezbătută fiecare axă prioritară, luându-se decizia finală asupra operaţiunilor care vor fi finanţate. Totodată, în privinţa alocărilor financiare toate regiunile au recunoscut că sunt mici în comparaţie cu nevoile de finanţare. Pentru o mai bună reflectare a situaţiei economice Regiunea Nord-Est a propus ca alocarea pe Regiuni să se facă luând în calcul valoarea PIB-ului pe ultimii trei ani O altă propunere a fost ca alocarea procentuală pe axe prioritare să fie aplicată şi la nivelul fiecărei regiuni.

Continuarea discuţiilor privind stabilirea definitivă a axelor prioritare s-a realizat în cadrul întâlnirii din data de **7 martie** la care au participat reprezentanţii Agenţiilor de Dezvoltare Regională, ai ministerelor coordonatoare ale celorlalte Programe Operaţionale – Autorităţi de Management, precum şi reprezentanţii Ministerului Economiei şi Finanţelor. S-au stabilit operaţiunile care vor fi finanţate prin intermediul POR, asigurându-se evitarea suprapunerilor de finanţare cu celelalte Programe Operaţionale. De asemenea, s-au definitivat domeniile majore de intervenţie ale POR, astfel încât documentul să poată fi transmis într-o formă finală Comisiei Europeane pentru începerea negocierilor.

În luna **Aprilie 2006** a avut loc întâlnirea cu reprezentanţii Consiliilor de Dezvoltare Regională, Agenţiilor de Dezvoltare Regională, precum şi celelalte Autorităţi de Management pentru a fi prezentată ultima versiune a POR şi a dezbate stadiul de pregătire al portofoliului de proiecte.

Primul draft al Fiselor detaliate pe domenii de intervenţie ale POR (un document de tip Program Complement) a fost analizat si dezbatut la sfârşitul lunii iunie 2006, în cadrul întâlnirii cu partenerii regionali. Documentul a fost îmbunătăţit ca urmare a schimbului permanent de informaţii care a avut loc.

La nivelul Autorităţii de Management (AM) a fost elaborat primul draft al Acordului de Implementare, prin care sunt specificate atribuţiile delegate de la AM la organismele intermediare, precum şi responsabilităţile OI în procesul de implementare al Programului Operaţional Regional. Acordul a fost discutat cu partenerii regionali în cadrul întâlnirii din data de 29 iunie 2006. Documentul a fost, de asemenea, dezbătut în cadrul întâlnirilor organizate în perioada august-octombrie 2006 în vederea definitivării competenţelor delegate, precum şi responsabilităţile fiecărei părţi.

Direcţia de Politică Regională şi Coordonare Program, prin reprezentanţii săi, a fost prezentă la **grupurile de lucru** organizate de Ministerul Economiei şi Finanţelor cu Autorităţile de Management ale Programelor Operaţionale Sectoriale în vederea discutării suprapunerilor existente între programele operaţionale.

Trebuie menţionat faptul că Autoritatea de Management pentru Programul Operaţional Regional din cadrul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor joacă **rolul unui „minister de linie"** în cadrul dialogului cu Direcţia Analiză şi Programare din Ministerul Economiei şi Finanţelor, responsabilă cu elaborarea PND şi coordonarea elaborării PO, având rolul de a reprezenta ADR-urile în cadrul acestui dialog şi de a îmbunătăţi permanent relaţiile parteneriale şi colaborarea cu structurile regionale, care implementează politica de dezvoltare regională.

B) Consultări parteneriale la nivel regional cu participare naţională

La nivel regional, parteneriatul este asigurat de Comitetele Regionale pentru elaborarea Planurilor de Dezvoltare Regională (CRP-uri), structuri parteneriale care reunesc reprezentanţi ai instituţiilor şi organismelor relevante la nivel local şi regional: ADR–uri, Prefecturi, Consilii Judeţene, servicii deconcentrate ale instituţiilor publice centrale, instituţii de învăţământ superior şi institute de cercetări, precum şi parteneri economici şi sociali. Parteneriatul regional se află în coordonarea Agenţiilor de Dezvoltare Regională.

Comitetele Regionale pentru elaborarea Planurilor de Dezvoltare Regională (CRP) sunt organisme consultative, care funcţionează prin organizarea unor grupuri de lucru tematice, corespunzătoare problemelor analizate, precum şi prin întâlniri în plen, cu asigurarea reprezentării echilibrate a instituţiilor centrale şi regionale, precum şi a partenerilor economici şi sociali.

CRP-urile reprezintă cadrul larg partenerial al CDR-urilor, având rol consultativ în formularea de recomandări şi propuneri privind conţinutul PDR-urilor.

CRP-urile sunt reprezentate în CIP de coordonatorii lor, având posibilitatea nu numai de a prezenta şi susţine obiectivele prioritare de dezvoltare ale Regiunilor, conţinute în PDR –uri, ci de a participa direct şi efectiv la analiza şi dezbaterea priorităţilor sectoriale de dezvoltare şi la armonizarea obiectivelor regionale cu cele sectoriale, precum şi la întreg procesul de realizare a consensului, între partenerii implicaţi, asupra priorităţilor de dezvoltare stabilite în PND.

Structurile parteneriale create la nivel regional au asigurat elaborarea în parteneriat a Planurilor de Dezvoltare Regională (PDR), conţinând analizele socio-economice şi strategiile de dezvoltare ale regiunilor, care fundamentează componenta regională a PND, respectiv, analizele socio-economice şi strategia naţională de dezvoltare regională.

ADR-urile au iniţiat grupuri de lucru pentru elaborarea Documentelor Regionale de Programare şi Implementare (DRPI), ca fundament pentru POR, prin care sunt identificate nevoilor regionale şi locale iar pe baza lor sunt formulate axele prioritare şi domeniile de intervenţie ce vor fi implementate prin POR.

ANEXA 7 – ZONE CU POTENȚIAL TURISTIC
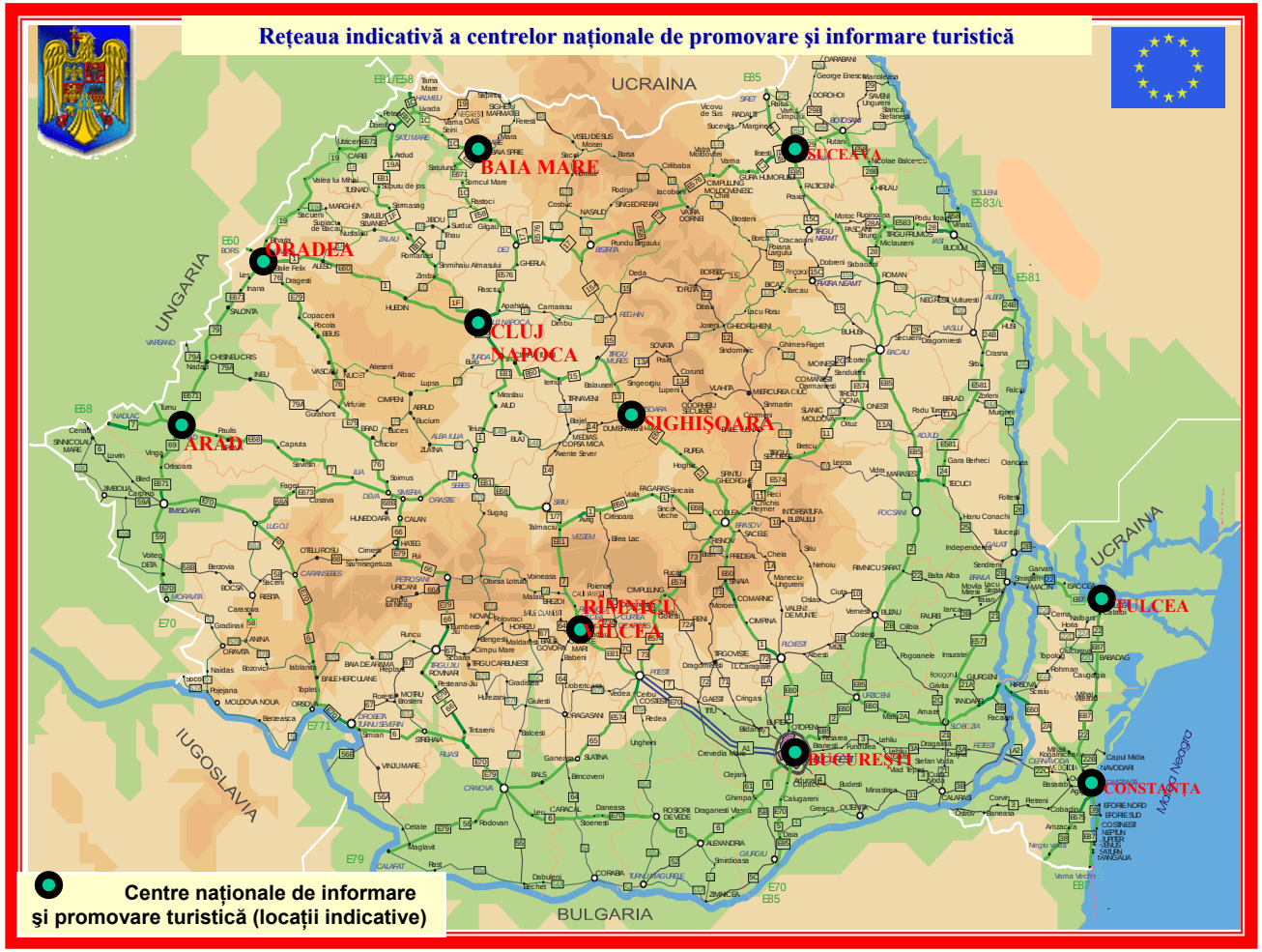
ANEXA 8 – CENTRE NAȚIONALE DE INFORMARE ŞI PROMOVARE TURISTICĂ